

รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

A MODEL OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONAL NETWORKING

นายแพทย์พรชัย พิญญพงษ์

ดุขฉนินพนธนี้เป็นส่วนหนึ่ของการศึ่กษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสนาตรดัขฉนินพณฐิต
สาขาวิชาพระพุทศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

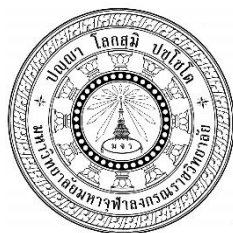

รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก

นายแพทย์พรชัย พิญญพงษ์

คุณูปการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Model of World Buddhist Organizational Networking

Mr. Pornchai Pinyapong, M.D.

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุขกัณิพนธ์
เรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบรูณ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุขกัณิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.โกวิท พิมพวง)

กรรมการ

(ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน)

กรรมการ

(พระมหาอดิเดช สติวโร, ดร.)

กรรมการ

(พระมหาสมบรูณ วุฑฒิกโร, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ)

คณะกรรมการควบคุมดุขกัณิพนธ์

พระมหาอดิเดช สติวโร, ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหาสมบรูณ วุฑฒิกโร, ดร.

กรรมการ

ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายแพทย์พรชัย พิณพวงษ์)

ชื่อดัชนีนิพนธ์ : รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

ผู้วิจัย : นายแพทย์พรชัย พิญญพงษ์

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมดัชนีนิพนธ์

: พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวิทย์), ดร., ป.ธ. ๙, บธ.บ. (การบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร (พรรณา), ดร., ป.ธ.๗, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ),
ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ป.ธ.๙, พธ.บ. (การศึกษา), อ.ม. (ภาษาบาลี
และสันสกฤต), Ph.D. (Buddhist Philosophy)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

ดัชนีนิพนธ์ “เรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างเครือข่าย ๒. เพื่อวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

ผลของการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) สมาชิกต้องรู้จักรับรู้ข้อมูลที่เหมือนกัน (Common Perception) ๒) สมาชิกต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) ๓) การมีความสนใจร่วมกัน หรือคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย (Mutual interests) ๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders Participation) ๕) มีการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน (Complementary Relationship) ๖) มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน (Interdependence) ๗) การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) เมื่อวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ทั้ง ๓ องค์กร คือ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ทำงานร่วมกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) และองค์การพุทธโลก (พล.) พบว่าในทุกองค์กร เป็นเครือข่ายประเด็นกิจกรรม และ เป็นเครือข่ายจัดตั้งทุกเครือข่ายมีสมาชิกองค์กรพุทธ และชาวพุทธที่หลากหลาย มีชีวิตชีวา มีสำนักงานใหญ่เป็นศูนย์กลางประสานงานการ และมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน สำหรับรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก มีองค์ประกอบ ๘ ด้านคือ ทศนคติที่ดี (Attitude) มีการเรียนรู้พัฒนา (Learning) สร้างคุณค่าความเป็นผู้นำ (Leadership) ดำรงอัตลักษณ์ (Identity) จัดหนักกิจกรรม (Activities) ค้ำจุนสนับสนุน (Nurture) มุ่งมั่นรับผิดชอบ (Commitment) ทุกองค์ประกอบเท่าเทียมกัน (Equality) หรือ รูปแบบพันธมิตร (ALLIANCE MODEL)

องค์กรพุทธทั่วไป สามารถประยุกต์ใช้ รูปแบบพันธมิตร “ALLIANCE MODEL” เพื่อนำไปขยายเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่สากลได้ เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อชาวโลก ที่จะได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างยั่งยืน

Dissertation Title : A Model of World Buddhist Organizational Networking

Researcher : Pornchai Pinyapong, M.D.

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Phramaha Adidej Sativaro (Sukwattanawadee), Dr., Pali IX, B.B.A. (Human Resource Management), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Phramaha Somboon Vutthikaro (Phanna), Dr., Pali VII, B.A. (English), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Asst. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannaruji, Pali IX, B.A. (Ed.), M.A. (Pali & Sanskrit), Ph.D. (Buddhist Philosophy)

Date of Graduation : May 30, 2018

Abstract

This research ‘A Model of World Buddhist Organizational Networking’ has three objectives: (1) to study the concept of Networking in Organization (2) to analyze the Networking of World Buddhist Organizations and (3) to propose a model of World Buddhist Organizational Networking .

The results show that the factors of the Networking in Organization comprise of (1) Common Perception (2) Common Vision (3) Mutual interests (4) Stakeholders Participation (5) Complementary Relationship (6) Interdependence (7) Interaction. For the analysis of Networking of World Buddhist Organizations which comprise of World Fellowship of Buddhists (WFB), International Council for the Day of Vesak (ICDV) which working with International Association of Buddhist Universities (IABU) and World Alliance of Buddhists (WAB) the results show that all organizations employ a networking model of activities - based and group establishing. All World Buddhist Organizations have many diversified members both organizations and individuals. All networkings are active and have headquarter as a hub with precisely assigned manager of the hub. The model of World Buddhist Organizational Networking should comprise of eight factors which are Attitude, Learning, Leadership, Identity, Activities, Nurture, Commitment and Equality or ‘ ALLIANCE MODEL’.

Buddhist organizations can adopt ‘ALLIANCE MODEL’ to extend networks for the propagation of Buddhism to the global level as this model has suitable and highly likely characteristics to contribute to the construction of networks to propagate Buddhism for the benefit of mankind in sustainable study and practice of Dhamma.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จาก พระอาจารย์ที่ปรึกษา พระมหาคิเดช สติวโร (สุขวัฒนวดี), ดร., ป.ธ. ๙ ประธานกรรมการควบคุมดุขุณินพนธ์, พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย, ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ กรรมการควบคุมดุขุณินพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงานดุขุณินพนธ์ รวมถึง การให้คำแนะนำในรายละเอียดต่างๆ ของการเตรียมตัวและการสอบมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.โกวิทย์ พิมพวง ประธานกรรมการตรวจสอบดุขุณินพนธ์, ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน กรรมการตรวจสอบดุขุณินพนธ์ ท่านคณาจารย์ ตั้งแต่การสอบโครงร่างและประชาสัมพันธ์ อาทิ ผศ.ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์, ดร.ดวงเพชร สมศรี เป็นต้น ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ ในการศึกษาวิจัย ขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อาทิ ผศ.ดร.แมชี ฤทธนา รักษาโฉม, ดร.อำนาจ บัวศิริ เป็นต้น ขอบพระคุณผู้นำองค์กรพุทธไทยและนานาชาติทั้ง ๒๕ ท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้คำสัมภาษณ์อันทรงคุณค่า ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มิใช่เฉพาะการทำดุขุณินพนธ์เท่านั้น แต่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานองค์กรพุทธในระดับนานาชาติต่อไป อาทิ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ วันจันทร์) ปธ. ๙, ศ.ดร., พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญญากร), รศ.ดร., พระภาสุระ ทนตมโน (ใจวงศ์), ดร.กนก แสนประเสริฐ, ดร.บำรุง พันธุ์อุบล, ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ศ.ดร.ภัทรพร สิริกาญจน, พระธรรมอาจารย์จิ่งเหยา ประธานสมาคมพุทธนิวกาเปใหม่ ไต้หวัน, พระธรรมโกศาจารย์ (ไสวันรัตน์) อธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาสิรินทราฯ กัมพูชา, พระภิกษุณี หมิงหยู (Ven. Ming Yu) ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ดร.ไล่ เกต ยง ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง คูไบ, คุณเฮนรี่ ดัง เลขาธิการสหพันธ์ชาวพุทธ แห่งออสเตรเลีย, ดร.ฮีโร ฮีโต้ ประธานมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาสุบราตี ประเทศอินเดีย, คุณซาบุง บารัว และคุณมิถิลา โชว์ดรี ประธาน และ เลขาธิการ องค์การพุทธในบังคลาเทศ เป็นต้น, ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวกทุกท่าน ผู้เปรียบเสมือน ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของพระนิสิตและนิสิตทั้งหลาย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่คอยช่วยเหลือ กระตุ้น สนับสนุน เป็นกำลังใจให้ขั้นตอน ทั้งเพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนต่างรุ่น เพื่อนต่างสถาบัน อาทิ พระอาจารย์วิโรจน์ อุตตมวิโร, แมชี ดร.ณัฐหทัย ฉัตรทินวัฒน์, ผศ.ดร.ทิพย์วัลย์ สีจันทร์, ดร.ศุภกร ชนะชัยธรรม, ดร.ธัญญกรณ์ เลหาพะเพ็ญแสง, ดร.ศรัณย์ เลิศรัชฌมงคล น้องๆ ทีมงาน องค์การพุทธโลก ชมรมพุทธสากล รวมถึง ดร.สมชาย สุรชาติร์ ที่แนะนำให้มาศึกษาที่นี่แต่ต้นจนดุขุณินพนธ์ฉบับนี้จบลงอย่างสมบูรณ์

สุดท้าย ขอกราบแทบเท้าขอบพระคุณ คุณครูอุปฌาย์อาจารย์ พระอาจารย์ผู้สอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทุกรูป อาทิ พระพรหมมงคล (ทอง สิริมงคล) หลวงปู่ทอง วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร เชียงใหม่, มารดาบิดา, ขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำการบริหารงานโดย พระพรหมบัณฑิต ท่านอธิการบดี ที่ให้เครื่องมือ วิธีการในการแสวงหาความรู้ต่อไป และ ยิ่งๆ ขึ้นไป แม้จะจบการศึกษาไปแล้ว

นายแพทย์พรชัย พิณพวงษ์

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๗
๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา	๘
๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘
๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา	๑๐
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๑๐
๑.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑
๑.๖.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ	๑๑
๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๑๓
๑.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย	๑๖
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๙
๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๐
๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒๐
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย	๒๑
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย	๒๑
๒.๑.๑ ความหมายของคำว่าเครือข่าย	๒๒
๒.๑.๒ ความสำคัญของเครือข่าย	๒๖
๒.๑.๒.๑ เครือข่าย: ธรรมชาติที่แท้ของสรรพสิ่ง	๒๖
๒.๑.๒.๒ เครือข่าย: ความสัมพันธ์เชิงกระบวนระบบ	๒๗
๒.๑.๒.๓ เครือข่าย: โครงสร้างที่ออกแบบ เป็นโครงสร้างตามธรรมชาติ	๒๗

๒.๑.๒.๔ เครือข่าย: ระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์	๒๘
๒.๑.๒.๕ เครือข่าย: การขยายผลและเติบโตอย่างมีพลัง	๒๘
๒.๑.๓ องค์ประกอบของเครือข่าย	๒๘
๒.๑.๓.๑ หน่วยชีวิตหรือสมาชิก	๓๒
๒.๑.๓.๒ จุดมุ่งหมาย	๓๓
๒.๑.๓.๓ การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก	๓๓
๒.๑.๓.๔ การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน	๓๓
๒.๑.๓.๕ ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร	๓๔
๒.๑.๓.๖ สรุปองค์ประกอบของเครือข่าย	๓๔
๒.๑.๔ ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย	๓๔
๒.๑.๔.๑ เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area)	๓๕
๒.๑.๔.๒ เครือข่ายเชิงกิจกรรม (Issue Network)	๓๖
๒.๑.๔.๓ เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่	๓๘
๒.๑.๕ การเกิดและการสร้างเครือข่าย	๓๘
๒.๑.๕.๑ ปรัชญาการสร้างเครือข่าย	๔๑
๒.๑.๕.๒ ความจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่าย	๔๒
๒.๑.๕.๓ ความแตกต่างระหว่าง “กลุ่ม” และ “เครือข่าย”	๔๔
๒.๑.๕.๔ แนวคิดในการจัดการเครือข่าย	๔๗
๒.๑.๕.๕ การก่อตัวและวงจรชีวิตของเครือข่าย	๔๙
๒.๑.๕.๖ การจัดการเครือข่ายตามวงจรชีวิตเครือข่าย	๕๕
๒.๑.๕.๗ สรุปการเกิดและการสร้างเครือข่าย	๕๘
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีในการบริหารจัดการเครือข่าย	๕๘
๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ	๕๘
๒.๒.๒ ปัจจัยด้านการบริหาร	๖๔
๒.๒.๓ หน้าที่ของการจัดการ (Functions of Management)	๖๗
๒.๓ เครือข่ายในการบริหารจัดการที่สัมฤทธิ์ผล	๖๗
๒.๓.๑ ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จและความเข้มแข็งของเครือข่าย	๖๗
๒.๓.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย	๗๐
๒.๓.๓ ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย	๗๓
๒.๓.๔ ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จด้วย SNA	๗๘
๒.๔ บทสรุป	๘๑
บทที่ ๓ ปัจจัยและกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมต่อการจัดตั้งองค์กรพุทธโลก	๘๓
๓.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๘๔
๓.๑.๑ ประวัติ	๘๔
๓.๑.๒ กิจกรรมหลัก	๘๙
๓.๒ สมาสาถกัณวิสาขบูชาโลก (สสวล.)	๙๓

๓.๒.๑ ประวัติ	๙๓
๓.๒.๒ กิจกรรมหลัก	๙๗
๓.๓ องค์การพุทธโลก (พล.) The World Alliance of Buddhists (WAB)	๑๐๖
๓.๓.๑ ประวัติ	๑๐๖
๓.๓.๒ กิจกรรมหลัก	๑๑๓
๓.๓.๓ กิจกรรมย่อย	๑๑๓
๓.๓ สรุป	๑๒๔

บทที่ ๔ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ๑๒๘

๔.๑ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก	๑๒๘
๔.๑.๑ จุดแข็ง	๑๒๙
๔.๑.๑.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๑๒๙
๔.๑.๑.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธ ศาสนานานาชาติ (สมพน.)	๑๓๐
๔.๑.๑.๓ องค์การพุทธโลก (พล.)	๑๓๑
๔.๑.๒ จุดอ่อน	๑๓๓
๔.๑.๒.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๑๓๓
๔.๑.๒.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธ ศาสนานานาชาติ (สมพน.)	๑๓๓
๔.๑.๒.๓ องค์การพุทธโลก (พล.)	๑๓๕
๔.๑.๓ แนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก	๑๓๖
๔.๑.๓.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๑๓๖
๔.๑.๓.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.)	๑๓๗
๔.๑.๓.๓ องค์การพุทธโลก (พล.)	๑๓๘
๔.๒ วิเคราะห์รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก	๑๔๐
๔.๒.๑ วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก	๑๔๒
๔.๒.๒ รูปแบบการสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก	๑๖๕
๔.๓ สรุป	๑๖๗

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ ๑๗๑

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๗๑
๕.๑.๑ แนวคิดการสร้างและบริหารจัดการเครือข่าย	๑๗๑
๕.๑.๒ ปัจจัยและกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมต่อการจัดตั้งองค์กรพุทธโลก	๑๗๓
๕.๑.๓ รูปแบบการสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก	๑๗๔
๕.๒ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	๑๗๖
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๗๖
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ	๑๗๖

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๑๗๗
บรรณานุกรม	๑๗๘
ภาคผนวก	๑๘๘
ภาคผนวก ก จดหมายขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๘๙
ภาคผนวก ข จดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์	๑๙๓
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๑๔
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์	๒๑๗
ภาคผนวก จ ธรรมเนียมแต่ละองค์กร	๒๒๗
ประวัติผู้วิจัย	๒๖๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ความหมายของคำว่าเครือข่าย	๒๓
๒.๒ ความสำคัญของเครือข่าย	๒๖
๒.๓ องค์ประกอบของเครือข่าย	๒๙
๒.๔ ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย	๓๔
๒.๕ การเกิดและการสร้างเครือข่าย	๔๐
๒.๖ ปรัชญาการสร้างเครือข่าย	๔๑
๒.๗ ความจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่าย	๔๓
๒.๘ ความแตกต่างระหว่าง “กลุ่ม” และ “เครือข่าย	๔๕
๒.๙ แนวคิดในการจัดการเครือข่าย	๔๗
๒.๑๐ การก่อตัวและวงจรชีวิตของเครือข่าย	๕๐
๒.๑๑ ความหมายการบริหารจัดการ	๕๙
๒.๑๒ ปัจจัยด้านการบริหาร	๖๔
๒.๑๓ ปัจจัยหน้าที่ของการจัดการ	๖๗
๒.๑๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย	๗๐
๒.๑๕ ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย	๗๓
๓.๑ เปรียบเทียบแนวทางการทำงานของ ๓ องค์กรพุทธโลก	๑๒๖
๔.๑ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก ทั้ง ๓ องค์กร	๑๓๙
๔.๒ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายองค์กรพุทธโลก	๑๖๘

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ แสดงองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่าย	๓๐
๒.๒ แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่	๓๖
๒.๓ แสดงความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม	๓๗
๒.๔ แบบแผนการเกิดเครือข่าย (Pattern of Network)	๔๐
๒.๕ แสดงความแตกต่างระหว่างกลุ่ม องค์กร ชุมชน และเครือข่าย	๔๖
๒.๖ แสดงการเชื่อมโยงของเครือข่าย “พันธมิตรแห่งดวงดาว”	๔๙
๒.๗ แสดงการเติบโตและวงจรชีวิตเครือข่าย	๕๒
๒.๘ แสดงกระบวนการทำงานของเครือข่าย	๗๖
๓.๑ ประมวลเหตุการณ์สำคัญองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๘๘
๓.๒ โครงสร้างองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๘๙
๓.๓ กิจกรรมองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	๙๓
๓.๔ เหตุการณ์สำคัญวันวิสาขบูชาโลก	๑๐๕
๓.๕ การสนับสนุนงานของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกและสมาคมพุทธศาสนานานาชาติ	๑๐๖
๓.๖ Time Line องค์การพุทธโลก	๑๐๙
๓.๗ ผังการบริหารงานองค์การพุทธโลก	๑๑๒
๓.๘ เครือข่ายองค์การพุทธโลก	๑๑๓
๔.๑ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก ALLIANCE MODEL	๑๗๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎกที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ ส่วนคำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ จะแจ้ง เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๘๒/๑๔๐. หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย) เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๑๘๒ หน้าที่ ๑๕ ส่วนอรรถ

สำหรับ การอ้างอิงอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะใช้ เล่ม/ภาค/ตอน/หน้า ดังนี้ ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๒/๘๘ หมายถึง พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่ม ๑ ภาค ๒ ตอน ๒ หน้า ๘๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๔

พระวินัยปิฎก

วิ.ม.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาเวศคปาลี	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภ.วิ.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์		(ภาษาไทย)
--------	-------	---	-------------	---------	--	-----------

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาเป็นปรากฏการณ์ทางความเชื่อที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์จะอาศัยศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจตั้งแต่เกิดจนถึงบั้นปลายของชีวิต ในขณะเดียวกันก็ช่วยประสานสมาชิกของกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยเป็นศูนย์รวมของคนในสังคม ซึ่งอิทธิพลของศาสนานั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของสังคม รวมทั้งเป็นตัวกำหนดคุณค่าสูงสุดให้แก่ชีวิตของมนุษย์ด้วย และพุทธศาสนานับเป็นศาสนาหนึ่งที่มีผู้คนจากหลากหลายประเทศให้ความสำคัญและเคารพนับถือมาอย่างต่อเนื่อง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนกระทั่งในยุคสมัยปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ศาสนิกชนมาเป็นลำดับ ซึ่งเป็นการเผยแผ่ทางวัฒนธรรม อันดงามของพุทธศาสนาในนานาประเทศ พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปยังประเทศที่แม้จะมีความแตกต่างหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม แต่มีวิวัฒนาการเผยแผ่ไปตามรูปแบบวิถีของประเทศนั้นๆ^๑ อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงวิธีการไปตามยุคสมัย รวมทั้งแบ่งแยกออกเป็นนิกายต่างๆ อีกด้วย

แม้ว่าประเทศทั่วโลก จะมีความแตกต่างทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี อันส่งผลต่อแนวทางและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่เป้าหมายของการเผยแผ่ล้วนมีจุดร่วมเดียวกัน คือ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล ความสุข แก่บุคคลทั้งชาวพุทธและศาสนาอื่นๆ โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชี้นำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท^๒

ภายหลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว พระพุทธองค์เสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน นับเป็นการเริ่มต้นประกาศพระพุทธศาสนา จนได้พยานยืนยัน

^๑ พระณปวร โทวาท, “ต้นแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, (ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๕๗.

^๒ พระมหาอำนาจ มีราคา, “แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์”, วารสารบริหารการศึกษาบวรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๗๓.

การตรัสรู้ธรรม คือพระอัญญาโกณฑัญญะ บรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน หลังจากนั้นทรง
 ประทานการอุปสมบทเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่บุคคลเหล่านี้ นับเป็นพระภิกษุสงฆ์กลุ่มแรกใน
 พระพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อได้ฟังธรรมอีก จึงได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ต่อจากนั้นพระพุทธองค์
 ได้แสดงธรรมโปรดยสกุลบุตรพร้อมสหาย ๕๔ คน จนบรรลุธรรมเช่นกัน พระพุทธสาวกจึงเพิ่มจำนวน
 เป็น ๖๐ รูป พระพุทธองค์ทรงเห็นว่าสมควรที่จะส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนาให้
 แพร่หลายทั่วโลก ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นแห่งพระธรรมทูตรุ่นแรก ตั้งแต่นั้นต้นมา พร้อมกันนี้ได้ทรงรับสั่ง
 กับภิกษุเหล่านั้นว่า

จรถ ภิกขเว จาริกัม พุชชนิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุส
 สานัม มา เอเกน เทว อคมิถถ เทเสถ ภิกขเว ธมมัม อาทิกุลยาณัม มชฌเมกกุลยาณัม ปรีโยสานกุลยาณัม
 สาทถัม สพฺยณชนัม เภวลปรีญณัม^๓

เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุข แก่ทวยเทพและมนุษย์ จงอย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป
 จงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด^๔

การขยายงานพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ทรงได้พระสาวกเป็นกำลังหลักในการ
 สร้างเครือข่ายเผยแผ่ ทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว จึงนับว่าพระสงฆ์สาวกเป็นผู้มี
 บทบาทสำคัญยิ่ง เพราะพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัยและเป็นส่วนที่สำคัญของพุทธบริษัท
 ๔ (ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา) ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์สาวก
 ของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลส่วนใหญ่เป็นพระอรหันต์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง
 ปฏิบัติสมควร และยึดมั่นในคุณธรรมของนักเผยแผ่ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ
 จึงสามารถเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้แพร่หลายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
 กระทั่งสามารถสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงมาจนถึงปัจจุบันนี้

หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๓
 พระเจ้าอโศกมหาราชผู้ปกครองประเทศอินเดียในสมัยนั้น มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
 มาก พระองค์ได้ทรงให้ความอุปถัมภ์โดยทรงจัดให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๓ ขึ้นในปี พ.ศ.
 ๒๓๖ ณ วัดอโศการาม นครปาฏลิบุตร แคว้นมคธ (ปัจจุบันคือ เมืองปัตนะ เมืองหลวงของรัฐพิหาร)
 ทรงอาราธนาพระโมคคัลลีสบุตรติสสเถระเป็นประธาน หลังจากสังคายนาเรียบร้อยพระธรรมวินัยเสร็จ
 ล้นแล้ว พระโมคคัลลีสบุตรติสสเถระ ได้ขยายงานพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างเครือข่ายโดยจัดคณะ
 พระธรรมทูตออกเป็น ๙ คณะแล้วส่งไปประกาศพระศาสนาในดินแดนต่างๆ ดังนี้^๕

^๓ วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๓๙-๔๐.

^๔ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๕ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมโลก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dhamma-thai.org-thailand/missionary/> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

สายที่ ๑ พระมัทธมนติกเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นกัษมีระ คือ รัฐแคชเมียร์ ประเทศอินเดียปัจจุบันและแคว้นคันธาระในปัจจุบันคือ รัฐปัญจาบ ทั้งของประเทศอินเดียและประเทศปากีสถาน

สายที่ ๒ พระมหาเทวเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน แคว้นมหิสมณฑล ปัจจุบัน ได้แก่ รัฐไมเซอร์และดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโคธาวารี ซึ่งอยู่ในตอนใต้ประเทศ อินเดีย

สายที่ ๓ พระรักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ วนวาสีประเทศ ในปัจจุบันได้แก่ ดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย

สายที่ ๔ พระธรรมรักขิตเถระ หรือพระโยนกธรรมรักขิตเถระ (ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นฝรั่งคน แรกในชาติกรีกที่ได้เข้าบวชในพระพุทธศาสนา) ป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ณ อปรันตกชนบท ปัจจุบันสันนิษฐานว่าดินแดนแถบชายทะเลเลื่องเมืองบอมเบย์

สายที่ ๕ พระมหาธรรมรักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นมหาราษฎร์ ปัจจุบัน ได้แก่ รัฐมหาราษฎร์ของประเทศอินเดีย

สายที่ ๖ พระมหารักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเอเชียกลาง ปัจจุบันได้แก่ ดินแดนที่เป็นประเทศอิหร่านและตุรกี

สายที่ ๗ พระมัทธมเถระ พร้อมด้วยคณะ คือพระกัสสปโคตรเถระ พระมูลกเทวเถระ พระทุนทภิสสระเถระ และพระเทวเถระ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนแถบ ภูเขาหิมาลัย สันนิษฐานว่า คือ ประเทศเนปาล

สายที่ ๘ พระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งปัจจุบันคือ ประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน เช่น พม่า ไทย ลาว เขมร เป็นต้น

สายที่ ๙ พระมหินทเถระ (โอรสพระเจ้าอโศกมหาราช) พร้อมด้วยคณะ คือพระอริฏฐเถระ พระอุทริยเถระ พระสัมพลเถระและพระหัททसारเถระ ไปสร้างเครือข่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ลังกาทวีป ในรัชสมัยพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กษัตริย์แห่งลังกาทวีป ปัจจุบันคือประเทศศรีลังกา

นับว่าเป็นการขยายเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปอย่างกว้างขวางที่สุดในยุค นั้น เพราะทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักและมีผู้ศรัทธาเลื่อมใสเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และเมื่อ พระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไปยังประเทศใดแล้ว ได้ลงหลักปักฐานมั่นคงในที่นั้นก็เกิดจากการขยาย เครือข่ายของวัดและพระภิกษุสงฆ์ในประเทศนั้นๆ ออกไป จนเกิดการสร้างอารามที่พัก เกิดวัดวา อารามที่บำเพ็ญกุศลปฏิบัติธรรม การสร้างเครือข่ายของวัดจึงมีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของ พระพุทธศาสนาในประเทศนั้นๆ อย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม พุทธศาสนาก็เริ่มมีการแตกนิกาย โดย พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเริ่มก่อตัวขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๖ - ๗ หลังจากการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๓ โดยคณะสงฆ์ที่มีความเห็นต่างจากนิกายเดิมในขณะนั้นมีอยู่ ๑๘ - ๒๐ นิกาย แนวคิดของมหายานพัฒนามาจากแนวคิดของนิกายมหาสังฆิกะและนิกายที่แยกไปจากนิกายนี้ จุดต่างจากนิกายดั้งเดิมคือ คณะสงฆ์กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการเป็นพระโพธิสัตว์และเน้นบทบาทของคฤหัสถ์มากกว่าเดิม จึงแยกออกมาตั้งนิกายใหม่

ส่วนพุทธศาสนานิกายวัชรยาน หรือพุทธศาสนาวัชรยานเกิดขึ้นครั้งแรกทางตะวันออกของอินเดียราว พุทธศตวรรษที่ ๘-๑๒ บางครั้งจัดเป็นส่วนหนึ่งของมหายาน แต่บางครั้งก็แยกตัวเองออกมาต่างหาก หลักปรัชญาของวัชรยานเป็นแบบเดียวกับมหายาน แต่วิธีการหรือ “อุปาย” ต่างไป โดยมีการใช้ญาณทัศน์และโยคะอื่นๆ เข้ามา การฝึกเหล่านี้ได้อิทธิพลจากลัทธิตันตระของศาสนาฮินดู

จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้พระพุทธศาสนา จะเผยแผ่ไปยังนานาประเทศ แต่ก็เกิดเป็นนิกายย่อยใหญ่ๆ ๓ นิกาย ได้แก่ นิกายเถรวาท (ดั้งเดิม), นิกายมหายาน และ นิกายวัชรยาน

มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาก็เป็นองค์กรที่สำคัญในการเผยแผ่ศาสนามาตั้งแต่ในอดีต ดังจะเห็นได้ว่า มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งพระธรรมปิฎกได้กล่าวถึงจุดกำเนิดไว้ว่า

เนื่องจากสถานที่นี้อยู่ในถิ่นกำเนิดของพระมหาสาวกองค์สำคัญ คือ พระสารีบุตร จึงเกี่ยวข้อในฐานะสถานที่ที่เป็นอนุสรณ์ของพระสารีบุตรเพราะมหาสาวกผู้เป็นอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า ได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะทางปัญญาได้ถือกำเนิดที่หมู่บ้านนาลันทา เรียกว่า นาลันทคาม หรือ นาลกะ ซึ่งอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อมหาวิทยาลัยนี้สร้างขึ้นแล้ว ปรากฏว่ามีการสร้างอนุสรณ์สำคัญ เรียกว่า สตูปหรือเจดีย์ คือสิ่งก่อสร้างใหญ่โต สูงที่สุด เพื่อรำลึกถึงพระมหาเถระคือ พระสารีบุตร ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาแห่งแรกของโลก^๖

นักศึกษาที่มาเรียนในมหาวิทยาลัยนาลันทา มีทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ทั้งมหายาน และ หินยาน ทั้งชาวพุทธ และมีเชื้อชาวพุทธ ทั้งชาวอินเดียและชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยประกอบด้วยห้องประชุมขนาดใหญ่ บรรจุผู้ฟังได้จำนวนพันขึ้นไป มี ๘ แห่ง มีห้องเรียน ๓๐๐ ห้อง นักศึกษาทั้งหมดพักอยู่ในมหาวิทยาลัย^๗

เมื่อนาลันทาพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยในวัดแล้ว ชื่อเสียงก็ปรากฏจรไป และได้รับการยอมรับในฐานะเป็นแหล่งศึกษาชั้นสูง (seat and seminar of higher learning) ทำให้พระสงฆ์

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **จาริกบุญ จาริกธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐๑.

^๗ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **จากนาลันทาถึงมหาจุฬาฯ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕ - ๓๖, ดูเพิ่มเติมที่ **มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก**, (๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/wangnoi/index.php?page=26> [๖ มีนาคม ๒๕๖๑].

นักปราชญ์ต่างชาติ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มองโกเลีย ตุรกี และศรีลังกา เป็นต้น เดินทางมาอินเดียเพื่อศึกษาวิชาชั้นสูง (higher studies) ที่นี้ ในยุครุ่งเรืองที่สุด มีนักศึกษาราว ๑๐,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ที่เดินทางมาจากจีน ทิเบต ญี่ปุ่น เกาหลี และประเทศต่างๆ ในเอเชีย รวมถึงภิกษุจีนชื่อดัง ได้แก่ หลวงจินฟาเหียน และพระเสวียนจั้ง (พระถังซัมจั๋ง) อย่างไรก็ดี ในปีพุทธศักราช ๑๗๓๖ กองทัพมุสลิมเติร์กเข้ามารุกรานและครอบครองชมพูทวีป ได้เผาทำลายวัดและปูชนียสถานในพุทธศาสนาเกือบหมดสิ้น รวมทั้งมหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งล่มสลายนับแต่นั้นเป็นต้นมา

อาจสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต เริ่มจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว และเผยแผ่ธรรม ได้ปักหลักพุทธศาสนาอย่างมั่นคงในชมพูทวีป จนถึงยุคของพระเจ้าอโศกมหาราช ที่ทรงส่งพระธรรมทูตไปยังประเทศต่างๆ ตลอดจนการเกิดขึ้นของนิกายมหายาน และวัชรยาน ถึงยุคทองของมหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์กลางการศึกษา และศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ก่อนที่จะล่มสลายลงในที่สุด ถือเป็นการปิดฉากพระพุทธศาสนาในแผ่นดินแม่ คือประเทศอินเดีย ในชมพูทวีป แต่พระพุทธศาสนาก็กลับไปเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคอื่นๆ แทน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มาพร้อมกับความเจริญทางวัตถุ และก่อให้เกิดปัญหาติดตามาส่งผลเสียอย่างมากมาย ทั้งปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม ฯลฯ จนองค์การสหประชาชาติถึงกับได้กำหนดพันธกิจหลักขององค์กรในการสร้างความอยู่ดี กินดีให้แก่มวลมนุษยชาติ ได้แก่ การพัฒนาที่ยั่งยืน สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง (ภาวะโลกร้อน) การศึกษา และการสร้างสันติภาพ^๔

อาจกล่าวได้ว่า สังคมโลกปัจจุบัน อยู่ในภาวะวิกฤติทีเดียว ดังจะเห็นได้จาก ธรรมกถาปิด ณ ศูนย์การประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯในงานวิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ของ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรบุญโญ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในขณะนั้น เป็นประธานกล่าวภายใต้หัวข้อ “พระพุทธศาสนากับวิกฤติโลก ความว่า ทุกวันนี้โลกเรามีปัญหาวิกฤติอยู่ ๔ ประการ คือ ๑. ขัดแย้งกันในทุกระดับ ๒. สภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง ๓. ปัญหาการศึกษา สังคมขาดการส่งเสริมการศึกษาที่ถูกต้อง ๔. ปัญหาการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนา วัฒนธรรม จากปัญหาดังกล่าว ชาวพุทธจึงได้มาร่วมกันคิดหาทางแก้ไข โดยยึดหลัก ๒ ประการ คือ ๑. การเตือนเพื่อไม่ให้เกิดความประมาท ๒. คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผลในการแก้ไขปัญหา เพราะเมื่อโลกก้าวหน้านามากเท่าใด คนก็ต้องมีศีลมีธรรมมากขึ้นตามไปเท่านั้น มิเช่นนั้นหากคนไม่มีศีลธรรม

^๔ ดูรายละเอียดใน พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

ปัญหาที่เป็นวิกฤติของโลกก็จะมีมากยิ่งขึ้น^๙ พุทธศาสนามีบทบาทมากในการช่วยระงับวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก นำพาสันติภาพสู่โลกและมวลมนุษยชาติ

ดังนั้น คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกเผยแผ่ไปมากเท่าใด ก็ย่อมบังเกิดสันติภาพ และสันติสุขขึ้นในโลกมากเท่านั้น องค์การพุทธโลกต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงมีบทบาทสำคัญ ในการนำคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ไปทั่วโลก นอกเหนือจากการสร้างมิตรภาพ การสร้างความกลมเกลียว การสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างชาวพุทธ และ องค์การพุทธด้วยกัน การทำงานขององค์การพุทธในระดับชาติและนานาชาติควรมีเป้าหมายที่มองเห็นจุดหมายในอนาคตร่วมกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกัน ส่งผลให้การขับเคลื่อนมีพลัง เกิดทิศทางในการทำงาน ท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณี ระหว่างประเทศ สิ่งสำคัญที่สุด คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ที่มีพื้นฐานของความเป็นมิตร ไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน ซื่อสัตย์ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว แม้ว่ามุมมองหรือวิธีการอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่ท้ายที่สุด ความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้สามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม^{๑๐}

การทำงานขององค์การพุทธโลก เป็นการทำงาน ในรูปแบบเครือข่ายที่มีศูนย์ประสานกลาง ภายใต้เครือข่ายอาจมีการเชื่อมโยงกัน ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลต่อปัจเจกบุคคล การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย ซึ่งกลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่^{๑๑} บทบาทขององค์การพุทธโลก นับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงานร่วมกันของภาคีองค์กรพุทธทั่วโลก จึงควรมีรูปแบบการทำงานที่ด้วยการสร้างเครือข่ายที่มีระบบ รูปแบบ ที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อันจะทำให้การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย บรรลุเป้าหมาย เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเข้มแข็งของพระพุทธศาสนาสืบไป

อย่างไรก็ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน และวางเป้าหมายในการทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จำเป็นต้องใช้แนวทางการสร้างเครือข่าย อันเป็นการรวมกลุ่มองค์กรเพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือ การพัฒนา ระหว่างองค์กร สมาชิกต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กร

^๙ ณรงค์ หนูเชื้อ, (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘), “ที่ประชุมวิสาขบูชาโลก ประกาศปณิญากรุงเทพฯ ๕๘ แก้ววิกฤติโลก”, พิมพ์ไทยรายวัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://tbcnews.org/2015/05/30/%E0%> [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๐} นันทิตา วนาพิทักษ์กุล และ พระครูสุจิตต์นาร, “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน”, วารสารครุศาสตรปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๑๔๖.

^{๑๑} เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซส มีเดียจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๘.

เครือข่าย^{๑๒} โดยการสร้างเครือข่ายจะเป็นเครื่องมือหรือยุทธศาสตร์ในการสร้างพื้นที่ทางสังคม เพื่อให้การประสานผลประโยชน์เป็นไปอย่างเท่าเทียม^{๑๓} และเกิดความร่วมมือกันในการทำกิจกรรม ด้วยวิธีการอันหลากหลายแต่มีเป้าหมายเป็นหนึ่งเดียวที่จะทำให้สันติสุขเกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษา ประวัติและกิจกรรมหลักขององค์กรพุทธโลกที่มีเครือข่ายนานาชาติ รวม ๓ องค์กร ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญและมีบทบาทโดดเด่น ในวงการพุทธศาสนานานาชาติ ได้แก่ ๑) องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) หรือ World Fellowship of Buddhists (WFB) ๒) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) หรือ International Council for the Day of Vesak (ICDV) โดยทำงานร่วมกับ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) หรือ International Association of Buddhist Universities (IABU) และ ๓) องค์การพุทธโลก (พล.) หรือ The World Alliance of Buddhists (WAB)

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการสร้างเครือข่าย
- ๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก
- ๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับเครือข่ายเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลกมีสภาพและลักษณะอย่างไร
- ๑.๓.๓ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรพุทธ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการองค์กร

^{๑๒} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

^{๑๓} พระมหาสุทิตย์ อาภากร, เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๕๗), หน้า ๕๘.

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย ได้ศึกษาความหมายของเครือข่ายทางสังคม แนวคิดการสร้างเครือข่าย องค์ประกอบของเครือข่าย ประเภทของเครือข่าย การบริหารจัดการ เครือข่าย ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จและความเข้มแข็งของเครือข่าย

๒. การสร้างเครือข่ายเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในอดีต และ ในปัจจุบัน

๓. การสร้างเครือข่ายของ องค์การพุทธโลก รวมถึงประวัติ กิจกรรมหลัก และ แนวทางการ พัฒนา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำองค์กรพุทธโลก และผู้ประสานงานที่มีบทบาทสำคัญในการ ขับเคลื่อนองค์กรพุทธโลก จัดเป็นกลุ่มรวมจำนวน ๒๕ ท่าน ดังต่อไปนี้

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำจดหมายขออนุญาตทำการสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำองค์กรพุทธไทย และต่างประเทศ ประกอบด้วย

๑. พระราชปรีดีทิพย์ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ) ปธ. ๙, ศ, ดร.ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ, รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญยากร), รศ.ดร. รักษาการผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, ผู้อำนวยการสถาบันภาษา มหาจุฬาฯ และผู้อำนวยการสำนักงานสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา นานาชาติ (สมพน.), ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑

๓. พระภาสุระ ทนตมโน (ใจวงศ์), พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๔. ศ.ดร.ภัทรพร สิริกาญจน, วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๓, ๑๐, กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๕. ดร.กนก แสนประเสริฐ อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๖. ดร.บำรุง พันธุ์อุบล, ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงานพัฒนาบุคลากร, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๗. ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๘. พระมุนีภูเวรา อนนฺตธโร มหาเถร, เลขาธิการองค์กรยูเนสโก ศรีลังกา, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑

๙. พระธรรมปิยะ, รศ.ดร., เลขาธิการสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ อินเดีย, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑

๑๐. พระธรรมอาจารย์จิ่งเหยา ประธานสมาคมพุทธนิวไทเปใหม่ ได้หวัน Ven. Jing Yao, President of New Taipei Buddhist Association, Taiwan, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๑๑. พระธรรมอาจารย์หมิงกวง (Ven. Ming Kuang) รองประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ได้หวัน, ประธานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม (พสล), ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๒. พระบุญทวี วิไลจักร, กรรมการบริหารองค์การพุทธโลก, เลขานุการรองประธานองค์การพุทธสัมพันธ์ลาว, ประเทศลาว, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

๑๓. พระธรรมโกศาจารย์ (โสวัณรัตน์), อธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา สีนุราชา กัมพูชา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑

๑๔. พระภิกษุณีย์หยูกั๋ว (Ven. You Guo), รองเจ้าอาวาสวัดฝอวงซานไทเป ได้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๕. พระภิกษุณีย์หมิงหยู (Ven. Ming Yu), ประธานยุวพุทธสมาคมได้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๖. คุณคริสตี้ ขาง ประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ (IBC) ได้หวัน, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

๑๗. ดร.ไล่ เก็ต ยง, เลขาธิการองค์การพุทธโลก (พล.) ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง คูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๘. คุณมิถิลา ไชว์ตรี เลขาธิการร่วม องค์การพุทธโลก, เลขาธิการ Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๙. ดร.ฮีโร ฮีโต้ อดีตประธานกรรมการสิ่งแวดล้อม องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.), รองประธานองค์การพุทธโลก (พล) และ ประธานมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาสุบราตี ประเทศอินเดีย, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๐. คุณพุทธิกะ สัจชีวะ บรรณาธิการวารสารเมตตาวโลกานายะศรีลังกา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๑. คุณซาบูจ บาร์ว รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธาน Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๒. คุณเฮนรี่ ดั่ง เลขาธิการสหพันธ์ชาวพุทธ แห่งออสเตรเลีย, ประธานองค์กร Buddha Care, ออสเตรเลีย, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๓. คุณแอนดี้ รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธานองค์กร Buddhist Online สาธารณรัฐประชาชนจีน, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๔. ดร.นีนีเอ้, รองประธานองค์การพุทธโลก, รองประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยยอธีธรรม เมียนมาร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๕. ดร.ออง ชี อี้ว, ประธานสมาคมชาวพุทธมลายู มาเลเซีย, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลข้อมูล ระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๐ - มีนาคม ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ (Model) หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้เห็นเป็นรูปธรรม

เครือข่าย (Network) หมายถึง บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ แห่งที่รวมตัวกันโดยมีเป้าหมายหรือความต้องการที่ใกล้เคียงกัน โดยมีความเชื่อมโยง หรือประสานงานกัน โดยไม่มีลักษณะของการบังคับบัญชา มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ มีการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ กระบวนการ ทักษะ เทคนิคการทำงาน และการระดมทรัพยากรต่างๆ ร่วมกันได้จนเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีทางเลือกเพื่อการพัฒนาจนสามารถสร้างพลังและอำนาจการต่อรองเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น

เอกภาพ (Unity) หมายถึง การสร้างแรงดึงดูด โดยใช้ประเพณี ความเชื่อ ศีลธรรม และสำนึกร่วมของคนในสังคม เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน ร่วมมือกันช่วยเหลือกัน นำไปสู่ความสมานฉันท์ ซึ่งสมาชิกจะให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม มีความเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้สังคมมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

องค์กรพุทธโลก หมายถึง องค์กรพุทธระดับสากล ที่มีเครือข่าย ภาควิชาการนานาชาติ ทั้งเป็นองค์กรพุทธ และ ผู้นำชาวพุทธ มีการทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีศูนย์ประสานงานกลาง ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ๑) องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ๒) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) โดยทำงานร่วมกับ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา นานาชาติ (สมพน.) และ ๓) องค์การพุทธโลก (พล.)

๑.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” ผู้วิจัย ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาวิจัยในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑.๖.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ

งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือการพัฒนาแบบมักพบมากที่สุดในงานวิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิตเพราะเป็นการสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่เพื่อตอบโจทย์การวิจัยในประเด็นที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาแม้ในงานวิจัยฉบับนี้ก็ยังคงมีมิติของการสร้างรูปแบบเพื่อการพัฒนาด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

ชุติมา สัจจามันท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการศาสนากับการศึกษา: กรณีการจัดการศึกษาตามอัยาศัย” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๔} ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาตามอัยาศัยของวัด ให้ประสบผลสำเร็จมีองค์ประกอบทางการบริหารที่สำคัญ การมีระบบและรูปแบบการบริหารตามพระธรรมวินัยและหลักวิชาการ ผู้นำคือเจ้าอาวาสที่เพียบพร้อมด้วยภาวะผู้นำจริยวัตร ชื่อเสียง เกียรติคุณและผลงานที่โดดเด่นทั้งในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบริหาร การพัฒนาและอื่นๆ บุคลากรพระสงฆ์สามเณรและฆราวาสที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการศึกษาตามอัยาศัย ประพฤติธรรมและอุทิศตน งบประมาณ วัดในเมืองหรือวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีรายได้จากการให้เช่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และจากนักท่องเที่ยว ส่วนวัดในชนบทมีรายได้ ไม่น่าอนนรายได้หลักมาจากการบริจาค วัดบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบในรูปแบบคณะกรรมการและมีการจัดตั้งมูลนิธิและกองทุน เทคโนโลยีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อันจะเอื้อให้การเผยแผ่ธรรมและการดำเนินกิจกรรมการจัดการศึกษาตามอัยาศัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อม จัดภูมิทัศน์ให้เป็นธรรมชาติ สงบ สะอาด เหมาะกับการเรียนรู้การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ความร่วมมือและเครือข่าย หรือวัดสาขา ไม่เฉพาะในประเทศแต่ขยายไปยังต่างประเทศด้วย

เอกนถ บงทำไม้ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๕} ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ปฐมนิเทศการเรียนรู้และวางแผนการเรียนรู้ ๒) สร้าง

^{๑๔} ชุติมา สัจจามันท์, “รูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการศาสนากับการศึกษา: กรณีการจัดการศึกษาตามอัยาศัย”, **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย**, (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๘), หน้า ก-ฉ.

^{๑๕} เอกนถ บงทำไม้, “การพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

แรงจูงใจในการเรียนและสนับสนุนให้มีการประเมินตนเอง ๓) ทบทวนและเชื่อมโยงความรู้เดิมโดยการจัดระบบการเรียนรู้โดยให้หลักการพิจารณาจากผลลัพธ์ ๔) นำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ๕) สร้างลักษณะนิสัยโดยสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ๖) สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือโดยพิจารณาทางเลือกอย่างอิสระ ๗) แนะนำให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง ๘) ส่งเสริมคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบที่พึงประสงค์ ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังจากเรียนด้วยรูปแบบ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ โดยคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทัศนคติ พฤติกรรม สามารถแปลผลอยู่ในระดับมาก

พรชัย ทองเจือ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๖} ๑) คุณลักษณะ ๔ ร. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ ด้านรู้ นำ รู้ทันโลก ด้านเรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญปฏิบัติ ด้านรวมพลังสร้างสรรค์สังคม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านรักความเป็นไทย ใฝ่สันติอยู่ในระดับสูง ๒) ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนเริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ มีความเอื้ออาทรของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลักอยู่ในระดับมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน คือ การขาดความตระหนักและขาดการประสานงานที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ ความร่วมมือ ร่วมใจ อยู่ในระดับมาก ๓) การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือมี ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ ๑ ร่วมตระหนักและเรียนรู้ ขั้นที่ ๒ ร่วมสร้างและพัฒนา ขั้นที่ ๓ ร่วมแก้ปัญหา ขั้นที่ ๔ ร่วมประเมินผล ซึ่งมียุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จได้แก่ ยุทธศาสตร์ ระดับองค์กร ระดับทีม และระดับบุคคล และใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ แบบ CRP ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal - Based Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัย (Research - Based Instructional Model) และรูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity - Based Instructional Model) ในการจัดการเรียนการสอน ๔) ผลการทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพิษณุโลก กับ โรงเรียนวัดเสาทิน อำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย ปรากฏว่า การใช้กระบวนการความร่วมมือ ๔ ขั้นตอน บรรลุเป้าหมายทุกขั้นตอน พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยนไปจากเดิม โดยมีการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น

^{๑๖} พรชัย ทองเจือ, “การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

พิชญาภา ยืนยาว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๗} ๑) ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษานั้นประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) การจัดองค์การ ๒) การติดต่อสื่อสาร ๓) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ๔) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ๕) การบริหารความเปลี่ยนแปลง ๖) จรรยาบรรณในวิชาชีพ ๗) การบริการที่ดี ๒) รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ การบริหารความเปลี่ยนแปลง จรรยาบรรณในวิชาชีพ และการบริการที่ดี กับกลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการองค์การและการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

งานวิจัยในประเด็นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศเน้นศึกษาในบางประเทศดังเช่น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศอังกฤษ^{๑๘} พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอังกฤษ ควรมีการร่วมมือกับองค์กรพุทธศาสนานิกายต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทและสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับคนอังกฤษมากขึ้น และงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”^{๑๙} พบว่า ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก การสร้างเครือข่ายโดยใช้ความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญจะเห็นได้ว่าการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการประสานร่วมมือกันในกิจกรรมทางพุทธศาสนา อย่างแยกกันไม่ได้ ดังนี้

นนทิตา วนาพิทักษ์กุล และ พระครูสุจิตร์รัตนกร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่าการนับถือศาสนาที่มีความหลากหลายของแต่ละประเทศในประชาคมอาเซียนนั้นเป็นอย่างไร การเปิดประเทศให้ประชากรในกลุ่มประเทศอาเซียนไปมาหาสู่กันได้อย่างเสรีนั้นจะเกิดกระแสไหลบ่าทางวัฒนธรรมอย่างไร ทั้งนี้เพราะประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลก มีการเตรียมการในการรับมืออย่างไร มีแนวนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปอย่างไรในเชิงรุก และมีอะไรบ้างที่ได้ทำไปแล้ว และสุดท้ายแล้วจะมีข้อเสนอแนะหรือกลยุทธ์อย่างไรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ในกฎบัตรอาเซียนได้มุ่งเน้นเรื่องการแก้ไขข้อจำกัดและการเปิดเสรีทางการค้า เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เข้าถึงกันได้ง่ายขึ้นเป็นหลัก ประเทศไทยซึ่งได้ชื่อว่า

^{๑๗} พิชญาภา ยืนยาว, “รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

^{๑๘} พระณัฐกรฤท สุธมฺโม (อุดมผล), “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศอังกฤษ”, **วารสารจันทร์เกษมสาร**, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๔๔ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๓๓.

^{๑๙} กรกต ชาบัณฑิต, เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร, “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”, **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๖) : ๕๖.

เป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาของโลก มีพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความสงบเย็นเป็นเป้าหมาย ต้องมีความพร้อมที่จะรับความเสี่ยงทางวัฒนธรรมที่จะไหลเข้าต้องศึกษาประวัติศาสตร์นำมาเป็นบทเรียนในการป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นเพราะ เพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนล้วนแต่เคยเป็นเมืองพุทธที่เจริญรุ่งเรืองมาก่อนทั้งสิ้น^{๒๐}

พระมหาอำนาจ มีราคา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) รวบรวมแนวคิดและแนวปฏิบัติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ๒) เพื่อประมวลปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์

ผลการวิจัย พบว่า ๑) แนวคิด วิธีการและเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามหลักพุทธโอวาท แสดงธรรมให้เหมาะสมกาลเทศะ มีเหตุผล แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ เพราะเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เพื่อประโยชน์ เกื้อกูล ความสุข แก่บุคคลทั้งที่เป็นชาวพุทธและมีใจชาวพุทธ โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชักนำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศนั้นต้องอาศัยการจัดกิจกรรมภายในวัดเช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมของชาวพุทธในต่างประเทศ ๒) ปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้แก่ การที่พระสงฆ์ยังไม่เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่ตนไปเผยแผ่ดีพอ ทำให้การสื่อสารกับคนในประเทศนั้นๆ ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้านองค์กรสงฆ์ที่มีส่วน ในการดูแลพระสงฆ์ยังไม่เข้มแข็งพอ แม้ปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงานที่กำลังดูแลโดยตรงแต่ก็ยังครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง แม้จะมีสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตก็ทำหน้าที่อีกอย่าง อบรมพระธรรมทูตแล้วส่วนการคัดเลือกว่าพระสงฆ์รูปใดจะได้เดินทางไปประเทศไหนนั้นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ขณะที่การขอวีซ่าเข้าประเทศบางประเทศก็ยากมากและให้เวลาในการพำนักในประเทศนั้นๆ น้อยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย^{๒๑}

กรกต ชำบัณจิต, เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ ภิกขุ กัลยาณมิตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ๒) นำเสนอยุทธศาสตร์การเผย

^{๒๐} นันทิตา วนาพิทักษ์กุล และพระครูสุจิตร์ธนากร, “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน”, วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๑๔๐-๑๕๑.

^{๒๑} พระมหาอำนาจ มีราคา, “แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์”, วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๖๙-๑๗๖.

แผ่พระพุทธรูปของพระสงฆ์ไทย ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การเผยแผ่พระพุทธรูปใน อดีต มีเป้าหมายที่ชัดเจนคือเพื่อประโยชน์สุขแก่เวไนยสัตว์ทั้งหลาย และเพื่อให้เวไนยสัตว์ทั้งหลายได้ บรรลุมรรคผลและนิพพาน สำหรับรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธรูปในอดีตนั้น มีทั้งเชิงรับและเชิงรุก ส่วนวิธีการเผยแผ่ของพระพุทธรูปองค์ทรงมีพุทธรูปวิธีการเผยแผ่หลายแบบ ซึ่งพระองค์ทรงประยุกต์ วิธีการเผยแผ่ให้เข้ากับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธรูปใน อดีตล้วนมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จทั้งสิ้น การเผยแผ่พระพุทธรูปในปัจจุบัน มีเป้าหมาย การเผยแผ่เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

สำหรับรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธรูปนั้น ในปัจจุบันเป็นแบบเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยวิธีการเผยแผ่นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและเชี่ยวชาญของผู้เผยแผ่ ซึ่งมีวิธีการเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สนทนาธรรม การสอนกรรมฐาน และการสอนแบบประยุกต์ยุทธศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธรูปของพระสงฆ์ไทย มีเป้าหมาย ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการศึกษา เป็น การศึกษาเรื่องไตรสิกขา ๒) ด้านศาสนา คือ การเรียนรู้ และเข้าใจ ศาสนพิธีต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา และ ๓) ด้านวัฒนธรรม คือ การตระหนักถึงคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธรูปนั้น ต้องเป็นแบบเชิงรุกโดย ผู้เผยแผ่พระศาสนา แต่ ละท่านต้องประยุกต์ความถนัดของตนให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ตามยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธรูปที่นำเสนอประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน คือ ๑) ยุทธศาสตร์การสร้าง เครือข่าย โดยใช้ความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง ๒) ยุทธศาสตร์การขยายพลัง โดยสนธิ ความสามารถของกลุ่มพุทธศาสนิกชนต่างๆ ให้เกิดพลัง ๓) ยุทธศาสตร์การปลูกฝังศรัทธา กระทำ โดยพัฒนาแบบการปฏิบัติในการเข้าถึงหลักธรรมอย่างถูกต้อง ๔) ยุทธศาสตร์การแสวงหาความหลุด พ้นกระทำได้มุ่งเน้นปฏิบัติต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชนที่เหมาะสม เพื่อการหลุดพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของคณะสงฆ์ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธรูปต่อไป^{๒๒}

พระณัฐฤกฤต สุทนต์ (อุดมผล) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธรูปเถรวาท ในประเทศอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) สืบค้นประวัติพระพุทธรูปในประเทศไทย อังกฤษ ๒) ศึกษาบทบาทและปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธรูปเถรวาทในประเทศไทย อังกฤษ และ ๓) เสนอแนะวิธีการและแนวทางการแก้ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธรูปเถรวาทของพระสงฆ์ไทยใน ประเทศอังกฤษ การวิจัยนี้เป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก พระ ธรรมทูตไทยและผู้ ทรงคุณวุฒิ ด้านการศาสนาจำนวนหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ๑) พระพุทธรูปเข้าไป เผยแผ่ที่ประเทศอังกฤษตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๔ หนังสือ “ประทับแห่งทวีปเอเชีย” ซึ่งตีพิมพ์ใน

^{๒๒} กรกต ขำบัณฑิต, เกษมชาติ นเรศเสนีย์, และ ภิกขุ กัลยาณมิตร, “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่ พระพุทธรูปของพระสงฆ์ไทย”, : ๕๖-๖๗.

อังกฤษทำให้ผู้คนเริ่มสนใจพระพุทธศาสนามากขึ้น ต่อมาเมื่อมีการค้นพบโบราณสถานและวัตถุที่ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นหลักฐานบ่งชี้ว่าพระพุทธศาสนา เคยรุ่งเรืองอย่างมากในอดีต ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังในวงการด้านศาสนาและปรัชญาของ เหล่านักปราชญ์ชาวตะวันตก และมีชาวอังกฤษเดินทางมาอุปสมบทที่ประเทศศรีลังกาและประเทศพม่า นอกจากนี้สมาคมบาลีปกรณ์ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ ยังมีส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เถรวาทและบาลีศึกษา เพราะภาษาบาลีเป็นภาษาในคัมภีร์ของนิกายเถรวาท สมาคมยังได้จัดพิมพ์ พระไตรปิฎก พจนานุกรม ภาษาบาลี อรรถกถา คัมภีร์ต่างๆ และวารสารออกมาเผยแพร่จึงทำให้ ผู้คนสนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก และทำให้เกิดสมาคมชาวพุทธต่างๆ เช่น พุทธสมาคมแห่งกรุงลอนดอน และพุทธวิหาร เป็นต้น ๒) รัฐบาลไทยได้สร้างวัดพุทธประทีป ณ กรุงลอนดอน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ให้เป็นศูนย์กลาง การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาและเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เมื่อจำนวนพุทธศาสนิกชน สนใจด้านการปฏิบัติตามแนวทางสายวัดป่ามากขึ้น จึงได้สร้างวัดป่าจิตตวิเวกเป็นสถานที่สำหรับ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ต่อมาเพื่อแก้ปัญหาด้านสถานที่ คับแคบจึงได้มีการสร้างวัดอมราวดีและวัดสาขาอื่นๆ ขึ้น ๓) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศอังกฤษอาจทำได้หลายอย่าง เช่น ๓.๑) ควรทำข้อตกลง กับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงบางแห่งในประเทศอังกฤษเพื่อจัดตั้งวิทยาลัยพระธรรมทูตและเพื่อส่งเสริมการศึกษา พระพุทธศาสนา ๓.๒) ควรจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่ชาวอังกฤษและพระสงฆ์ไทยได้ศึกษาศาสนาพุทธ อย่างลึกซึ้ง ๓.๓) ควรจัดสร้างสำนักวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามปฏิญญาลอนดอน และ ๓.๔) ควรมีการร่วมมือกับองค์กรพุทธ ศาสนานิกายต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทและสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับ คนในประเทศอังกฤษมากขึ้น เป็นต้น^{๒๓}

๑.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเครือข่าย ถือเป็นเรื่องหลัก ของงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อตอบโจทย์การวิจัย การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” ซึ่งผู้วิจัย ได้นำมาศึกษาไว้ดังนี้

พระมหาเผด็จ จิรกุลโล (จสกลศิริ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดพระธรรมกาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยระบบเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกาย และเพื่อเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยระบบเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ผลการวิจัย พบว่า ๑. สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยระบบเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ประกอบด้วย ๖ กระบวนการ คือ การปลูกฝังอุดมการณ์ การสอนด้วยหลักธรรมแม่บท การรักษาความเป็นอัตลักษณ์ขององค์กร การบริหารงบประมาณ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ๒. การพัฒนากระบวนการสร้างเครือข่ายการ

^{๒๓} พระณัฐกรฤศ สุทธิมน (อุดมผล), “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศอังกฤษ”, วารสารจันทร์เกษมสาร, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๔๔ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๓๓-๔๗.

เผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดพระธรรมกายมีองค์ประกอบ ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ หลักธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ มรรคมีองค์ ๘ ส่วนที่ ๒ ปัจจัยความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยระบบเครือข่าย ๑๐ ประการ คือ พุทธธรรม การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม การทำสมาธิภาวนา การรู้เท่าทันสื่อ การจัดกิจกรรม การรักษาสัมพันธภาพขององค์กรภาคี การมีส่วนร่วมของสมาชิก การมีมาตรฐานในการตัดสินใจคุณภาพ คุณค่า และความสำเร็จ การมีภูมิปัญญา ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕ ขั้นตอน คือ กระบวนการจัดหาบุคคลเข้ามาในองค์กร กระบวนการปลูกฝังเจตคติ กระบวนการสร้างวัฒนธรรมที่ยั่งยืนบนพื้นฐานระเบียบวินัย กระบวนการสนับสนุนเครือข่าย และกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ๓. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยระบบเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย องค์กรพุทธทั่วโลกสามารถประยุกต์ใช้ “DHAMMAKAYA PADET MODEL” เพื่อนำไปขยายเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้^{๒๔}

สมพันธ์ เตชะอธิก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบองค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถียังชีพของคนยากจน และความยากจนเชิงโครงสร้างในชุมชน การเปลี่ยนแปลงและคลี่คลายปัญหาความยากจนโดยองค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคมเพื่อเสนอทางเลือกรูปแบบการพัฒนา ระบบการพัฒนาระบบองค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาระบบองค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ผลการวิจัยพบว่า คนยากจนจำนวนมากขาดแคลนสินทรัพย์ด้านทุนต่างๆ ไม่มีปัจจัยการผลิต ไม่เข้าร่วมกับกิจกรรมการพัฒนาและไม่มีการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมต่างๆ ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่าและแหล่งน้ำ รูปแบบการพัฒนาระบบองค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคม มียุทธศาสตร์ทางเลือกตั้งแต่ระดับองค์กรชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ด้วยตนเอง และเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบกับเครือข่ายทางสังคม เช่น การมีคณะกรรมการชุมชนหมู่บ้าน ประชาสังคมและสภาองค์กรชุมชนตำบล เทศบาล อบต. มีส่วนร่วมเสนอแนะ ตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆ^{๒๕}

ศิริพงษ์ บุญถูก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเครือข่ายทางสังคมในกิจกรรมการทอดผ้าป่าสังคมอีสาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายทางสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์กับกิจกรรมทอดผ้าป่าของสังคมอีสาน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทอดผ้าป่าของสังคมอีสาน และวิธีการที่สังคมอีสานใช้ในการดำเนินการทอดผ้าป่าในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ๑) เครือข่ายทางสังคมมีส่วนสัมพันธ์กับกิจกรรมการทอดผ้าป่าของสังคมอีสาน มีระดับนัยยะสำคัญทางสถิติน้อยกว่า ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับ

^{๒๔} พระมหาเผด็จ จิรกุโล (จงสกุลศิริ) “กระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดพระธรรมกาย”, *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิต*, (สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๒๕} สมพันธ์ เตชะอธิก, “การพัฒนาระบบองค์กรชุมชน และเครือข่ายทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุชนิต*, (สาขาวิชาพัฒนาสังคม: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒).

สมมติฐานที่ตั้งไว้ ๒) แต่เดิมองค์ประกอบสำคัญของผ้าป่ามีเฉพาะอัฐบริหาร แต่ปัจจุบันได้มีวัตถุประสงค์สมัยเพิ่มเข้ามา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓) กิจกรรมการทอดผ้าป่าในสังคมอีสานปัจจุบันได้มีการนำเอาการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผน การแบ่งงานรับผิดชอบ การติดตามผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๒๖}

มานะชาติ คล่องดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งทางสังคมด้วยพิธีกรรมเหยาของชาวลาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อ ๑) ศึกษาความเชื่อและขั้นตอนพิธีกรรมเหยา ของชาวลาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร ๒) ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งทางสังคมด้วยพิธีกรรมเหยา ของชาวลาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อของชาวลาวผู้ไทยในจังหวัดมุกดาหารนอกจากจะมีความเชื่อในเรื่องผีแล้ว ยังมีความเชื่อในเรื่องอื่นๆ อีก คือ มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับการเสี่ยงทาย ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ความเชื่อเกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์ ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาและเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะปรากฏในพิธีกรรมวิธีการและสัญลักษณ์ที่แสดงออกในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ความเชื่อระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม บุคคลกับธรรมชาติ และบุคคลกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ส่วนรูปแบบการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งทางสังคมด้วยพิธีกรรมเหยา ของชาวลาวผู้ไทยจังหวัดมุกดาหาร เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่มีหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชนเข้าไปบริหารจัดการ แต่เป็นการบริหารจัดการเครือข่ายทางสังคมกันเองโดยความเชื่อใจและสมัครใจของสมาชิก โดยสรุปแล้ว พิธีกรรมเหยาเป็นสื่อพื้นบ้านด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ที่มีส่วนทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงบุคคลหลายฝ่าย ต่างเพศต่างวัย ในชุมชนให้มีความรัก ความสามัคคีในชุมชน ซึ่งถือว่าพิธีกรรมเหยาเป็นพิธีกรรมที่ทรงคุณค่าของของชาวลาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร ที่สมควรจะสืบทอดให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป^{๒๗}

กัจจกรเดช ศรีวิสัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของกลุ่มแม่น้ำเลาะ ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำแม่เลาะ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยและกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำแม่เลาะ ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยสรุปว่า เครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำแม่เลาะประกอบด้วยชุมชน ๔ ชุมชน คือ ชุมชนบ้านเมืองเกะ เป็นชุมชนเผ่าลัวะ ชุมชนบ้านพระบาทสร้อย และชุมชนห้วยส้มสุก โดยปัจจัยและกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำประกอบด้วยปัจจัยภายในชุมชนเอง

^{๒๖} ศิริพงษ์ บุญถูก, “การศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการจัดกิจกรรมการทอดผ้าป่าของสังคมอีสาน”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔).

^{๒๗} มานะชาติ คล่องดี, “การศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งทางสังคม ด้วยพิธีกรรมเหยาของชาวลาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของชุมชน ลักษณะชุมชน ระบบนิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชุมชนและระบบเครือญาติ พบว่ามีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สัมพันธ์กับระบบคิด ความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธาในหลักคำสอนของศาสนาผ่านกระบวนการทางพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ของชุมชน นำไปใช้เป็นแบบแผน แนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต สืบทอดสู่ลูกหลาน กลุ่มเครือญาติและขยายตัวไปสู่ชุมชนกลุ่มเครือข่ายที่เข้มแข็ง ที่สำคัญคือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ ชุมชนมีจิตสำนึกสูง นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายฯ ให้ประสบผลสำเร็จ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้รับการส่งเสริมจากองค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท สมาคริสตจักรแห่งประเทศไทย ฯลฯ ช่วยส่งเสริมเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวที่สำคัญที่สุดคือปัจจัยเรื่องความเชื่อทางศาสนา ขณะที่การได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ การถาโถมของเทคโนโลยีสู่ชุมชน ก็ล้วนเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายด้วย สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายฯ มาจาก ๑) การบุกรุกทำลายป่าทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ๒) เกิดความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากร ๓) การได้รับผลกระทบจากนโยบายและมาตรการการจัดการป่าของรัฐ จึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อระดมความคิดในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำให้ชุมชนมีพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น มีระบบนิเวศป่าไม้ ต้นน้ำที่ดีขึ้น สามารถสร้างกฎระเบียบหรือกติกาสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้จัดการอนุรักษ์ทรัพยากรและทำให้เครือข่ายสังคมชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นได้^{๒๘}

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย ความหมาย องค์ประกอบ กระบวนการเกิด ประเภท การบริหารเครือข่าย ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จ ความเข้มแข็ง แนวคิดการวิเคราะห์การสร้างเครือข่าย แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จนถึงระดับสากล รวมทั้งขอบข่ายการดำเนินงานขององค์กรพุทธโลก จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับงานสร้างเครือข่ายและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อนำมาออกแบบแบบสัมภาษณ์ โดยมุ่งศึกษาเรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กระทำโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้ว จะได้นำมาสรุปเป็น รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก เพื่อใช้เป็นต้นแบบและแนวทางในการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธโลกอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

^{๒๘} กำจรเดช ศรีวิสัย, “เครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของกลุ่มแม่น้ำเลาะ ตำบลสะลวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรพุทธ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการองค์กรเครือข่าย

๑.๘.๑ การศึกษาข้อมูลเอกสาร ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ มุ่งศึกษาวิเคราะห์จากพระไตรปิฎก และอรรถกถา ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาข้อมูลงานวิจัยจากเอกสารทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย งานวิจัยจากศาสตร์สาขาต่างๆ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรพุทธโลก

๑.๘.๒ การเก็บข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้นำองค์กรพุทธโลก รวมทั้งผู้ประสานงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรพุทธโลก เป็นจำนวนตั้งแต่ ๒๕ คนในหลากหลายกลุ่ม และ ประเทศ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล

๑.๘.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ผู้วิจัยได้ออกแบบการประมวลผลการศึกษา ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างเครือข่ายเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต

๒. ศึกษาข้อมูลงานวิจัยจากเอกสารทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับแนวทางสร้างการสร้างเครือข่าย งานวิจัยจากศาสตร์สาขาต่างๆ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรพุทธโลก โดยเน้นศึกษาการบริหารจัดการองค์กรพุทธโลกด้วยการสร้าง และบริหารเครือข่าย

๓. ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรพุทธโลก รวมทั้งผู้ประสานงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรพุทธโลก

๔. ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ทำให้ทราบองค์ความรู้ของ การสร้าง และการบริหารจัดการเครือข่าย

๑.๙.๒ ทำให้สามารถนำทฤษฎีการสร้างเครือข่ายและ การบริหารจัดการ มาบูรณาการเพื่อให้เกิดการทำงานสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๙.๓ ทำให้ได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อในการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อชาวโลก ที่จะได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างยั่งยืน

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

การที่องค์กร ชุมชนหลายแห่งมีเครือข่ายทางสังคม เชื่อมต่อภายในและภายนอกชุมชน ทั้งสนับสนุนและเกื้อกูลกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องประสานกันในหน่วยหนึ่งของสังคมหนึ่ง พบว่ามีการนำเทคนิคเครือข่ายไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกันได้หลายประเภท สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น ๑) เครือข่ายในศาสตร์ด้านสังคม เช่น เครือข่ายของบุคคลกลุ่มบุคคล หรือองค์กร เป็นต้น ๒) เครือข่ายในศาสตร์ด้านสารสนเทศ เช่น เครือข่ายเว็บไซต์ไวด์เว็บ เครือข่ายการอ้างอิงบทความวิจัย เป็นต้น ๓) เครือข่ายในศาสตร์ด้านเทคโนโลยี เช่น เครือข่ายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายคมนาคม เครือข่ายโทรศัพท์ เป็นต้น ๔) เครือข่ายทางในศาสตร์ชีววิทยา เช่น เครือข่ายเส้นใยประสาท เครือข่ายสายใยอาหาร เครือข่ายการควบคุมยีน เครือข่ายการทานร่วมกันของเมตาบอลิซึมในเซลล์ของสิ่งมีชีวิต เป็นต้น^๑ ความรู้ในระบบเครือข่ายส่วนมากล้วนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์และสังคม และการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับลักษณะโครงสร้างของเครือข่าย อาศัยและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายแทบทั้งสิ้น ในการตรวจสอบฐานความรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมพุทธศาสนา เพื่อความยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาประมวลความรู้งานวิจัยเรื่อง แนวคิดทฤษฎีการสร้างเครือข่าย โดยได้นำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และเครือข่ายในการบริหารจัดการที่สัมฤทธิ์ผล ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

ตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เป็นต้นมา แนวคิดเรื่อง “เครือข่าย” ได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายทั้งในแวดวงงานพัฒนาและภาคธุรกิจ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุ ๓ ประการ คือ ๑) ภาวะการแข่งขันแบบใหม่ (New Competition) ทำให้เกิดพลังการขับเคลื่อนอำนาจในยุคการค้าใหม่ ผลักดันให้เกิดการสร้างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการบริหารจัดการแบบเก่า ซึ่งระบบอำนาจเดิมเป็นแบบอำนาจตามลำดับชั้น (Hierarchical) อำนาจแนวดิ่งแบบเดิมนั้นไม่อาจนำพา

^๑ ดูรายละเอียดการสรุปประเด็นเครือข่ายเพิ่มเติมใน รุจเรขา วิทยาจุฑาภัก, นันทิพย์ วิชาวิน, “การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม กับงานวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์”, วารสารบรรณศาสตร์ มศว., ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๕) : ๑๒๖-๑๔๐.

องค์กรให้ไปสู่เป้าหมายในยุคใหม่ได้โดยง่าย จึงต้องการกระแสนแนวคิดปรับความสัมพันธ์ในแนวนอนให้มีความสำคัญมากขึ้น จนเกิดเป็นแนวคิดที่เป็นเครือข่าย ๒) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสาร (IT) ทำให้องค์กรต่างๆ สามารถปรับตัวเอง มีการปฏิสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และ ๓) ความก้าวหน้าทางวิชาการ ที่ก่อให้เกิดการวิจัยเครื่องมือใหม่ๆ ในการวิเคราะห์โครงสร้างสังคมเครือข่าย ทำให้องค์กรต่างๆ ได้ตระหนักรู้ถึงประสิทธิภาพลักษณะเครือข่ายทั้งภายในและความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก^๒ ด้วยเหตุนี้คำว่า “เครือข่าย” จึงถูกนำไปใช้ในทฤษฎีการ ซึ่งมีผลทำให้การนิยามความหมายของเครือข่ายมีความหลากหลายตามไปด้วย แต่ไม่ว่าจะถูกนำไปประยุกต์ใช้ในวงการใดก็ตาม ก็มักจะมีนัยสำคัญเกี่ยวข้องกับความหมายตามรูปศัพท์เดิมอยู่เสมอ นั่นคือ “การเชื่อมต่อ/เชื่อมโยง” “ความสัมพันธ์” และ “การติดต่อสื่อสาร” ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลง” อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมาย ซึ่งทำให้การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเท่ากับการเชื่อมโยงหลายๆ ระบบย่อยให้รวมกันขึ้นมาใหม่เป็นอีกหนึ่งระบบของหน่วยสมาชิกทุกหน่วยงานที่เข้ามารวมกัน

๒.๑.๑ ความหมายของคำว่าเครือข่าย

สรรพสิ่งในตัวเองและสิ่งรอบข้างนั้นเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบต่างๆ ที่มาบรรจบกันแล้วก่อรูปและสร้างกระบวนการจนเป็นข่ายใยชีวิต (Web of Life) ที่ปรากฏภาพแห่งความเคลื่อนไหวที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ความเป็นจริงแห่งข่ายใยชีวิตในมิติแห่งความสัมพันธ์อันนั้น ซึ่ง สรรพสิ่งในตัวเองและสิ่งต่างๆ ในโลก รวมถึงสากลจักรวาลนั้น เกิดขึ้นด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไม่มีสิ่งใดจะเกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว ทุกสิ่งมีที่มา มีที่ไป มีเหตุ มีปัจจัย เมื่อเหตุและปัจจัยเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างเกื้อกูล ย่อมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ และสิ่งใหม่ก็สร้างเส้นทางการเชื่อมโยงกับสิ่งเก่าและสรรพสิ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทุกอย่างเป็นกระบวนการที่โยงใย สลับซับซ้อน เป็นเครือข่าย (network) ที่เชื่อมโยงจากสิ่งเล็กๆ และภายในสิ่งเล็กๆ ก็มีการเกาะเกี่ยวกันอย่างน่าอัศจรรย์

แนวคิดทางพุทธศาสนากล่าวถึง สภาวะความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่มี ความสัมพันธ์ต่อกันว่า ปฏิจจสมุปบาท ซึ่งหมายถึง อาการและความที่สรรพสิ่งต่างก็พึ่งพาอาศัยกันเกิดขึ้น โดยต่างฝ่ายต่างก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยของกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวพันกัน อย่างลึกซึ้งและเป็นองค์รวมเสมือนห่วงโซ่ที่ร้อยรัดและผูกพัน ซึ่งก่อให้เกิดปัจจัยอื่นๆ ตามมาในลักษณะที่ว่า “เพราะมีสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น” และท้ายที่สุดในทัศนะของพุทธศาสนากล่าวถึงสภาวะของสิ่งต่างๆ ว่า ไม่มีตัวตนที่แท้จริง เป็นเพียงองค์ประกอบที่มีการเกื้อหนุนหรือเกิดขึ้นอย่างพร้อมเพรียงของสิ่งต่างๆ ที่สมมติขึ้นในความหมายและภาษาที่ใช้พูดของมวลมนุษย ซึ่งนั่นก็หมายถึง

^๒ เสรี พงศ์พิศ, วัฒนธรรมองค์การของโลกยุคใหม่ เครือข่าย ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓-๓๔.

“ความเป็นสิ่งมีชีวิต” ที่เราเข้าใจในความหมาย ความคิด และภาษาของเราเอง^๓ เช่นเดียวกับ นฤมล นิราทร^๔ กล่าวถึงเครือข่ายว่า เป็นการทำงานที่มีรูปแบบการประสานงานของกลุ่มคนหรือองค์กร ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า เครือข่ายเป็นการทำงานในรูปแบบความร่วมมือหรือการพึ่งพาอาศัยกัน

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของคำว่าเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิด
เสรี พงศ์พิศ (๒๕๔๘, หน้า ๓๓ - ๓๔)	แนวคิดเรื่อง เครือข่าย ๑. ภาพการณ์แข่งขันแบบใหม่ ๒. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสาร (IT) ๓. ความก้าวหน้าทางวิชาการที่ก่อให้เกิด เครื่องมือในการวิเคราะห์โครงสร้างสังคมในลักษณะที่เป็นเครือข่าย
พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน) (๒๕๔๗, หน้า ๑ - ๒)	๑. สรรพสิ่งในตัว และสิ่งรอบข้าง เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบต่างๆ ที่มาบรรจบกันแล้วก่อรูปและสร้างกระบวนการจนเป็นประโยชน์ชีวิต ๒. ทางพุทธศาสนากล่าวถึงสภาวะความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันว่า ปฏิภาณสมุปบาท
นฤมล นิราทร (๒๕๔๓, หน้า ๔๓)	กล่าวถึงเครือข่ายว่า ๑. การทำงานที่มีรูปแบบการประสานงานของกลุ่มคน หรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน ๒. เครือข่ายเป็นการทำงานที่เป็นรูปแบบความร่วมมือ หรือการพึ่งพาอาศัยกัน
สนธยา พลศรี (๒๕๕๐, หน้า ๒๐๗)	ความหมายของเครือข่ายว่า หมายถึง ๑. ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกซึ่งอาจจะเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่

^๓ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน), **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), ๒๕๔๗), หน้า ๑-๒.

^๔ นฤมล นิราทร, **การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓.

นักวิชาการ	แนวคิด
	๒. การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งที่เป็นครั้งคราวหรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ๓. เครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่มีการจัดระบบให้สมาชิก
Margaret J. Wheatley (1999, p. 11)	ทางวิทยาศาสตร์กระบวนทัศน์ใหม่ กล่าวถึงระบบหรือสิ่งต่างๆ ว่า ทุกอย่างจะถูกมองในภาพกว้างและมองเห็นเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงและเป็นเครือข่ายในทุกระบบ

สนธยา พลศรี^๕ ให้ความหมายของเครือข่ายว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกซึ่งอาจจะเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไป แต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งที่เป็นครั้งคราว หรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์ และพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เดียวกัน ดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่มีการจัดระบบให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อบรรลุจุดหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกัน สิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์ หรือผลประโยชน์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การพิจารณาความหมายของเครือข่ายโดยนัยต่างๆ ความหมายของเครือข่ายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการที่มองความเป็นเครือข่ายในฐานะกิจกรรมที่ขับเคลื่อนทางสังคม โดยเป็นการอธิบายกระบวนการที่อิงอาศัยและสร้างความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ (Social Network) ผู้วิจัยของประมวลสรุปตามนัยต่างๆ ดังนี้

๑) เครือข่าย: นัยคุณค่าแห่งความสัมพันธ์ในมิติแห่งความสัมพันธ์ เครือข่าย คือ ความสัมพันธ์ที่อิงอาศัยที่เป็นไปตามกฎของการไหลเลื่อนไปมาระหว่างความไร้ระเบียบกับการจัดระเบียบ และระหว่างการแตกดับกับการเกิดขึ้นใหม่ที่พร้อมจะสานต่อกับสิ่งต่างๆ

๒) เครือข่าย: นัยแห่งการประสานความร่วมมือคือ ความเป็นเครือข่ายเกิดขึ้นความร่วมมือและการเปิดรับเพื่อให้เกิดความรู้และกระบวนการใหม่ กล่าวคือ การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มองค์กรแต่ละฝ่ายได้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน

^๕ สนธยา พลศรี, เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐๗.

๓) เครือข่าย: นัยภารกิจและกระบวนการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของความเป็นเครือข่านั้น ภารกิจและกระบวนการทำงานของฝ่ายต่างๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ความเป็นเครือข่านั้นมีความต่อเนื่อง การทำภารกิจต่อกัน โดยมีการขยายภารกิจและอุดมการณ์นั้นออกไปสู่กลุ่มอื่น เครือข่ายอื่น ก็เท่ากับว่า เป็นการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นดังนั้น เครือข่ายจึงมีนัยของการทำภารกิจที่เป็นกระบวนการ โดยเป็นทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วม และกระบวนการกลุ่ม ที่เป็นการระดมทรัพยากรในการสร้างพลังและอำนาจในการต่อรองให้สูงขึ้น^๖

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แนวคิดที่ให้คำจำกัดความของคำว่า “เครือข่าย” นั้น เริ่มต้นจากการอธิบายความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ช่วยเหลือพึ่งพา จนกระทั่งการสร้างพลังและอำนาจการต่อรอง และต่อมาก็มีการขยายความสัมพันธ์ นั้นไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น โดยการเชื่อมโยงกับพันธมิตรอื่นๆ ในสังคม เป็นลักษณะของการสร้างประชาสังคม ที่นับว่าเป็นพัฒนาการอีกระดับหนึ่งของความเป็นเครือข่ายที่มีกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมในส่วน ในการทำงานอย่างหลากหลาย ตามประเด็นปัญหาที่ต้องการผลักดัน/แก้ไข ซึ่งอาจจะมี ความซับซ้อน หรือเป็นประเด็นสาธารณะที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายกลุ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับหน่วยชีวิตในระดับ ของเซลล์ที่มีการเชื่อมโยงกันจากจุดเล็กๆ จนกลายเป็นองค์พหุและระบบปฏิบัติการภายในร่างกาย ที่ยิ่งใหญ่

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เครือข่ายนั้น หมายถึง ความร่วมมือและการเปิดรับ ของฝ่ายต่างๆ ที่มีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งข้อกำหนดที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความพยายามที่จะระดมทรัพยากร กระบวนการ ความรู้ และวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ จากการร่วมมือและการเปิดรับใน สิ่งที่ใหม่นั้นเสมอ

ส่วนในทัศนะของวิทยาศาสตร์กระบวนการทัศน์ใหม่ กล่าวถึงระบบหรือสิ่งต่างๆ ว่า ทุกอย่าง จะถูกมองในภาพกว้าง มองเห็นเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงและเป็นเครือข่ายในทุกระบบ โดยไม่มีการแยกส่วน หรือแบ่งสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนๆ ไม่พยายามคาดเดาผลและหวังผล หรือเข้าไปวัดสิ่ง ต่างๆ อย่างเป็นขึ้นเป็นอัน โดยมองสรรพสิ่งในลักษณะของความไร้ระเบียบที่ก่อให้เกิดความเป็น ระเบียบ^๗

จากการประมวลแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของเครือข่ายได้ว่า เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของบุคคล องค์กรต่างๆ ที่ เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้าง และรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕-๓๑.

^๗ Margaret J. Wheatley, *Leadership and the new science: Discovering order in a chaotic world*, 2nd Edition, (San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, 1999), p. 11.

ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการระดมสรรพกำลัง และมีกลยุทธ์ในการพัฒนา ด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

๒.๑.๒ ความสำคัญของเครือข่าย

สภาพการปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ พบว่า การทำงานจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมประสานงานกันระหว่างบุคคลหรือหน่วยงาน หากแต่ละหน่วยงานต่างทำงานกัน ไม่สัมพันธ์ หรือไม่ประสานเกี่ยวข้องกันอย่างเหมาะสม มีการทำงานซ้ำซ้อนในพื้นที่เดียวกัน มีการทำงานคล้ายคลึงกัน ยุ่งอยู่กับการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องไปแบบวันต่อวัน เพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด แต่ละหน่วยงานก็มีการส่งข่าวข้อมูลไหลเวียนกันอยู่ภายในหน่วยงานของตน และข้อมูลข่าวสารก็ค่อนข้างจำกัด การทำงานใช้กรอบความคิดหรือหลักการเฉพาะที่เคยใช้ ไม่เกิดการพัฒนา รับรู้สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ไม่มีคนมาช่วยชี้แนะเมื่อเดินหลงทาง หรือกำลังจะก้าวไปสู่หนทางที่เกิดความเสี่ยง เกิดความเสียหายกับคนในครอบครัว หน่วยงานหรือองค์กร การทำงานในปัจจุบันซึ่งต้องการความรวดเร็ว ครอบคลุม ถูกต้อง และมีความเป็นมืออาชีพที่เชื่อถือได้ สามารถตัดสินใจผลงานได้จากการทำงานที่มีลักษณะ “เข้ามาคนเดียว” กับ “ทีมเวิร์ค” ได้เป็นอย่างดี ในกระบวนการทำงานของเครือข่ายนั้น สิ่งหนึ่งที่ได้รับนอกจากผลสำเร็จตามที่ต้องการคือ ความร่วมมือ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการทำงานแบบเครือข่าย ผู้วิจัยขอสรุปความสำคัญของเครือข่าย ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒ ความสำคัญของเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
วิศิษฐ์ วังวิญญู (๒๕๔๗, หน้า ๕)	เครือข่าย: นัยคุณค่าแห่งความสัมพันธ์ในมิติแห่งความสัมพันธ์ เครือข่าย เครือข่าย: นัยแห่งการประสานความร่วมมือ เครือข่าย: นัยภารกิจและกระบวนการ
Margaret J.Wheatly (1999, p. 106)	เครือข่ายเป็นความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบ
พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุ้น) (๒๕๔๗, หน้า ๑๔)	เครือข่าย: โครงสร้างที่ออกแบบและโครงสร้างตามธรรมชาติ

๒.๑.๒.๑ เครือข่าย: ธรรมชาติที่แท้ของสรรพสิ่ง

ในยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเราได้มองธรรมชาติของสรรพสิ่งว่า “เป็นสิ่งที่” ซึ่งเป็นกระบวนการที่มาของการสื่อสารทางภาษาและความคิด เมื่อสรรพสิ่งมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่” สิ่งต่างๆ นั้นก็สามารถมีชื่อเสียงเรียงนามได้ หรือในทางนามธรรมสรรพสิ่งก็ถูกตั้งขึ้นเป็นประเด็นให้ขบคิดตาม

สมมติบัญญัติที่เราเรียกขาน และในบางครั้ง เราก็ไปติดกับบัญญัติที่เราสมมติขึ้น แล้วมองเห็นสิ่งต่างๆ “เป็นสิ่งที่” แม้แต่การเรียกสิ่งต่างๆ เราก็ต้องใช้คำว่าสิ่งต่างๆ หรือสรรพสิ่ง ซึ่งหนีไม่พ้นคำว่า “สิ่ง” เพราะภาษาทั้งหมดต้องอาศัยการบัญญัติ เพื่อจะได้ติดต่อสื่อสารอ้างอิงถึงเรื่องราวที่พูดคุยกันได้ ความคุ้นชินอันนี้ ทำให้ยากที่จะมองเห็นความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ในสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม^๘

๒.๑.๒.๒ เครือข่าย: ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบ

เครือข่ายเป็นความเข้าใจในความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบดังกล่าว จัดเป็น ความสัมพันธ์ในมิติของความเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงและได้ถูกนำมาอธิบายในรูปแบบของแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่มองถึงกระบวนการของสรรพสิ่งว่า มีการประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อ กำกับความเป็นไปของการทำหน้าที่ตามระบบนั้นๆ ให้มีความสัมพันธ์และมีความเป็นปกติยิ่งขึ้น ซึ่ง ความเป็นปกตินี้ มิได้หมายถึงความสมดุลที่หยุดนิ่ง แต่เป็นองค์กรที่สามารถจัดการตัวเองได้ และมีความ เลื่อนไหล เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้น หรือเกิด สถานการณ์ในรูปแบบหนึ่งๆ เราไม่สามารถที่จะใช้กรอบคิดอันเดิม หรือมุมมองอันเดิมในการแก้ไข ปัญหาเหล่านั้นได้ทั้งหมด เราจำเป็นต้องใช้สถานการณ์ที่แปรเปลี่ยน และระบบย่อยที่สลับซับซ้อน หรือใช้บริบทที่เกี่ยวข้องนั้นๆ ในการแก้ไขปัญหา กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ การเข้าไปจัดการและการ แก้ไขปัญหาอย่างเป็นองค์รวมและมองสรรพสิ่งอย่างบูรณาการ ซึ่งเป็นเหมือนเรื่องของสมการทาง คณิตศาสตร์ที่ยากๆ และทับซ้อนกันอยู่อย่างมากมาย โดยที่มีสมการย่อยแต่ละอันไม่เหมือนกัน แต่ เมื่อสามารถแก้สมการย่อยนั้น สมการใดสมการหนึ่งได้ ก็สามารถนำไปสู่การแก้สมการใหญ่ที่ยากๆ นั้น ได้ในเวลาชั่วพริบตา

๒.๑.๒.๓ เครือข่าย: โครงสร้างที่ออกแบบ เป็นโครงสร้างตามธรรมชาติ

เครือข่ายเป็นโครงสร้างที่ออกแบบ และโครงสร้างตามธรรมชาติที่โผล่ปรากฏขึ้นมาจากการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ นวัตกรรมใหม่จึงเป็นฐานคิดที่สำคัญของเครือข่าย ที่อธิบายถึง กระบวนการสร้างภาระหน้าที่ของตนเองและเครือข่าย และเพื่อให้กระบวนการนั้นมีความเลื่อนไหล และเป็นไปอย่างมีระบบ มีความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน โดยไม่เข้าจำกัดหรือทำลายโครงสร้าง กระบวนการ และแบบแผนแห่งความเป็นองค์กรจัดการตัวเองที่เลื่อนไหลไปอย่างอิสระเสรี^๙ จากฐานคิดตามนัย ๓ ประการคือ ๑) เครือข่าย: นัยคุณค่าแห่งความสัมพันธ์ในมิติแห่งความสัมพันธ์ ๒) เครือข่าย: นัยแห่ง การประสานความร่วมมือ และ ๓) เครือข่าย: นัยภารกิจและกระบวนการภายใต้ยุทธศาสตร์ เป็นการ อธิบายถึงเครือข่ายในฐานะของข่ายใยชีวิต หรือความเป็นเครือขายนั่นเป็นชีวิตหนึ่ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และการปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยเป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่โยงใย

^๘ วิศิษฐ์ วัชรวิญญู, “ความหมายเครือข่าย”, เอกสารประกอบการสัมมนาการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (เชียงราย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, ๒๕๕๖), หน้า ๕.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

ของสรรพสิ่ง แล้วสร้างภาระหน้าที่เชิงปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จนกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน เสมือนตาข่ายที่โยงใยและซับซ้อน และเหมือนห่วงโซ่ของสิ่งต่างๆ ที่มีการสานต่อกันอย่างแนบแน่น แต่มีความยืดหยุ่น และมีความเป็นอิสระในตนเอง โดยเป็นกระบวนการที่มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๒.๑.๒.๔ เครือข่าย: ระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์

ฐานความสำคัญข้อนี้ เป็นการอธิบายถึงเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงในสังคมมนุษย์ เครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้

๒.๑.๒.๕ เครือข่าย: การขยายผลและเติบโตอย่างมีพลัง

ฐานความสำคัญข้อนี้ เป็นการอธิบายถึงเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงในสังคมมนุษย์ ที่กล่าวถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ทั้งในด้านการสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกันในเชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีทั้งในด้านการพึ่งพา การขัดแย้งและการครอบงำสิทธิและประโยชน์ แล้วพัฒนาระบบความสัมพันธ์นั้นด้วยกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดทั้ง ๕ ประการนั้น มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจถึงความเป็นเครือข่าย โดยเฉพาะการนำฐานคิดข่ายใยชีวิตมาอธิบายเครือข่ายทางสังคมที่เกี่ยวข้องกันในมิติของความสัมพันธ์ที่โยงใย^{๑๐} เครือข่ายนั้น ได้ถูกนำมาอธิบายในมิติของความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ทางสังคมมนุษย์มากกว่าการอธิบายในมิติของความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งในเชิงชีววิทยา ตามทัศนะของวิทยาศาสตร์กระบวนทัศน์ใหม่ โดยเป็นการกล่าวถึงความร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกันและขยายผลการทำงานหรือแนวคิดไปสู่กลุ่มองค์กรอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างพลังในการแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ โดยผ่านระบบการสื่อสารที่ทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีโอกาสในการรับรู้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน นอกจากนี้ยังได้พยายามอธิบายถึง คุณค่าแห่งความสัมพันธ์ ความเท่าเทียม ความร่วมมือ การต่อสู้ขัดแย้ง และการเชื่อมโยงที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ เครื่องมือ และวิธีการปฏิบัติ ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกฝ่าย

๒.๑.๓ องค์ประกอบของเครือข่าย

ในทางพุทธศาสนากล่าวถึงโครงสร้างของร่างกายหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่รูปธรรมภายนอกนั้นจะดูเหมือนจะอยู่ในสถานะที่คงตัวและถูกมองว่าเป็น “อัตตา” แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงและเป็นไปอย่างรวดเร็ว คือ สิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ จิต เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

^{๑๐} อ้างแล้ว, หน้า ๘-๒๘.

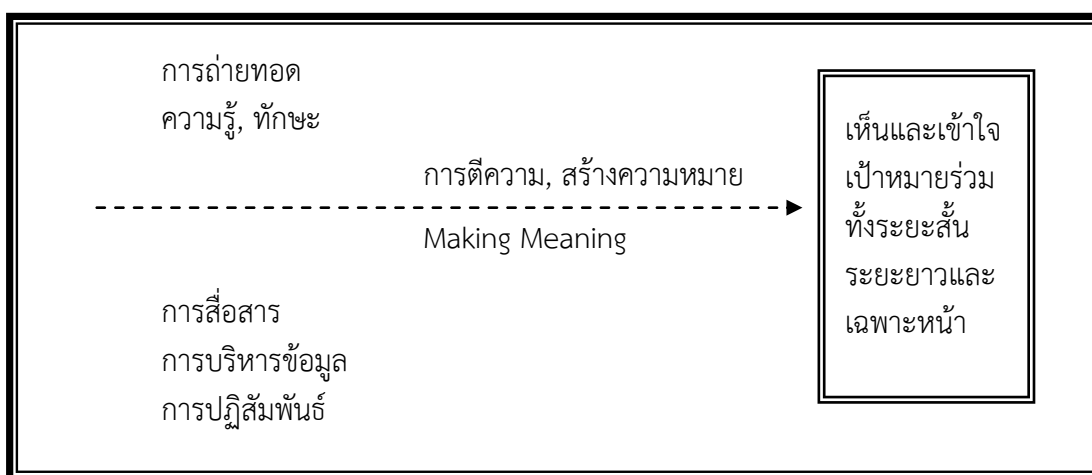
อยู่ที่การสืบทอดหรือการสร้างข้อมูลที่ต่อเนื่องในสิ่งมีชีวิตนั้น การสืบทอดเป็นการดำรงรักษาสีงมีชีวิตให้อยู่รอด โดยที่เราไม่สามารถเห็น “ความสืบทอด” หรือ “กระบวนการสร้างข้อมูล” เราจะเห็นเพียงโครงสร้างภายนอกเท่านั้น สิ่งมีชีวิตต้องการข้อมูลใหม่ตลอดเวลา เพื่อการดำรงอยู่ การเติบโต หากไม่มีข้อมูลใหม่ยืนยันสิ่งที่มีอยู่ว่าถูกต้องอยู่แล้วตลอดเวลา สิ่งมีชีวิตนั้นกำลังดับสูญเหมือนกับเป็นระบบปิด ดังนั้น องค์ประกอบหลักของสิ่งต่างๆ จึงมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ เพื่อรักษาความสมดุลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา นั้น เช่นเดียวกับ ความเป็นเครือข่ายที่จะต้องมียอดองค์ประกอบหลักที่สำคัญและสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๓ องค์ประกอบของเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (๒๕๔๖, หน้า ๙)	๑. การเรียนรู้ (learning) ๒. การลงทุน (investing) ๓. การดูแล (nurturing) ๔. การรักษา (keeping)
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๓, หน้า ๓๖ - ๔๓)	๑. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) ๒. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) ๓. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefits) ๔. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (stakeholders participation) ๕. กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) ๖. การพึ่งอิงร่วมกัน (interdependence) ๗. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction)
ธนา ประมุขกุล (๒๕๔๗, หน้า ๓)	๑. สมาชิก ๒. กรรมการ/ผู้ประสานงาน ๓. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ๔. กิจกรรม

อย่างไรก็ตาม ปารีชาติ สถาปัตตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่าย โดยใช้ตัวอักษรย่อในภาษาอังกฤษ ๔ ตัว คือ LINK หรือการเชื่อมต่อ เพื่ออธิบายองค์ประกอบดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ๑) การเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็นและความต้องการของตนเองและผู้อื่น ๒) การลงทุน (Investing) ได้แก่ การลงทุนด้านเวลา และพลังงานในการติดต่อและเชื่อมประสานกับบุคคลต่างๆ ๓) การดูแล (Nurturing) ได้แก่ การดูแลสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องของการทำงานและสัมพันธ์ภาพส่วนตัว ๔) การรักษา (Keeping) ได้แก่ การรักษาทิศทางในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจสอบความต้องการของสมาชิกและการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงหาแนวทางที่ทรงพลังในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย^{๑๑}

ภาพที่ ๒.๑ แสดงองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่าย

ที่มา: ปารีชาติ สถาปัตตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, สื่อสารกับสังคมเครือข่าย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, ๒๕๕๖), หน้า ๗.

ส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ๗ ประการ คือ

๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) หมายถึง การที่สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหา มีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และมีความต้องการความช่วยเหลือใน

^{๑๑} ปารีชาติ สถาปัตตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, “สื่อสารกับสังคมเครือข่าย”, ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร ๓ “การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง”, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, ๒๕๕๖), หน้า ๙.

ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) หมายถึง การมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกัน จะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างลงไป

๓) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) หมายถึง การที่การสมาชิกแต่ละคนมาร่วมกันเพื่อประสานผลประโยชน์และความต้องการ ซึ่งผลประโยชน์และความต้องการนั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ดังนั้น จึงมีการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย

๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแข็งขัน ดังนั้น สมาชิกในเครือข่าย จึงควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมและในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย และควรสานต่อความสัมพันธ์ในแนวนราบ

๕) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมกระบวนการทำงานของกันและกัน โดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่ง ไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้น เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย

๖) การพึ่งอิงร่วมกัน (Interdependence) คือ การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในกระบวนการทำงาน และมีความรู้ ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้น จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

๗). การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผลการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามด้วย^{๑๒} ในขณะที่ ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ กล่าวถึงสมการที่เกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่าย คือ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การสื่อสาร การบริหารข้อมูลข่าวสาร และการปฏิสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การตีความหมาย หรือการสร้าง ความหมายร่วมและสุดท้าย คือ การเห็นและเข้าใจในเป้าหมายร่วม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

^{๑๒} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอสเอ็มเดีย จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๓๖-๔๓.

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า N = Network เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกทุกฝ่ายเห็นและเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน ทั้งเป้าหมายในระยะสั้น ระยะยาว และเป้าหมายเฉพาะหน้า ในขณะที่เครือข่ายจะมีกลไกการจัดการระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้ หรือทักษะต่างๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยที่แต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลจะมีการรับรู้ และตีความหมายของข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไป และภายในเครือข่ายนั้นจะต้องประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลาย ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน มีชีวิตชีวาหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการไหลของข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกัน มีพื้นที่รูปธรรมในการทำงานมีชุมทาง (Hub) มีโหนด (Node) หรือ “ศูนย์ประสานงานย่อย” ที่หลากหลายและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ และที่สำคัญมีผู้จัดการเครือข่ายในการติดต่อประสานงานระหว่างกัน โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในระดับชุมทางและโหนดย่อยในพื้นที่ เพื่อให้เครือข่ายนั้นมีกิจกรรมและความเคลื่อนไหวตลอดเวลา ซึ่งในบางครั้งกิจกรรมย่อยในระดับโหนด/ศูนย์ประสานงานก็มีความหมายและสามารถสร้างเป็นพลังของเครือข่ายได้^{๑๓}

ธนา ประมุขกุล กล่าวถึงองค์ประกอบว่า ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ดังนี้ ๑) สมาชิก หากสมาชิกมีจำนวนมาก ต้องมีคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน สมาชิกแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือสมาชิกแกนหลักเกี่ยวข้อง โดยตรงกับผลงานตามเป้าหมายเครือข่ายและสมาชิกเสริมผู้เป็นฝ่ายสนับสนุน ๒) กรรมการ/ผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดี สามารถนำพาเครือข่ายขับเคลื่อนไปด้วยพลังร่วมของสมาชิก ๓) เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ถือเป็นจุดร่วมสำคัญของการเป็นเครือข่าย ถ้าเป้าหมายต้องชัดเจน มีความเป็นไปได้ จึงมีความสำคัญต่อการเข้าร่วมและคงอยู่ของสมาชิก ๔) กิจกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ด้วยอาศัยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมทรัพยากรของสมาชิกด้วยกันเอง^{๑๔}

จากฐานคิดและความหมายของเครือข่ายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีจุดร่วมที่สำคัญอย่างน้อย ๕ ประการ ผู้วิจัยเห็นว่า จุดร่วมนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

๒.๑.๓.๑ หน่วยชีวิตหรือสมาชิก

หน่วยชีวิตและสมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์ โดยแต่ละหน่วยชีวิต และแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้น หน่วยชีวิต หรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๑๔} ธนา ประมุขกุล, บทความปริทัศน์, (ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๖, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

๒.๑.๓.๒ จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากว่าบุคคล กลุ่มองค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่า เป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๒.๑.๓.๓ การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก

การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลจะมารวมกันนั้น สิ่งที่จะยึดโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องหาผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น และการที่คนจะมารวมกลุ่ม เป็นองค์กรเครือข่ายได้นั้น นอกจากจะมีความสนใจหรืออุปนิสัยใจคอที่คล้ายคลึงกันแล้ว บุคคลยังต้องมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม กล่าวคือ เมื่อพวกเขาเห็นปัญหา หรือต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จิตใจที่มุ่งมั่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ย่อมเป็นแรงขับที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์ และการค้นหาวิธีเพื่อแก้ไขปัญหา นั้นๆ รวมทั้งแสวงหาแนวร่วมจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรองหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จนกลายเป็นองค์กรเครือข่ายที่ทุกฝ่ายต่างก็มีความไว้วางใจต่อกัน ทั้งนี้ เพราะความเป็นเครือข่านั้น สามารถที่จะตอบสนองกระบวนการแก้ไขปัญหาได้มากกว่า

๒.๑.๓.๔ การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน

ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่จะขาดมิได้ ก็คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก จะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่านั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันและพึ่งพากันมากขึ้น นอกจากนี้ ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงเป็นทั้งแนวคิด กระบวนการ และวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลที่ต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจาก การมีส่วนร่วมแล้ว พัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้าๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนจึงเสมือนกลไกที่เป็นแรงผลักดัน ทำให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๓.๕ ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร

ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่า เป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูล และการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงาน และช่วยรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสาร ที่ต่อเนื่องเช่นนี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย ถ้าระบบความสัมพันธ์นี้ได้รับการตอบสนองหรือขาดการติดต่อแล้ว ความเป็นเครือข่ายก็อยู่ในภาวะที่เสื่อมถอย ดังนั้น การพัฒนาระบบเครือข่ายจะต้องยึดหลักการของความสัมพันธและการสื่อสารระหว่างกัน โดยมีกิจกรรมและข้อมูลเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของเครือข่ายนั้นๆ^{๑๕}

๒.๑.๓.๖ สรพองค์ประกอบของเครือข่าย

องค์ประกอบของเครือข่าย เริ่มจากการมีสมาชิก กรรมการและผู้ประสานงาน เครือข่ายมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดกิจกรรมร่วมกัน การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และมีความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การสื่อสาร และการบริหารข้อมูลข่าวสาร

๒.๑.๔ ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

ประเภทและรูปแบบของเครือข่ายจึงมีความแตกต่างกันไปตามนิยามได้แบ่งประเภทเครือข่ายที่แตกต่างไป อย่างไรก็ตาม สหทยา วิเศษ^{๑๖} ได้แบ่งอย่างง่ายๆ ออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ โดยยกรณีสถิตอย่างเครือข่ายในจังหวัดพะเยา คือ

ตารางที่ ๒.๔ ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สหทยา วิเศษ (๒๕๔๗, หน้า ๒ - ๓)	๑. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย ๒. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของกิจกรรม

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓-๓๕.

^{๑๖} สหทยา วิเศษ, “ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”, รายงานการวิจัย, (องค์การเครือข่ายในจังหวัดพะเยา: สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๒-๓. (อัดสำเนา)

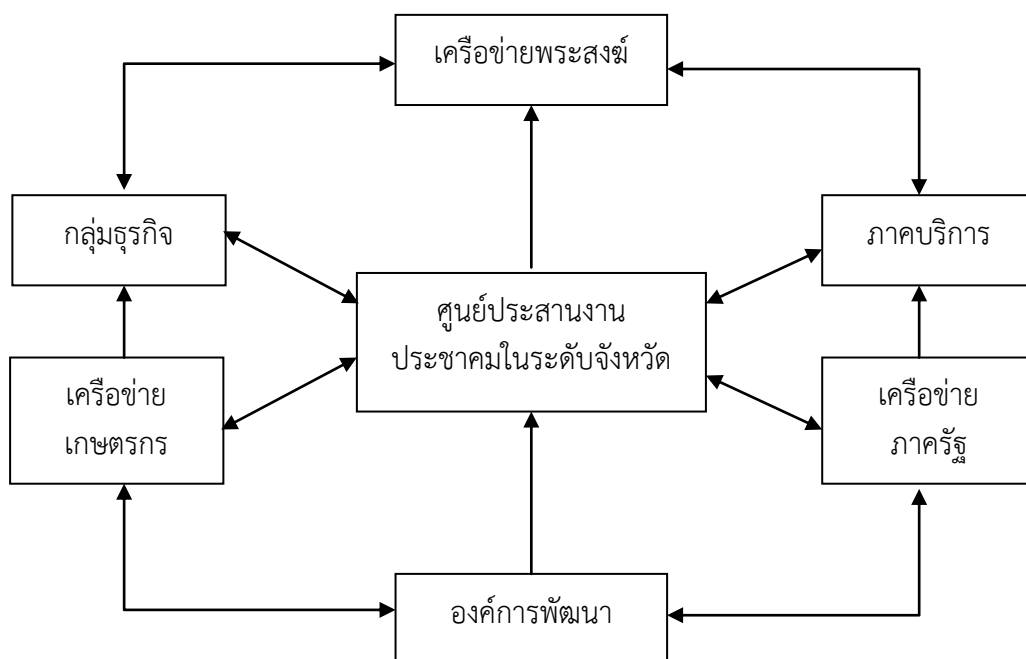
๑) เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย โดยเครือข่ายประเภทนี้ อาจแบ่งเป็นเครือข่ายในด้านต่างๆ อีก คือ ๑) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งของภาครัฐ เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งลักษณะของเครือข่ายดังกล่าว จะเป็นเครือข่ายที่มีกระบวนการทำงานและโครงสร้างที่ค่อนข้างเป็นทางการมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดมาจากภาครัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆ ๒) เครือข่ายที่เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีการรวมกลุ่ม/เครือข่ายตามประเด็นปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้น เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเงินชุมชน ด้านสุขภาพ ด้านเกษตรกรรม โดยลักษณะของเครือข่ายประเภทนี้จะเป็กลุ่ม/เครือข่ายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ มีการจัดโครงสร้างที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ซึ่งจะอยู่ในแนวนราบ (Horizontal) ไม่มีประธาน มีการเปลี่ยนบทบาทในการนำเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ๓) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการก่อตัวของภาคประชาชน หรือเครือข่ายภาคประชาชน โดยเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การสั่งสมประสบการณ์ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเชื่อมโยงกระบวนการนั้นเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายวัฒนธรรมพื้นบ้าน เครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น

๒) เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ดำเนินการโดยยึดภารกิจ/กิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเครือข่าย โดยเป็นการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเป็นครั้งคราวตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติม และมีความเห็นว่ากิจกรรมที่แต่ละกลุ่ม หรือผู้ที่ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเกณฑ์บางประการในการจัดประเภทและรูปแบบของเครือข่าย เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของทุกฝ่าย จึงได้แบ่งประเภท คือ เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area) ๒) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue) และ ๓) เครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่

๒.๑.๔.๑ เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area)

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า โครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่ในสังคมไทยนั้น ส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการประสานงานเข้าสู่การบริหารจัดการในส่วนกลางหรือในเขตพื้นที่ตามการปกครองขนาดใหญ่ เช่น ระดับจังหวัด หรือศูนย์ประสานงานในพื้นที่ โดยมีเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งเป็นแกนนำหลักในการประสานงาน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๒.๒ แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่

ที่มา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, “รูปแบบของเครือข่าย”, เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, หน่วยที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๘๘.

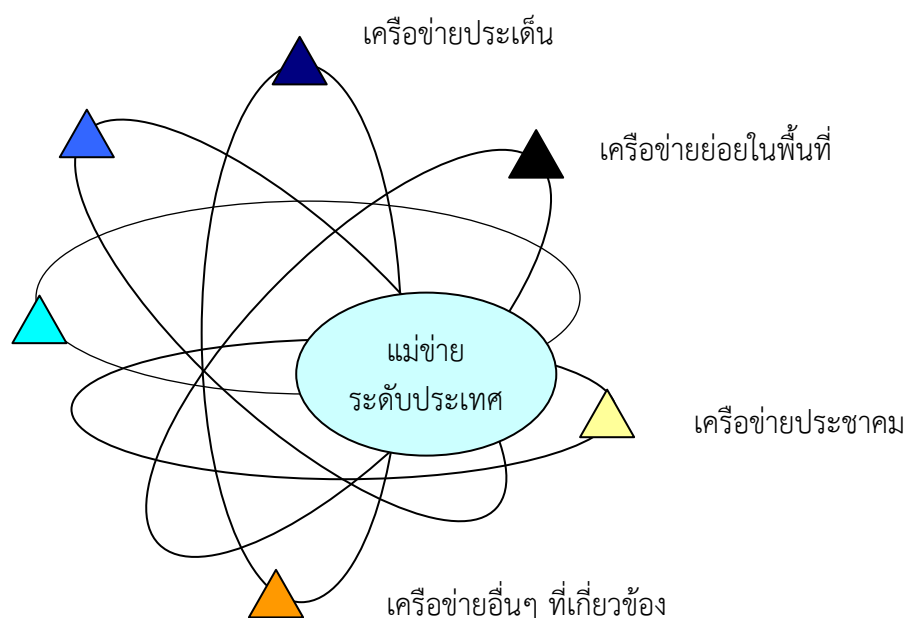
ลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่ดังกล่าว เป็นการกล่าวถึงกระบวนการทำงานของเครือข่ายในเชิงพื้นที่ ที่ทุกกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายประชาคมในระดับจังหวัดหรือพื้นที่ โดยมีการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะพหุภาคี ความเป็นเครือข่ายในรูปแบบนี้ ในสังคมไทยจะมีในบางพื้นที่ บางจังหวัดที่เครือข่ายภาคประชาชนมีความเข้มแข็งเท่านั้น แต่ในบางพื้นที่บางจังหวัด เครือข่ายเชิงพื้นที่ในภาพรวมของจังหวัดหรือตามพื้นที่ตามเขตการปกครองยังอยู่ในระหว่างการก่อตัวเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้และความเป็นเครือข่าย

๒.๑.๔.๒ เครือข่ายเชิงกิจกรรม (Issue Network)

เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ เป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ เป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมนั้น

สามารถแบ่งลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายได้อย่างมากมาย ตามประเด็นกิจกรรมและความสนใจที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยไม่ได้ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมหรือประเด็นที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนด เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ ฯลฯ

กิจกรรมการทำงานของเครือข่ายสิ่งแวดล้อมย่อยในพื้นที่บางจังหวัด และมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายประเด็นอื่นๆ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๒.๓ แสดงความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม

ที่มา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, “รูปแบบของเครือข่าย”, เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, หน่วยที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๘๙.

ภาพแสดงความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของเครือข่ายตามประเด็นกิจกรรมนี้ จะเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงกิจกรรมจากเครือข่ายกิจกรรมเล็กๆ เข้าเป็นเครือข่ายใหญ่ในระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยที่ทุกฝ่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานในระยะเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสม และในขณะเดียวกันแต่ละเครือข่ายก็ทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์หลักของตน โดยไม่สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นเครือข่ายที่มีเป้าหมาย

๒.๑.๔.๓ เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่

เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นหรืออาศัยภารกิจ/กิจกรรมและการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย โดยเป็นเครือข่ายที่มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้นๆ มีการก่อตัวตามภารกิจของกลุ่มผลประโยชน์ โดยกลุ่มผลประโยชน์อาจให้การสนับสนุนในจัดตั้งเครือข่ายหรือเข้าไปเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และมีกระบวนการพัฒนาเครือข่ายให้มีแนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกับภารกิจ กิจกรรม และเป้าหมายหลักของกลุ่ม/หน่วยงานนั้นๆ ซึ่งเครือข่ายในแต่ละภาคส่วนนั้น อาจมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่และเครือข่ายประเด็นกิจกรรมได้ ถ้าแต่ละฝ่ายเห็นความสำคัญในการรวมพลังเพื่อการแก้ไขปัญหาในภาพรวม สำหรับสังคมไทยนั้น แบ่งโครงสร้างกลุ่มผลประโยชน์ได้ ๔ ภาคส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ๑) เครือข่ายภาครัฐ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเครือข่ายองค์กรอิสระของภาครัฐเช่น สถาบันพระปกเกล้า สมาชิกรัฐสภาและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น ๒) เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เช่น เครือข่ายสภาหอการค้า สมาอุตสาหกรรม สมาคมผู้ส่งออกเครือข่าย SME ฯลฯ ๓) เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายเพื่อนตะวันออก เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือเครือข่ายด้านแรงงานสวัสดิการสังคมเครือข่ายมูลนิธิ YMCA ฯลฯ ๔) เครือข่ายภาคประชาชน เช่น เครือข่ายปราชญ์อีสาน เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายสมัชชาคนจน เป็นต้น

ผู้วิจัย ขอสรุปประเภทของเครือข่าย แบ่งตามเชิงพื้นที่ เชิงประเด็นกิจกรรม และตามโครงสร้างหน้าที่นั้น เครือข่ายเชิงพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์ประสานประชาคมระดับจังหวัด เครือข่ายพระสงฆ์ ภาคบริการ เครือข่ายภาครัฐ องค์กรพัฒนา เครือข่ายเกษตรกร และกลุ่มธุรกิจ ส่วนเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญา เครือข่ายธนาคาร เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ ฯลฯ และเครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายภาคประชาชน เป็นต้น ในการรวมตัวเป็นเครือข่ายทั้งสามประเภท ก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ช่วยเหลือสังคมและพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง

๒.๑.๕ การเกิดและการสร้างเครือข่าย

เครือข่ายภาคประชาชนและประชาสังคม เกิดขึ้นหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๓๙-๒๕๔๐ ทำให้ภาคประชาชนเกิดความสนใจและตื่นตัวในการพึ่งพาตนเองมากขึ้น โดยในปี ๒๕๔๑ ได้มีการจัดตั้งทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ซึ่งโครงการดังกล่าวได้สร้างปรากฏการณ์การเรียนรู้ และการรวมพลังให้กับกลุ่ม องค์กรเครือข่ายภาคประชาชนและประชาสังคมเป็นอย่างมาก โดยกองทุนดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง

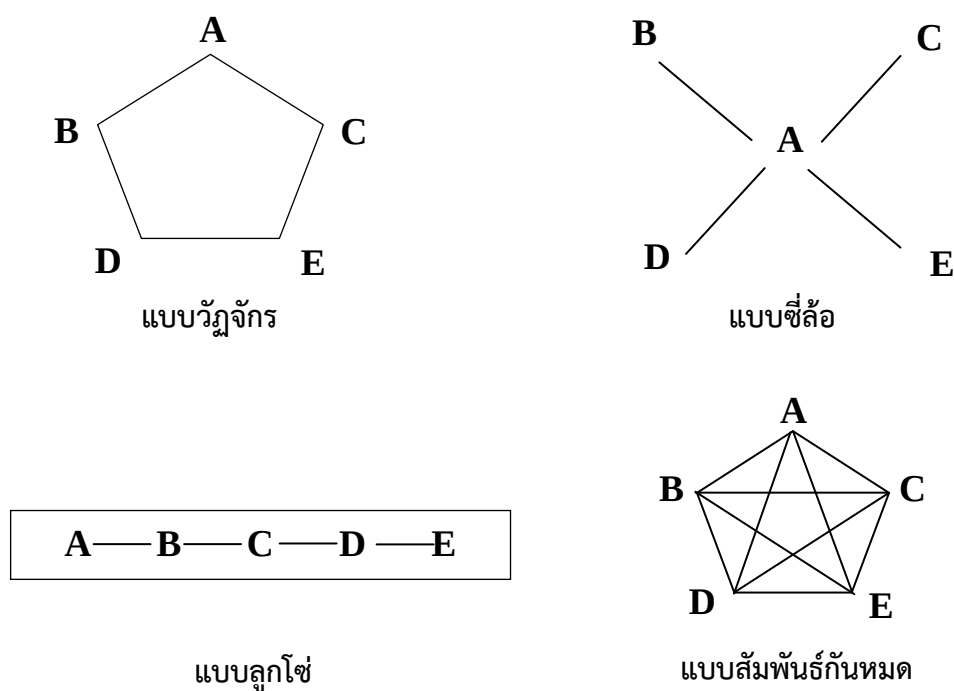
ให้แก่ชุมชนทั้งในเมืองและชนบท เพื่อการฟื้นฟูวิกฤตเศรษฐกิจไปสู่การพึ่งตนเองในระยะยาว (สำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุน) ในขณะเดียวกันก็มีการรวมตัวของประชาชนในนามของ “สมัชชาคนจน” ที่ดำเนินการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐบาล นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์การชุมชน (พอช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐ แต่มีแนวคิดในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่างๆ และมีแนวคิดให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับนโยบาย ซึ่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงองค์การเครือข่ายภาคประชาชนที่หลากหลาย^{๑๗}

การสร้างเครือข่าย สามารถพิจารณาได้จากระบบสิ่งมีชีวิต ซึ่งมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังนั้นเราต้องสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไปเรื่อยๆ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา (ลองผิดลองถูก) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย

การส่งสาร: ข้อมูลหรือข่าวสารที่ส่งต้องชัดเจนให้ผู้รับเข้าใจง่าย

การรับสาร: ต้องพร้อมที่จะเปิดใจรับข้อมูลหรือข่าวสารอื่น ที่อยู่นอกเหนือจากความคิดที่ตนมีอยู่เดิมการส่งสารและการรับสารที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เกิดการขยายเครือข่ายออกไปในวงกว้างได้ นอกจากนี้ เครือข่าย ต้องมีจุดยืน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และพร้อมที่จะเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นอยู่เสมอ รวมทั้งต้องมีความยืดหยุ่น ไม่มีรูปแบบมีแน่นอนตายตัวนัก แต่เน้นให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของเครือข่ายเป็นสำคัญ ซึ่งพอจะสรุปแบบแผนการเกิดเครือข่ายทั้ง ๔ แบบ ดังแผนภูมิด้านล่าง

^{๑๗} สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, “เรียนรู้เพื่อแผ่นดิน”, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์การชุมชน ธนาคารออมสิน, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒. (อัดสำเนา)

ภาพที่ ๒.๔ แบบแผนการเกิดเครือข่าย (Pattern of Network)

ที่มา: ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์, การประชุมอย่างสร้างสรรค์ ศิลปะแห่งการสร้างพลัง เพื่อการเปลี่ยนแปลง Online, accessed 08/May/2006 Available from www.pattana-thai.nesdb.go.th/PTFweb/Interesting_menu/PalangPandin/FileProject/Business/Rbusiness.doc

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๕ การเกิดและการสร้างเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙)	๑. เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ ๒. เครือข่ายจัดตั้ง ๓. เครือข่ายวิวัฒนาการ

การเกิดเครือข่าย เครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างก็มีจุดเริ่มต้นหรือถูกสร้างขึ้นมาด้วยวิธีการต่างๆ กัน สรุปได้เป็นหลัก ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เครือข่ายนี้มักเกิดจาก การที่ผู้คนมีความคิดตรงกัน ทำงาน คล้อยคลึงกัน หรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน มารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ไปจนถึงร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า เครือข่ายนี้มักมีเวลาการก่อร่างสร้างเครือข่าย นาน แต่เมื่อเกิดแล้ว ก็มีความเข้มแข็งยั่งยืน และมีแนวโน้มที่เครือข่ายจะขยายตัวเพิ่มขึ้น

๒) เครือข่ายจัดตั้ง เครือข่ายนี้มักเกิดจากนโยบาย หรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็น ส่วนมาก ภาครัฐสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายนี้ มิได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจที่ตรงกัน มาก่อน เป็นการรวมตัวแบบชั่วคราวชั่วคราวเป็นการเฉพาะกิจ ไม่มีความต่อเนื่องและมักจะจางหายไป ในที่สุด

๓) เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นเครือข่ายที่มีได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมิได้จัดตั้ง แต่เป็น ลักษณะของกระบวนการพัฒนา ผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กร มารวมกันด้วย วัตถุประสงค์กว้างๆ ในการที่จะสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยอาจจะยังไม่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ร่วมเฉพาะใดๆ เป็นเครือข่ายที่รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือพัฒนาตนเองบ้าง มิได้เกิดจาก แรงกระตุ้นภายในโดยตรงแต่แรก แต่เครือข่ายนี้สามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายโดยธรรมชาติก็ได้^{๑๘}

๒.๑.๕.๑ ปรัชญาการสร้างเครือข่าย

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดัง ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๖ ปรัชญาการสร้างเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ศรีวิภา เลียงพันธุ์สกุล (๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙)	๑. เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ๒. เครือข่าย เป็น ๑. L - learning การเรียนรู้ ๒. I - Investment การลงทุน ๓. N - Nurture การฟูมฟักบำรุง ๔. G (K) – Give การรักษาสัมพันธภาพ

^{๑๘} ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และปาริชาติ สถาปิตานนท์, การประชุมอย่างสร้างสรรค์ ศิลปะแห่งการสร้างพลัง เพื่อการเปลี่ยนแปลง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.pattananthai.nesdb.go.th/PTF_web/Interesting_menu/PalangPandin/FileProject/Business/Rbusiness.doc [๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙].

การสร้างเครือข่ายต้องคำนึงถึงเสมอว่า “เครือข่าย” เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การนำเครือข่ายต้องมี Link หมายถึง “การเชื่อมโยง” การสร้างเครือข่ายต้องคำนึงถึงเสมอว่า “เครือข่าย” เป็น L - learning การเรียนรู้ I - Investment การลงทุน N - Nurture การฟูมฟักบำรุง G (K) - Give การรักษาสัมพันธภาพ ซึ่งรวมกันเป็นคำว่า Link หมายถึงการเชื่อมโยง การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉยๆ ไม่ได้ “รวมกัน” ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกัน ย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาก่อกันเป็นกำแพง โดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบ และก็ไม่ใช่แค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และก็ไม่ใช่การรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายวงใส่อิฐให้โตขึ้นเพื่อจะได้บรรจุอิฐได้มากขึ้น แต่กองอิฐในกองก็ยังวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่ ก็อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้ การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ในลักษณะที่มากกว่า $1+1=2$ แต่ต้องเป็น $1+1 > 2$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Web Blog ก็น่าจะเป็นเส้นทางสู่การสร้างเครือข่าย^{๑๙}

๒.๑.๕.๒ ความจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่าย

ถ้าหากพิจารณาถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายแล้ว พบว่า มีหลักการที่เกี่ยวข้อง ๓ ประการ คือ สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม การสร้างพื้นที่ทางสังคม และการประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

^{๑๙} ศรีวิภา เลี้ยงพันธุ์สกุล, องค์ประกอบของเครือข่ายการพัฒนาเครือข่ายสู่ความยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://oppn.opp.go.th/research01.php> [๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

ตารางที่ ๒.๗ ความจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สิน สือสวน (๒๕๔๖, หน้า ๑)	๑. สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม ๒. การสร้างพื้นที่ทางสังคม ๓. การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม
ปฐวี มอนซอน และคณะ (๒๕๔๖, หน้า ๒)	๑. เป็นการสร้างและให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของฝ่ายต่างๆ ๒. เพื่อขยายขอบเขตแนวคิดและกระบวนการให้กว้างขวางออกไปสู่การรับรู้ระหว่างกัน

๑) สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อมได้แก่ สถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อน หลากหลาย และขยายตัว เกินความสามารถของกลุ่มหรือองค์กรใด องค์กรหนึ่ง ที่จะดำเนินการแก้ไขได้ จำเป็นต้องมีการรวมพลังหรือมีกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหา นั้น และ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น เกิดการรวมกลุ่ม เครือข่าย เกิดผู้นำ เกิดประสบการณ์ และมีความต้องการที่จะเชื่อมโยงคน กลุ่ม และประสบการณ์นั้นให้เป็นขบวนการ เพื่อจัดการปัญหาและขยายผลการพัฒนา โดยนัยนี้ จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังในการจัดการกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งสิน สือสวน^{๒๐} กล่าวว่าโดยเป็นทั้งการจัดการภายในกลุ่ม องค์กรที่มองเห็น ความจำเป็นในการรวมพลัง และการเข้ามาเสริมสร้างของบุคคล องค์กรภายนอก เช่น ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดความตระหนักในสถานการณ์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

๒) การสร้างพื้นที่ทางสังคมเครือข่าย เป็นเครื่องมือและยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการระดมทรัพยากรและความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการขยายผลการพัฒนา การใช้พลังเครือข่ายในฐานะเครื่องมือดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมทางสังคม ที่นำไปสู่การเรียนรู้และการสร้างพื้นที่ทางสังคม เพราะเมื่อกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่มีความต้องการคล้ายกัน มีความคิดหรืออุดมคติเหมือนกัน มารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร กับกลุ่มหรือบุคคลและองค์กรอื่นๆ ในสังคม ทำให้กลุ่มตนเองมีความรู้สึกว่ามีพื้นที่ทางสังคมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการตอบสนองทางด้านจิตใจ ความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้แก่กันละกัน ซึ่งปฐวี มอนซอน และคณะ^{๒๑} กล่าวว่า กระบวนการนั้นจะเป็นการสร้างและให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของฝ่าย

^{๒๐} สิน สือสวน, กระบวนการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๒๑} ปฐวี มอนซอน และคณะ, “กรอบแนวคิดในการประเมินศักยภาพเครือข่ายสังคม”, เอกสารประกอบการประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

ต่างๆ เพื่อที่จะขยายขอบเขตแนวคิดและกระบวนการนั้นให้กว้างขวางออกไปสู่การรับรู้ระหว่างกัน โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารและการทำกิจกรรม ซึ่งจะกลายเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของเครือข่ายให้ปรากฏภาพลักษณ์ที่ชัดเจน ที่สร้างความรู้สึกร่วมและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ ตามมา ตัวอย่างเช่น ในเครือข่ายทางธุรกิจ การประสานความร่วมมือเป็นภาคีเครือข่าย ก็เพื่อการลดต้นทุนในการผลิต ลดภาวะการแข่งขันและยกระดับมาตรฐานในการผลิตสินค้าและบริการให้สูงขึ้น ส่วนในเครือข่ายทางสังคมเพื่อการพัฒนาการประสานความร่วมมือเป็นเครือข่ายก็เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัย การเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และเพื่อการผลักดันในเชิงนโยบาย ในขณะที่เครือข่ายประเภทอื่นๆ ก็ใช้ยุทธศาสตร์ความเป็นเครือข่าย เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งทั้งหมดเป็นการสร้างความหมายและการตอรองว่า ความสำคัญของตนเองนั้น ก่อให้เกิดพื้นที่ทางสังคมและใช้พื้นที่นั้นดำเนินกิจกรรมของตนเอง ดังนั้น การสร้างพื้นที่ทางสังคม จึงเป็นการเพิ่มช่องว่างและการสร้างตัวตนของเครือข่ายให้ปรากฏขึ้น ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างและการพัฒนาเครือข่าย

๓) การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ความจำเป็นอีกประการหนึ่งในการเสริมสร้างเครือข่าย คือ การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม เพราะเมื่อทุกกลุ่ม องค์กรหรือเครือข่ายมีการประสานผลประโยชน์ต่อกันในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยแล้ว สิ่งที่เกิดตามมาคือ เครือข่ายเกิดการเรียนรู้และมีกิจกรรมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เกิดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดกระบวนการใหม่ความรู้ใหม่โดยการประสานผลประโยชน์นั้น อาจมีได้หมายถึงการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนเท่านั้นแต่อาจหมายถึง การให้จังหวะและโอกาสของความเป็นไปได้ในทางเลือกของฝ่ายต่างๆ ที่มีต่อกัน การได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จะช่วยกระตุ้นให้เกิดเครือข่าย และเกิดการรักษามิตรภาพร่วมกันของเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งจะเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเครือข่ายที่ต่อเนื่อง ดังนั้น การรวมตัวเป็นเครือข่ายของหน่วยย่อยของภาคส่วนต่างๆ จึงเป็นการประสานผลประโยชน์ ในสถานะที่มีการแข่งขันและการตอรองสูง นอกจากนี้ การดำเนินการภายใต้ระบบที่มีการรักษามิตรภาพต่อกันนั้นจะทำให้เครือข่ายนั้นมีจังหวะในการก้าวเดินและมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

๒.๑.๕.๓ ความแตกต่างระหว่าง “กลุ่ม” และ “เครือข่าย”

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

ปฐพี มอนซอน และคณะ กล่าวถึงเครือข่ายทางสังคมว่า มีความแตกต่างไปจาก “กลุ่ม” คือ กลุ่มหรือองค์กร มักจะเป็นการเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลที่มีการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิดกว่า มีเอกลักษณ์และปรัชญาการทำงานที่ชัดเจน ส่วนเครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์อย่างหลวมๆ ของปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร และสถาบัน โดยที่สมาชิกในเครือข่ายเข้าร่วมทำกิจกรรมตามความ

เหมาะสม ภายใต้กฎเกณฑ์หรือเป้าหมายร่วม และมีการปฏิบัติอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตน และมีการทำงานร่วมกัน ทั้งงานเฉพาะหน้า และการประสานผลประโยชน์ที่ขยายวงกว้างออกไป อย่างไรก็ตาม ปารีชาติ สถาปัตตาน์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ กล่าวถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง “กลุ่ม” และ “เครือข่าย” ว่า กลุ่มมักประกอบด้วยบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันผ่านประสบการณ์ต่างๆ ร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันก็มีกิจกรรมต่างๆ ที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน มีพันธกิจร่วมกัน และดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

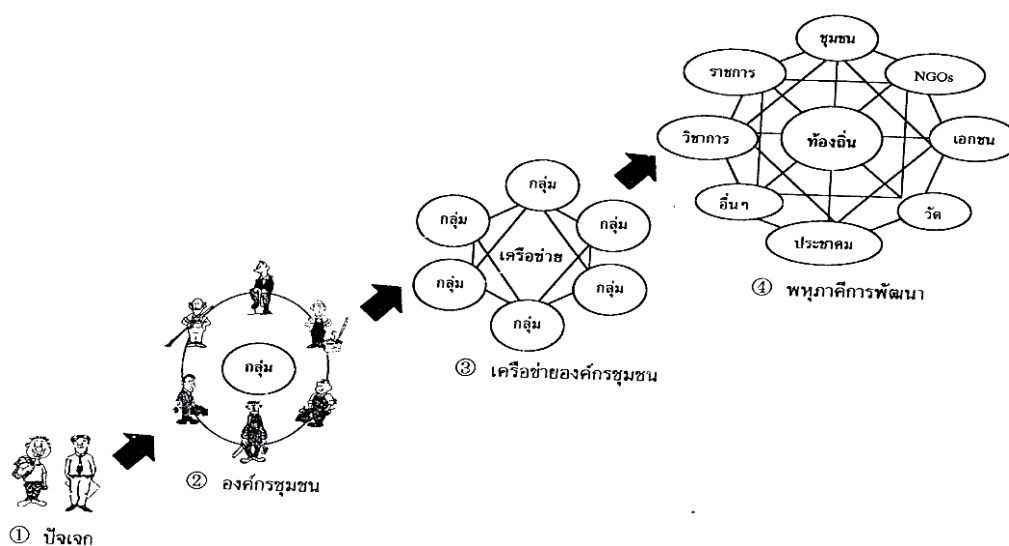
ตารางที่ ๒.๘ ความแตกต่างระหว่าง “กลุ่ม” และ “เครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ปฐวี มอนซอน และคณะ (๒๕๔๖, หน้า ๒)	๑. กลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลที่มีการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิด มีเอกลักษณ์และปรัชญาการทำงานที่ชัดเจน ๒. เครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์อย่างหลวมๆ ของปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร และสถาบัน โดยที่สมาชิกในเครือข่ายเข้าร่วมทำกิจกรรมตามความเหมาะสม ภายใต้กฎเกณฑ์หรือเป้าหมายร่วม
ปารีชาติ สถาปัตตาน์ และ ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ (๒๕๔๖, หน้า ๑๐)	๑. กลุ่ม ประกอบด้วยบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันผ่านประสบการณ์ต่างๆ ๒. บุคคลที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายอาจแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถพิจารณาได้จาก ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ การกระทำ พันธกิจ และเป้าหมาย
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๓, หน้า ๒๘)	๑. เครือข่ายมีหลายระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลต่อปัจเจกบุคคล ๒. การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม ๓. การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม

ในขณะที่เครือข่าย มักจะประกอบไปด้วยคนที่มีความคิด ความเชื่อเหมือนหรือต่างกันได้ แต่ทุกคนต่างมุ่งเน้นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักร่วมกัน ในขณะที่เป้าหมายย่อยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายอาจแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถพิจารณาได้จาก ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ การกระทำพันธกิจ และเป้าหมาย^{๒๒} อย่างไรก็ตาม เกรียงศักดิ์

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

เจริญวงศ์ศักดิ์^{๒๓} กล่าวถึงเครือข่ายว่า เครือข่ายมีหลายระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ต่อปัจเจกบุคคล การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย ซึ่งกลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ นอกจากนี้ สีน สือสวน^{๒๔} ได้แสดงลำดับขั้น และความเหมือนความแตกต่างระหว่างกลุ่มกับเครือข่าย ในแนวคิดขององค์กรชุมชน โดยแสดงให้เห็นขั้นตอนของกระบวนการเครือข่าย ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความสนใจร่วม ความต้องการในการพัฒนาและการขยายผลการดำเนินการ นับตั้งแต่ปัจเจกบุคคลไปจนถึงพหุภาคีในการพัฒนา ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๒.๕ แสดงความแตกต่างระหว่างกลุ่ม องค์กร ชุมชน และเครือข่าย

ที่มา: สีน สือสวน, กระบวนการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน พอช.), ๒๕๕๖.

จากแนวคิดและแผนภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กลุ่มกับเครือข่ายนั้น มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างในแง่ของพื้นฐานความคิด ความเชื่อ การมีส่วนร่วม ประสบการณ์ การกระทำพันธกิจ และเป้าหมาย โดยเครือข่ายจะมีระดับการมีส่วนร่วมและการขยายผลการประสานงาน/การดำเนินการที่หลากหลายมากกว่ากระบวนการทำงานของกลุ่ม และภายในเครือข่ายนั้นส่วนใหญ่จะมี

^{๒๓} เจริญวงศ์ศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซสมีเดียจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๘.

^{๒๔} สีน สือสวน, กระบวนการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)), ๒๕๕๖.

“จุดประสาน” “โหนด” หรือ “เครือข่ายย่อย” ภายในเครือข่ายใหญ่ที่สลับซับซ้อน ซึ่งแต่ละโหนด และเครือข่ายย่อยจะมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายใหญ่ มีการโยงใยกันอย่างกว้างขวางตามแผนงาน/กิจกรรมที่เกิดขึ้น ดังนั้น การเข้าใจถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกลุ่มกับเครือข่าย รวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม โหนด และชุมทาง (Hub) จะช่วยให้เรามองเห็นความสัมพันธ์และกระบวนการทำงานของฝ่ายต่างๆ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๑.๕.๔ แนวคิดในการจัดการเครือข่าย

แนวคิดในการจัดการเครือข่าวนั้น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปัจเจกบุคคลเริ่มมีการติดต่อสื่อสารเพื่อที่คบค้าสมาคมกับบุคคลอื่น หรือกลุ่มและเครือข่ายอื่นๆ โดยแนวคิดนั้นเป็นไปเพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพของปัจเจกบุคคลและองค์กรเครือข่าย โดยคาดหวังถึงยุทธศาสตร์ความเป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าว เป็นหลักการเบื้องต้นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบุคคลผู้ที่ได้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และมีความต้องการที่จะแก้ไขสถานการณ์นั้นด้วยพลังของกลุ่มและเครือข่าย จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๙ แนวคิดในการจัดการเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (๒๕๔๖, หน้า ๑)	๑. จุดมุ่งหมายร่วม ๒. บุคคล ๓. การเชื่อมโยง ๔. การสร้างความรู้สึกร่วม ๕. การพัฒนาระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ๖. การจัดระบบข้อมูลข่าวสาร
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๔๓, หน้า ๑๒๕)	ในทางพุทธศาสนาสันสนุนการรวมพลังเป็นหมู่ คณะเป็นสหธรรมิก

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ได้กล่าวถึงแนวคิดของการจัดการเครือข่าย โดยยกตัวอย่างแนวคิดการจัดการเครือข่ายของกลุ่ม “พันธมิตรแห่งดวงดาว” หรือ “Star Alliances” ว่า เกิดจากความคิดที่ของแกนนำในกลุ่มสายการบิน ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม รถเช่า ธุรกิจการท่องเที่ยว และผู้โดยสาร ที่ต้องการเชื่อมโยงกระบวนการทางธุรกิจเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลที่ติดต่อการให้บริการและการจัดการเชิงธุรกิจ โดยจุดสำคัญของแนวคิด คือ การรวมกลุ่ม จากองค์กรที่

เคยเป็นคู่แข่งให้หันหน้าเข้าหากัน ผนวกความร่วมมือ จนเป็นพันธมิตรในเชิงธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน แทนการทุ่มเทในการแข่งขันอย่างที่เป็นมาในอดีต โดยยึดจุดหมายร่วมและการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการจัดการเครือข่าย ซึ่งมี ๖ ประการ โดยมีการประสานสอดคล้องกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นแสงสว่างแห่งดวงดาว คือ

๑) จุดมุ่งหมายร่วมการทำงานเครือข่ายจะเกิดประสิทธิภาพสูง หากทุกฝ่ายสามารถกำหนดจุดหมายร่วมกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายที่ทุกฝ่ายเห็นและต้องการให้เกิดขึ้น

๒) บุคคลในการทำงานของเครือข่ายนั้น บุคคลในเครือข่ายจะต้องมีจิตสำนึกร่วม มีความถนัดในงานที่ทำ และมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน รวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากความเป็นสมาชิกในเครือข่าย

๓) การเชื่อมโยงการทำงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงที่เหมาะสม โดยอาจเชื่อมต่อกันผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ การเชื่อมต่อโดยมีศูนย์ประสานงานและการเชื่อมต่อโดยเทคโนโลยี

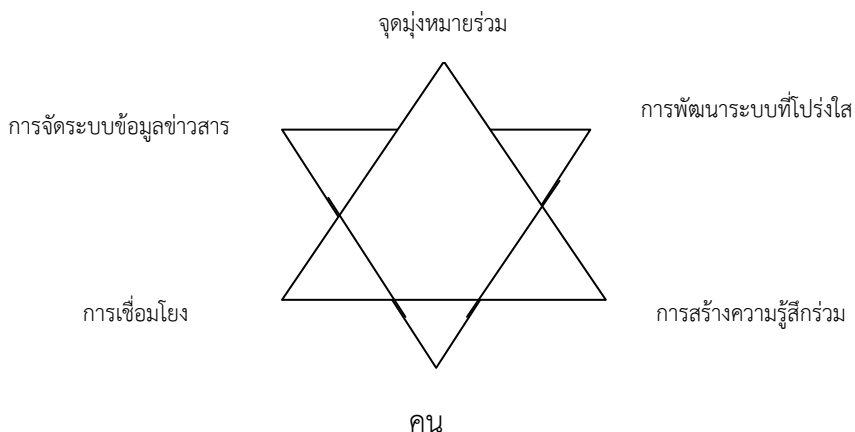
๔) การสร้างความรู้สึกร่วม หลังจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแล้ว ทุกฝ่ายจะต้องมีความสึกร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันเป้าหมาย

๕) การพัฒนาระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ระบบการทำงานของเครือข่ายจะต้องสามารถและพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีต่อทุกฝ่ายผู้ที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

๖) การจัดระบบข้อมูลข่าวสารระบบการติดต่อสื่อสารและสารสนเทศ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของเครือข่าย เพราะจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทราบถึงกิจกรรมความเคลื่อนไหวของเครือข่าย

แนวคิดการจัดการเครือข่ายทั้ง ๖ ประการ สามารถนำมาเป็นเป้าหมายของการทำงานในเชิงรุกของเครือข่ายได้ ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้^{๒๕}

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

ภาพที่ ๒.๖ แสดงการเชื่อมโยงของเครือข่าย “พันธมิตรแห่งดวงดาว”

ที่มา: ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**, (กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร ๓ “การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง” สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓.

ในทางพุทธศาสนาสนับสนุนการรวมพลังเป็นหมู่คณะเป็นสหธรรมิกเพื่อประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ความดีงามและความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยให้บุคคลผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรช่วยพัฒนาหมู่คณะให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และการจัดการเพื่อประโยชน์และความสุขของคนหมู่มาก โดยมีหลักธรรมและวิธีการปฏิบัติที่ว่าด้วยการจัดการหมู่คณะและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมากมาย ดังเช่น หลักความสามัคคี ที่สนับสนุนความสามัคคีและการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคล กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีการพัฒนาตนเองได้ดีแล้ว ย่อมก้าวไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และสังคมที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคลนั้น ก็ทำหน้าที่ในการพัฒนาคน และทั้งปัจเจกบุคคล ชุมชน องค์กร ก็ยึดหลักการความสามัคคี คือการมอบความเป็นใหญ่แก่หมู่คณะในการที่จะจัดการและปกครองเพื่อมีชีวิตที่ดีร่วมกัน^{๒๖}

๒.๑.๕.๕ การก่อตัวและวงจรชีวิตของเครือข่าย

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

^{๒๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๕.

ตารางที่ ๒.๑๐ การก่อตัวและวงจรชีวิตของเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๓, หน้า ๔๙)	๑. ระยะก่อตัว ๒. ระยะขยายตัว ๓. ระยะรุ่งเรือง ๔. ระยะถดถอย ๕. ระยะฟื้นตัว
พิชัย เพชรรัตน์ (๒๕๔๗, หน้า ๓)	ขั้นที่ ๑ ขั้นเกิดแรงจูงใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นวางใจกลุ่ม ขั้นที่ ๓ ขั้นขยายผล ขั้นที่ ๔ กลุ่มสัมพันธ์
พลเดช ปิ่นประทีป (๒๕๔๓, หน้า ๘ - ๑๐)	ขั้นที่ ๑ มีการรวมตัวกันชั่วคราว ขั้นที่ ๒ ได้ความคิด ขั้นที่ ๓ เกิดการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน ขั้นที่ ๔ ร่วมคิดร่วมวางแผน ขั้นที่ ๕ มีโอกาสได้ทำกิจกรรม ขั้นที่ ๖ ร่วมกิจกรรม ร่วมประชุม ขั้นที่ ๗ เกิดความเป็นชุมชน ขั้นที่ ๘ เป็นกลุ่มพึ่งตนเองได้ ขั้นที่ ๙ พัฒนาศักยภาพกลุ่มและขยายกลุ่มออกไป ขั้นที่ ๑๐ เชื่อมโยงกลุ่มอื่นๆ เป็นเครือข่าย

การก่อตัวและวงจรชีวิตของเครือข่ายนั้นคล้ายกับการเกิดขึ้นของสรรพสิ่งที่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย กล่าวคือ เมื่อมีการเกิดขึ้น มีการขยายตัว มีการเคลื่อนไหวและการใช้ประโยชน์ สุดท้ายก็อยู่ในภาวะที่ถดถอย ดังนั้น จะต้องมีการพลิกฟื้นและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันเพื่อให้เครือข่ายนั้นมีความต่อเนื่อง ซึ่งการก่อตัว ขั้นตอน กระบวนการ และวงจรชีวิตของเครือข่ายเป็นสิ่งที่น่าศึกษา เพราะจะนำไปสู่การจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพได้

๑) การก่อตัวของเครือข่ายในการก่อตัวหรือการเกิดขึ้นของเครือข่ายนั้น มีการก่อตัวที่หลากหลาย ทั้งเกิดขึ้นด้วยการจัดตั้งของภาคส่วนต่างๆ เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดขึ้นเพราะสถานการณ์ ก่อให้เกิดขบวนการเครือข่าย ในที่จะกล่าวถึงการก่อตัวของเครือข่ายดังกล่าวในสังคมไทย โดยจำแนกออกเป็น ๓ ด้าน ตามลักษณะการก่อตัว ได้แก่

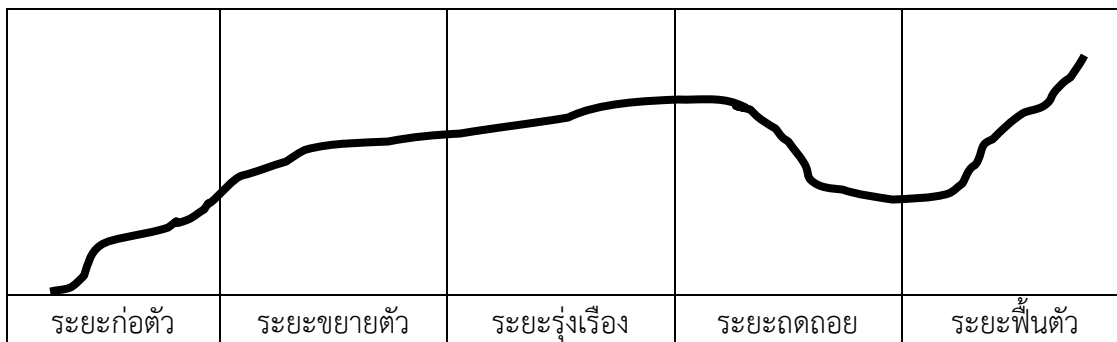
๑.๑ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งและการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ การก่อตัวของเครือข่ายในลักษณะนี้ ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายที่ภาครัฐหรือหน่วยงานบางแห่งต้องการส่งเสริมหรือเข้าไปจัดตั้งเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาและเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนในการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาตามแนวนโยบายของภาครัฐ เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายพัฒนาชุมชน เป็นต้น โดยเครือข่ายเหล่านี้อาจแบ่งประเภทของการจัดตั้งได้อีก ๒ ประการคือเครือข่ายที่เป็นนิติบุคคล เช่น เครือข่ายสหกรณ์ออมทรัพย์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาไทย ฯลฯ และเครือข่ายที่ไม่เป็นนิติบุคคล เช่น เครือข่ายชาวบ้าน เครือข่ายชมรมลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งนี้จะมีลักษณะกิจกรรมและกระบวนการทำงานที่เป็นทางการ มีระบบระเบียบ และมีโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ที่เป็นไปตามกระแสของแหล่งทุนและนโยบายของหน่วยงานนั้นๆ

๑.๒ เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสมานฉันท์การร่วมแรงร่วมใจของฝ่ายต่างๆ ที่มองเห็นความจำเป็นในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน แล้วมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนถึงการพึ่งพาอาศัย โดยเป็นเครือข่ายที่มีการสื่อสารและความผูกพันที่มีชีวิตชีวา มีกระบวนการที่ประสานสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการอย่างแท้จริงของสมาชิก มีแนวทางการดำเนินการที่เป็นอิสระจากการครอบงำของฝ่ายต่างๆ และจะเกิดขึ้นในชุมชนปฏิบัติการที่ใช้ความสมานฉันท์และการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่วนโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายในลักษณะนี้ จะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ซับซ้อน อยู่ในแนวราบบนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพึ่งพาอาศัย มีความยืดหยุ่นและมีความสอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นในสังคม

๑.๓ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาที่ทุกฝ่ายเห็นว่า จำเป็นต้องใช้ความเป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหา และสร้างพลังในการเรียนรู้หรือการต่อรองเพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เครือข่ายที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ จะเกิดขึ้นหลังจากที่สถานการณ์นั้นเกิดความสับสนอย่างเต็มที่ และมีผู้ประสานงานเพื่อให้เครือข่ายมีความต่อเนื่องเช่น เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ ซึ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายในลักษณะนี้ จะมีการรวมพลังอย่างแน่นหนา บนพื้นฐานของการต่อสู้และการเรียกร้องเพื่อปกป้องและรักษาสิทธิของตนเองในการพัฒนา และมีการปรับบทบาทต่อการพัฒนาในแง่มุมที่หลากหลาย โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์และบริบททางสังคม

๒) วงจรชีวิตของเครือข่ายได้มีผู้กล่าวถึงไว้อย่างมากมาย ทั้งในด้านการเปรียบเทียบกับธรรมชาติของชีวิตและสรรพสิ่งที่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และการเปรียบเทียบกับกระบวนการพัฒนาที่มีจุดสิ้นสุดของโครงการและกิจกรรมดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึงวงจรชีวิตของเครือข่ายว่า มี ๕ ขั้นตอน คือระยะก่อตัว ระยะขยายตัว ระยะรุ่งเรือง ระยะถดถอย และระยะฟื้นตัว โดยทุกระยะของวงจรชีวิตเครือข่ายนั้น จะมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีเพียงบางเครือข่ายเท่านั้น ที่สามารถปรับตัวจนถึงระยะที่ ๕ คือ การฟื้นตัวของเครือข่าย โดยแสดงวงจรชีวิตของเครือข่ายในลักษณะของตาราง ดังต่อไปนี้^{๒๗}

ภาพที่ ๒.๗ แสดงการเติบโตและวงจรชีวิตเครือข่าย

ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส, ๒๕๔๓), หน้า ๕๐.

พิชัย เพชรรัตน์ กล่าวถึงพัฒนาของกลุ่มและเครือข่ายว่า อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและบริบททางสังคม เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาการและวงจรชีวิตของเครือข่ายจะมี ๔ ขั้นตอนใหญ่ คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นเกิดแรงจูงใจคือคนที่เข้ามารวมกลุ่มอาจจะเกิดแรงกระตุ้นจากฝ่ายต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ การชักชวนของผู้นำชาวบ้าน และความต้องการของตนเองที่เห็นปัญหาและต้องการแก้ไข รวมทั้งความพร้อมในการที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแรงกระตุ้นดังกล่าวทำให้คนแสวงหารวมกลุ่มเพื่อพัฒนากิจกรรมที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ ๒ ขั้นวางใจกลุ่มเป็นขั้นตอนที่ปัจเจกบุคคลเกิดความไว้วางใจกลุ่มองค์กรว่าจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการนั้นได้ จึงดำเนินการเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะกลายเป็นพลังของกลุ่ม และเครือข่ายในที่สุด

ขั้นที่ ๓ ขั้นขยายผลหลังที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง กลุ่ม เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง จึงมีการสานต่อและเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย ในการจัดการกับประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับพื้นที่ และประเด็นกิจกรรม เป็นขั้นการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

ขั้นที่ ๔ กลุ่มสัมพันธ์เป็นการบริหารเครือข่าย หลังจากเครือข่ายได้ดำเนินการจนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากิจกรรมความสัมพันธ์เพื่อร่วมรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน^{๒๘}

พลเดช ปิ่นประทีป ได้กล่าวถึงวงจรการพัฒนาประชาสังคมและเครือข่ายว่า มีขั้นตอนและกระบวนการที่หลากหลาย ที่ผู้ศึกษาควรทำความเข้าใจ รวมถึงการเข้าไปสนับสนุนตามขั้นตอนพัฒนาการต่างๆ ให้เหมาะสม โดยมีแนวทางและวงจรชีวิตของกลุ่ม และเครือข่าย ดังนี้

ขั้นที่ ๑ มีการรวมตัวกันชั่วคราวขั้นนี้อาจจะเกิดขึ้นโดยบุคคลภายในกลุ่ม องค์กร ชุมชน หรือบางหน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมให้เกิดการรวมตัว อย่างเช่น การประชุมสัมมนา การพบปะสนทนา การเยี่ยมเยียน ฯลฯ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม การรวมตัวกันชั่วคราวนี้ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ขั้นที่ ๒ ได้ความคิดได้แก่ คนที่เข้ามารวมตัวกันชั่วคราวนั้น เกิดแนวคิด วิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง และมีแรงบันดาลใจอยากจะทำในกิจกรรมนั้น

ขั้นที่ ๓ เกิดการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันเมื่อเกิดความคิดดีๆ ที่จะลงมือทำแล้ว การมีเพื่อนร่วมคิดนั้น จะช่วยให้เกิดการสานต่อ และการรวมกลุ่มกันตามธรรมชาติ

ขั้นที่ ๔ ร่วมคิดร่วมวางแผนการรวมกลุ่มในขั้นที่ ๓ จะมีการพัฒนาไปอีกขั้นก็ต่อเมื่อได้มีการคิดและการวางแผนอย่างเป็นรูปธรรมว่า จะทำอะไร ทำอย่างไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร จนเกิดเป็นแผนงาน โครงการ ของเครือข่ายที่จะดำเนินการต่อ

ขั้นที่ ๕ มีโอกาสได้ทำกิจกรรมโครงการที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะโดยทางใดก็ตาม เช่น ได้รับการสนับสนุนหรือระดมทุนมาดำเนินการเอง เป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสได้ทำกิจกรรม

ขั้นที่ ๖ ร่วมกิจกรรม ร่วมประชุม ร่วมเรียนรู้โครงการของชุมชนหรือหน่วยงานเป็นที่มาของโอกาสในการพบปะ การประชุมสนทนา และการเรียนรู้ เป็นการดึงผู้คนในองค์กร เครือข่ายให้เกิดการเชื่อมโยงผูกพัน

ขั้นที่ ๗ เกิดความเป็นชุมชนองค์กรที่เข้มแข็งขึ้นเรื่อยๆ สิ่งนี้ค่อยๆ สะสมขึ้นมา และเป็น การดำเนินการจริง มีการตกลงหลักทางความคิด มีการปรากฏตัวของผู้นำตามธรรมชาติ มีการทดสอบกลั่นกรองจากสถานการณ์และเป็นการส่งสมมุติปัญญาจนเกิดการพึ่งตนเองของกลุ่ม

ขั้นที่ ๘ เป็นกลุ่มพึ่งตนเองได้ (Self - Reliance Group) ด้วยภูมิปัญญาพึ่งตนเองของกลุ่มที่สะสมจนถึงระดับหนึ่ง เครือข่ายจะมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเอง และนำพา กลุ่มขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยตนเองในเรื่องต่างๆ

^{๒๘} พิชัย เพชรรัตน์, “ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคประชาชนเพื่อการพัฒนา”, เอกสารประกอบการเรียนวิชาการพัฒนาชุมชน, (ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

ขั้นที่ ๙ พัฒนาศักยภาพกลุ่มและขยายกลุ่มออกไปกลุ่มและผู้นำจะมีทักษะในการทำงานมากขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการขยายตัวออกไป หรือเผยแพร่แนวคิดไปสู่กลุ่มอื่นๆ ด้วยผลงานที่กลุ่มได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ ๑๐ เชื่อมโยงกลุ่มอื่นๆ เป็นเครือข่ายการร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่แข็งแกร่งและคนที่เข้มแข็งอื่นๆ จะนำมาซึ่งความรู้และความคิดใหม่ๆ ตลอดจนโอกาสในการพัฒนากลุ่มของตน การเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายเช่นนี้ พบว่า เป็นตัวเร่งที่สำคัญของกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและประชาสังคมเครือข่าย^{๒๙}

จากการจัดขั้นตอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวงจรชีวิตของเครือข่ายนั้นมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ความสนใจจากกลุ่มเล็กๆ ที่ได้สะสมความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และการปฏิบัติการบนพื้นฐานของความรู้จริง แล้วก่อตัวเป็นเครือข่าย มีการสร้างแนวร่วมและกิจกรรมความสัมพันธ์ต่อกัน หลังจากนั้นจึงมีการขยายผลให้กว้างขวางออกไป มีการใช้ประโยชน์จากเครือข่าย และในช่วงหนึ่งก็มีการถดถอยหลังจากที่ได้ดำเนินการจนภารกิจนั้นประสบผลสำเร็จ

สรุปวงจรของเครือข่ายก็คล้ายกับวงจรชีวิตของสรรพสิ่งที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และแปรเปลี่ยนไป โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ซึ่งเราสามารถแบ่งวงจรชีวิตของเครือข่ายเป็น ๔ ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

๑. ขั้นตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย
๒. ขั้นการสร้างพันธมิตรและการบริหารเครือข่าย
๓. ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์
๔. ขั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง

การแบ่งวงจรชีวิตเครือข่ายทั้ง ๔ ขั้นตอนดังกล่าว เป็นการกล่าวถึงพัฒนาการและวงจรชีวิตของเครือข่าย ซึ่งผู้ที่สนใจจะต้องสร้างความเข้าใจในขั้นตอนทุกขั้นตอน เพื่อที่จะมีการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการในการจัดการเครือข่ายที่เหมาะสม และเพื่อให้เครือข่ายมีความต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม วงจรชีวิตของเครือข่าย อาจจะไม่ได้นับเป็นขั้นตอน บางครั้งอาจไหลปรกฏออกมาในระหว่างการทำงานของเครือข่าย และบางครั้งอาจเกิดขึ้นหลังจากการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการส่งเสริมหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของเครือข่าย

^{๒๙} พลเดช ปิ่นประทีป, “องค์การการเงินชุมชน: ฐานการที่ขาดไม่ได้ของประชาสังคมไทย”, ใน **ชีพจรชุมชน: ทูตทางสังคมจากฐานล่าง**, (เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ว่าด้วยเรื่องชุมชน ครั้งที่ ๑, ๒๕๔๓), หน้า ๘-๑๐.

๒.๑.๕.๖ การจัดการเครือข่ายตามวงจรชีวิตเครือข่าย

การจัดการเครือข่ายนั้น มีวิธีการที่หลากหลาย ตามแต่บุคคล กลุ่ม องค์กร และ เครือข่ายนั้นๆ กำหนดขึ้น ซึ่งแต่ละวิธีการก็มีความเหมาะสมกับบริบทที่เกิดขึ้นกับเครือข่าย บางกลุ่ม บางแนวคิดใช้วิธีการจัดการตามระบบที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเครือข่าย บางกลุ่มใช้วิธีการให้ เหมาะสมกับประเภทของเครือข่ายในแต่ละด้านซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลาย ในที่นี้จะกล่าวถึง กระบวนการจัดการเครือข่ายที่เน้นการจัดการตนเองของเครือข่าย โดยยึดขั้นตอนตามวงจรชีวิตของ เครือข่ายเป็นสำคัญทั้งนี้ โดยพิจารณาเห็นว่า การจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพนั้น สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงขั้นตอนและวงจรชีวิตของเครือข่าย เพราะ พัฒนาการของเครือข่ายในแต่ละช่วงเวลานั้นมีความแตกต่างกัน ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังเช่น ใน ระยะการก่อตัวของเครือข่าย จำเป็นต้องใช้เทคนิคการศึกษาข้อมูล/สถานการณ์ การแสวงหาแนวร่วม เพื่อให้เกิดความรู้และการยอมรับในการพัฒนาเป็นเครือข่าย และในบางช่วงจะต้องมีการสรุปบทเรียน เพื่อให้เครือข่ายได้มีการเรียนรู้และการปรับตัว ซึ่งกระบวนการทั้งหมดมีความสำคัญต่อการพัฒนา และการรักษาความเป็นเครือข่ายในระยะยาว ดังนั้น เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคนิค เครื่องมือ ความรู้ และวิธีการที่เหมาะสมกับขั้นตอนต่างๆ จะกล่าวถึงกระบวนการจัดการเครือข่าย ๔ ขั้นตอน ตามวงจรชีวิตเครือข่าย ดังนี้

๑) ขั้นตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย

ในขั้นตระหนักและการก่อตัวของเครือข่ายนี้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้พลังกลุ่มและความเป็นเครือข่ายในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสมาชิกในเครือข่ายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเครือข่าย จะต้องมีความเข้าใจถึงขั้นตอน ดังกล่าว เพื่อที่จะได้ส่งเสริมการจัดการตนเองภายในเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม โดยมีวิธีการดังนี้

๑.๑ การศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์

๑.๒ การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วมในการก่อตัวของเครือข่าย

๑.๓ การสร้างความตระหนักหรือการเสนอให้เห็นประเด็นปัญหา

๑.๔ การแสวงหาข้อมูลทางเลือกเป็นการแสวงหาทางออกของฝ่ายต่างๆ

๑.๕ การค้นหาความต้องการและการหาจุดร่วมในการพัฒนาเครือข่าย

๑.๖ การแสวงหาทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการ แสวงหาแกนนำเครือข่าย

๑.๗ การสร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย

๒) ขั้นการสร้างพันธมิตรและการบริหารเครือข่าย

ในขั้นตอนนี้ เป็นจุดก่อเกิดความร่วมมือของความเป็นเครือข่าย และการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่ายที่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยในขั้นตอนนี้ มีวิธีการจัดการ ดังนี้

- ๒.๑ การกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วม
- ๒.๒ การกำหนดบทบาท หน้าที่ และการวางผังเครือข่าย
- ๒.๓ การเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำในการจัดการเครือข่าย
- ๒.๔ การจัดระบบการติดต่อสื่อสารการสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และเครือข่าย
- ๒.๕ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง
- ๒.๖ การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม
- ๒.๗ การส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์คือ การส่งเสริมการรักษาผลประโยชน์ และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๓) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์

ในขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายนี้ เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ การทบทวนและสรุปบทเรียนการทบทวนบทเรียนและการสรุปกระบวนการทำงาน เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาเครือข่าย
- ๓.๒ การเสริมสร้างผู้นำและหน่วยนำของเครือข่าย
- ๓.๓. การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้
- ๓.๔ การขยายกิจกรรมและมโนทัศน์การขยายแนวคิดและภารกิจของเครือข่ายที่ได้จากประสบการณ์ทำงาน และการสรุปบทเรียนที่เป็นองค์ความรู้
- ๓.๕ การสร้างความรู้ใหม่และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง
- ๓.๖ การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อขจัดความขัดแย้งในการทำงานของเครือข่าย
- ๓.๗ การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและระบบการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วมในการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ของเครือข่ายที่ยั่งยืน

๔. ขั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า วงจรชีวิตเครือข่ายก็คล้ายคลึงกับวงจรชีวิตของสรรพสิ่งที่มี การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป แต่วงจรชีวิตเครือข่ายนั้นอาจมีศักยภาพที่จะพลิกฟื้นขึ้นมาใหม่ได้ โดยใช้แนวทางและวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งขั้นตอนการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเครือข่าย มีแนวทางดังนี้

- ๔.๑ การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การที่จะรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเครือข่าย
- ๔.๒ การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ

๔.๓ การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่

๔.๔ การกำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงานบุคคลที่เข้ามาทำงานด้าน
เครือข่าย

๔.๕ การบริหารจัดการข้อมูล ระบบสื่อสาร และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่องการ
ที่เครือข่ายจะดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๖ การให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาภายในเครือข่าย

๔.๗ การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

โดยการส่งเสริมให้ผู้นำรุ่นใหม่ของเครือข่ายสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

๑) การให้โอกาสแก่ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถให้เข้ามารับผิดชอบในกระบวนการทำงานของเครือข่าย
๒) การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ในการเรียนรู้กับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เช่น การมอบหมาย
งานการติดต่อประสานงานการลงพื้นที่ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ๓) การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
และคนรุ่นใหม่ในเครือข่าย โดยการศึกษาดูงานการฝึกอบรม และการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง
เป็นต้น

จากกระบวนการจัดการเครือข่ายทั้ง ๔ ขั้นตอนตามวงจรชีวิตเครือข่ายดังกล่าว จะ
เห็นได้ว่า ในแต่ละช่วงของวงจรชีวิตเครือข่ายนั้นมีกระบวนการและวิธีการจัดการที่หลากหลาย ซึ่ง
หลายๆ วิธีการสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เกือบทุกขั้นตอนของการจัดการ การรักษาความสัมพันธ์
อันดีระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งวิธีการและกระบวนการทั้งหมดจะช่วยให้การจัดการเครือข่ายมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเครือข่ายนั้น สิ่งที่มีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่าย
จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) การจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อกระบวนการเรียนรู้และการจัดการ
ความรู้ที่ต่อเนื่อง

๒) การจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกใน
เครือข่ายและผู้คนในสังคม

๓) การจัดการเครือข่าย จะต้องคำนึงถึงบริบทและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่
เกิดขึ้นในสังคม

๔) การจัดการเครือข่าย ที่เน้นการจัดการตัวเองของเครือข่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

จากแนวทางการจัดการเครือข่ายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิธีการจัดการเครือข่ายในแต่ละ
ช่วงตามวงจรชีวิตเครือข่ายนั้น มีวิธีการจัดการที่หลากหลายและมีความใกล้เคียงกัน เช่น การ
เสริมสร้างและการพัฒนาผู้นำ การสรุปบทเรียน การจัดการความรู้ของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง
วิธีการทั้งหมด เป็นทั้งเทคนิค วิธีการปฏิบัติ และเครื่องมือในการจัดการเครือข่าย ดังนั้น ผู้ที่มีส่วน
ร่วมในการจัดการเครือข่ายจะต้องเลือกใช้เทคนิค วิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสม

๒.๑.๕.๗ สรุปการเกิดและการสร้างเครือข่าย

การเกิดและการสร้างเครือข่าย เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ในลักษณะที่เป็นกลุ่มบุคคลหรือองค์การ การนำเครือข่ายต้องมี LINK หมายถึง “การเชื่อมโยง” โดยมีลักษณะต่างๆ กัน คืออาจจะเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น เครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายอาชีพ เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อาจจะเป็นเครือข่ายจัดตั้งและได้รับการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายพัฒนาชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยว เป็นต้น หรืออาจมีลักษณะเป็นเครือข่ายวิวัฒนาการ หรือเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยสถานการณ์กำหนด เช่น เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ การสร้างเครือข่าย คือการรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะของการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดี หรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ทำให้มีการติดต่อและสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน และร่วมรับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีในการบริหารจัดการเครือข่าย

ทุกองค์การไม่ว่าจะมีขนาด ประเภท หรือสถานที่ตั้งอย่างไรจำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการที่ดี เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานขององค์การ การเติบโต และการดำรงอยู่ต่อไปขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งต้องเผชิญกับปัจจัยแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีทำให้องค์การต้องมีแนวทางในการจัดการที่ทันสมัยเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหาร มีควมคู่มาพร้อมกับมนุษย์เป็นเวลายาวนาน มนุษย์นอกจากจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมและได้รับประสบการณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแล้วมนุษย์ก็จะประมวลประสบการณ์ เหล่านั้นนำมาถ่ายทอดให้กับชนรุ่นหลัง การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการจึงได้เกิดขึ้น ชีวิตและการศึกษาจึงเป็นไปตามธรรมชาติ แต่เมื่อมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ก็เริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่นเดียวกัน มนุษย์จึงเริ่มรวมเข้าเป็นชุมชนเล็กๆ และต่อมาเป็นชุมชนใหญ่ขึ้น เพื่อสนองความต้องการของตนเองทั้งทางกายภาพและทางสังคม^{๓๐}

^{๓๐} ชาญชัย อาจินสมจาร, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑), หน้า ๒๗.

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๑ ความหมายการบริหารจัดการ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๙, หน้า ๒ - ๕)	การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นประกอบด้วย ๑. การวางแผน ๒. การจัดองค์กร ๓. งานบุคลากร ๔. การอำนวยการ ๕. การกำกับดูแล
วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (๒๕๔๘, หน้า ๕)	๑. เป็นแนวทางการบริหารงานภาครัฐ ๒. มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (thinking) การดำเนินงาน (acting) และการประเมินผล (evaluating) ๓. มีจุดหมายปลายทาง
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (๒๕๔๕, หน้า ๑๘ - ๑๙)	๑. การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง เน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง ๒. ผู้บริหาร (Administrator) หมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร
ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๔๓, หน้า ๒๑ - ๒๒)	๑. ภาระหน้าที่ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กรในด้านของภารกิจ ๒. การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรและการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกันในด้านของความรับผิดชอบ ๓. การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน
พิณ เกษาคุปต์ (๒๕๔๔, หน้า ๙๒ - ๙๓)	แนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และ การตัดสินใจในกิจการงานต่างๆ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
พิทยา บวรวัฒนา (๒๕๔๓, หน้า ๑๑)	การนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล
ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๔๖, หน้า ๗๘)	๑. กระบวนการวางแผน ๒. การจัดองค์การ ๓. การสั่งการ ๔. การควบคุม
ทองหล่อ เดชไชย (๒๕๔๔, หน้า ๑๓-๑๔)	๑. การบริหาร (Administration) เป็นการจัดการ (Management) อย่างมีระเบียบแบบแผน ๒. การบริหารและการจัดการใช้แทนกันได้
สมคิด บางโม (๒๕๔๔, หน้า ๒)	๑. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ๒. มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ๓. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (๒๕๔๗, หน้า ๑๘๘ – ๑๙๐)	๑. การวางแผน (Plan) ๒. การปฏิบัติตามแผน (DO) ๓. การตรวจสอบ (CHECK) ๔. การแก้ปัญหา (ACT)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึงพุทธวิธีการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือ ในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์เป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีการบริหารการศึกษา พุทธวิธีบริหารในครั้งนี้ขอใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณา หน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC^{๓๑}

^{๓๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒-๕.

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

วิช วิรัชนิภาวรรณ กล่าวว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (development administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วนคือ

๑) ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒) มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (thinking) หรือการวางแผน (planning) การดำเนินงาน (acting) และการประเมินผล (evaluating)

๓) มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน^{๓๒} อย่างไรก็ตาม รศ.ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ได้รวบรวมความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการ”และ “การจัดการ” ได้ดังนี้

^{๓๒} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

คำว่า “การบริหาร” (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำนิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่า “ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึงผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร การบริหาร คือกลุ่มของกิจกรรมประกอบด้วย การวางแผน (planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/ Directing) หรือการอำนวยการ และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (๖M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

คำว่า “การจัดการ” (Management) เน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (Business management) ส่วนคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) จะหมายถึงบุคคลในองค์กรซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร^{๓๓} ส่วนธงชัย สันติวงษ์ ได้กล่าวถึงงานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กรในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรและการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกันในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน^{๓๔}

อย่างไรก็ตาม สุพิน เกษาคุปต์ ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในกิจการงานต่างๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรใดๆ ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๓๕} ส่วน พิชยา บวรวัฒนา ให้ความหมาย ของการบริหาร ไว้ว่า หมายถึง การนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของ

^{๓๓} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘-๑๙.

^{๓๔} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๓๕} สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

ราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วยความเที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด^{๓๖}

ในขณะเดียวกัน ธงชัย สันติวงษ์ ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกองค์การและการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้^{๓๗} ขณะที่ ทองหล่อ เดชไชย ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง การบริหาร (Administration) เป็นการจัดการ (Management) อย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล การบริหารและการจัดการนั้น บางครั้งใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ เป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน^{๓๘} นอกจากนี้สมคิด บางโม ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ว่า ๑) การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ๒) มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ๓) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน^{๓๙} และสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ ได้กล่าวถึง วงจรควบคุมการบริหารแบบมีคุณภาพ PDCA มีภารกิจหลักของการควบคุมอยู่ ๔ ขั้น ดังนี้^{๔๐}

๑) **การวางแผน (Plan)** คือ การวางแผนช่วยพัฒนาความคิดต่างๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบ ที่เป็นจริงขึ้นมาเริ่มลงมือปฏิบัติ (DO) ในแผนงานที่ดีมี ได้แก่ (๑) กำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน (๒) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย (๓) กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

๒) **การปฏิบัติตามแผน (DO)** ประกอบด้วยการทำงาน ๓ ลักษณะ คือ (๑) การวางแผน กำหนดการ ได้แก่ การแยกกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องกระทำการกำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง (๒) การจัดทำแบบเมทริกซ์ การจัดแบบนี้สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงแหล่งต่างๆ มาได้เพื่อช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ (๓) การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

^{๓๖} พิตยา บวรวัฒนา, รัฐประศาสนศาสตร์: ทฤษฎีและแนวการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

^{๓๗} ธงชัย สันติวงษ์, การบริหารสู่ศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชุมช่างจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗๘.

^{๓๘} ทองหล่อ เดชไชย, การบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓ - ๑๔.

^{๓๙} สมคิด บางโม, หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

^{๔๐} สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชสารานุกรม, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘๘ - ๑๙๐.

๓) การตรวจสอบ (CHECK) การตรวจสอบ ทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการ คือ (๑) กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ (๒) การรวบรวมข้อมูลและการพิจารณากระบวนการทำงาน (๓) การรายงาน เสนอผลการประเมิน ทั้งมาตรการการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลวเช่น รายงานเป็นทางการแบบสมบูรณ์และแบบไม่เป็นทางการ

๔) การแก้ปัญหา (ACT) หาผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดข้อผิดพลาดขึ้นจะทำงานได้ไม่ตรงเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลักษณะปัญหาที่คาบพบ เช่น ผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ที่ต้นเหตุ ดังแสดงภาพวงจรการควบคุม

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ การใช้บุคลากรหรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารและให้การบริหารดำเนินไปอย่างมีความราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๒.๒.๒ ปัจจัยด้านการบริหาร

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๒ ปัจจัยด้านการบริหาร

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
จันทราณี สงวนนาม (๒๕๔๕, หน้า ๒๘)	๑. คน (Man) ๒. เงิน (Money) ๓. วัสดุสิ่งของ (Materials) ๔. การจัดการ (Management)
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๙, หน้า ๒๒)	๑. พุทธวิธีบริหารยึดหลักธรรมาธิปไตย ๒. ผู้บริหารที่ยึดอัตตาธิปไตย ๓. ผู้บริหารที่ยึดโลกาธิปไตย
ดร.ชาญชัย อาจินสมมาตร (๒๕๕๑, หน้า ๔๖)	๑. P= Planning: การวางแผน ๒. O=Organizing: การจัดองค์การ ๓. S=Staffing: การจัดคนเข้าทำงาน ๔. D=Directing: การสั่งการ ๕. CO= Coordinating: การประสานงาน ๖. R= Reporting: การรายงาน ๗. B=Budgeting: การงบประมาณ

ในการบริหารจัดการใดๆ ก็ตาม ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่างประกอบกัน ทุกองค์กรทุกหน่วยงาน เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมในการบริหารจัดการ ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินการ ดังที่ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง ปัจจัยด้านการบริหารไว้ดังต่อไปนี้

จันทรานี สวงนาม ได้กล่าวถึง การบริหารงานในทุกองค์การว่า ไม่ว่าจะขนาดเล็กปานกลาง หรือขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบหรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ ๔ ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4 M's ได้แก่ ^{๔๑}

- ๑) คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์การที่ร่วมกันทำงาน
- ๒) เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ
- ๓) วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
- ๔) การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร

ปัจจัยขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำมาเข้าสู่กระบวนการของการบริหารงานในแต่ละองค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้คือทั้ง ๔ ประการจะต้องเกื้อหนุนหรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน แต่ถ้าจะพิจารณาในแต่ละประการแล้วคนนับได้ว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะคนเป็นผู้ใช้หรือบริหารเงิน วัสดุ สิ่งของและการดำเนินงานทุกอย่างในองค์การและเป็นปัจจัยด้านการบริหาร อย่างไรก็ตาม พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้สรุปแนวคิดพุทธวิธีบริหารไว้ว่า พุทธวิธีบริหารยึดหลักธรรมาธิปไตย (การทำ ความดี เพื่อความดี ทำหน้าที่ เพื่อหน้าที่ นั่นคือ ยึดหน้าที่เป็นสำคัญ) เป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร พุทธวิธีบริหารจึงไม่เป็นที่ตั้ง อัตตาธิปไตย (การทำ ความดีเพราะยึดผลประโยชน์หรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้ง) และโลกาธิปไตย (การทำ ความดีเพราะต้องการให้ชาวโลกยกย่อง นั่นคือยึดทัศนะหรือคะแนนนิยมจากคนอื่นเป็นที่ตั้ง) ผู้บริหารที่เป็นอัตตาธิปไตยก็มักจะคำนึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้งโดยยึดคิดว่าถูกต้อง คือถูกใจข้าพเจ้า ผู้บริหารประเภทนี้มักลงท้ายด้วยการเป็นเผด็จการ ส่วนผู้บริหารที่เป็นโลกาธิปไตยก็พยายามเอาใจทุกคนเพื่อให้ตนเองอยู่ในตำแหน่งต่อไป เขาพยายามทำให้ถูกใจทุกคนซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ผู้บริหารประเภทนี้มักหนีปัญหา เมื่อมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นภายในองค์กรก็พยายามลอยตัวหนีปัญหา ^{๔๒} นอกจากนี้ Gulick and Urwick ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ชื่อว่า “POSDCORB” อันเป็นคำย่อของภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร ๗ ประการ ได้แก่

^{๔๑} จันทรานี สวงนาม, **ทฤษฎีและปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุ๊คพอยท์จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^{๔๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒.

๑) P = Planning: การวางแผน การดำเนินการภายใน (ก) สิ่งที่จะทำ (ข) วิธีทำ (ค) เพื่อให้วัตถุประสงค์ขององค์การบรรลุความสำเร็จ

๒) O = Organizing: การจัดองค์การ ได้แก่ (ก) การจัดตั้งโครงสร้างที่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่ (ข) ซึ่งมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อย (Subdivision) ให้คำจำกัดความและประสานงานหน่วยงานย่อยดังกล่าว (ค) เพื่อจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

๓) S = Staffing: การจัดคนเข้าทำงาน ได้แก่ (ก) หน้าที่บุคลากรทั้งหมด (ข) การฝึกอบรมพนักงาน และ (ค) การรักษาสภาพการทำงานดี

๔) D = Directing: การสั่งการ ได้แก่ การตัดสินใจต่อเนื่อง (ข) แสดงออกในคำสั่งและการสอนที่จำเพาะและทั่วไป และ (ค) ใช้เป็นเสมือนผู้นำในองค์การ

๕) CO = Coordinating: การประสานงาน หน้าที่ทั้งหมดของการสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของงาน

๖) R = Reporting: การรายงาน การแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบว่าอะไรเกิดขึ้นซึ่งรวมถึงตัวผู้บริหารด้วยโดยผ่านการบันทึกเรื่องในอดีต (record) การวิจัย (research) และการตรวจตรา (inspection)

๗) B = Budgeting: การงบประมาณ พร้อมกับทุกสิ่งอย่างที่เป็นไปด้วยกันกับงบประมาณในรูปแบบการวางแผนประจำปี การบัญชี และการควบคุม^{๔๓}

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้จัดตั้งการบริหารขึ้น ๑๔ ข้อ

๑) การแบ่งงาน (Division of work)

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)

๓) ความมีระเบียบวินัย (Discipline)

๔) การมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command)

๕) การมีเอกภาพในการสั่งการ (Unity of Direction)

๖) ให้ผลประโยชน์ขององค์การมีความสำคัญกว่าผลประโยชน์ของบุคคล (Subordination of Individual Interest to the General Personnel)

๗) ค่าตอบแทน (Remuneration)

๘) การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization)

๙) หลักสเกลาร์ (Scalar Chain)

๑๐) ลำดับ (Order)

๑๑) ความเที่ยงธรรม (Equity)

๑๒) ความมั่นคงในงานของบุคคล (Stability of Tenure of Personnel)

๑๓) ความคิดริเริ่ม (Initiative)

๑๔) ความสามัคคีในหมู่คณะ (Esprit de Corps)

^{๔๓} ชาญชัย อาจินสมจาร ดร., ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

๒.๒.๓ หน้าที่ของการจัดการ (Functions of Management)

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๓ ปัจจัยหน้าที่ของการจัดการ

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
วิรัช สงวนวงษ์วาน (๒๕๕๓, หน้า ๓ - ๔)	๑. การวางแผน (Planning) ๒. การจัดองค์การ (Organizing) ๓. การนำ (Leading) ๔. การควบคุม (Controlling)

การจัดการนั้นมีการกำหนดให้ผู้บริหารขององค์การจะต้องทำหน้าที่ของการจัดการ ซึ่งในต้นศตวรรษที่ ๒๐ Henri Fayol ชาวฝรั่งเศส เป็นคนแรกที่ได้เสนอไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ ๕ ประการคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ต่อมาประมาณปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ตำราทางด้านการจัดการที่ส่วนมากอธิบายหน้าที่ของการจัดการที่ผู้บริหารต้องดำเนินการ ๕ ประการ เช่นเดียวกันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (directing) และการควบคุม (Controlling) ปัจจุบันวิชาการทางด้านการจัดการ หรือวิทยาการจัดการส่วนมากเห็นพ้องต้องกันว่า หน้าที่ของการจัดการที่ผู้บริหารจะต้องทำประกอบด้วยหน้าที่ ๔ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และ การควบคุม (Controlling)^{๔๔}

๒.๓ เครือข่ายในการบริหารจัดการที่สัมฤทธิ์ผล

๒.๓.๑ ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จและความเข้มแข็งของเครือข่าย

การบริหารงานที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะขึ้นอยู่กับตัวแปรซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทั้งหมดจำนวน ๗ ตัวแปร ซึ่งแบบจำลองนี้ ริชาร์ด ปาสคาล และแอนโทนี เอทอส (Richard Pascale และ Anthony Athos) ได้ให้ความหมายของแบบจำลอง ๗ - S ในแต่ละตัวไว้ดังนี้

^{๔๔} วิรัช สงวนวงษ์วาน, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๓), หน้า ๓-๔.

๑) โครงสร้าง (Structure) หมายถึง โครงสร้างและการออกแบบองค์กร ความสลับซับซ้อน ความเป็นทางการขององค์กร

๒) ระบบการทำงาน (System) หมายถึง ระบบการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าเป็นปัจจัยนำออก กระบวนการในการปฏิบัติงาน และระบบงานขององค์กร ระเบียบขั้นตอนในการทำงาน

๓) กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง ระบบการวางแผนและการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร ตั้งแต่แผนระดับยุทธศาสตร์จนถึงแผนในระดับปฏิบัติการ ความเชื่อมโยงของระบบการวางแผนองค์กร

๔) บุคคล (Staff) ได้แก่ บุคคลในองค์กร ความรู้ ความสามารถของบุคคล ทักษะความชำนาญ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กร การได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร การกระตุ้น จูงใจให้บุคคลทำงานอย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพของบุคคลในองค์กร

๕) ทักษะ (Skill) ในการทำงาน ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน ความเชี่ยวชาญพิเศษในการทำงานขององค์กร

๖) สไตล์การบริหาร (Management Style) ได้แก่ วัฒนธรรม หรือแนวทางในการปฏิบัติงาน หรือการบริหารงานขององค์กร เป็นบุคลิกลักษณะขององค์กร

๗) จิตสำนึกร่วมขององค์กร (Superordinate Goal) ได้แก่ เป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในองค์กรและสิ่งที้องค์กรต้องการบรรลุ ซึ่งจะทำหน้าที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ระบบค่านิยมร่วมจะเป็นเสมือนเป้าหมายร่วมของทุกคนและทุกส่วนในองค์กร แสดงถึงความจำเป็นในการดำรงอยู่ขององค์กร หรือหน้าที่หลักที่องค์กรตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการ^{๔๕}

การค้นคว้าวิจัยข้างต้นเป็นผลการค้นคว้าที่บริษัทแมคคินซีได้นำเสนอออกมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงมิติใหม่ของการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีประโยชน์มากต่อแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรใน ๕ ประเด็น คือ

๑) สามารถทำให้ค้นพบคุณลักษณะของความเป็นเลิศในเชิงการบริหาร ๘ ประการของบริษัทอเมริกันที่ประสบผลสำเร็จ

๒) ผลการวิจัยช่วยยืนยันแนวคิดเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ๗ - S ว่ามีความถูกต้อง กล่าวคือการจะบริหารองค์กรให้สัมฤทธิ์ผลนั้น (ผู้บริหาร) ไม่ควรให้ความสนใจเฉพาะกลยุทธ์การดำเนินงานกับรูปแบบโครงสร้างองค์กร (ซึ่งเป็นส่วนที่เรียกว่าฮาร์ดแวร์) หรือสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนเท่านั้น แต่

^{๔๕} Richard T. Pascale, and Anthony G. Athos, **The Art of Japanese Management**, (New York: Simon and Schuster, 1982), pp. 68-72.

ควรให้ความสนใจกับส่วนที่เป็น “ซอฟต์แวร์” หรือสิ่งที่มองไม่เห็นชัดเจนด้วย เช่น คนหรือพนักงาน ระบบ สไตล์การบริหาร และค่านิยมร่วมต่างๆ

๓) ทำให้ทราบว่า บริษัทอเมริกันดีเด่นมีวิธีอย่างไรในการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารซอฟต์แวร์ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และมักจะไม่ได้รับความสนใจจากบริษัททั่วไป ตัวอย่างในการบริหารในลักษณะนี้สามารถนำมาดัดแปลงประยุกต์ใช้ ทำให้การบริหารงานสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

๔) ผลการวิจัยดังกล่าวได้แสดงและพิสูจน์ให้เห็นว่า ความเชื่อหรือทฤษฎีการบริหารแบบดั้งเดิมต่างๆ บางอย่าง เช่น ความเชื่อว่าการตัดสินใจทุกครั้งมุ่งเน้นจะต้องอาศัยการวิเคราะห์หวัญข้อมูลต่างๆ ที่ครบถ้วนลึกซึ้งแบบมีเหตุผลหรือความเชื่อที่ว่า ควรมุ่งเน้นการลดต้นทุนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งสามารถนำมาดัดแปลงประยุกต์เพื่อปรับตัวให้มีความอยู่รอดและเจริญรุดหน้าสืบไป

๕) ผลการวิจัยดังกล่าวได้พิสูจน์ให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงบริษัทญี่ปุ่นเท่านั้นที่สามารถบริหารงานได้อย่างดีเด่น บริษัทอเมริกันที่บริหารงานอย่างดีเด่นก็มีเช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง การบริหารจัดการที่สัมฤทธิ์ผล อาทิ การทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธฉือจี้ เป็นการนำหลักธรรมคำสอนมาเชื่อมโยงกับการปฏิบัติในชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ฉือจี้ใช้ความเมตตาเป็นหลักธรรม เป็นค่านิยมสำคัญที่สุด ในการขับเคลื่อนงานทุกด้านของฉือจี้ ซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ทั้งสิ้น ขณะเดียวกันเมตตาก็เป็นเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่ฉือจี้ใช้เปิดใจของผู้คน เพื่อให้ความดีงามพรูพร้งหลั่งไหลออกมาทั้งในรูปของเงินบริจาคและอาสาสมัคร เมื่อสามารถถึงความดีของแต่ละคนออกมาแล้ว ฉือจี้ยังสามารถใช้ทักษะ ดึงจิตสำนึกร่วมขององค์กร รวบรวมความดีของแต่ละคนมาผนึกให้เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม ความสำเร็จของฉือจี้เป็นเรื่องของการจัดองค์กรที่มีหลายด้าน และมีความสัมพันธ์กันหลายลักษณะ ฉือจี้มีการจัดองค์กรเป็นโครงสร้างเครือข่ายหลายชั้น ในเครือข่ายมีการสร้างสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงผู้คนอย่างกว้างขวาง โดยผ่านปฏิสัมพันธ์หลายแบบ อาทิ ความสัมพันธ์แบบบุคคล ความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรม ความสัมพันธ์ผ่านสื่อ นอกจากนั้น ยังเป็นสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงสถาบันทางสังคมที่หลากหลายอีกด้วย นับเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระตุ้น และประสานผู้คน ให้มาทำความดีร่วมกันได้อย่างมีพลัง ทำให้เครือข่ายของฉือจี้มีความแน่นแฟ้นและยึดโยงกันอย่างทั่วถึง และด้วยระบบประสานงานที่มีประสิทธิภาพ จึงสามารถระดมคนไปทำงานอาสาสมัครได้อย่างพร้อมเพรียงและต่อเนื่องไม่ขาดสาย^{๒๖}

^{๒๖} ภิกษุณีบุญสิมา พิทยรังสฤษฏ์, “ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธฉือจี้ในไต้หวัน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

๒.๓.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (๒๕๔๕, หน้า ๔๐ - ๔๑)	๑. ปัจจัยภายในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ๒. ปัจจัยภายนอกการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ปาน กิมปี (๒๕๔๐, หน้า ๓๐ - ๓๑)	ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้
ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (๒๕๔๖, หน้า ๘)	๑. เครือข่ายประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลาย ๒. เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีชีวิตชีวา ๓. เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพ ๔. เครือข่ายจำเป็นต้องมีชุมทาง ๕. เครือข่ายจำเป็นต้องมีผู้จัดการเครือข่าย

จากกระบวนการและวิธีการจัดการเครือข่ายดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย ในที่นี้จะกล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของเครือข่าย ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จิตสำนึกต่อส่วนรวมของปัจเจกบุคคล การมีผู้นำเครือข่ายที่มีความรู้ ความสามารถ การมีระบบการบริหารจัดการในเครือข่ายที่เป็นระบบหรือมีกลไกที่เหมาะสมกับเครือข่าย การมีระบบสารสนเทศ/ข้อมูล/ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การมีพันธมิตรที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การจัดการและการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง การเสริมสร้างภูมิความรู้ ขบวนการทางปัญญา และการมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งทุน สถาบันวิชาการ หน่วยงานวิจัย และกองทุนสนับสนุนต่างๆ การมีเวทีสาธารณะ ขบวนการประชาสังคม และสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการรวมพลังเครือข่าย เช่น เหตุการณ์ทางธรรมชาติ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนตามโครงการประสานความร่วมมือระหว่างสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับเครือข่ายภาคประชาชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชน คือ ๑) ความหลากหลายของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่มีอยู่ในสังคม ๒) การสร้างเวทีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรของภาคประชาชนด้วยกันและกับภาครัฐ/นักวิชาการ ๓) การสร้างระบบฐานข้อมูลขององค์กรเครือข่ายที่เป็นระบบ ๔) การเฝ้าติดตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๕) การเข้าใจและยอมรับในกระบวนการทำงานของกันและกัน ๖) ทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น ๗) พูนจากทั้งภายในและภายนอกชุมชนและ ๘) การประสานงานความร่วมมือขององค์กรชุมชนในเชิงผลประโยชน์ต่างตอบแทน ในขณะที่ข้อจำกัดต่อกระบวนการพัฒนาของเครือข่ายภาคประชาชนคือ ๑) นโยบายของภาครัฐบางนโยบายที่ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ๒) การประสานงานที่มีได้อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกับภาคประชาชน ๓) ขาดงบประมาณ/ทุนดำเนินการ ๔) ขาดองค์ความรู้และหน่วยงานที่สนับสนุนอย่างจริงจัง ๕) ขาดการพึ่งพาตนเองในด้านต่างๆ ทั้งทางเทคโนโลยี ทุน หรือบุคลากร ผู้นำ และ ๖) ขาดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยังไม่มีความต่อเนื่อง^{๔๗}

ส่วนการศึกษาของ ปาน กิมปี ได้กล่าวถึง วิธีการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ ที่ประสบผลสำเร็จว่า ควรมีการดำเนินการใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ได้แก่ การเสริมสร้างกิจกรรมให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา แสวงหาทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ๒) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ได้แก่ การประสานเชื่อมโยง หน่วยงานต่างๆ ในชุมชน และองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และจะต้องมีการระดมทรัพยากร ความรู้ วิทยาการ อาคารสถานที่ ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ ๑) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความตระหนักปัญหา การมีผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และความสามารถในการเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่าย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ๒) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเผยแพร่แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา การให้ความสำคัญและความต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง^{๔๘}

^{๔๗} สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, “สภาที่ปรึกษาฯ ในความคาดหวังของสังคมไทยและความเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: เสนอสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐-๔๑.

^{๔๘} ปาน กิมปี, “การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓๐-๓๑.

นอกจากการพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายแล้ว สิ่งที่คุณทำงานด้านเครือข่ายจะต้องคำนึงถึงคือ การเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่ง ปารีชาติ สถาปัตตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ได้เสนอข้อควรคำนึงในการทำงานและการจัดการเครือข่ายไว้ ๕ ขั้นตอน คือ

๑) เครือข่ายประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลาย กล่าวคือ สมาชิกในเครือข่ายส่วนใหญ่มีความสนใจในการทำงานมีแนวคิด วิธีการ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ดังนั้น ในการดำเนินการกับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในเครือข่าย จึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายของสมาชิก

๒) เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีชีวิตชีวา กล่าวคือ ควรมีกระบวนการที่เกื้อหนุนความสามารถของสมาชิกในฐานะปัจเจกบุคคลให้สูงขึ้น เพื่อให้ปัจเจกบุคคลได้พัฒนาตนเองและพัฒนากลุ่มและเครือข่ายให้ไปสู่เป้าหมายของสังคมร่วมกัน โดยความมีชีวิตชีวานั้น ยังหมายถึงการมีกิจกรรมต่อเนื่อง การมีความเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสาร และการรักษาความสัมพันธ์ของมวลสมาชิก

๓) เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ เครือข่ายจะต้องมีการจัดการกับข้อมูลข่าวสาร มีการกระจายระบบสารสนเทศแก่สมาชิก ที่สามารถให้ความหมาย หรือมุมมองในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายซึ่งข้อมูลสารสนเทศนั้น จะต้องมาจากการวิเคราะห์บนฐานข้อมูลที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเครือข่าย

๔) เครือข่ายจำเป็นต้องมีชุมทาง (Hub) ที่หลากหลายโดยชุมทางหรืออาจเรียกว่า “ศูนย์ประสานงาน” ควรมีกระจายอยู่ในสถานที่ต่างๆ และทำหน้าที่สื่อสารเรื่องราวให้สมาชิกทราบ โดยเฉพาะข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์และกิจกรรมความเคลื่อนไหวของเครือข่าย

๕) เครือข่ายจำเป็นต้องมีผู้จัดการเครือข่าย (Network Manager) เพื่อช่วยดูแลกิจกรรมและประเมินความต้องการของสมาชิกในเครือข่าย โดยการสนับสนุนการบริการต่างๆ ที่สมาชิกต้องการ เช่น ช่วยจัดระบบข้อมูลข่าวสาร การกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการทำงาน ตลอดจนช่วยวิเคราะห์ระบบและสถานะแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยผู้จัดการเครือข่ายอาจเป็นเพียงผู้ที่สมาชิกในเครือข่ายมอบหมายให้ดำเนินการแทนสมาชิกในบางช่วงเท่านั้น นอกจากนี้ เครือข่ายควรมีทีมจัดการที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถเรียนรู้ได้เร็ว รอบรู้ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถจัดการ “ชุมทาง” ที่เป็นพื้นที่ทำงานของเครือข่ายในท้องถิ่นต่างๆ

จากผลการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งและความสำเร็จของเครือข่ายนั้นมาจากปัจจัยที่หลากหลาย ทั้งปัจจัยภายในเครือข่ายที่เป็นการจัดการในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มและเครือข่าย และปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัว รวมทั้งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เข้ามาเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพของ

เครือข่าย โดยปัจจัยในแต่ละด้านนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับฐานคิด บริบททางสังคม และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ อยู่เสมอ ดังนั้น การเสริมสร้างความเป็นเครือข่ายให้เป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง มีชีวิตชีวานั้น จะต้องศึกษาถึงสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ตามที่กล่าวแล้ว และมีการปรับเปลี่ยน เรียนรู้ รวมทั้งมีการจัดการตนเองอย่างต่อเนื่อง^{๔๔}

๒.๓.๓ ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ในการบริหารจัดการองค์กร ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยจึงได้ประมวลความรู้และสรุปสาระสำคัญ ได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๕ ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ธนา ประมุขกุล (๒๕๔๗, หน้า ๔)	๑. ความเข้าใจ ๒. ความเป็นประชาธิปไตย ๓. ความจริงใจ ๔. การจัดการ ๕. การสื่อสาร
พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน) (๒๕๔๗, หน้า ๙๗ - ๑๐๓)	๑. กระบวนการทำงานที่เชื่อมประสานจุดเล็ก และขยายไปสู่หน่วยใหญ่ ๒. การรักษาสัมพันธภาพที่สร้างความรู้ ความหมาย และโลกทัศน์ร่วมกัน ๓. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัว ๔. การพัฒนากิจกรรมและความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างขบวนการทางนวัตกรรม
ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (๒๕๔๖, หน้า ๑)	๑. การสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีโอกาสรับรู้ (Perception) ๒. การสื่อสารเป็นส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) ๓. การสื่อสารเป็นแนวทางที่ทำให้สมาชิกในเครือข่าย ได้มีโอกาสเรียนรู้ (Learning) ๔. การสื่อสาร มีส่วนสำคัญในการค้นหา และพัฒนา “อัตลักษณ์” (Identity)

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

ปัจจัยอันเป็นความสำเร็จในกระบวนการทำงานของเครือข่ายนั้น สิ่งหนึ่งที่ได้รับนอกจากผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ปัจจัยอันเป็นความสำเร็จของเครือข่ายที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดังนี้

๑) ความเข้าใจ สมาชิกต้องเข้าใจในวัตถุประสงค์ เข้าใจบทบาทของสมาชิก

๒) ความเป็นประชาธิปไตย สมาชิกมีอิสระในความคิด การให้เกียรติกัน ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้สมาชิก ได้เห็นทางเลือกอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ตนคิดเห็นแต่ละทางเลือกได้รับการวิเคราะห์ อย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นผลจากการหลอมรวมทุกความคิด มาเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด บนพื้นฐานของการยอมรับของสมาชิกโดยรวม

๓) ความจริงใจ เนื่องจากการทำงานในเครือข่าย เน้นการประสานงานในแนวราบ ไม่เน้นการบังคับสั่งการ ดังนั้นสมาชิกต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจและมีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน โดยเห็นประโยชน์ร่วม ตามที่เครือข่ายกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ซึ่งบางครั้งประโยชน์ร่วมที่จะเกิดขึ้นได้นั้น อาจหมายถึงผลรวมของการเสียสละ ที่มาจากสมาชิกแต่ละส่วนนั่นเอง

๔) การจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จขององค์กรเสมอ และสำหรับการจัดการเครือข่าย คือ ความยืดหยุ่นในการจัดการให้ได้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เครือข่ายต้องติดต่อประสานงานกับกลุ่มองค์กรภายนอกอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการจัดการของเครือข่าย

๕) การสื่อสาร คือ ตัวกลางที่ทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันได้ การติดต่อสื่อสารไม่ใช่เป็นแบบทางเดียว คือการสั่งการ แต่เป็นการติดต่อสื่อสารหลากหลายช่องทาง เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกันเองได้โดยอิสระ คล่องตัว เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารให้มากที่สุด

ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่าย พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๑) สัมพันธภาพ คือ ความใกล้ชิดสนิทสนม กลมเกลียวกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความอะลุ่มอล่วย ยืดหยุ่น ที่เป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่มที่มีความเข้าใจ และความจริงใจเป็นพื้นฐาน

๒) ความชัดเจนของเป้าหมาย ซึ่งมาจากความคิดเห็นของสมาชิก เป็นเสมือนเข็มทิศนำทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้เข้าใจตรงกัน และเดินไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่หลงใช้เวลาและทรัพยากรกับภารกิจที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย

๓) กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ เครือข่ายต้องมีความเป็นประชาธิปไตย ให้สมาชิกเสนอความคิดเห็น ให้สิทธิ์ในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระเต็มที่ ย่อมบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่าย

๔) ลักษณะกิจกรรมและความต่อเนื่อง ดำเนินกิจกรรมด้วยสมาชิกในเครือข่ายเองไม่ใช่การพึ่งพิงจากภายนอก นอกจากนี้ความสม่ำเสมอต่อเนื่องของกิจกรรม ก็เป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายด้วยเช่นกัน

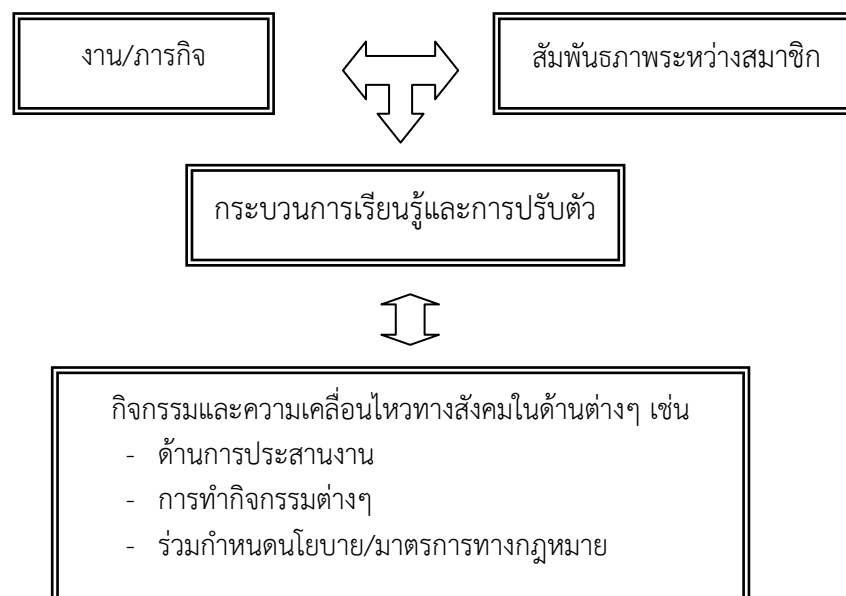
๕) แหล่งของทรัพยากร/ศักยภาพ การที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และดึงศักยภาพทรัพยากรที่มีอยู่ภายในเครือข่ายมาใช้ เป็นความเข้มแข็งของเครือข่ายที่สามารถพึ่งตนเอง แต่มีได้หมายความว่า เครือข่ายจะปฏิเสธการสนับสนุนจากภายนอกโดยสิ้นเชิง

๖) การเรียนรู้และนวัตกรรม ความหลากหลายที่มารวมกันของสมาชิก ควรก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ สามารถนำไปสู่การพัฒนา จนเกิดการสร้างสรรค์ นวัตกรรมตามมา คุณภาพใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ จึงอาจเป็นสิ่งที่เหล่าสมาชิก เกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง อันเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มหรืออาจเป็นผลปรากฏรูปธรรมในกิจกรรม ที่มีการพัฒนาการไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงการเป็นนวัตกรรมต้นแบบให้กับผู้อื่นต่อไป^{๕๐} และพระมหาสุทิตย์ อาภาภิโร กล่าวไว้ว่า กระบวนการทำงานของเครือข่ายต่างๆ มีลักษณะร่วมกันใน ๔ ประเด็น คือ ๑) กระบวนการทำงานที่เชื่อมประสานจุดเล็กและขยายไปสู่หน่วยใหญ่ ๒) การรักษาสัมพันธภาพที่สร้างความรู้ ความหมาย และโลกทัศน์ร่วมกัน ๓) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัว ๔) การพัฒนากิจกรรมและความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างขบวนการทางนวัตกรรม และวาทกรรมในการพัฒนา

กระบวนการทำงานของเครือข่ายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เครือข่ายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการประสานความร่วมมือ เป็นการทำงานด้วยถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างสมาชิกและภาคีร่วม โดยมีจุดเริ่มต้นจากการทำงานในพื้นที่และประเด็นเล็กๆ แล้วขยายกระบวนการเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางออกไป พร้อมทั้งแสวงหาความรู้ใหม่วิธีการใหม่ที่เหมาะสมกว่า โดยมีระบบการสื่อสารและนวัตกรรมใหม่เป็นเครื่องมือที่จะสร้างความหมายและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้^{๕๑}

^{๕๐} อ้างแล้ว, หน้า ๔.

^{๕๑} อ้างแล้ว, หน้า ๙๗-๑๐๓.

ภาพที่ ๒.๘ แสดงกระบวนการทำงานของเครือข่าย

ที่มา: พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน), เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), ๒๕๕๗), หน้า ๗๐.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ กล่าวถึงการสื่อสารกับสังคมเครือข่ายว่า

๑) การสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีโอกาสรับรู้ (Perception) เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วถึง

๒) การสื่อสารเป็นส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้บุคคลร่วมมือกันค้นหาเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal)

๓) การสื่อสารเป็นแนวทางที่ทำให้สมาชิกในเครือข่าย ได้มีโอกาสเรียนรู้ (Learning) ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและพฤติกรรมของกันและกัน การแลกเปลี่ยน (Exchange) ข้อมูล และข้อคิดต่างๆ การฝึกเปิดใจกว้าง (Open - Mind) เพื่อยอมรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมตลอดจนการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างกัน (Relationship Development) และร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

๔) การสื่อสาร มีส่วนสำคัญในการค้นหาและพัฒนา “อัตลักษณ์” (Identity) และบุคลิกลักษณะ (Character) ร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย และเป็นช่องทางในการนำเสนออัตลักษณ์ดังกล่าวสู่สังคมภายนอก^{๕๒}

^{๕๒} อ้างแล้ว, หน้า ๑.

อย่างไรก็ตาม พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร (อบอูน) ได้จำแนกบทบาทและหน้าที่ของเครือข่ายในสังคมไทยออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ

๑) ระดับกิจกรรม /การทำงาน (ทีมทำ) ได้แก่ เครือข่ายที่เน้นกระบวนการทำงานในระดับพื้นที่หรือในประเด็นปัญหานั้นๆ เป็นสำคัญ โดยเป็นเครือข่ายที่เน้นกระบวนการทำงานในระดับพื้นที่หรือในประเด็นปัญหานั้นๆ เป็นสำคัญ โดยเป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ไม่ซับซ้อน มีแบบแผนการปฏิบัติงานที่เป็นลักษณะคล้ายงานประจำ มีกระบวนการจัดการและการทำงานที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันและทรัพยากรในพื้นที่ เช่น เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ เครือข่าย แม่บ้านเกษตรกร เครือข่ายประชาคมตำบล ฯลฯ ที่มีการรวมตัวกันเพื่อทำงานในกิจกรรมนั้นอย่างจริงจัง

๒) ระดับการสนับสนุนและประสานงาน (ทีมนำ) ได้แก่ เครือข่ายที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างเครือข่ายและภาคีต่างๆ มีบทบาทในการส่งเสริมการทำกิจกรรมของเครือข่ายย่อยในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อมูลทางเลือกในกระบวนการทำงาน ซึ่งเครือข่ายในระดับนี้ อาจเป็นทั้งเครือข่ายเชิงพื้นที่ ที่มีการทำงานครอบคลุมในระดับจังหวัดหรือภูมิภาค และเครือข่ายเชิงประเด็นที่ทำงานเฉพาะด้าน ตัวอย่างเช่น การรวมตัวของเครือข่ายกลุ่มฮักเมืองน่าน ในจังหวัดน่าน เป็นต้น

๓) ระดับการส่งเสริม/และการให้คำปรึกษา (ทีมหนุน) ได้แก่ เครือข่ายขององค์กรสถาบัน และหน่วยงานหลักทางสังคมที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาและพัฒนาเป็นเครือข่าย เช่น การสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) สถาบันพระปกเกล้า สถาบันที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการส่งเสริมของเครือข่ายดังกล่าว จะเป็นลักษณะของการให้คำปรึกษาและให้แนวทางการปฏิบัติแก่เครือข่ายอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

ผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่าย ที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่องดังนี้

๑) เกิดกระบวนการเรียนรู้ คือผู้เข้าดำเนินงานเครือข่ายทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มากขึ้น หลังจากที่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการทำงานร่วมกัน โดยกระบวนการเรียนรู้ นั้น จะช่วยให้บุคคลและองค์กรได้มีการปรับตัว ในการแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ และแนวร่วมใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลให้การทำงานในด้านต่างๆ ของเครือข่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) การเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา กลุ่มเครือข่ายพยายามผลักดันในการแก้ปัญหาภายในกลุ่มองค์กรของตนเอง การรวมกลุ่มและการประสานงานกับภาคีที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็นและความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

๓) เกิดการพึ่งพาตนเอง เมื่อเครือข่าย มีกระบวนการทำงานที่เข้มแข็งและสามารถแก้ไข ปัญหาของเครือข่ายได้แล้ว เครือข่ายและสมาชิกในเครือข่ายก็สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ ในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาศักยภาพของ เครือข่ายที่ต่อเนื่อง

๔) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นความสำเร็จของเครือข่ายในการที่จะร่วมกัน พัฒนาและจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นนี้มีพลัง ขับเคลื่อนในหลายๆ พื้นที่ เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อม ใน อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง เครือข่ายอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านหิกรุดและบ้านบ่อนอก จ.ประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

๕) เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ปัจจุบันประเด็นปัญหาสาธารณะ จำนวนไม่น้อย ที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปสู่ข้อยุติ ด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย ตัวอย่าง เช่น การรวมตัวกลุ่มองค์กร เครือข่ายที่ทำงานในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พยายาม ผลักดัน พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับประชาชน ให้มีการนำเสนอต่อการพิจารณาของรัฐสภา และการจัดทำ มาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ เป็นต้น

๖) เกิดอำนาจหรือพลัง อำนาจแฝงเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กรและเครือข่าย อำนาจหรือการต่อรองนี้จะไม่มีการเกิดขึ้นได้หากไม่มีการรวมกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกัน พลัง อำนาจของการรวมกลุ่มนี้บางครั้งอาจไม่ส่งผลที่เป็นรูปธรรมโดยตรง แต่เป็นพลังหรือประโยชน์ใน ทางอ้อมที่บรรดากลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ให้ความสนใจ และสามารถนำมาเป็นการต่อรองในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้^{๕๓}

๒.๓.๔ ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จด้วย SNA

การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม หรือ Social Network Analysis เป็นงานวิจัยอีก ประเภทหนึ่งทางสาขาสังคมศาสตร์ ที่ใช้วิธีการวัดความสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงปริมาณ ที่เรียกว่า สังคมมิติ (Sociometry) เป็นกระบวนการที่อาศัยทฤษฎีแนวคิดและวิธีการวิจัยที่ผสมผสานกันทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาพฤติกรรม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเครือข่ายที่นิยมใช้ในงานวิจัย ได้แก่ การสำรวจด้วยแบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รายงาน สมุดบันทึก โครงสร้างองค์กร แผนภูมิ จดหมายเหตุ สิ่งตีพิมพ์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ อีเมล และแฟ้มข้อมูลบันทึกการเปลี่ยนแปลง (Transaction files) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมจะเป็นข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย แต่

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๖-๑๐๘.

ไม่ใช่ข้อมูล คุณลักษณะเฉพาะของสมาชิกเครือข่ายที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยตัวแปร เช่น เพศ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา เป็นต้น^{๕๔}

การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการสำรวจสมาชิกเครือข่ายซึ่งเป็นประชากรทั้งหมด สำหรับเครือข่ายมีขนาดใหญ่มาก อาจใช้วิธีสุ่มตัวอย่างความน่าจะเป็นแบบง่าย โดยการเดินสุ่ม การแนะนำปากต่อปาก (Snowball) หรือใช้เครื่องมือสร้างชุดคำถามแบบสร้างชื่อ ซึ่งมีหลักการคือ เริ่มต้นการสอบถามจากสมาชิกเครือข่ายคนหนึ่งและให้บอกชื่อโยงถึงสมาชิกเครือข่ายรายอื่น ทำเช่นนี้ต่อๆ กันไป อย่างไรก็ตามวิธีการสำรวจมักมีข้อเสียคือใช้เวลาและค่าใช้จ่ายมาก อย่างไรก็ตาม การตั้งข้อคำถามจะต้องคำนึงถึงประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรมการวิจัยในคนด้วย นอกจากนั้นคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์อาจมีข้อผิดพลาด เช่น จำไม่ได้มีอคติ เลี่ยงตอบตามความเป็นจริง เป็นต้น ดังนั้นการใช้วิธีเก็บข้อมูลจากสิ่งที่มีการบันทึกไว้แล้ว เช่น เอกสาร รายงาน แฟ้มข้อมูล อีเมล การสังเกต การเก็บข้อมูลการอ้างอิง (Co - citations) เป็นต้น อาจเป็นวิธีที่มีความเที่ยงตรงแต่วัดความสัมพันธ์ได้เพียงทางอ้อม ดังนั้นหากใช้วิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) จะช่วยทำให้การเก็บข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

หลักการเบื้องต้นของวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งมี ๒ วิธีคือ การเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดในเครือข่าย และการเก็บข้อมูลจากสมาชิกบางรายหรือบางกลุ่มนำข้อมูลความสัมพันธ์มาจัดเก็บและแสดงในรูปแบบกราฟและตารางเมทริกซ์ประชิด จากนั้นทำการวัดคุณสมบัติต่างๆ ของเครือข่ายและสมาชิกเครือข่าย วัดคุณสมบัติของเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ ดังนี้

๑. ขนาด (Size) และความหนาแน่น (Density) ของเครือข่าย ขนาด หมายถึง จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีในเครือข่ายความหนาแน่นหมายถึงสัดส่วนของเส้นเชื่อมโยงที่มีโอกาสเกิดขึ้นจริงในเครือข่าย โดยที่เส้นเชื่อมโยงอาจเป็นแบบมีทิศทางหรือไม่ทิศทางก็ได้ สมาชิกเครือข่ายอาจเกาะกลุ่มและรวมตัวกันกลายเป็นกลุ่มย่อย (Cluster) ซึ่งสามารถวัดได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของการจัดกลุ่ม (Clustering coefficient) ค่าความหนาแน่น และจำนวนเส้นเชื่อมโยงต่อสมาชิกเครือข่ายที่เกิดขึ้นในบริเวณนั้น

๒. ลักษณะการเชื่อมโยง (Connectivity) ของสมาชิกเครือข่าย โครงสร้างของเครือข่ายเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในลักษณะต่างๆ สมาชิกเครือข่ายอาจมีการเชื่อมโยงกันอย่างหนาแน่นเป็นระบบปิดอยู่ภายในกลุ่มของตนเองเรียกว่า ความสัมพันธ์แบบแน่น (Strong ties / Bonding / Closure) สมาชิกเครือข่ายบางรายอาจเกาะแบบหลวมๆ มีลักษณะเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างกลุ่ม เรียกว่าความสัมพันธ์แบบหลวม (Weak ties / Bridging / Brokerage) ความสัมพันธ์แบบแน่นจะทำให้สมาชิกเกิดความสนิทสนมคุ้นเคยและไว้วางใจกัน ส่วนความสัมพันธ์แบบหลวมจะ

^{๕๔} รุจเรขา วิทยาอุทตมิกุล และ น้ำทิพย์ วิชาวิน, “การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม กับงานวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์”, วารสารบรรณศาสตร์ มศว, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๕) : ๑๒๗-๑๔๐.

ทำให้เส้นเชื่อมโยงบางเส้นขาดหายไปเกิดเป็นช่องว่างที่เรียกว่าหลุมโครงสร้าง ซึ่งแทนที่จะเป็นข้อเสีย แต่กลับกลายเป็นโครงสร้างที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันได้

๓. ค่าความเป็นจุดศูนย์กลาง (Centrality) ของสมาชิกเครือข่าย เป็นการวัดค่าความเป็นจุดศูนย์กลางของสมาชิกเครือข่ายแต่ละจุด ซึ่งแตกต่างไปจากค่าความเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายซึ่งวัดจากประชากรทั้งหมดในเครือข่าย วิธีการวัดค่าความเป็นจุดศูนย์กลางของสมาชิกเครือข่ายที่สำคัญ มี ๔ ชนิด คือ

- ความเป็นจุดศูนย์กลางโดยวัดจากระดับ (Degree centrality) เป็นการค้นหาว่าสมาชิกใดบ้างที่เป็นจุดศูนย์กลางของการเชื่อมโยง (Hub) ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีอิทธิพลสูงสุดในเครือข่าย วัดได้จากจำนวนเส้นเชื่อมโยงทั้งหมดที่โยงมาจากสมาชิกเครือข่ายอื่นๆ ทั้งที่อยู่ภายในกลุ่มเดียวกันและข้ามกลุ่ม

- ความเป็นจุดศูนย์กลางโดยวัดจากความใกล้ชิด (Closeness centrality) เป็นการค้นหาว่าสมาชิกใดบ้างที่มีตำแหน่งเป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่าย มีความใกล้ชิดกับสมาชิกอื่น และใช้ระยะทางที่สั้นที่สุดในการเข้าถึง (Geodesic path distance) วัดได้จากจำนวนเส้นเชื่อมโยงทั้งหมดที่ใช้ในการเดินทางจากสมาชิกหนึ่งไปยังอีกสมาชิกหนึ่ง โดยการลากผ่านสมาชิกอื่นๆ ภายในเครือข่ายด้วยเส้นทางที่สั้นที่สุด

- ความเป็นจุดศูนย์กลางโดยวัดจากการคั่นกลาง (Betweenness centrality) เป็นการค้นหาว่าสมาชิกใดบ้าง ที่มีตำแหน่งเป็นสะพาน (Bridgers) เชื่อมกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ห่างกันให้เข้าหากัน ทำหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวกลางในการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกอื่นๆ และมีบทบาทสำคัญในการนำนวัตกรรม ความเจริญ รวมทั้งผลกระทบต่างๆ เข้ามาในเครือข่าย

- การวัดค่าอิทธิพลของสมาชิกเครือข่าย (Eigenvector centrality) โดยใช้หลักการคือ สมาชิกที่เชื่อมโยงกับสมาชิกอื่นที่มีค่าอิทธิพลสูงอยู่แล้ว จะมีค่าเวกเตอร์ลักษณะเฉพาะที่สูงกว่าสมาชิกที่เชื่อมโยงกับสมาชิกอื่นที่มีค่าอิทธิพล ผลที่ได้จากการวัดคุณสมบัติต่างๆ ของเครือข่าย และสมาชิกเครือข่ายดังกล่าวสามารถนำมาอภิปรายและรายงานผลการสำรวจโดยใช้วิธีการเชิงพรรณนาหรือใช้สถิติเชิงอนุมานต่างๆ ในการร่วมวิเคราะห์ด้วย เช่น การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster analysis) การวิเคราะห์เชิงองค์ประกอบ (Factor analysis) เป็นต้น

ซึ่งการวิจัยโดยใช้ SNA ต้องใช้การคำนวณแบบจำลองประกอบงานวิจัย ซึ่งหากผู้จะทำการวิจัยต้องมีความรู้เรื่องสถิติ และความน่าจะเป็นเพื่อนำไปอธิบายความหมายเชิงปริมาณของรายงานผลที่ได้ด้วย

๒.๔ บทสรุป

ความสำคัญของเครือข่าย เป็นกระบวนการที่มาของการสื่อสารทางภาษาและความคิด ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงกระบวนการ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ออกแบบได้จากการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ฐานคิดที่สำคัญของเครือข่าย จึงเป็นกระบวนการสร้างภาระหน้าที่ของสมาชิกและเครือข่าย เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและเป็นไปอย่างมีระบบ มีระบบความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในสังคมมนุษย์ เป็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ การขยายผลและเติบโตอย่างมีพลัง

องค์ประกอบของเครือข่าย เริ่มจากการมีสมาชิก กรรมการและผู้ประสานงานเครือข่ายมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดกิจกรรมร่วมกัน มีการทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การสื่อสาร และการบริหารข้อมูลข่าวสาร

ประเภทของเครือข่าย ประกอบด้วย เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area) เครือข่ายเชิงกิจกรรม (Issue Network) และเครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ โดยเครือข่ายเชิงพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์ประสานประชาคมระดับจังหวัด เครือข่ายพระสงฆ์ ภาครัฐบริการ เครือข่ายภาครัฐ องค์การพัฒนา เครือข่ายเกษตรกร และกลุ่มธุรกิจ ส่วนเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายปทุมชน เครือข่ายภูมิปัญญา เครือข่ายธนาคาร เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ ฯลฯ และเครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายองค์การพัฒนาเอกชน เครือข่ายภาคประชาชน เป็นต้น ในการรวมตัวเป็นเครือข่ายทั้งสามประเภท ก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ช่วยเหลือสังคมและพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง

การเกิดเครือข่าย เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ต้องมีการเชื่อมโยง โดยมีลักษณะต่างๆ กัน เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือเป็นเครือข่ายจัดตั้งและได้รับการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน หรือเป็นเครือข่ายวิวัฒนาการ ซึ่งเกิดขึ้นโดยสถานการณ์กำหนด เช่น เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ ส่วนการสร้างเครือข่าย คือการรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะของการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดี หรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ทำให้มีการติดต่อและสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน และร่วมรับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

การบริหาร คือ การใช้บุคลากรหรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหาร และให้การบริหารดำเนินไปอย่างมีความราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ปัจจัยด้านการบริหาร

ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ โดยมีหน้าที่ตามขั้นตอนคือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

ปัจจัยอันเป็นความสำเร็จในกระบวนการทำงานของเครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ได้แก่ ๑) ความเข้าใจบทบาทของสมาชิก ๒) สมาชิกมีอิสระในความคิด การให้เกียรติกัน ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ๓) มีความจริงจังในการทำงานร่วมกัน โดยเห็นประโยชน์ร่วม ๔) การจัดการให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ๕) การสื่อสารที่ทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันได้

ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่าย สามารถพิจารณาได้จาก ๑) สัมพันธภาพของสมาชิก ๒) ความชัดเจนของเป้าหมายนำทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้เข้าใจตรงกัน ๓) กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจเป็นอิสระเต็มที่ ๔) มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องสม่ำเสมอ ๕) การที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และดึงศักยภาพทรัพยากรที่มีอยู่ภายในมาใช้ ๖) การเรียนรู้และพัฒนาจนเกิดการสร้างสรรค์ เกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง

ผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่าย ที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา คือ ๑) เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะช่วยให้บุคคลและองค์การได้มีการปรับตัว ทำให้การทำงานของเครือข่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ๒) การเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็นและความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ๓) เกิดการพึ่งพาตนเองในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการ นำไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่ต่อเนื่อง ๔) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ทำให้เกิดการร่วมกันพัฒนาเครือข่าย ๕) เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ประเด็นปัญหาสาธารณะและสามารถนำไปสู่ข้อยุติ ด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย ๖) เกิดอำนาจหรือพลัง อำนาจแฝงเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์การและเครือข่ายอำนาจ พลังอำนาจของการรวมกลุ่มนี้เป็นพลังในทางอ้อมที่บรรดากลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ให้ความสนใจ และสามารถนำมาเป็นการต่อรองในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้

บทที่ ๓

ปัจจัยและกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมต่อการจัดตั้งองค์กรพุทธโลก

งานวิจัยบทนี้ ต้องการศึกษาประวัติ กิจกรรมหลัก ของแต่ละองค์กร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ จุดแข็งและจุดอ่อน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาองค์กร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ในการเผยแพร่ธรรมไปยังมวลมนุษยชาติ ซึ่งการเกิดขึ้นของเครือข่าย มักมีจุดเริ่มต้นหรือถูกสร้างขึ้นมาด้วยวิธีการต่างกัน สรุปได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เกิดจากการที่ผู้คนมีความคิดตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกัน หรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกัน จึงมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ และแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า เครือข่ายนี้มักมีเวลาการก่อร่างตั้งยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะมีความเข้มแข็งยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

๒. เครือข่ายจัดตั้ง เครือข่ายนี้มักเกิดจากนโยบาย หรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ภาครัฐสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายนี้ มิได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจที่ตรงกันมาก่อน เป็นการรวมตัวแบบชั่วคราว เฉพาะกิจ ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปเร็วที่สุด

๓. เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นเครือข่ายที่มีได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมิได้จัดตั้ง แต่เป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนา ผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กร มารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการที่จะสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยอาจจะยังไม่มีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมเฉพาะใดๆ เป็นเครือข่ายที่รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือพัฒนาตนเองบ้าง มิได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงแต่แรก แต่เครือข่ายนี้สามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายโดยธรรมชาติก็ได้^๑

^๑ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์, การประชุมอย่างสร้างสรรค์ ศิลปะแห่งการสร้างพลัง เพื่อการเปลี่ยนแปลง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.pattananthai.nesdb.go.th/PTF_web/Interesting_menu/PalangPandin/FileProject/Business/Rbusiness.doc [๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

๓.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

World Fellowship of Buddhists (WFB)

๓.๑.๑ ประวัติ

องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) เป็นองค์กรระหว่างประเทศของพุทธศาสนิกชนซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ (๑๙๕๐) ที่ประเทศศรีลังกา โดยการริเริ่มของ ดร.คุณปาล ปิยเสน มาลาลาเสเกรา ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ด้านบาลีผู้มีชื่อเสียง ได้เชิญชวนผู้แทนสถาบันทางพุทธศาสนาจากประเทศต่างๆ มาประชุมกันเพื่อจัดตั้งองค์กรระดับโลก ความคิดของท่านได้รับการตอบสนองทั้งจากผู้แทนชาวพุทธจากทวีปเอเชีย ยุโรปและอเมริกาเหนือ (รวมทั้งฮาวาย) ได้ร่วมประชุมที่กรุงโคลอมโบ ศรีลังกา มีผู้แทนชาวพุทธจำนวน ๑๒๙ ท่านจาก ๒๗ ประเทศ โดยไม่นับรวมที่เป็นผู้แทนของศรีลังกา การประชุมครั้งนั้นทำให้องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกถือกำเนิดขึ้นมา นับเป็นอุบัติการณ์ประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนิกชนที่ทั้งคฤหัสถ์และสงฆ์แทบทุกนิกายในโลกพร้อมใจกันมาร่วมประชุมเพื่อพัฒนาพระพุทธศาสนา^๒

นับแต่ครั้งพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าโปรดให้ศิษย์ออกไปเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน ปัจจุบันกาลเวลาและสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนไป ทำให้เกิดความแตกต่างในการปฏิบัติและความเข้าใจในพุทธธรรม เกิดนิกายต่างๆ ขึ้นมากมายอาทิ เถรวาท มหายาน วัชรยาน^๓ และอื่นๆ ซึ่งแพร่หลายจากทวีปเอเชียไปยังทวีปต่างๆ แต่สิ่งที่ชาวพุทธทั่วโลกมีความคล้ายคลึงกันคือ มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวกัน คฤหัสถ์ในกาลนั้นตระหนักว่า พุทธศาสนิกชนควรมีเอกภาพและภราดรภาพเดียวกัน ผู้ทรงความรู้ด้านบาลีชาวศรีลังกาที่มีชื่อเสียงเป็นผู้ริเริ่ม และเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันแนวความคิดนี้ จนนำไปสู่การจัดตั้งองค์กรระดับโลกคือท่าน ดร.มาลาลาเสเกรา องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันวิสาขบูชาวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ (๑๙๕๐) ณ ศาสนสถานดาตาลา มาลิกาวา เมืองแคนดี้ ประเทศศรีลังกา ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานองค์พระทันตธาตุ

แม้ว่าแต่ละนิกายจะมีความแตกต่างกันทั้งประเพณีและการปฏิบัติแต่พุทธศาสนิกชนก็ยังพร้อมใจกันลงมติที่จะช่วยกันส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการบัญญัติธรรมนูญขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑) ส่งเสริมสนับสนุนในมวลสมาชิกให้รักษาศีลและปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเคร่งครัด

๒) เสริมสร้างความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่น และภราดรภาพในหมู่พุทธศาสนิกชน

^๒ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), ความเป็นมาขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

^๓ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พระพุทธศาสนาในโลก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www1.onab.go.th/index.php?option=com> [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

๓) เผยแพร่หลักธรรมอันบริสุทธิ์ที่ประเสริฐขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จัดตั้งและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และมนุษยธรรม

๔) ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความสามัคคีกลมเกลียว และความผาสุกในมวลมนุษยชาติ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับองค์การอื่นๆ ซึ่งประกอบกิจการที่มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน

๕) ไม่เกี่ยวข้องในทางการเมือง

สถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่เมื่อแรกเริ่มนั้นมีการตัดสินใจให้ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) อยู่ในประเทศเดียวกันกับที่ประธานขององค์การฯ พำนักอยู่ ดังนั้น เมื่อท่าน ดร.มัลลาลาเสกราซึ่งเป็นชาวศรีลังกาได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานคนแรก สำนักงานใหญ่แห่งแรกขององค์การจึงตั้งอยู่ ณ กรุงโคลอมโบ ประเทศศรีลังกา ต่อมาอีก ๘ ปีนับจากการก่อตั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๐๑ (๑๙๕๘) ฯพณฯ อู จัน ทุน ชาวพม่าได้รับเลือกตั้งต่อจาก ดร.มัลลาลาเสกรา จึงได้มีการย้ายที่ตั้งของสำนักงานใหญ่มาที่เมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า จน พ.ศ. ๒๕๐๖ (๑๙๖๓) ได้เกิดการปฏิวัติขึ้นในประเทศพม่า ฯพณฯ อู จัน ทุนได้ขอร้องให้หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ซึ่งเป็นรองประธานในขณะนั้นให้รับช่วงในการดำเนินกิจการทั้งหมดขององค์การ ตลอดช่วงเวลาที่เหลือของการเป็นประธานจนครบวาระ ส่งผลให้หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ซึ่งเป็นชาวไทยคนแรกได้รับการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ให้เป็นประธานขององค์การ พ.ส.ล. ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ (๑๙๖๓) ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่จึงได้ย้ายมาที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งการประชุมใหญ่ครั้งที่ ๙ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ (๑๙๖๙) จึงได้มีมติให้ตั้งสำนักงานใหญ่ถาวรในประเทศไทย

ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ (๑๙๘๔) ฯพณฯ ดร.สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานต่อจากหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล และ ปัจจุบันประธานขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) คือ ฯพณฯ แพน วรณเมธี ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง ณ การประชุมใหญ่ครั้งที่ ๒๐ ณ ประเทศออสเตรเลีย พ.ศ. ๒๕๔๑ (๑๙๙๘)

ภารกิจหลักของของ พ.ส.ล. คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นและสามัคคีธรรมของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก ปัจจุบันมีศูนย์ภาคี ๑๘๙ แห่ง ใน ๕๐ ประเทศ ทุกภูมิภาคทั่วโลก ศูนย์ภาคีเหล่านี้คือองค์กรเผยแผ่พุทธศาสนาของ พ.ส.ล. และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อจรรโลงและเผยแพร่วัฒนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อให้เกิดสันติภาพและความสุขแก่มวลมนุษยชาติ^๔

หน้าที่ของ พ.ส.ล. คือ ให้แนวทางปฏิบัติตามมติของที่ประชุมใหญ่และประสานงานกับศูนย์ภาคีต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้การประชุมใหญ่จะจัดให้มีขึ้นทุก ๒ ปี โดยศูนย์ภาคีต่างๆ จะเข้าร่วม

^๔ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), ภารกิจหลักขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

ประชุมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน พิจารณาออกมติต่างๆ ในการใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งคาดว่าจะเป็นการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นและสามัคคีธรรมในหมู่พุทธศาสนิกชนทั่วโลกอย่างต่อเนื่องตลอดไป การจัดองค์กรและแนวทางดำเนินงานกิจกรรมของสำนักงานใหญ่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ จึงจัดองค์กรและแนวทางการดำเนินงานไว้ในธรรมนูญดังนี้

การประชุมใหญ่ (General Conference) พ.ส.ล. เป็นองค์กรสูงสุดที่กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายในการดำเนินงานขององค์การฯ และศูนย์ภาคีทั่วโลก คณะกรรมการทั่วไป (General Council) เป็นองค์การบริหารซึ่งทำหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินและกองทุน นอกจากนี้ยังมีความรับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อคัดสรรกรรมการและเจ้าหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการประชุมขององค์การต่างๆ ของ พ.ส.ล. คณะกรรมการบริหาร (Executive Council) เป็นองค์การที่ดูแลกำกับและให้คำแนะนำการบริหารงานของ พ.ส.ล. ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ โดยมีประธาน พ.ส.ล. เป็นประธานกรรมการบริหาร โดยทั่วไปจะจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารทุกๆ ๖ เดือน เพื่อที่จะสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการประจำ (Standing Committee) ทำหน้าที่พิจารณาเรื่องต่างๆ ตามที่คณะกรรมการทั่วไปจะมอบหมายให้ ในปัจจุบันมีคณะกรรมการประจำทั้งหมด ๑๑ คณะ ได้แก่ ๑) คณะกรรมการด้านการเงิน ๒) คณะกรรมการด้านสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ การศึกษา วัฒนธรรมและศิลปะ ๓) คณะกรรมการด้านกิจกรรมธรรมทูต ๔) คณะกรรมการด้านมนุษยธรรม ๕) คณะกรรมการด้านเอกภาพและสมานฉันท์ ๖) คณะกรรมการด้านเยาวชน ๗) คณะกรรมการด้านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ๘) คณะกรรมการด้านสตรี ๙) คณะกรรมการด้านปัญจศีลสมาทาน ๑๐) คณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ๑๑) คณะกรรมการด้านศาสนสัมพันธ์

องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (The World Fellowship of Buddhist Youth) ตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๑๐ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ (๑๙๗๒) ที่ประเทศศรีลังกา เพื่อส่งเสริมเยาวชนในการรักษาศีลและปฏิบัติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างสันติภาพและความสามัคคีในหมู่เยาวชน

มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก (The World Buddhist University) ตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๒๐ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ (๑๙๙๘) ณ ประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้ทำหน้าที่เชื่อมโยงและประสานงานกับมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วโลก โดยมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลกมุ่งเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการค้นคว้าและการพัฒนา การฝึกอบรมและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา การฝึกปฏิบัติจิตตภาวนา และการพัฒนาการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา

ผู้ประสานงานองค์การยูเนสโกและหน่วยงานอื่นๆ ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อประสานงานด้านกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนในประเทศไทยยังได้ร่วมกันจัดตั้งมูลนิธิขึ้นมา ๓ แห่งเพื่อเป็นการสนับสนุนงานด้านพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

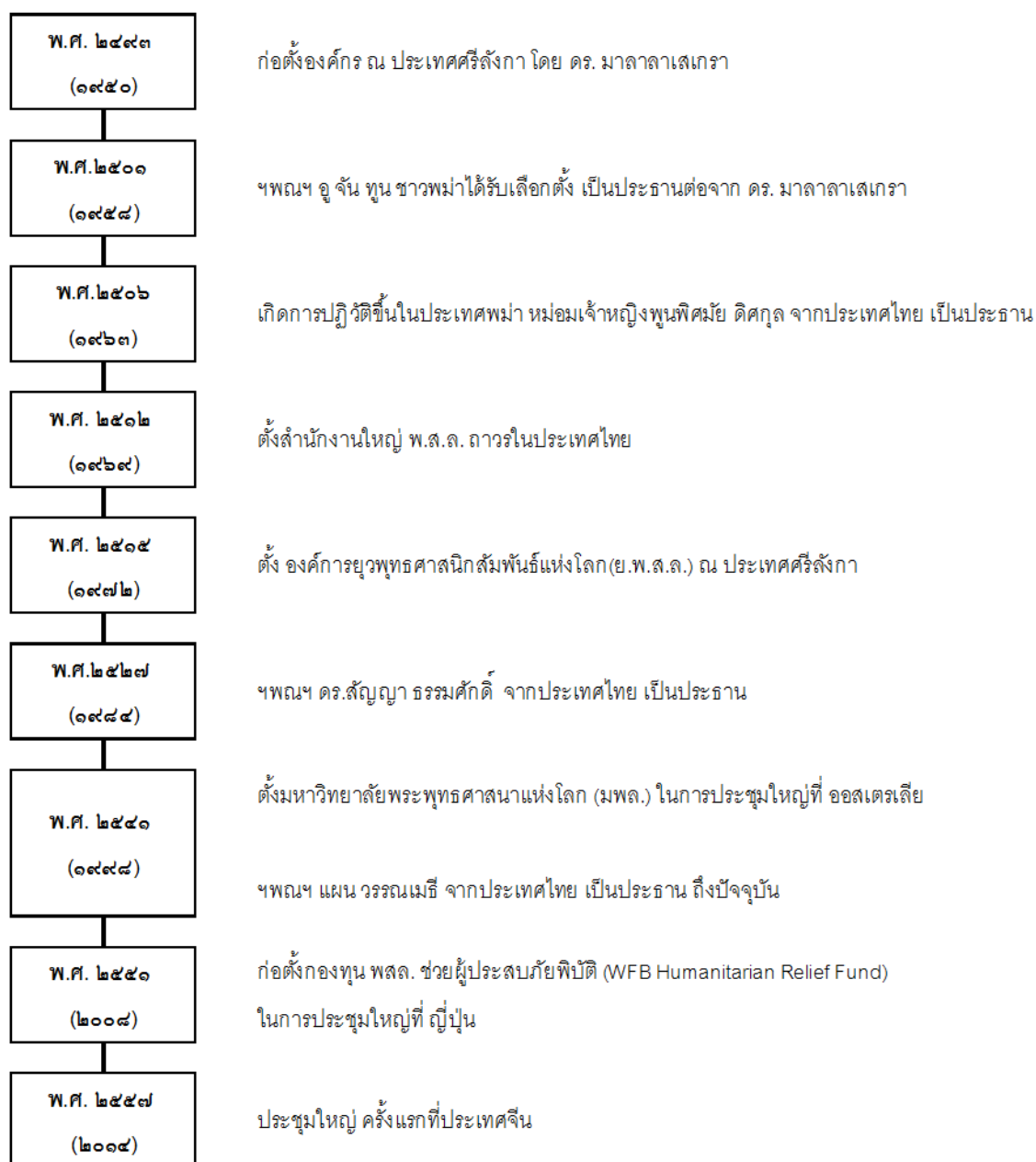
- มูลนิธิอุปถัมภ์สงฆ์ของ พ.ส.ล. (The Foundation in Support of Foreign Buddhist Monks of the WFB) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ (๑๙๗๒) เพื่อให้ความช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรชาวต่างประเทศซึ่งมาศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

- มูลนิธิส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ทางพุทธศาสนาเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล (The Foundation for the Support of Buddhistic Knowledge Exchange Programme in Honour of H.M. King Bhumibol The Great) ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราช เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ (๑๙๘๗) ซึ่งดำเนินงานหลักในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความรู้ทางพระพุทธศาสนา

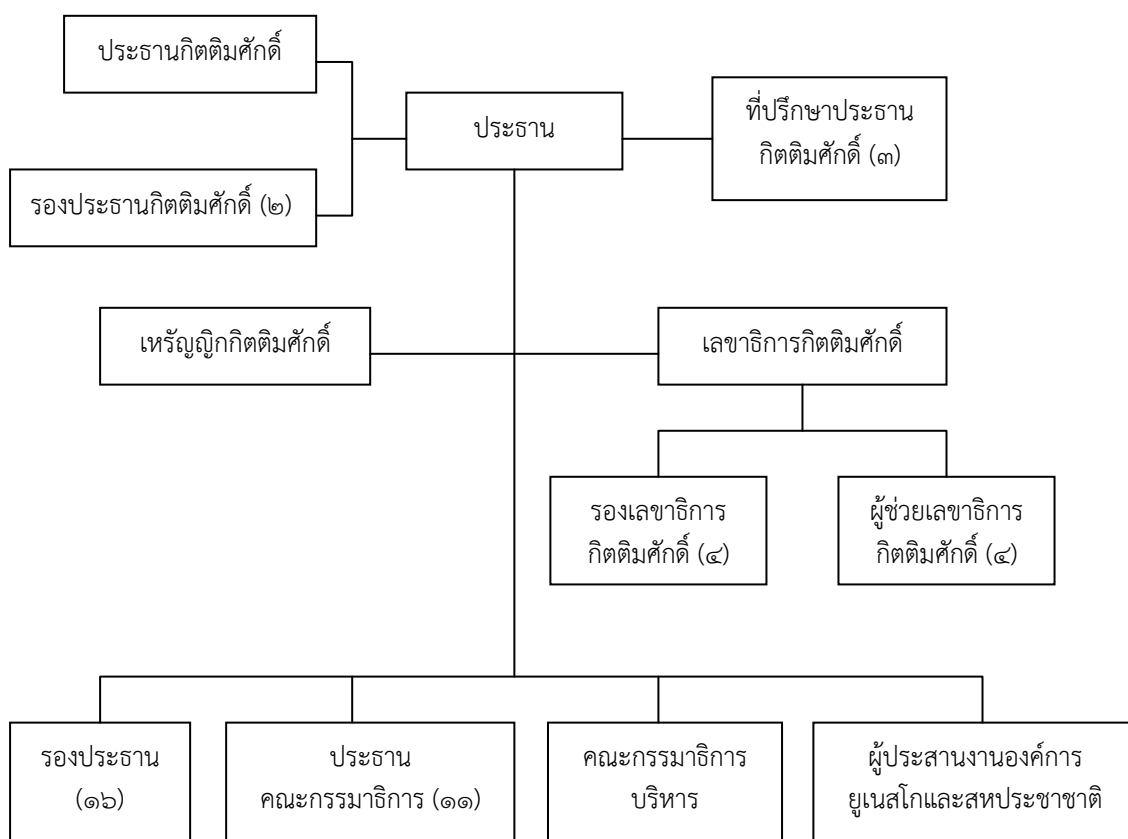
- มูลนิธิส่งเสริมกิจการของ พ.ส.ล. (The Foundation for the Support of the WFB Activities) ตั้งขึ้นเมื่อ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ (๑๙๙๒) เพื่อดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของ พ.ส.ล.^๕

ผู้วิจัยได้ ประมวลเหตุการณ์สำคัญของประวัติศาสตร์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

^๕ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), การจัดองค์กรและแนวทางการดำเนินงาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

ภาพที่ ๓.๑ ประมวลเหตุการณ์สำคัญขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

ภาพที่ ๓.๒ โครงสร้างองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

๓.๑.๒ กิจกรรมหลัก

กิจกรรมของสำนักงานใหญ่ พ.ส.ล. นอกจากจะทำหน้าที่ประสานงาน ระหว่างศูนย์ภาคแล้ว ยังได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิทั้ง ๓ ในเครือสำนักงานใหญ่ จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาหลายรูปแบบตลอดทั้งปี กิจกรรมที่นับว่าสำคัญ คือ

๑. วันอาทิตย์แรกของเดือน ภาคเข้าเรียนพระอภิธรรม ภาคบ้ายปาฐกถาธรรมและสอนวิปัสสนากรรมฐานเป็นภาษาอังกฤษ โดยพระภิกษุชาวต่างประเทศ

๒. วันอาทิตย์ที่สอง ร่วมกับชมรมธรรมะในสวน และ องค์การยูพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก จัดการแสดงพระธรรมเทศนาในสวน และ ตักบาตรพระ ๙ รูป ณ สวนเบญจสิริ กทม. ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล)

๓. วันอาทิตย์ที่สาม อภิธรรมศึกษาเพื่อความเข้าใจชีวิต

๔. วันอาทิตย์สุดท้ายของเดือน ภาคเข้าเรียนพระอภิธรรม ภาคบ้ายฟังการบรรยายธรรมโดยวิทยากรผู้ทรงความรู้ทางพระพุทธศาสนา

กิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การจัดพิมพ์วารสารและสิ่งพิมพ์ออกเผยแพร่ว่า คือ WFB Review และเอกสารสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น A Guide to Buddhist Monasteries and Meditation Centres in Thailand เป็นต้น^๖

เนื่องจากการประชุมใหญ่ (General Conference) ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล) หรือ The World Fellowship of Buddhists จะเป็นการประชุมร่วมกันของการประชุมใหญ่ (General Conference) องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ยพสล) หรือ The World Fellowship of Buddhist Youth (WFBY) และการประชุมคณะกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก หรือ The World Buddhist University (WBU) จึงขอกล่าวถึงประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ ของ องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ยพสล) และ มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก โดยสังเขปดังนี้

จากการที่ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. ๑๙๕๐) ดร.มาลาเซเกรา นักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงชาวศรีลังกาพร้อมด้วยพุทธศาสนิกชนจำนวน ๑๒๙ คน จาก ๒๗ ประเทศ ได้ร่วมกันก่อตั้งองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) หรือ The World Fellowship of Buddhist (WFB) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติทั่วโลก ด้วยธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ (ค.ศ. ๑๙๗๒) ในการประชุมใหญ่ (General Conference) ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ที่ประเทศศรีลังกาที่ประชุมเห็นความสำคัญในการสร้างความร่วมมือกันในหมู่เยาวชนชาวพุทธ เนื่องจากเยาวชน คืออนาคตของโลก และควรที่จะมีการพัฒนาทางด้านศีลธรรม ด้วยเหตุนี้ องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ย.พ.ส.ล.) จึงได้ถือกำเนิดขึ้นและปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากถึง ๔๐ ศูนย์ภาคใน ๑๖ ประเทศ^๗

องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ย.พ.ส.ล.) มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้

๑. ส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติธรรมแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในหมู่ชาวพุทธทั่วโลก รวมทั้งการให้ความเคารพต่อองค์พระรัตนตรัย ปิตามารดา และผู้อาวุโส
๒. ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในทางศาสนา วัฒนธรรม สันทนาการ การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการบริหารเพื่อมนุษยธรรม เพื่อการฟื้นฟูศีลธรรมโลก
๓. เสริมสร้างเอกภาพ ความเข้าใจอันดี ความเป็นปึกแผ่น และภราดรภาพของผู้นำองค์การพุทธ และเยาวชนพุทธทั่วโลก

^๖ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), กิจกรรมของสำนักงานใหญ่ พ.ส.ล., [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

^๗ “A History Sketch of W.F.B.Y”, รายงานการประชุม, (กรุงเทพมหานคร: สนธิ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก, ๒๐ มกราคม ๒๕๕๗).

๔. ประสานสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างองค์การ ย.พ.ส.ล. และหน่วยงานอื่นๆ ที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อสร้างสันติภาพโลก

การบริหารองค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ย.พ.ส.ล.) กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการบริหารอันประกอบด้วยประธาน รองประธาน เลขาธิการ และเหรัญญิกองค์การ ย.พ.ส.ล. บริหารงานภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎบัญญัติทางกฎหมายของ ย.พ.ส.ล. สำนักงานใหญ่ของ ย.พ.ส.ล. ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการบริหารในการดำเนินงานประสานงาน และให้บริการข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ในระหว่างศูนย์ต่างๆ ทั่วโลก เนื่องจาก ย.พ.ส.ล. มุ่งเน้นการสร้าง พัฒนาคนหนุ่มสาว ขึ้นมาเป็นผู้รุ่นใหม่ จึงกำหนดอายุ กรรมการบริหาร มีอายุไม่เกิน ๕๐ ปี นับถึงวันที่ ๑ มกราคม ปีที่มีการเลือกตั้ง^๔

กิจกรรม องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ย.พ.ส.ล.)

องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก มีกิจกรรมประจำ ๒ ส่วน คือ กิจกรรมในประเทศ และกิจกรรมระหว่างประเทศ

(๑) กิจกรรมในประเทศ

๑. โครงการ “ธรรมะในสวน” กิจกรรมธรรมะในสวน คือ การจัดให้มีการเทศน์และตักบาตรในช่วงเช้าภายในสวนสาธารณะเบญจสิริ ทุกวันอาทิตย์ที่สองของเดือน

๒. โครงการตักบาตรพระช่วยคณะสงฆ์ ชายแดนภาคใต้ เป็นการ จัดตักบาตรใหญ่ จัดขึ้นปีละ ๑ - ๒ ครั้ง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๓. ปลอ่ยโคและสรรพสัตว์ จัดใหญ่ปีละ ๑ ครั้ง เพื่อให้ชีวิตสรรพสัตว์ที่จะถูกนำไปฆ่า ส่วนโค ก็มอบให้เกษตรกรต่อไป

(๒) กิจกรรมระหว่างประเทศ หลักๆ มี ๔ กิจกรรม คือ

๑. โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน (International Buddhist Youth Exchange) เป็นโครงการสำหรับเด็ก และเยาวชน อายุระหว่าง ๑๕ - ๓๐ ปี เพื่อไปศึกษาและแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ เป็นระยะเวลาสั้น ประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์ จัดขึ้นปีละ ๓ ครั้ง

๒. โครงการสัมมนาผู้นำเยาวชนพุทธ (Buddhist Youth Leadership Seminar) เป็นโครงการที่เน้นการฝึกอบรมผู้นำ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มาบรรยายและจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้นำองค์กรพุทธต่อไปในอนาคต จัดขึ้นปีละ ๑ ครั้ง

^๔ องค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ย.พ.ส.ล.), **ธรรมนูญ (ล่าสุด)**, (กรุงเทพมหานคร: มิถุนายน ๒๕๕๕).

๓. การประชุมเยาวชนพุทธศาสนานานาชาติ (International Buddhist Youth Forum, World Buddhist Youth Leader Assembly) เป็นโครงการสัมมนาผู้นำองค์กรพุทธ ระหว่างประเทศ

๔. การประชุมสมัชชาใหญ่ (General Conference) เป็นที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก ศูนย์ภาคี จัดขึ้นทุกสองปี ร่วมกับองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) โดยประเทศสมาชิกหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพ สมัชชาใหญ่จะทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ เช่น การเสนอข้อมติต่างๆ การแก้ไขธรรมนูญหรือ การเลือกตั้งกรรมการบริหาร เป็นต้น

มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก (The World Buddhist University)

เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาที่ก่อตั้งขึ้นจากการประชุมใหญ่ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ครั้งที่ ๒๐ เมื่อปี ๒๕๔๑ ที่ออสเตรเลีย เพื่อเทิดพระเกียรติในวโรกาสที่สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๙ ของไทยมีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา (๓ ตุลาคม ๒๕๔๐) และในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี การก่อตั้งองค์การองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลกมีสถานภาพคล้ายมหาวิทยาลัยขององค์การสหประชาชาติ เป็นศูนย์ประสานงาน ประกอบไปด้วยสถาบันหลัก ๔ สถาบันได้แก่ สถาบันวิจัยและพัฒนา, สถาบันการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตร, สถาบันฝึกปฏิบัติทางจิตวิญญาณ และสถาบันศึกษาพุทธศาสตร์^๙ วัตถุประสงค์หลักของสถาบันคือ เป็นผู้นำในการศึกษาพุทธศาสตร์ระดับสูง ประสานงานกับมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา และสถาบันการศึกษาทั่วโลกที่มีการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องของการวิจัย ฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติภาวนา และ การศึกษาพุทธศาสตร์ อธิการบดีคนแรก ได้แก่ ศาสตราจารย์พิเศษ นรนิติ เศรษฐบุตร

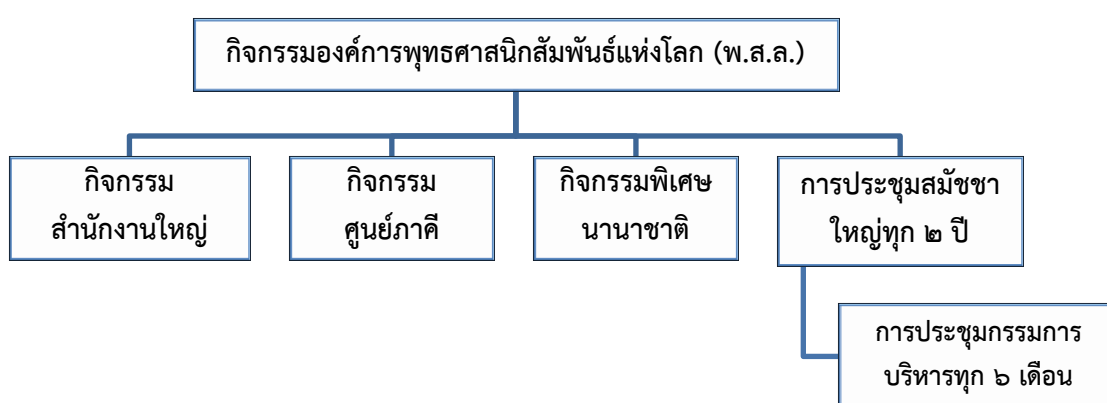
ต่อมาที่ประชุมใหญ่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ครั้งที่ ๒๘ ที่ประเทศเกาหลีใต้ ได้แต่งตั้งเจ้าคุณพระศากยวงศ์วิสุทธิ์ พระภิกษุชาวเนปาลที่บวชเป็นสามเณรในประเทศเนปาล และมาศึกษาพระธรรม ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่ออายุครบบวช ได้อุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (องค์ที่ ๑๙) เป็นพระอุปัชฌาย์^{๑๐} หรือ ดร.พระอนิลมาน ศากยะ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ให้เป็นอธิการบดี^{๑๑}

^๙ “มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก (The World Buddhist University)”, MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.worldbuddhistuniversity.com/about-wbu> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๐} “เปิดมุมมอง...พระศากยวงศ์วิสุทธิ์, พุทธศาสนา ในโลกตะวันตก”, (๕ มกราคม ๒๕๖๐), มติชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/education/news_414838 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๑} “พ.ส.ล. แต่งตั้ง พระ ดร.อนิล ศากยะ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยพุทธโลก”, (๒๔ กันยายน ๒๕๖๐), โพสต์ทูเดย์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/dhamma/๕๑๖๕๔๙> [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

ท่านเป็นสงฆ์ที่มีความสำคัญและคุ้นเคยในองค์การสหประชาชาติมาก เพราะเป็นตัวแทนชาวไทยไปกล่าวสุนทรพจน์ในการประชุมสำคัญติดต่อกัน ดังนั้น ในที่ประชุมใหญ่ที่เกาหลีใต้ ท่านได้เสนอว่า ยังขาดผู้บริหารจัดการประสานงานกับมหาวิทยาลัยพุทธทั่วโลก เพื่อนำข้อมูลมาสร้างเครือข่าย ให้เป็นมหาวิทยาลัยเชิงวิจัย โดยไม่ต้องมีโครงสร้างเหมือนมหาวิทยาลัยทั่วไป ส่วนรูปแบบการทำงาน จะขอความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในเครือข่าย เพื่อเข้าไปสนับสนุนเติมเต็มสิ่งที่ขาด อาทิ หาอาจารย์เฉพาะด้าน ก็จะเป็นมหาวิทยาลัยกลางที่มีข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยพุทธมากที่สุด และมีภารกิจเป็นรูปธรรมมากขึ้น^{๑๒}

ภาพที่ ๓.๓ กิจกรรมองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

๓.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

International Council for the Day of Vesak (ICDV)

๓.๒.๑ ประวัติ

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) มีจุดเริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของโลก โดยเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ ๕๔ ได้พิจารณาระเบียบวาระที่ ๑๗๔ International recognition of the Day of Vesak ระบุว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่เก่าแก่ที่สุดของโลก ได้หล่อหลอมจิตวิญญาณของมนุษยชาติมานาน สมควรที่จะยกย่องไปทั่วโลก จึงประกาศให้วันวิสาขบูชาซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนพฤษภาคม เป็นวันสำคัญสากลนานาชาติ (International Day) โดยการเสนอของประเทศศรีลังกา และมีมติเป็นเอกฉันท์ในที่ประชุมสมัชชาครั้งนั้น โดยให้เหตุผลว่า องค์สมเด็จพระ

^{๑๒} “ที่ประชุม ม.พุทธโลกที่เกาหลี ผุดกรรมการรื้อ ‘ธรรมบุญ’ หลังตั้งหา’ลัทธิกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เป็นรูปธรรม”, (๒๙ กันยายน ๒๕๕๙), **มติชน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.matichon.co.th/news/๓๐๒๕๗๘, \[๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑\].](https://www.matichon.co.th/news/๓๐๒๕๗๘, [๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].)

สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นมหาบุรุษผู้ให้ความเมตตาต่อหมู่มวลมนุษย์ เปิดโอกาสให้ทุกศาสนาสามารถเข้ามาศึกษาพระพุทธานุภาพ เพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริงได้โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ และทรงสั่งสอนทุกคนโดยไม่คิดค่าตอบแทน ในการพิจารณาประธานสมัชชาฯ ได้เชิญผู้แทนจากประเทศศรีลังกาซึ่งกล่าวนำเสนอร่างข้อมติ และผู้แทนไทย พม่า สิงคโปร์ บังคลาเทศ ภูฏาน เนปาล ปากีสถาน อินเดีย สเปนกล่าวถ้อยแถลง สรุปได้ว่า

วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ให้มวลมนุษย์มีเมตตาธรรมและขันติธรรมต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดสันติสุขในสังคม อันเป็นแนวทางของสหประชาชาติ จึงขอให้ที่ประชุมรับรองมตินี้ ซึ่งเท่ากับรับรองความสำคัญของพุทธศาสนาในองค์การสหประชาชาติอีกด้วย ที่ประชุมฯ ได้รับรองร่างข้อมติโดยฉันทามติ ถ้อยแถลงของเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรฯ ศรีลังกา ประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ถ้อยแถลงของนายวรวิทย์ วีระสัมพันธ์ อุปทูต คณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก^{๑๓}

การที่องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดวันวิสาขบูชาตรงกับวันเพ็ญกลางเดือน ๖ จึงเป็นการกำหนดตามแบบพระพุทธศาสนาเถรวาท และในภาษาของสหประชาชาติจึงไม่เรียกวันเพ็ญกลางเดือน ๖ เพราะเดือน ๖ เป็นจันทรคติ สหประชาชาติ ใช้คำว่า วันเพ็ญเดือนพฤษภาคม ดังนั้น ถ้าวินเพ็ญกลางเดือนตรงกับวันใดในเดือนพฤษภาคม สหประชาชาติจะถือว่าเป็นวันวิสาขบูชา^{๑๔}

สำหรับประเทศไทย จากจุดเริ่มต้นที่องค์การสหประชาชาติกำหนดให้วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญสำคัญของโลกดังกล่าว และจากการที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับมอบหมายจากมหาเถรสมาคมและรัฐบาล ให้เป็นหน่วยงานหลักในการจัดงานวันวิสาขบูชาโลก โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเริ่มเป็นเจ้าภาพตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยประสบความสำเร็จในการประสานให้ประมุขสงฆ์และผู้นำชาวพุทธทั่วโลกลงนามในแถลงการณ์ร่วมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ รับรองว่าพุทธมณฑลของไทยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลก ต่อมาในปี ๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยฯ ได้รับฉันทานุมัติจากผู้นำชาวพุทธทั่วโลกให้จัดตั้งองค์กรขึ้นมารับผิดชอบการจัดงานวิสาขบูชาโลก โดยใช้ชื่อว่าสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล, International Council for the Day of Vesak: ICDV) พร้อมทั้งให้การรับรองธรรมนูญขององค์กร คณะกรรมการมาจากผู้นำขององค์กรพุทธศาสนาที่เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดตั้ง “สมาคมสภาสากลวิสาขบูชาโลก วันสำคัญสหประชาชาติ” ประกอบด้วย อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกรรมการ

^{๑๓} “วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของสหประชาชาติคือ วันสำคัญของโลก (Vesak Day),” dhammathai, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dhammathai.org/day/visaka.php> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๔} “วันวิสาขบูชา (Vesak Day) เหตุใดจึงเป็นวันสำคัญสากลของโลก (International Day),” dhammathai, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.dmc.tv/pages/buddha_biography/วิสาขบูชา-International-Day.html [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

จากประเทศต่างๆ อีก ๒๘ รูป/คน สมาชิกของคณะกรรมการบริหารฯ ประกอบด้วย พระธรรมโกศาจารย์ ศ.ดร.เป็นประธานกรรมการ, พระชุตินทรภพ ประเทศจีน พระ ดร.ที ธรรมรัตน์ ฝรั่งเศส และพระมหาสม จินต์ สมมาปัญญา, รศ.ดร.เป็นรองประธาน พร้อมด้วยสมาชิกอีก ๕๘ รูป/คน

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกได้รับการจดทะเบียนเป็นสมาคมที่กระทรวงวัฒนธรรมของไทย เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๒ ระบุรายละเอียดในการขอจดทะเบียนว่ามีสำนักงานตั้งอยู่ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมีอธิการบดีของมหาวิทยาลัยได้เป็นประธานสภา^{๑๕}

ที่ตั้งและสำนักงานใหญ่อยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (หรืออาจเป็น สถานที่อื่นซึ่งคณะกรรมการบริหารฯให้ความเห็นชอบ) มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้องค์กรพุทธ ศาสนาทำงานร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายของสหประชาชาติ เผยแพร่หลักธรรมคำสอน สร้างความ เป็นเอกภาพและความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ จัดงานเฉลิมฉลองระลึกถึงวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ซึ่งเป็นวันสันติภาพของโลก อารังและรักษาความร่วมมือระหว่างพุทธศาสนิกนิกาย ต่างๆ ในมิติของวัฒนธรรม ปรัชญา และการปฏิบัติ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ผาสุกแก่มนุษยชาติ^{๑๖}

พันธกิจหลักของสภาฯ คือ การประสานงานร่วมมือกับชาวพุทธทั่วโลกในการจัดงาน วิสาขบูชาโลก และเพื่อดำเนินการกิจกรรมร่วมกันในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง (ภาวะโลกร้อน)
๓. การศึกษา
๔. การสร้างสันติภาพ^{๑๗}

โครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วยที่ปรึกษา กรรมการบริหารและสมาชิก ประธาน กรรมการมีหน้าที่กำกับดูแลโดยการเห็นชอบของมหาเถรสมาคมแห่งประเทศไทย (มส.) คณะกรรมการ บริหารมีวาระการทำงาน ๔ ปี หลังจากนั้นสามารถได้รับการแต่งตั้งเข้ามาเป็นกรรมการได้อีก คณะกรรมการบริหารมาจากการเชิญผู้นำชาวพุทธที่โดดเด่นเป็นที่ปรึกษาของสภา ซึ่งมีประธาน กรรมการ รองประธาน ๓ รูป/คน เลขาธิการ ผู้ช่วยเลขาธิการ ๓ รูป/คน กรรมการ ๑๑ รูป/คน วาระ ประชุม ๖ เดือน/ครั้ง สมาชิกองค์กรพุทธศาสนาที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในประเทศ

^{๑๕} “สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่ง สหประชาชาติ”, MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๖} “ก้าวสำคัญของวงการพุทธศาสนาไทย-สู่-วิสาขบูชาโลก”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.cpall.co.th/News-Center/special-scoop/special-scoop/๕/ก้าวสำคัญของวงการพุทธศาสนาไทย-สู่-วิสาขบูชาโลก> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๗} “สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ”, MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ของตัวเอง สามารถเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ รายชื่อของผู้แทนองค์การจะไม่รวมถึงคณะกรรมการจัดงานวิสาขบูชา ส่วนสมาชิกจะมีการพบปะกันอย่างน้อยปีละครั้ง สามารถให้ความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารเกี่ยวกับการเลือกเจ้าภาพจัดงานในแต่ละปี

ประธานก่อตั้งการจัดงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก (IOC) จะต้องเป็นประธานของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) หลังจากเสร็จสิ้นงานฉลองวิสาขบูชาทุกครั้งจะมีการแถลงการณ์ออกมา สสวล.จะจัดงานวิสาขบูชาโลก โดยการร่วมมือกับคณะกรรมการระดับชาติ หรือองค์กรคณะกรรมการบริหารจะเชิญสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) เพื่อจัดทำกำหนดการทางวิชาการ หรือจัดกิจกรรมแห่งการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของสหประชาชาติ การเป็นเจ้าภาพจัดฉลองวิสาขบูชาประจำปี จัดขึ้นในประเทศไทย หรือประเทศอื่นที่เห็นชอบโดยคณะกรรมการบริหาร องค์กรที่สนใจจะเป็นเจ้าภาพจัดงาน สามารถทำหนังสือระบุถึงการเงินและลักษณะของงานต่อคณะกรรมการบริหารได้

สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) หรือ International Association of Buddhist University (IABU) ก็เป็นอีกองค์กรที่ควรกล่าวถึง และทำงานคู่กับสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ซึ่งมีประวัติการก่อตั้งดังต่อไปนี้

จากการที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุมวิสาขบูชาโลก ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา โดยเฉพาะในปี ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดพิธีฉลองวันวิสาขบูชาโลกในประเทศไทยต่อไป โดยให้พุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาของโลก และให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ประสานการจัดงานดังกล่าว การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของชาวพุทธทั่วโลกโดยมีประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ๒ ปีซ้อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่สร้างสรรค์ในหมู่ของชาวพุทธเอง แม้แต่ละประเทศจะมีนิกายและการปกครองที่แตกต่างกัน แต่ในที่สุดแล้ว ก็สามารถปรับเปลี่ยนทัศนะให้มีความเห็นพ้องในทางเดียวกันได้ การร่วมมือกันจัดกิจกรรมวันวิสาขบูชาโลกอย่างต่อเนื่องของบรรดาผู้นับถือศาสนาพุทธ เปรียบเสมือนเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกมากขึ้น และจากการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นเช่นนี้ ทำให้ประเทศสมาชิกกว่า ๘๐ ประเทศทั่วโลกต่างเห็นพ้องที่จะจัดตั้งเป็นสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติขึ้นเป็นครั้งแรก ในการประชุมวิสาขบูชาโลก ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ นอกเหนือจากการประชุมสัมมนาและร่วมกิจกรรมต่างๆ แล้ว ผู้นำทางศาสนาพุทธของแต่ละประเทศจะได้มีการลงนามและมีกฎบัตรร่วมกันเพื่อจัดตั้งเป็น ‘สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ’ ขึ้น ซึ่งการจัดตั้งสมาคมนี้ขึ้นก็เพื่อประสานความร่วมมือให้การช่วยเหลือในด้านการศึกษาศาสนาพุทธของแต่ละประเทศ

พระธรรมโกศาจารย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวว่า “การจัดตั้งสมาคมนี้ขึ้นก็เพื่อประสานความร่วมมือให้การช่วยเหลือในด้านการศึกษาศาสนาพุทธของแต่ละประเทศ หากมีการจัดตั้งสมาคมเรียบร้อยแล้ว ต่อไปหากประเทศสมาชิกต้องการความช่วยเหลือทุกๆ

ด้าน โดยเฉพาะด้านอาจารย์ผู้สอน ก็สามารถติดต่อไปยังประเทศสมาชิกได้ การจัดตั้งสมาคมนี้ก็เป็ ผลสืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมวันวิสาขบูชานั่นเอง”^{๑๘}

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก ประจำปี ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ และในวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) อนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งสมาคม มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ โดยมีมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยพระพุทธศาสนาทั่วโลกเข้าเป็น สมาชิกจำนวน ๑๑๗ สถาบัน สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งนั้น เพื่อสนับสนุนมวลสมาชิก สร้างกรอบการทำงานร่วมกัน รวมไปถึง สร้างความเข้าใจและร่วมมือการทำงานร่วมกันระหว่างมวลสมาชิก ในการเรียนการสอน การเผยแผ่พระพุทธศาสนา สมาคมจัดทำกรอบการทำงานร่วมกันที่สมาชิกสามารถสร้างความเข้าใจอันดีใน เรื่องนโยบายและกิจกรรมของสมาชิกให้เกิดความเข้าใจทั้งระดับภูมิภาคและนานาชาติ ร่วมมือกัน บริหารสมาคม การสอน การวิจัย และตระหนักถึงความเชี่ยวชาญของแต่ละสมาชิก

ที่ประชุมได้เลือกพระธรรมโกศาจารย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นประธานสมาคมฯ ส่วนรองประธานมาจากประเทศจีน ญี่ปุ่น และเวียดนาม เป็นต้น ธรรมนูญของ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ สรุปลให้มีสำนักงานใหญ่ สมพน.ตั้งอยู่ที่มหาจุฬาฯ ทำ หน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการสมาคม จัดให้มีการประชุมสามัญประจำปี ประจำปี ๒๕๕๑ (กำหนด จัดที่ประเทศไทย ภายหลังจากงานวิสาขบูชาโลก ประเทศเวียดนามเคยเป็นเจ้าภาพแล้ว) และให้มี การประชุมวิสามัญ ตามแต่จะเห็นสมควร โครงสร้างสมาคมฯ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหรียญิก และสมาชิกอื่นๆ ^{๑๙}

๓.๒.๒ กิจกรรมหลัก

กิจกรรมหลักของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) หรือ International Council for the Day of Vesak (ICDV) และสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) หรือ International Association of Buddhist University (IABU) คือ การประชุมวิสาขบูชาโลก ในช่วง วันวิสาขบูชา ราวเดือนพฤษภาคมของทุกปี ทั้งนี้ตามท้องที่การสหประชาชาติกำหนดให้วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญสากลของโลก และให้มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันวิสาขบูชาในเดือนพฤษภาคมของทุกๆ ปี ประเทศไทยโดยมหาเถรสมาคม รัฐบาล และประชาชน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองใน

^{๑๘} “๘๐ ชาติใช้ ‘วันวิสาขบูชา’ เป็นฤกษ์ดี ตั้งสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาโลก”, (๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐), *Manager*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/dhamma/viewnews.aspx?NewsID=9500000050647> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๙} สมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ, *สรุปธรรมนูญของสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ*, ในการประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/in_iabu_brief.php [๑๙ ก.พ. ๒๕๖๑].

วันวิสาขบูชามาตลอดทุกปีทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ จนถึงระดับนานาชาติ เริ่มจากมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับมอบหมายให้จัดการประชุมชาวพุทธนานาชาติเนื่องในวันวิสาขบูชาโลก ซึ่งในแต่ละปีมีผู้นำชาวพุทธจากทั่วโลกเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นทุกปี จะขอสรุปรายละเอียดการจัดงานวิสาขบูชาโลกแต่ละครั้ง ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ - ๒๕๖๐ ดังนี้

ปี ๒๕๔๗ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๑ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ชาวพุทธทั่วโลกมีมติร่วมกันให้ฉลองวันวิสาขบูชาโลกที่ประเทศไทย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีกิจกรรมนานาชาติมากมาย อาทิ จัดประชุมกรรมการสภาผู้นำศาสนาโลก ณ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, จัดประชุมเยาวชนเพื่อสันติภาพโลก ณ หอประชุมพุทธมณฑล และศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร, จัดประชุมทางวิชาการนานาชาติ ว่าด้วยพระพุทธเถรวาทและมหายาน ณ หอประชุมพุทธมณฑล และศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร สมเด็จพระบรมโสมสาโรชิตราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร^{๒๐} เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดการประชุม, จัดกิจกรรมในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลกที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในนามประเทศไทย เป็นต้น

ปี ๒๕๔๘ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๒ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ มีชาวพุทธจากทั่วโลกเข้าร่วมและลงนามในแถลงการณ์ร่วมให้พุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก และให้จัดฉลองวันวิสาขบูชาโลกในไทยต่อไป

ปี ๒๕๔๙, ๒๕๕๐ งานวิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๓ และ ๔ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา และผลจากการประชุมเมื่อปี ๒๕๕๐ มีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้งสมาคมวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเป็นสมาชิกกว่า ๘๐ มหาวิทยาลัยทั่วโลก พระธรรมโกศาจารย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นประธานสมาคมฯ

ปี ๒๕๕๑ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๕ ประเทศเวียดนามเป็นเจ้าภาพในการจัดงานที่เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม

ปี ๒๕๕๒ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๖ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ผลการประชุมได้มีมติ ให้จัดตั้งสมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (ICDV) เพื่อดำเนินการจัดงานเฉลิมฉลองให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

ปี ๒๕๕๓ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๗ ไทยและญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพร่วมกันในหัวข้อการประชุมเรื่อง “การฟื้นตัวจากวิกฤตการณ์ของโลก ตามทัศนะชาวพุทธ”

^{๒๐} ปัจจุบันคือ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร พระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๑๐ แห่งราชวงศ์จักรี

ปี ๒๕๕๔ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๘ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ มีสาระสำคัญเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา และจัดการประชุมในหัวข้อ “พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ”

ปี ๒๕๕๕ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๙ การจัดงานวันวิสาขบูชา ปีนี้ มีความพิเศษ ๓ ประการ คือ เป็นปีพุทธชยันตี ฉลอง ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และปีที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารฯ ก็ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษา

กิจกรรมการประชุมวิสาขบูชานานาชาติ ครั้งที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๕) จัดขึ้นเพื่อเป็นฉลอง “๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า” ภายใต้หัวข้อหลักว่า “The Buddha's Enlightenment for the well - being of Humanity; พระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ” โดยจัดในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม และ ๑ - ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร และพุทธมณฑล อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ปี ๒๕๕๖ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๑๐ เพื่อถวายเป็นพระกุศลแด่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในโอกาสที่พระองค์ทรงเจริญพระชันษาครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ การจัดงานครั้งนี้ คณะกรรมการจัดงานได้มีฉันทามติร่วมกันในการจัดงานระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ในหัวข้อ “การศึกษากับความเป็นพลเมืองโลก: มุมมองพระพุทธศาสนา” (Education and Global Citizenship: A Buddhist Perspective)

ปี ๒๕๕๗ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๑๑ (ค.ศ. ๒๐๑๔) เวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดงานในวันที่ ๘ - ๑๑ พฤษภาคม ณ วัดไต่ดินห์ เมืองนินห์บิन्ह ในหัวข้อ “พุทธศาสนามีส่วนร่วมปฏิบัติเป้าหมายแห่งสหประชาชาติ” เป็นการจัดงานระดับโลกเป็นครั้งที่ ๒ นับแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) วัตถุประสงค์การจัดงานครั้งนี้ประเทศเวียดนามได้ตั้งความหวังไว้ว่า “ต้องการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ วัฒนธรรม ประชาชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาและศาสนา” จึงได้เลือกวัดไต่ดินห์เป็นสถานที่จัดงาน อีกทั้งต้องการจะเปิดตัวเมืองนิงบิन्ह อดีตเมืองหลวง ด้วยโครงการสร้างวัดพุทธใหม่ขนาดใหญ่ในพื้นที่วัดแห่งนี้ หลังจากปิดงานวันวิสาขบูชาโลกที่ประเทศเวียดนามแล้ว ชาวพุทธทั่วโลกก็จะได้เดินทางกลับไปเฉลิมฉลองที่ประเทศของตน ทั้งนี้ ศ.ดร.พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ในฐานะประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก และนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรี เดินทางไปร่วมงานในนามประเทศไทย

ปี ๒๕๕๘ วิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๑๒ วิสาขบูชาโลก ในครั้งนี้ ถือเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๘ - ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ภายใต้ชื่อ “พระพุทธศาสนากับวิกฤติโลก” ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ที่ศูนย์การ

ปี ๒๕๖๐ วิชาสุขภาพโลกครั้งที่ ๑๔ งานได้จัดขึ้นในวันที่ ๑๑ - ๑๕ พฤษภาคม ณ กรุงโคลอมโบและเมืองแคนดี้ ศรีลังกาเป็นครั้งแรก หัวข้อหลักคือ “พระพุทธศาสนาต่อความยุติธรรมในสังคม และการสร้างสันติภาพโลกอย่างยั่งยืน” (Buddhist Teaching on Social Justice and Sustainable World Peace) นอกจากนี้ ความพิเศษในปีนี้คือการกล่าวสุนทรพจน์ของ นายเรนทรา โมดี นายกรัฐมนตรีอินเดีย ประเทศดินแดนกำเนิดพระพุทธศาสนา และมีประชากรเป็นอันดับสองของโลก อินเดียยังเตรียมจัดงานใหญ่เพื่อฉลองวันวิชาสุขภาพโลกภายในประเทศ เช่นกัน ในปี พุทธศักราช ๒๕๖๑^{๒๑} ส่วนหัวข้อการประชุม ที่ประชุมเห็นว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวทางปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างสันติภาพให้แก่สังคมโลกอย่างยั่งยืน จึงได้นำแนวทางนี้มากำหนดเป็นหัวข้อประชุมร่วมกันของชาวพุทธทั่วโลก

ปี ๒๕๖๑ วิชาขุบขุขลคคร้กที่ ๑๕ คณกรรมการสภาสากลวันวิชาขุบขุขลคมีมติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดงานเฉลิมฉลองวันวิชาขุบขุขลค คร้กที่ ๑๕ ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทรเทพยวรางกูรรัชกาลที่ ๑๐ การประชุมจึงเปิดโอกาสที่ทุกคนได้มาร่วมกันสร้างสันติภาพโลก และเชิดชู “ในหลวง ร.๙ กษัตริย์นักพัฒนา” เป็นหัวข้อหลักในการจัดงาน หัวข้อหลักในการจัดงานคือ คุณูปการพระพุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์ (Buddhist Contribution to Human Development)

ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการประชุมคณะกรรมการสภาสากล
วันวิสาขบูชาโลก และกรรมการสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติจาก ๑๘ ชาติ ที่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา โดยมีพระพรหม

^{๒๓} ข้อมูลการประชุมคณะกรรมการ International Buddhist Confederation (IBC) เดือนธันวาคม ๒๕๖๐

บัณฑิต (ประยูร ธมจิตโต), ศ.ดร. กรรมการมหาเถรสมาคม (มส.) ประธานกรรมการสมาคมฯ และประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก เป็นประธานเพื่อเตรียมการจัดงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ ๑๕ โดยที่ประชุมมีมติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ

พระพรหมบัณฑิต กล่าวในที่ประชุมว่า องค์การสหประชาชาติได้เคยถวายรางวัลสดดี พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ในฐานะ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” ในปี ๒๕๔๙ นับเป็นครั้งแรกที่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำรางวัลเกียรติยศนี้ขึ้น เพื่อมอบให้กับบุคคลดีเด่นที่อุทิศตนตลอดช่วงชีวิต และสร้างคุณค่าของผลงานเป็นที่น่าประจักษ์ มีคุณูปการในการผลักดันความก้าวหน้าเพื่อพัฒนามนุษย์

“ถือว่าเป็นการสร้างเสริมขีดความสามารถให้กับประชาชนผ่านการศึกษา การขยายโอกาสและทางเลือก ซึ่งเป็นการสร้างเสริมขีดความสามารถแก่ปัจเจกชนที่จะเลือกให้มีชีวิตยืนยาว ด้วยการมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง มีความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาคนเพื่อให้คนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งพัฒนาความเติบโตทางเศรษฐกิจและอย่างยั่งยืน สิทธิมนุษยชนและความมั่นคงในชีวิต และความเท่าเทียม” ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก กล่าว และด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นหัวข้อหลักในการจัดพิธีเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ ๑๕ ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดงาน และมีองค์การพระพุทธศาสนาจากประเทศญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพร่วม ที่ประชุมได้มีมติจัดงานตั้งแต่วันที่ ๒๕ - ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ทั้งนี้จะมีการเฉลิมฉลองอย่างเป็นทางการ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานครในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ที่ประชุมยังได้อนุมัติการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสากลครั้งที่ ๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม จัดพิมพ์ฉบับแปลเป็นภาษาไทย ๑๐,๐๐๐ เล่ม และอนุมัติการดำเนินการจัดทำสหบรรณานุกรม พระไตรปิฎกฉบับสากลแบบดิจิทัลอย่างเป็นทางการ

พระพรหมบัณฑิต ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (ICDV) และสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) กล่าวว่า กิจกรรมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก จัดประชุมสัมมนาประเด็นสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ สังคม และศาสนา อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่สัมพันธ์กับความมั่นคงของชุมชนชาวพุทธ ผนวกให้สมาชิกสร้างสันติภาพในโลก สร้างความร่วมมือกับสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) ในการจัดประชุมสัมมนานานาชาติ อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งสมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกนี้ ได้รับการรับรองจากยูเอ็นในฐานะที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ทำให้สภา มีสิทธิ์เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ และสามารถแต่งตั้งผู้แทนอย่างเป็นทางการไปประจำการที่สำนักงานสหประชาชาติ ที่นครนิวยอร์ก นครเจนีวา และกรุงเวียนนาอีกด้วย^{๒๒} ด้วยความซับซ้อนของ

^{๒๒} ดูเพิ่มเติมที่ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

โลก ที่มีหลายมิติ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หน้าที่ของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ในเวทีสหประชาชาติ จึงต้องพยายามนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นธรรมโอสธ (ยารักษาโรค) ปัญหาได้ทุกอย่าง บนความมีเหตุผล จะช่วยส่งเสริมให้เกิดสันติภาพ ความปรองดอง อาทิ การประยุกต์ใช้ด้วยหลักกรุณา ชันติธรรม แก้วกฤตต่างๆ อย่างชาญฉลาด ส่งเสริมให้ตระหนักรู้ถึงการพึ่งพาห้วางมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติตามหลักปฏิญสมุบพาท ที่สำคัญสภาจะทำงานอย่างไม่มีเหน็ดเหนื่อย เพื่อสร้างสังคมที่มีคุณค่าให้แก่มวลมนุษย์”^{๒๓}

กิจกรรมของสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ นอกเหนือจากบทบาทสนับสนุนทางด้านการประชุมวิชาการ ในการประชุมวิสาขบูชาโลกแล้ว สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติก็ได้มีการประชุมอธิการบดีและการสัมมนาวิชาการนานาชาติ ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ร่วมมือกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ จัดประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา และสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติเรื่อง “พระพุทธศาสนากับจริยศาสตร์” ที่อุโบสถกลางน้ำ และอาคารเรียนรวม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีอธิการบดี นักวิชาการทั่วโลกเข้าร่วมประชุมกว่า ๑, ๗๐๐ รูป/คน

นอกจากนี้ยังได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ เรื่อง ความร่วมมือทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ระหว่างสมาชิกสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ลงนาม ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่า

บันทึกความเข้าใจนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนความร่วมมือในการดำเนินโครงการต่างๆ ด้านการศึกษาพระพุทธศาสนา ระหว่างสมาชิกสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ ซึ่งมีที่ตั้ง ณ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ตามแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาการดำเนินงานและติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมต่างๆ ของสมาคม อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
๒. จัดให้มีโครงการวิจัยร่วมกันและแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการวิจัย
๓. จัดให้มีการสัมมนาวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กำหนดวาระอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หมุนเวียนในทุกมหาวิทยาลัย
๔. จัดทำหลักสูตรพระพุทธศาสนาร่วมมีระหว่างสมาชิก
๕. จัดให้มีโครงการบริการทางวิชาการเพื่อสังคมร่วมกัน
๖. แลกเปลี่ยนอาจารย์
๗. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ด้านวิชาการ
๘. จัดให้มีการบริการระหว่างห้องสมุด เทคโนโลยีสารสนเทศและข่าวสารร่วมกัน

^{๒๓} คำสำคัญของวงการพุทธศาสนาไทย สู่ “วิสาขบูชาโลก”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.cpal.co.th/News-Center/special-scoop/special-scoop/๕/> [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

๙. จัดให้มีโครงการอบรมอาจารย์และนิสิตนักศึกษาในสาขาพระพุทธศาสนา ปรัชญา และสาขาอื่นๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของอาจารย์

๑๐. ดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อระดมทุนสนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนและกิจกรรมต่างๆ

๑๑. ดำเนินโครงการความร่วมมืออื่นๆ ในอนาคต ตามที่เห็นร่วมกัน เพื่อให้เกิดความตกลงฉบับอื่นที่แยกจากบันทึกความเข้าใจฉบับนี้

สมาชิกสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติจะมีการให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันและพัฒนาแผนเฉพาะสำหรับการร่วมมือกันในทุกๆ วิธีที่ได้กล่าวมา

บันทึกความเข้าใจนี้มีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่ ณ วันที่ทุกฝ่ายลงนามการแก้ไข ความตกลงฉบับนี้ จะกระทำได้อีกเมื่อทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกัน^{๒๔}

การจัดงานประชุมวิชาการนานาชาติของสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติครั้งที่ ๒ จัดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ ร่วมกับการประชุมวิสาขบูชาโลกครั้งที่ ๙ ฉลองพุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ธรรมระหว่างวันที่ ๓๐ พฤษภาคม - ๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ โดยหัวข้อที่สำคัญก็คือพุทธปรัชญาและการปฏิบัติภาวนา

ครั้งที่ ๓ จัดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อมฺพรมหฺเถร) เสด็จเปิดการประชุมวิชาการนานาชาติสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติครั้งที่ ๓ เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก ระหว่างวันที่ ๖ - ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ภายใต้หัวข้อ “สติ : วิถีปฏิบัติและวิถีแห่งการประยุกต์บนฐานแห่งความกรุณา” มีผู้นำชาวพุทธ และนักวิชาการเข้าร่วม ๘๕ ประเทศ กว่า ๒,๐๐๐ รูป/คน ได้จัดก่อนที่จะมีการประชุมวิสาขบูชาโลก ณ ประเทศศรีลังกา ซึ่งประธานสมาคมพุทธศาสนานานาชาติ พระพรหมบัณฑิต อธิการบดีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เปิดตัวหนังสือ**พระไตรปิฎกสากล** ซึ่งเป็นความพยายามของสมาคมในการจัดทำเป็นการเทียบความเหมือนระหว่างพระไตรปิฎกของทั้ง ๓ นิกายได้แก่เถรวาท มหายาน และ วัชรยาน ๑๐,๐๐๐ เล่ม ความตั้งใจของคณะผู้จัดทำ ต้องการเผยแพร่ไปทุกโรงแรมทั่วโลก การจัดพิมพ์จึงเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งคณะกรรมการจะจัดพิมพ์อีก ๑๐,๐๐๐ เล่ม และแปลเป็นภาษาไทยอีก ๑๐,๐๐๐ เล่มในปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ พระพรหมบัณฑิตกล่าวว่า วันที่ ๖ - ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ มจร.ได้จัดการประชุมสัมมนาวิชาการนานาชาติ และเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกจากผู้นำชาวพุทธ และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ สรุปทางเลือกการประยุกต์ใช้พระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ ในหัวข้อ “สติ: วิถีปฏิบัติและวิถีแห่งการประยุกต์บนฐานแห่งความกรุณา” วิสาขบูชา ปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ นี้ ถือเป็นวาระสำคัญ ที่ประชาคมชาวพุทธได้มีมติให้มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการจัดทำ พระไตรปิฎกสากล ฉบับ

^{๒๔} ดูเพิ่มเติมที่ ภาคผนวก บันทึกความเข้าใจ เรื่อง ความร่วมมือทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ฉบับเต็ม, MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/in_iabu_mou_THAI.php [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

แรกของโลกสำเร็จ ถือเป็นพระไตรปิฎกฉบับประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา รวบรวมจาก ๓ นิกายหลัก คือ เถรวาท มหายาน และวัชรยาน แปลเป็นภาษาอังกฤษ และภาษานานาชาติ ที่ชาวพุทธทั่วโลกใช้อ้างอิงและสามารถศึกษาหลักคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เป็นสากลอีกด้วย.”^{๒๕}

การทำงานของสมาคมพุทธศาสนานานาชาติซึ่งมีสมาชิก เป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสนา หรือสถาบันการศึกษาทางพุทธศาสนาต่างๆ จาก ๑๒๒ มหาวิทยาลัย^{๒๖} ทั่วโลก โดยอาศัยมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นฐานในการสนับสนุนทำให้ประสบความสำเร็จอย่างมากเนื่องจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการจัดตั้งวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ^{๒๗}, การจัดตั้งสถาบันภาษา^{๒๘}, การจัดตั้งวิทยาลัยพระธรรมทูต^{๒๙}, การจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา^{๓๐} เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เกื้อกูลการทำงานด้วยกันทั้งสิ้น ด้วยวิสัยทัศน์ของท่านอธิการบดี ที่เป็นทั้งประธานสมาคมพุทธศาสนานานาชาติ ประธาน สมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ที่ต้องการให้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจริญรุ่งเรืองเฉกเช่น มหาวิทยาลัยนาลันทาของอินเดียในอดีต ในยุค มจร. ๔.๐^{๓๑} นี้

ผู้วิจัย ขอสรุปเหตุการณ์สำคัญวันวิสาขบูชาโลก ดังต่อไปนี้

^{๒๕} ดูเพิ่มเติมที่ ข่าวประชาสัมพันธ์ การประชุมวิชาการนานาชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.onab.go.th/news/ข่าวประชาสัมพันธ์/การประชุมวิชาการนานาชาติ> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญญากร), รศ.ดร.ผู้อำนวยการสำนักงานสมาคม มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.), ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} ดูเพิ่มเติมที่ การจัดตั้งวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: ibc.ac.th/thai/node/34 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

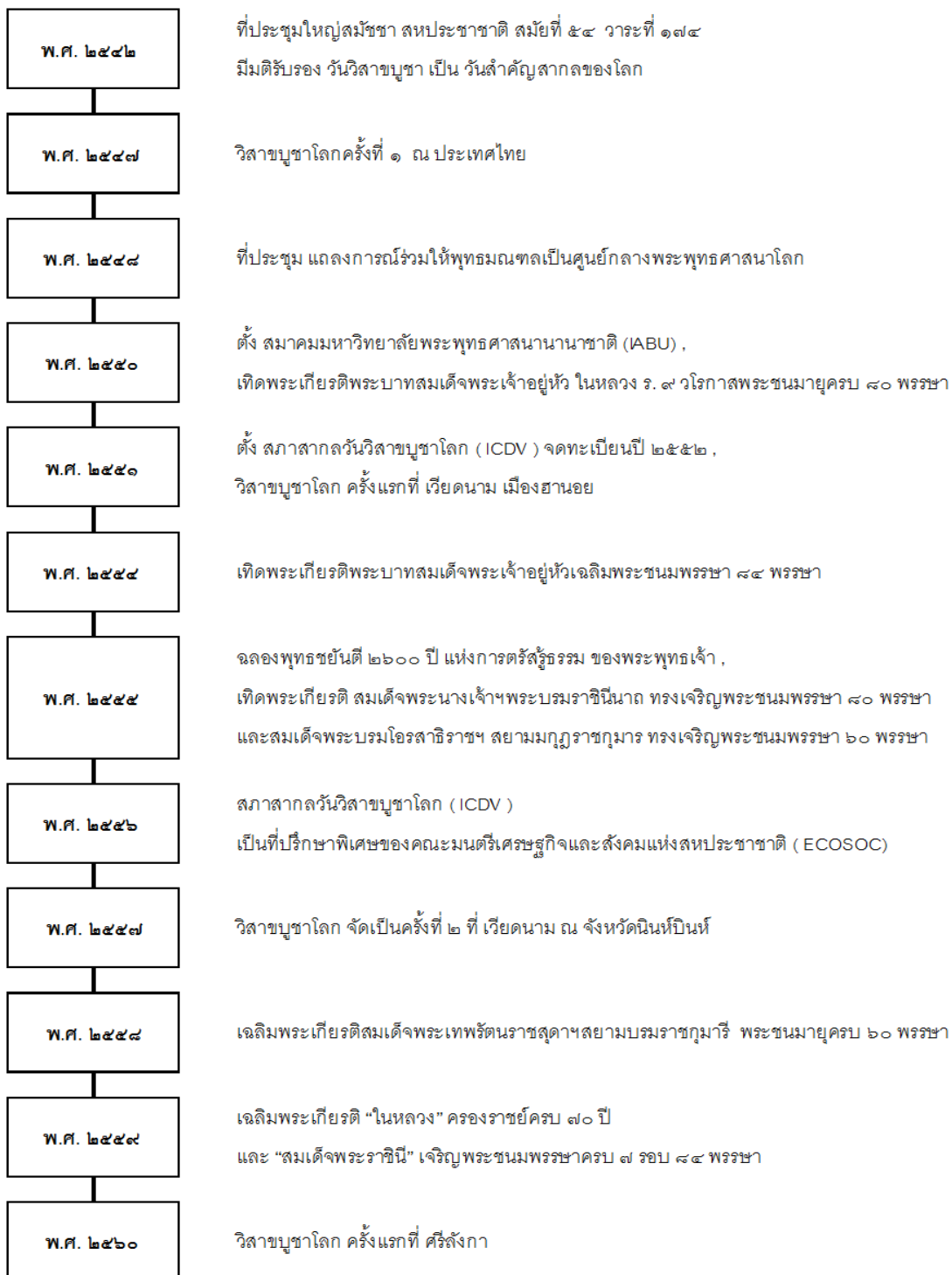
^{๒๘} ดูเพิ่มเติมที่ ประวัติและพัฒนาการสถาบันภาษา-กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: mcuaad.mcu.ac.th/.../3c53c45cc4d18263cc554460e0c0b147.doc [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๒๙} ดูเพิ่มเติมที่ “การจัดตั้งวิทยาลัยพระธรรมทูต”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://odc.mcu.ac.th/?page_id=63 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๓๐} ดูเพิ่มเติมที่ “การจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา Asean Studies Center”, MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.asc.mcu.ac.th/?page_id=6700 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

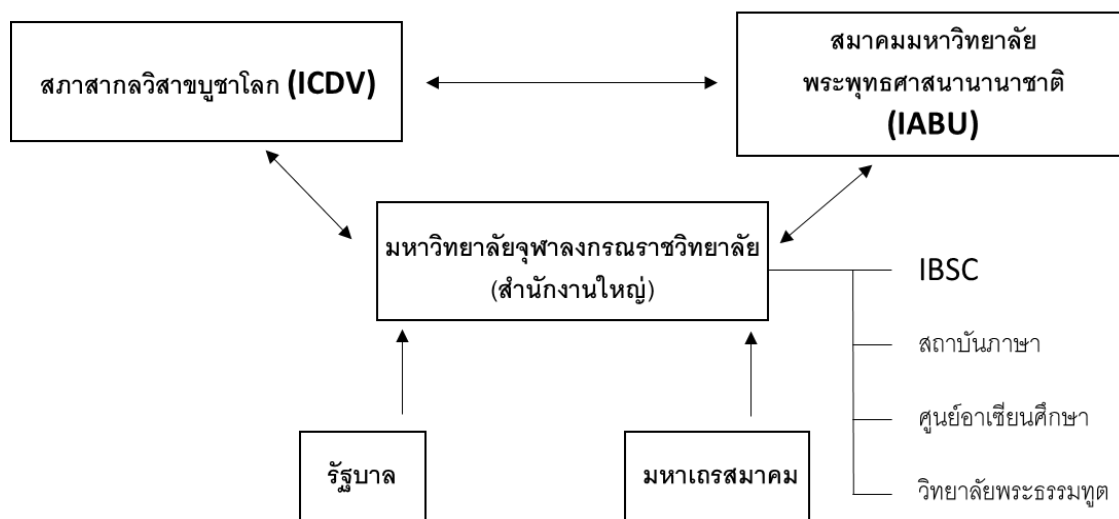
^{๓๑} ดูเพิ่มเติมที่ “มจร. ๔.๐ ในยุคประเทศไทย ๔.๐”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/pres_info_content_desc.php?p_id=๒๔ [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

เหตุการณ์สำคัญ วิสาขบูชาโลก (United Nations Day of Vesak- UNDV)

ภาพที่ ๓.๔ เหตุการณ์สำคัญวันวิสาขบูชาโลก

การสนับสนุนงาน ICDV + IABU

ภาพที่ ๓.๕ การสนับสนุนงานของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกและสมาคมพุทธศาสนานานาชาติ

๓.๓ องค์การพุทธโลก (พล.) The World Alliance of Buddhists (WAB)

๓.๓.๑ ประวัติ

องค์การพุทธโลก (พล.) หรือ The World Alliance of Buddhists (WAB) เกิดจากการรวมตัวกันของผู้นำองค์กรพุทธในประเทศต่างๆ เป็นเครือข่ายองค์กรพุทธนานาชาติ ที่ต้องการสร้างเวทีกลางนานาชาติ ในการทำงาน เพื่อปกป้อง เผยแผ่ และ ปั้นฟู พระพุทธศาสนา (PPP - Protection, Propagation, Promotion) โดยเฉพาะเหตุการณ์ในปัจจุบันที่พระพุทธศาสนาถูกมีภัยแทรกแซงจากการเมือง และจากศาสนาอื่นๆ การที่ชาวพุทธได้รวมกันเป็นเครือข่าย ทำงานร่วมกัน จัดกิจกรรมนานาชาติร่วมกัน มีความคุ้นเคยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการตอบสนองอย่างรวดเร็ว จะเป็นประโยชน์ต่อภาพรวมพระพุทธศาสนา และเป็นทางเลือกสำหรับผู้นำองค์กรพุทธรุ่นใหม่ ที่จะเปิดโลกทัศน์ตนเองในการทำงานนานาชาติ จึงร่วมกันจัดประชุมใหญ่เครือข่ายครั้งที่ ๑ (The 1st Global Buddhist Congregation) เพื่อประกาศการจัดตั้งองค์กรเป็นทางการ รวมทั้งคัดสรร และเลือกตั้งกรรมการบริหาร โดยจัดขึ้น ณ โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ จ.พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙ มีผู้เข้าร่วมประชุมจาก ๔๑ ประเทศ ๖๐ องค์กร ๑๕๐ รูป/คน และในวันที่ ๒๗ กันยายน ซึ่งเป็นวันสุดท้าย ผู้แทนองค์กรพุทธแต่ละประเทศ ได้มีโอกาสรับพระบรมสารีริกธาตุจากสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี พระมหาเจดีย์มหารัชมงคล การประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งองค์กร คณะกรรมการบริหารชุดแรก และการดำเนินกิจกรรมพุทธนานาชาติ

การประชุมใหญ่ครั้งที่ ๒ ขององค์การพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) หรือ The 2nd Global Buddhist Congregation จัดขึ้นระหว่าง วันที่ ๒๑ - ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช

๒๕๖๐ ได้จัดร่วมกับการสัมมนาสงฆ์โลก (World Buddhist Sangha Youth - Summit) โดยผู้แทนจาก ๒๔ ประเทศ และองค์กรทางพุทธศาสนากว่า ๔๐ แห่ง รวม ๒๓๕ รูป/คนอาสาสมัครจัดงานกว่า ๕๐๐ คน เข้าร่วมประชุมพระพุทธรศาสนาโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัย Dharma Buddhist University รัฐปาหัง ประเทศมาเลเซีย เพื่อรักษาและส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมของพุทธศาสนิกชน มีการจัดกิจกรรมงานบุญต่างๆ ร่วมกัน จัดประชุมทางพุทธศาสนา ร่วมกันอภิปรายในหัวข้ออันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับ “The Global Alliance of Buddhists Awakening (GABA)” ในช่วงเวลาของการประชุม (WAB) ได้นำเสนอกิจกรรมที่วางแผนไว้สำหรับปี ๒๐๑๗/๒๐๑๘ ในตอนท้ายของการประชุม WAB และการประชุม WBSY ได้มีปฏิญญาร่วมกันดังต่อไปนี้

๑. องค์การพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) มีบทบาทในการปกป้องสิทธิของพุทธศาสนิกชนโลกมากขึ้นและเป็นเวทีที่รับเรื่องราวร้องทุกข์จากพุทธศาสนิกชนทั่วโลก

๒. ทำงานร่วมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของขนบธรรมเนียมประเพณี บนพื้นฐานของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งจะเพิกถอนการต่อสู้ความท้าทายในการดำรงอยู่ของพระพุทธรศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบเอเชีย

๓. องค์การพุทธโลก (WAB) จะส่งเสริมและเผยแพร่พระพุทธรศาสนาในทวีปแอฟริกาและยุโรปอย่างจริงจัง เพื่อให้ประชาชนทั่วโลกได้รับประโยชน์จากปรัชญาของพระพุทธรศาสนา

๔. องค์การจะต้องฝึกอบรม สนับสนุน เสริมสร้างศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน เพื่อสร้างสังคมแห่งจริยธรรมและสันติสุขในอนาคต

๕. เมื่อประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว องค์การพุทธโลก จะทำงานร่วมกับองค์กรพุทธสงฆ์โลก (WBSY) และมองไปข้างหน้าเพื่อจัดทำโครงการร่วมกันในอนาคตอันใกล้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

๖. การประชุมใหญ่พุทธศาสนาโลกครั้งที่ ๓ ในปี ๒๐๑๘ จะจัดขึ้นที่ประเทศพม่า

ชื่อ การก่อตั้ง การจดทะเบียน สำนักงานใหญ่ เว็บไซต์ และอีเมลทางการขององค์การนี้เรียกว่า “องค์การพุทธโลก” มีชื่อย่อว่า พล.ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๙ และเริ่มเปิดตัวเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๙ ในการประชุมผู้นำพุทธทั่วโลก (Global Buddhist Leaders Congregation) ที่พระนครศรีอยุธยา สำนักงานประสานงานองค์การพุทธโลกปัจจุบัน คือ The Offices Central World, Level ๒๙, ๙๙๙/๙ Rama I Road Khwaeng Pathumwan Khet Pathumwan Bangkok สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ประเทศใดก็ได้ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยคณะกรรมการบริหาร ในการประชุมใหญ่สมัชชาขององค์การพุทธโลกประจำปี (Annual Global Buddhist Congregation) และในกรณีที่จำเป็นสามารถมีสำนักงานสาขาที่ประเทศใดก็ได้ เว็บไซต์ทางการ คือ

www.wabhq.org อีเมลล์แอดเดรส wabhq1@gmail.com และ Official Fanpage คือ World Alliance of Buddhists (WAB)

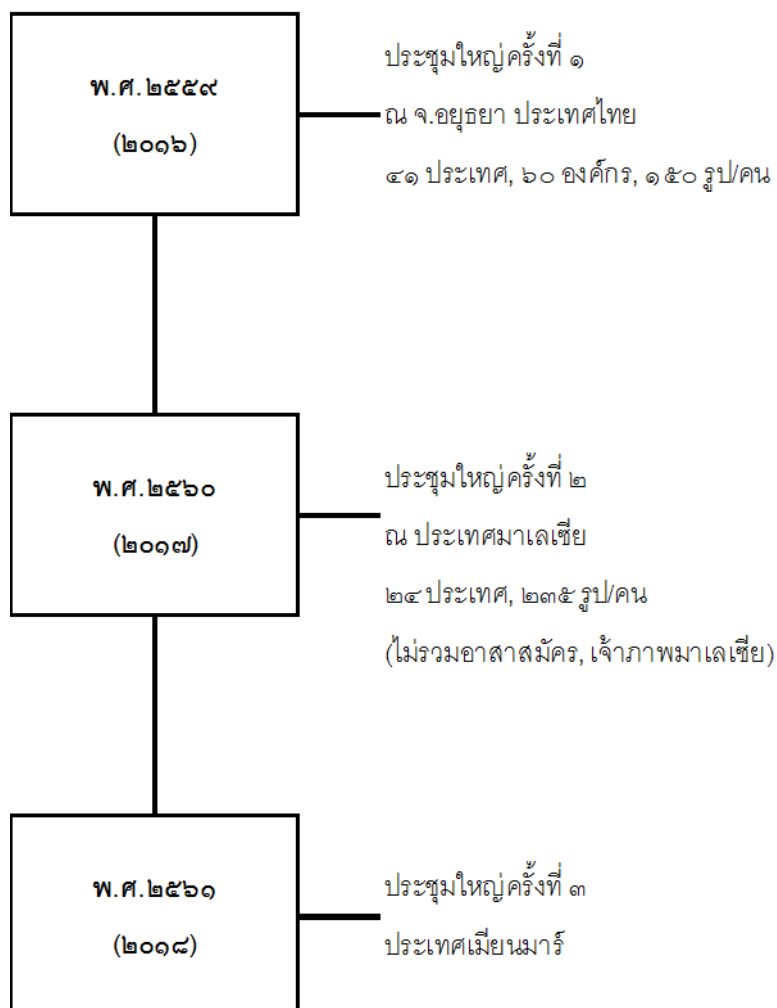
วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การพุทธโลก ดังต่อไปนี้

๑. เป็นเวทีนานาชาติสำหรับทุกนิกาย (inter - sectarian) สำหรับทุกองค์กรพุทธ ผู้นำพุทธ นักวิชาการด้านพุทธศาสนา และคณะสงฆ์
๒. ส่งเสริมการรักษาพระวินัย และการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาและคัมภีร์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (ฉบับภาษาบาลี) และพระสูตรอื่นๆ ตามพุทธนิกายที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก
๓. ส่งเสริมความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความเป็นพี่น้องกันในหมู่ชาวพุทธ
๔. กล่อมเกล่า เผยแผ่ ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและพระธรรมทั่วโลกโดยให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป
๕. อุปถัมภ์และส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจและความกลมเกลียวในหมู่องค์กรพุทธ ผู้นำพุทธ และคณะสงฆ์ทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพ
๖. ชี้แนะ อบรม ให้ความรู้ และส่งเสริมเยาวชนชาวพุทธเพื่อให้เป็นผู้นำชาวพุทธและเพื่อพัฒนาทักษะให้ยิ่งขึ้นไป
๗. กำหนดแผน จัดตั้ง และจัดกิจกรรมและให้บริการที่จำเป็นในทุกชนชั้นโดยอาศัยพระธรรมคำสอนหลักๆ เพื่อความสุขและเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ
๘. สนับสนุน ย่อยกคณะสงฆ์และสถาบันสงฆ์ทั่วโลก
๙. ส่งเสริมสัมพันธภาพ การแบ่งปันความรู้ และการสำรวจพระธรรมระหว่างพุทธนิกายหลัก ๔ นิกายทั่วโลกได้แก่ มหายาน เถรวาท วัชรยาน และ ต้นตระกูล^{๓๒}
๑๐. คุ้มครอง รักษาไว้และ ส่งเสริมมรดกโบราณของชาวพุทธ รวมทั้งสถานที่และสิ่งก่อสร้างทางโบราณคดี
๑๑. ดำเนินการต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม หรือดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์พื้นฐานใดๆ ทั้งหลายที่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ หรือสิ่งที่เนื่องด้วยอำนาจที่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ หรือสิ่งที่เมื่อใดก็ตาม ปรากฏว่าเป็นไปเพื่อการปกป้องและเพื่อประโยชน์ขององค์การและสมาชิก
๑๒. ดำเนินการทั้งหมดที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันขององค์การและสมาชิกที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมโดยทั่วไป^{๓๓}

^{๓๒} วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, เพราะเหตุใดพระพุทธศาสนาจึงแบ่งแยกเป็นหลายนิกาย, [ออนไลน์]: แหล่งที่มา <http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/mahayana.htm> [๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

^{๓๓} ดูเพิ่มเติมที่ “The World Alliance of Buddhist (WAB) Constitution”, 06/2017, pp. 1-25.

Time line องค์การพุทธโลก

ภาพที่ ๓.๖ Time Line องค์การพุทธโลก

ตราและสัญลักษณ์ที่เป็นทางการ เป็นรูปธรรมจักรที่มีสามเหลี่ยมอยู่ตรงกลางเป็นสัญลักษณ์ของ “องค์การ” และพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้านข้างมีตัวอักษร W (World) B (Buddhist) ฐานทั้ง ๓ หมายถึง “ศีล” “ภาวนา” “ปัญญา” ซึ่งก่อให้เกิดพุทธศาสนา สี ๖ สี (น้ำเงิน แดง ส้ม เหลือง ขาว และ สีเหลือบ) แสดงถึงรัศมีที่เปล่งออกมาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้ ซึ่งเป็นสีในธงพุทธนานาชาติด้วย รูปทรงกลมหมายถึงความพร้อมของล้อที่จะเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ไปยังทุกแห่งหนทั่วโลก

ประธานกิตติมศักดิ์มาจากประธานที่หมดวาระแล้ว หรือผู้นำพุทธที่มีชื่อเสียง ผู้นำประเทศ เจ้าอาวาสวัด พระสงฆ์ที่สำคัญ ผู้นำองค์กรพุทธ ผู้ทำคุณประโยชน์แก่ องค์การพุทธโลก อาจได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการบริหารให้เป็นประธานกิตติมศักดิ์ ประธานอาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นประธานอุปถัมภ์องค์กรเพื่อเป็นรางวัลในฐานะที่ได้สนับสนุน และสร้างคุณประโยชน์แก่องค์การพุทธโลก สมาชิกองค์กร (ศูนย์ภาคี) ได้แก่ วัดพุทธ องค์กร สมาคม สโมสร สถาบันการศึกษา สมาชิกส่วนบุคคล ได้แก่ผู้นำพุทธที่ประสบความสำเร็จ สมาชิกในคณะสงฆ์ หรือนักวิชาการที่ทำงานทางพระพุทธศาสนาอย่างแข็งขัน

องค์กรที่ได้รับการยอมรับ คือ องค์การพุทธ ศูนย์ สมาคม สโมสร วัด ที่มีการจดทะเบียนซึ่งเข้าร่วมในการเผยแผ่ การส่งเสริม และปกป้องพระพุทธศาสนาอย่างแข็งขันทั้งในและต่างประเทศทั่วโลก สถาบันการศึกษาพุทธศาสนาที่จดทะเบียนแล้ว (มหาวิทยาลัย โรงเรียน สโมสร) หรือศูนย์ปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาที่เข้าร่วมส่งเสริม และสอนสมาธิ ทำกิจกรรมที่มีคุณประโยชน์อื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่องค์กรพุทธจัดให้มีกิจกรรมทำให้ผู้มาร่วมกิจกรรมได้ทำประโยชน์ พัฒนาเยาวชน และโปรแกรมทางจริยธรรม วัฒนธรรมเป็นประจำ เมื่อความเป็นสมาชิกประเภทองค์กรได้รับการอนุมัติ จะถือว่าเป็น “ศูนย์ภาคีองค์การพุทธโลก” ที่ได้รับการรับรอง

สมาชิกประเภทบุคคลจะต้องเป็นพุทธศาสนิกชน หรืออยู่ในคณะสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างจริงจัง และมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อดังต่อไปนี้ คือ เป็นนักวิชาการที่ประสบความสำเร็จทางวิชาการในภาษาบาลี มีวุฒิของมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก ในด้านปรัชญาศาสนาพุทธ หรือการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ผู้บุกเบิกในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา แนะนำและหรือก่อตั้งสถาบันทางพุทธศาสนาในประเทศที่ประชากรชาวพุทธเป็นคนส่วนน้อยของประเทศ สมาชิกผู้ก่อตั้ง หรือผู้ร่วมก่อตั้งวัดพุทธ สมาคม ศูนย์ หรือองค์การพุทธ ผู้จัดกิจกรรม หรืองานสำคัญๆ ทางพุทธศาสนาเป็นประจำ นักกิจกรรมทางพุทธศาสนาในด้านการส่งเสริม เผยแผ่ และปกป้องพระพุทธศาสนา มรดกและสถานที่โบราณของพระพุทธศาสนา สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือผู้อุปถัมภ์โดยการบริจาคทรัพย์ หรือสนับสนุนวัดพุทธ องค์กรทางพระพุทธศาสนา ศูนย์ หรือ สถาบันทางการศึกษา หรือบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อ สิ่งพิมพ์ สารสนเทศ ทางด้านพระพุทธศาสนา

ตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้งโดยศูนย์ภาคีมีสิทธิพิเศษ อาจได้เข้าร่วมในกิจกรรมขององค์การพุทธโลก หรือกิจกรรมและโปรแกรมใดๆ นั้น ซึ่งได้รับการอุดหนุน และสนับสนุน หรือเข้าร่วมกับหรือดำเนินการร่วมกับองค์การพุทธโลก ศูนย์ภาคีอาจแต่งตั้งตัวแทนเพื่อเข้าเลือกตั้งตำแหน่งต่างๆ ในคณะกรรมการกลาง หรือคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง ในระหว่างการประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก ประธานอาจแต่งตั้งตัวแทนของศูนย์ภาคีเพื่อเข้ารับตำแหน่งที่เหมาะสมในคณะกรรมการกลาง (CEC) หรืออนุกรรมการ

สมาชิกประเภทบุคคลอาจเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรพุทธโลก หรือกิจกรรมและโปรแกรมที่ได้รับการอุดหนุน สนับสนุน หรือที่เข้าร่วมกับหรือดำเนินการร่วมกับองค์กรพุทธโลก จะมีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมประจำปีสหพันธ์องค์การพุทธโลก (Global Buddhist Congregation: GBC) และการประชุมใหญ่เพื่อการเลือกตั้ง แต่งตั้งกรรมการบริหารชุดใหม่องค์การพุทธโลก (World Alliance of Buddhist Convention: WABC) สมาชิกประเภทนี้ไม่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง แต่อาจได้รับการแต่งตั้งจากประธานเพื่อเป็นผู้บริหารทั่วไป เลขานุการ หรือสมาชิกของอนุกรรมการ หรืออาจได้รับการแต่งตั้งจากประธานเพื่อเป็นตัวแทนองค์กรในการจัดงาน โปรแกรม หน้าที่ หรือการทำการุณกรรมเพื่อองค์กร ในประเทศที่ไม่มีศูนย์ภาคีที่ได้รับการรับรองขององค์กรพุทธโลก

โครงสร้างขององค์การพุทธโลกประกอบด้วย คณะกรรมการที่มีตำแหน่งซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่มีตำแหน่ง อำนาจและความรับผิดชอบ คณะกรรมการกลาง (Central Executive Committee - CEC) คอยควบคุมและบริหารหลัก ประกอบด้วยสภาคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการสมาชิกกิตติมศักดิ์ สภาคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยสมาชิก ๒๗ คน โดยมีประธาน รองประธาน และผู้ช่วยที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตัวแทนที่มีสิทธิ์ เลขานุการและผู้บริหารทั่วไป ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและได้รับการอนุมัติรับรอง

นอกจากนี้องค์การพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) ยังจัดตั้งองค์กรเครือข่ายขยายสมาชิก และเสริมฐานการทำงานซึ่งกันและกัน ได้แก่

๑. World Alliance of Buddhist Leaders (WABL) จัดมอบรางวัลผู้ทำประโยชน์ทางพระพุทธศาสนา เรียก ว่ารางวัลผู้นำพุทธโลก (World Buddhist Outstanding Leader Awards) มีการจัดมาแล้ว ๔ ครั้ง ผู้นำชาวพุทธที่รับรางวัลนี้ จาก ๕๕ ประเทศ

๒. World Alliance of Buddhist Youths (WABY) หรือ องค์การยุวพุทธโลก เพื่อจัดกิจกรรมด้านเยาวชนนานาชาติ มีเครือข่ายงานเยาวชนของตนเอง

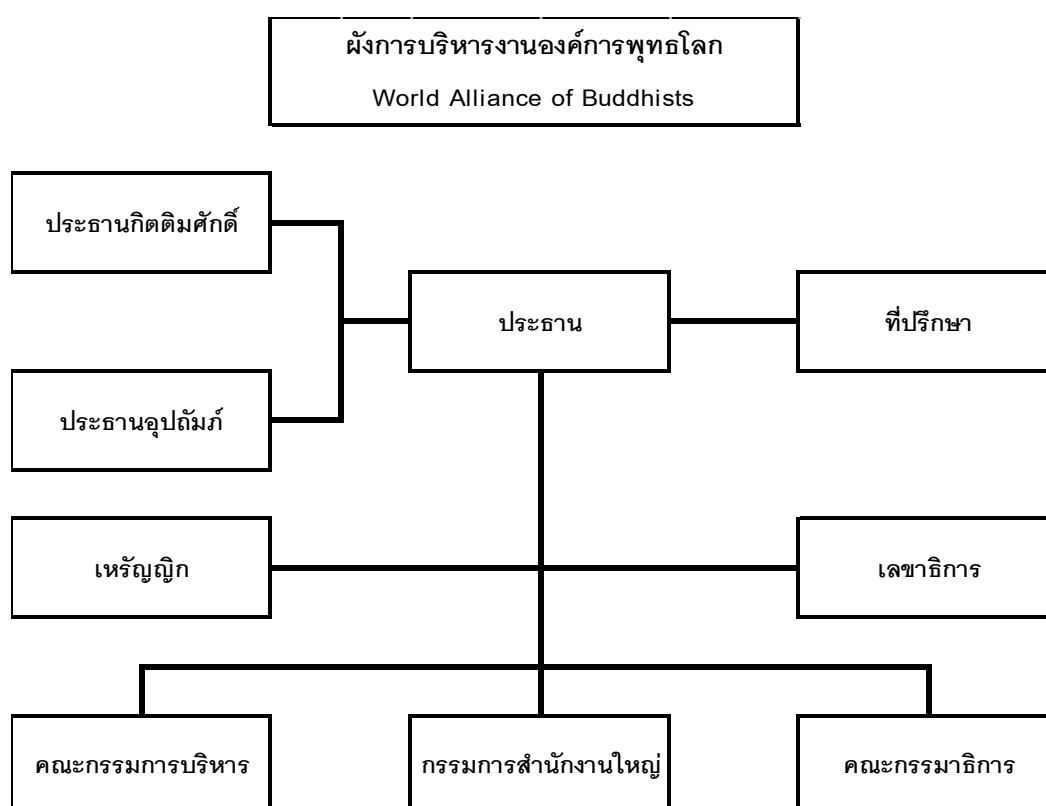
๓. World Alliance of Buddhist Women (WABW) เครือข่ายด้านสตรีในพระพุทธศาสนา

๔. World Alliance of Buddhist Universities (WABU) เป็นเครือข่ายด้านมหาวิทยาลัยพุทธ หรือสถาบันพุทธศาสตร์ศึกษาต่างๆ

๕. World Alliance of Buddhist Ordinations (WABO) เครือข่ายจากผู้ผ่านการบรรพชาอุปสมบท ที่จัดโดยองค์การพุทธโลก

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการด้านมนุษยธรรม, กิจการสงฆ์, กฎหมาย การบริหาร การเผยแผ่และสื่อสารสนเทศ รวมเป็น ๑๐ คณะ ภายใต้การกำกับขององค์การพุทธโลก ปัจจุบันองค์การพุทธโลกมีสมาชิกสามัญอยู่ที่ ๒๘ ประเทศ ๖๐ องค์กร ๑๐ รูป/คน และสมาชิกสมทบจากองค์กรเครือข่ายในคณะกรรมการ รวม ๕๕ ประเทศ

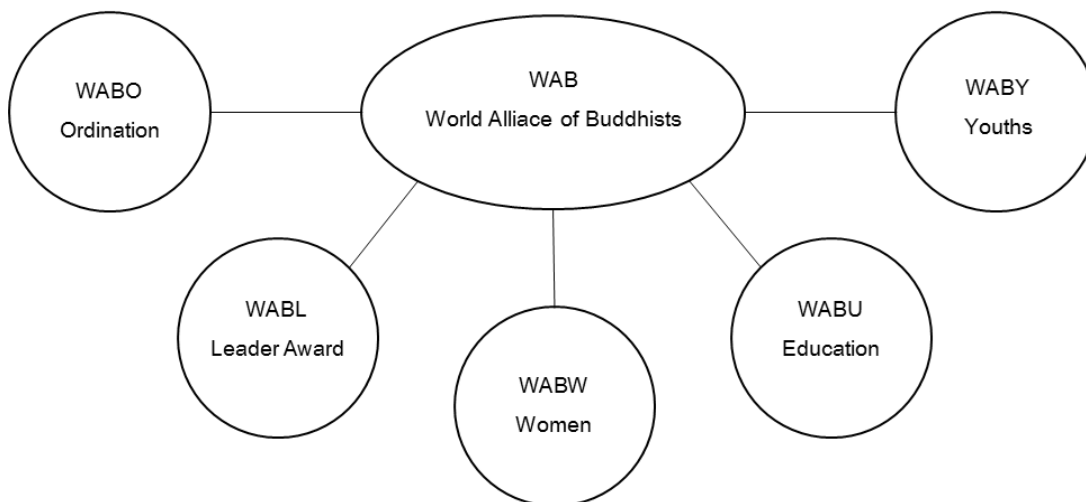
การทำงานขององค์กรพุทธในระดับชาติและนานาชาติควรมีเป้าหมายที่มองเห็นจุดหมายในอนาคตร่วมกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกัน ส่งผลให้การขับเคลื่อนมีพลัง เกิดทิศทางในการเผยแผ่อย่างมีเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณี ระหว่างประเทศ สิ่งสำคัญคือการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน บนพื้นฐานของความเป็นมิตร ไว้วางใจระหว่างกัน ซื่อสัตย์ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว แม้ว่ามุมมองหรือวิธีการอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่ท้ายที่สุด ความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้สามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม^{๓๔}

ภาพที่ ๓.๗ องค์กรบริหารงานองค์การพุทธโลก

^{๓๔} นันทิตา วนาพิทักษ์กุล และ พระครูสุจิตร์ธนากร, “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย”, วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๑๔๖.

WAB Networks

ภาพที่ ๓.๘ เครือข่ายองค์การพุทธโลก

๓.๓.๒ กิจกรรมหลัก

องค์การพุทธโลกเพิ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ เป็นองค์การพุทธโลกที่เกิดขึ้นใหม่ สำนักงานใหญ่ประสานงานตั้งอยู่ในประเทศไทยเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงมีกิจกรรมหลากหลาย เพื่อที่จะดึงดูดสมาชิกที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรรมต่างๆ นอกเหนือจากการประชุมใหญ่ อาทิ การจัด บวชนานาชาติทุกปี, การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนนานาชาติทุกปี, การจัดถวายกฐินนานาชาติทุกปี, การจัดถวายมหาสังฆทาน, การจัดการตอบปัญหาธรรมะ, การตักบาตรใหญ่ในประเทศต่างๆ จะเห็นได้ว่า องค์การไม่ได้เน้นเพียงวิชาการเท่านั้น แต่เน้นกิจกรรม เพราะมีความเชื่อว่ากิจกรรมจะเป็นตัวสร้าง รักษา และขยายเครือข่ายได้อย่างดีที่สุด

๓.๓.๓ กิจกรรมย่อย

กิจกรรมองค์การพุทธโลก ปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ดังต่อไปนี้

๑. พิธีถวายสังฆทาน และพระบรมสารีริกธาตุ ๕๐ วัด ณ กรุงธากา บังกลาเทศ ๘ - ๑๐ มกราคม ๒๕๖๐
๒. พิธีเปิดตึกสงฆ์ ณ เมืองเมะล่ำโย เมียนมาร์ ๑๐ - ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐
๓. พิธีเปิดโรงเรียนพุทธศาสนา ในจิตตะกอง ๑๖ - ๑๘ มกราคม ๒๕๖๐
๔. พิธีฉลอง ๑๐๐ ปี สัณฆราชนิกายขเวจิน เมียนมาร์ ณ เมือง มัณฑะเลย์
๕. งานมาฆบูชา และ พิธีมอบรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ๑๑ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วัดนาครปรก กรุงเทพมหานคร

๖. การประชุมกรรมการบริหารองค์การยูวพุทธโลก ครั้งที่ ๗๘ ณ วัดหองบ๊อบซา, ปูซาน, เกาหลีใต้

๗. งานวันคุ้มครองโลก ๒๒ เมษายน ๒๕๖๐ ณ วัดพระธรรมกาย ประเทศไทย

๘. วิสาขบูชานานาชาติ และการสัมมนาผู้นำชาวพุทธนานาชาติ ๕ - ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ ประเทศไต้หวัน

๙. วิสาขบูชา และประชุมกรรมการบริหารยูวพุทธโลก ครั้งที่ ๗๙ ณ วัดอนรุทธะ มาตาเล ศรีลังกา ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

- ๑๐. - พิธีถวายมหาสังฆทาน ๑๑๑ วัด
- พิธีถวายพระบรมสารีริกธาตุ ๖๕ วัด
- พิธีบรรพชาหมู่สามเณร ๕๑ รูป
- พิธีเปิดป้าย อุโบสถใหม่

๒ - ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ณ จิตตะกอง บังคลาเทศ

๑๑. การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในศรีลังกา ๑๘ - ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

๑๒. การประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก ครั้งที่ ๒ ณ มหาวิทยาลัยพุทธธรรม รัฐปาหัง ประเทศมาเลเซีย

๑๓. ค่ายเยาวชนนานาชาติครั้งที่ ๓ และค่ายเยาวชนเกาหลีใต้ ครั้งที่ ๒๐ เมืองอูซาน, เกาหลีใต้ ๕ - ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

๑๔. พิธีหล่อพระประธานพุทธโลก ๑๐๐ องค์ จ.ลพบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๐

๑๕. ผู้แทนองค์การพุทธโลกร่วมสมมนานาชาติ ๑๗ - ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐ ที่คุชราต อินเดีย

๑๖. พิธีช่วยเหลือ มอบปัจจัยบูรณะเจดีย์ที่จะพัง จมในแม่น้ำอิรวดี ๔ เจดีย์ ๑๑ - ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ กรุงเนปิดอร์ เมียนมาร์

๑๗. พิธีทอดกฐินนานาชาติ องค์การพุทธโลกปีที่ ๒

- เนปาล, วัดจารุมาดิ, กาฐมาณฑุ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐
- อินเดีย, วัดธรรมทีปะ, ตรีปุระ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐
- บังคลาเทศ, วัดสุตาจัน จิตตะกอง ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐
- ศรีลังกา, วัดอนรุทธะ มาตาเล ๒๗ - ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐
- ลาว, เวียงจันทร์ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๑๘. ผู้แทนองค์การพุทธโลกเข้าร่วมสมมนา The Gross National Happiness ครั้งที่ ๗ ณ ประเทศภูฏาน ๖ - ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๑๙. พิธีมอบรางวัลผู้นำพุทธโลกแก่ ศ.ยูเย่อ ณ เมืองซีอาน ๑๖ - ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๒๐. พิธีบรรพชา - อุปสมบทนาคาติ องค์การพุทธโลกครั้งที่ ๑ วันที่ ๖ - ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

รายละเอียดกิจกรรมที่ผ่านมา อาทิ
ประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก ครั้งที่ ๒ ณ ประเทศมาเลเซีย (The 2nd Global Buddhist Congregation) ระหว่าง วันที่ ๒๑ - ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

องค์การพุทธโลก หรือ World Alliance of Buddhists ได้จัดประชุมใหญ่ ประจำปี ครั้งที่ ๒ ณ มหาวิทยาลัยพุทธธรรม รัฐปาหัง ประเทศมาเลเซีย โดยมีคณะสงฆ์ใหญ่ หลายท่านนำโดย
- มหานายกะ สยามวงศ์ อัศกริยา ศรีลังกา, สมเด็จพระราชาโกด้า ยานารัตนา มหานายกเถโร

- อนุมหานายกะ รามัญวงศ์ ศรีลังกา
- สมเด็จพระสังฆราชปิยะมहाเถโร รองสมเด็จพระสังฆราชของบังคลาเทศ
- พระธรรมมาจารย์ฮุยไห่ อธิการบดีมหาวิทยาลัยพุทธธรรม ประเทศมาเลเซีย
- พระวิเทศภานาจารย์ ประธานองค์กรยูวสงฆ์โลก ฝ่ายเถรวาท
- พระอนุรุธมมหาเถโร, เลขาธิการองค์กรยูวสงฆ์โลก เป็นต้น
ผู้นำองค์กรพุทธนานาชาติ นำโดย
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและพระพุทธศาสนา ศรีลังกา ฯพณฯ วิจิยาตาสะราชปักษี

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม มาเลเซีย ตัน เสรี ดาโต๊ะ เลียว เตียง ไคท์
- รัฐมนตรีประจำภาคกลาง ของศรีลังกา ฯพณฯ สารัตน์ เอกนายะเก เป็นต้น
ทั้งนี้คณะสงฆ์และผู้นำองค์กรพุทธ เข้าร่วมประชุมกว่า ๒๔ ประเทศ ๒๓๕ รูป/คน และชาวพุทธมาเลเซียราว ๕๐๐ รูป/คน การจัดประชุมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้นำองค์กรพุทธ ได้มีโอกาสพบปะหารือ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ติดตามความคืบหน้าข่าวสารกิจการองค์กรพุทธในแต่ละประเทศ รับรองกิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไป

หัวข้อหลักในการประชุมครั้งนี้คือ Global Alliance of Buddhist Awakening หรือ “การตื่นรู้ขององค์กรพุทธโลก” ซึ่งวิทยากรหลายท่านนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจ อาทิ ดร.อง ซี อิว จากมาเลเซีย ที่อ้างอิงข้อมูล The Future of World Religions: Population Growth Projection 2010 - 2050 ว่าผู้นับถือพุทธศาสนาจะลดลงใน ค.ศ. ๒๐๕๐ ในขณะที่ศาสนาหลักอื่นๆ จะมีผู้นับถือมากขึ้น โดยคำนวณจากปัจจัย ๓ ประการ คือ

๑. อัตราการเกิดของประชากรแต่ละศาสนาในภูมิภาคต่างๆ
๒. ช่วงอายุของการนับถือแต่ละศาสนาในปัจจุบันและอนาคต

๓. การเปลี่ยนการนับถือศาสนา (Conversions) ในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจนี้เป็นสิ่งที่ชาวพุทธต้องตระหนักและหันมาพัฒนาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

การประชุมองค์การพุทธโลกในครั้งนี้นี้ยังได้มีการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ และ รับรองธรรมนูญขององค์กร ซึ่ง น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ ได้รับการไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารวาระ ปี ๒๐๑๗ - ๒๐๒๐ (๒๕๖๓) นอกจากนี้ การประชุมใหญ่ ยังมีกิจกรรมพิเศษอีกหลายอย่าง อาทิ

๑. การประชุมสัมมนาสงฆ์นานาชาติ โดย องค์การยูวสงฆ์โลก/การประชุมสัมมนาผู้นำองค์กรพุทธนานาชาติ

๒. พิธีมอบรางวัลผู้นำพุทธโลกครั้งที่ ๔

๓. พิธีสวดธรรมจักรตลอดคืน

๔. พิธีตักบาตรพระทุกนิกาย นานาชาติกว่า ๑๕๐ รูป

๕. การแสดงทางวัฒนธรรมของเยาวชนมาเลเซีย และ นานาชาติ

๖. พิธีจุดประทีปบูชาพระรัตนตรัย และ พระโพธิสัตว์

การประชุมใหญ่ องค์การพุทธโลก ครั้งนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นอย่างดี และเกิดภาพลักษณ์ที่ดี แก่พระพุทธศาสนา เกิดเครือข่ายความร่วมมือ กระตุ้นให้เกิดการทำงาน เพื่อปกป้องฟื้นฟู พระพุทธศาสนา ในประเทศต่างๆ ^{๓๕}

สำหรับเจ้าภาพการประชุมใหญ่ องค์การพุทธโลก ครั้งที่ ๓ คือ ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งจะจัดในปีหน้า ช่วงประมาณเดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ต่อไป

กิจกรรม ถวายกฐินนานาชาติ ปี ๒๕๖๐

กฐินสัมฤทธิ์นานาชาติ ๗ ประเทศ ๑๕ วัด

กฐินเป็นบุญพิเศษ กาลทาน ปีหนึ่งๆ แต่ละวัดทำได้ครั้งเดียว คือตั้งแต่วันออกพรรษาไปแล้ว ถึง วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ รวม ๒๙ วัน เท่านั้น ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ นี้ องค์การพุทธโลก ได้ถวายกฐินสัมฤทธิ์นานาชาติ ใน ๗ ประเทศ ๑๕ วัด พร้อมกิจกรรมบุญพิเศษ ในประเทศนั้นๆ ในช่วงเวลาของกฐินพอดี อาทิ การบูรณะพระเจดีย์ที่จะจมน้ำ ในแม่น้ำอิรวดี ในเมียนมาร์, การบรรพชาหมู่เยาวชนในอินเดีย, การเปิดตัวหนังสือคู่มือสอบ World PEC ภาษาเบงกาลี ในบังคลาเทศ, การประชุมใหญ่องค์การยูวสงฆ์โลกในศรีลังกา และ การตักบาตรพระ ๑๐,๐๐๐ รูปในลาว เป็นต้น ^{๓๖}

^{๓๕} องค์การพุทธโลก, (กันยายน ๒๕๖๐), “การประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก ณ ประเทศมาเลเซีย”, **อยู่ในบุญ**, [ออนไลน์], ฉบับที่ ๑๗๗, แหล่งที่มา: http://www.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=4045 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๓๖} องค์การพุทธโลก, (ธันวาคม ๒๕๖๐), “กฐินสัมฤทธิ์นานาชาติ ๗ ประเทศ ๑๕ วัด”, **อยู่ในบุญ**, [ออนไลน์], ฉบับที่ ๑๘๐: 13-14, แหล่งที่มา: http://www.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=4188 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศเนปาล (๑ วัด)

พุธ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

คณะผู้แทนองค์การพุทธโลก นำโดยพระอาจารย์กิตติศักดิ์ และ คณะกัลยาณมิตร นำโดย อาจารย์มาลินี อาจบำรุง จากวัดพระธรรมกายสทลีนเนปาล ร่วมถวายบริวารกฐิน ณ วัดจารุมาทีกาฏมาณฑุ เนปาล โดยมีพระอาจารย์ตะปัสสี เจ้าอาวาสวัดจารุมาที เป็นผู้รับบริวารกฐินในครั้งนี้ นับเป็นกฐินสัมฤทธิ์ปีที่ ๒ ติดต่อกัน, วัดจารุมาทีกาฏมาณฑุ เป็นวัดเก่าแก่อายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี เจดีย์นี้สร้างโดย เจ้าหญิงจารุมาทิดิธิดาพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งพระเจ้าอโศกได้ส่งราชธิดาจารุมาที มาอภิเษกสมรสกับเจ้าชายเนปาล ภายหลังที่พระสวามีสวรรคตท่านได้เสด็จออกบวชเป็นพระภิกษุณี และสร้างพระเจดีย์แห่งนี้ดังกล่าว

พระอาจารย์ตะปัสสี เจ้าอาวาส ได้ทำการพัฒนาพื้นที่โดยรอบ จากเดิมเป็นเจดีย์เก่าๆ เป็นที่จอดรถ เป็นที่เลี้ยงวัว จนพระเจดีย์จารุมาทีกลายเป็นเจดีย์หลักของประเทศ เป็นศรีสง่าแก่ประเทศเนปาล รองจาก เจดีย์สยมภูวนารถและพระเจดีย์โพธินาถ ๒ เจดีย์หลักของประเทศเนปาล

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศเมียนมาร์ (๕ วัด) วัน

พฤหัสบดีที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ - ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

คณะผู้แทนองค์การพุทธโลก ถวายบริวารกฐิน ๕ วัดในเมียนมาร์ พร้อมมอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ในเมียนมาร์กว่า ๗๒ ล้านจัต หรือราว ๑.๗๘ ล้านบาท

โดยเริ่มต้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ นำโดย พระมหาคมสัน ธัมมาสันโน, น.พ. พรชัย พิญญพงษ์, กัลลลิตภัทร เจนจบ และคณะ ได้ร่วมถวายบริวารกฐิน ณ วัดปะเอ๊ะ (Pa - Auk) มณฑลพะโล่ ในภาคเช้า และในวันเดียวกัน ในภาคเย็น คณะองค์การพุทธโลก ได้เดินทางเพื่อมอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ในเมียนมาร์กว่า ๗๒ ล้านจัต หรือราว ๑.๗๘ ล้านบาท โดย องค์การพุทธโลก ร่วมกับภาคีเครือข่าย มอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ ที่อยู่ริมแม่น้ำอิรวดี เมียนมาร์ ซึ่งถูกน้ำกัดเซาะปรักหักพัง และ กำลังจะจมลงในแม่น้ำอิรวดี โดยมอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศาสนา และวัฒนธรรม นายธูระ อุ ออง โก ณ กระทรวงศาสนาและวัฒนธรรม กรุงเนปิดอว์ ประเทศเมียนมาร์ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ มี พระมหาเถระเมี้ยนจ้าวชาชาติจาจากมณฑลพะโล่, ดร.นีนเเอ รองประธานองค์การพุทธโลก จากเมียนมาร์ ร่วมคณะ ในครั้งนี้ด้วย

พระเจดีย์ที่กำลังทรุดตัวพร้อมจมลงในแม่น้ำอิรวดี อาทิ พระเจดีย์ ชเวอนธา, พระเจดีย์ ภาวตออยู่, พระเจดีย์เอตุลามาออง, พระเจดีย์ธัญญะเวอินเอ เป็นต้น

เจดีย์ทั้ง ๔ เจดีย์นี้ ๒ เจดีย์แรก ยอดพระเจดีย์และองค์เจดีย์๒ในท่อนโดนนํ้าเสาะหักลงนํ้าไป กำลังอยู่ในอันตราย อีก ๒ พระเจดีย์ กำลังจะโดนนํ้าเสาะเหมือน ๒ องค์แรก จึงต้องสร้างเขื่อนป้องกันมิให้นํ้าเสาะเจดีย์ซึ่งหลังจากบูรณะเสร็จแล้ว นอกจากนี้ คณะผู้แทนองค์การพุทธโลก ร่วมกับผู้แทนมูลนิธิธรรมกาย นำโดย พระ จิรวัดน์, สุนทิตพมโน ได้นำหมู่คณะถวายกฐิน ณ วัดชเวปีตา กรุงย่างกุ้ง เมื่อ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐, กัลฯ วันรัตน์ บุรณะสิทธิพร และคณะ ถวายบริวารกฐิน ณ วัดชเวจิน

มณฑลเลย เมื่อ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, พระมหาคมสันต์ ธัมมาสันโน ยังได้ถวายบริวารกฐิน เพื่อร่วมบุญกฐินอีก ๒ วัด คือวัดเมืงชะงาว มณฑลเลย และ วัดยีนง เมืองทวาย

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศกัมพูชา (๔ วัด)

เสาร์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๐

คณะผู้แทนองค์การพุทธโลก ร่วมกับ มูลนิธิธรรมกายนำโดย พระมหาสุรตน์ อัครตโน, พระสุขจันทร์ อดิสุโข, กัลฯ สุนีย์ สัจจาไชยนนท์, กัลฯกฤตยา ดีแหบ และ กัลฯจันทิพา วานิชกุล ร่วมถวายกฐินสัมฤทธิ์ ๔ วัด ในกัมพูชา ได้แก่

๑. วัดบึงชะงาว จ.โพธิสัตว์
๒. วัดสุวรรณภูมิ จ.พระตะบอง
๓. วัดเทพศรีธาราม จ. กอนดาล
๔. วัดราชโบริ จ. เสียมราฐ

งานจัดขึ้นในวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดสุวรรณภูมิ จ. พระตะบอง ซึ่ง เจ้าอาวาสแต่ละวัด ทั้ง ๔ วัด เป็นตัวแทนมารับกฐิน ปีนี้มีสาธุชนทั้งชาวไทย ชาวกัมพูชา ชาวท้องถิ่น และตามจังหวัดอื่นๆ มาร่วมงานกันหลายร้อยคน และ พิเศษปีนี้มีตัวแทนเยาวชนกัมพูชา เป็นประธานกฐินเป็นต้นแบบ สร้างแรงบันดาลใจ ให้เยาวชนกัมพูชารุ่นใหม่มีโอกาส ได้เป็นผู้นำทำความดี เข้าวัด สร้างบุญกุศล อีกด้วย

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศอินเดีย (๑ วัด)

พุธที่ ๑๘ พ.ย. ๒๕๖๐

กฐินสัมฤทธิ์ ณ วัดธรรมทีปะ (แสงประทีปแห่งธรรม)

รัฐตรีปุระ รัฐที่ยากจนที่สุดของอินเดีย โดยงานนี้ พระ รศ.ดร.ธัมมปิยะ เจ้าอาวาส, พระมหาจารา ผู้ประสานงาน จัดให้มีพิธี บรรพชาหมู่เยาวชนอินเดีย ๓๒ คน โดยได้กราบอาราธนา พระวิเทศภานาจารย์ (พระมหาสมบุญ สัมมาบุญโญ) เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายแคลิฟอร์เนีย เป็นพระอุปัชฌาย์ ซึ่งคณะกรรมการจัดงานได้เตรียมสถานที่เพื่อพิธีบรรพชา พิธีกฐิน และซ้อมพิธีบวชอย่างดี เท่าที่เวลาจะอำนวย ทั้งพิธีตัดปอยผม ขอขมา มอบผ้าไตร แต่กลางคืนมีฝนตกลงมาอย่างหนักจนสถานที่ที่เตรียมไว้อย่างดีไม่สามารถจัดงานได้ พระธัมมปิยะ เจ้าอาวาสจึงตัดสินใจย้ายมาจัดงานในห้องประชุมใหญ่แคว้นตรีปุระแทน ถึงกระนั้นก็มีชาวพุทธท้องถิ่นร่วมงาน กว่า ๕,๐๐๐ คน งานจัดทั้งภาคกลางวัน คือ พิธีบรรพชาหมู่ พิธีกฐิน เป็นลำดับต่อมา ในภาคเย็น ต่อภาคค่ำ แสดงธรรม การแสดงทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การปล่อยโยคลอย เพื่อบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้มีคณะจากผู้แทนมูลนิธิธรรมกาย พระสมาน ฐานสโม, พระวีเลป และคณะผู้แทนองค์การพุทธโลก ได้แก่ น.พ. พรชัย พิณพวงษ์, ดร.ไฉ่เก๋ตยง, กัลฯนภาพร บุญรัตน์ศิริ และกัลฯรัชฎาภิรักษ์ อุเทน ร่วมพิธีบรรพชา กล่าวคำถวายกฐิน และจตุปัจจัย

พระ รศ.ดร.ธัมมปิยะ นับว่าเป็นประเพณีประเพณีของชาวพุทธ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย มี ๘ รัฐ อาทิ ตรีปุระ อัสสัม, อรุณาจัลประเทศ, ฯลฯ พื้นที่นี้มีบางส่วนติดกับเมียนมาร์

และจิตตะกอง บังคลาเทศ ทำให้มีชาวพุทธดั้งเดิม และครั้งนี้เป็นปีที่ ๒ ของกฐินสัมฤทธิ์ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ คณะก็ได้ถวายกฐินสัมฤทธิ์ ทั้งที่รัฐตรีปุระ และอัสสัม จากการบุกเบิกของท่าน ทำให้มีชาวพุทธใหม่เกิดขึ้นมากมาย รัฐบาลอินเดียชื่นชมผลงานได้สนับสนุนให้ท่านเป็นเลขาธิการสหพันธ์พุทธนานาชาติ (International Buddhist Confederation) ซึ่งรัฐบาลอินเดียให้การสนับสนุนงบประมาณ

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศบังคลาเทศ (๑ วัด)

พุธที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

กฐินสัมฤทธิ์ ณ วัดสุตาจัน หมู่บ้านเราจัน แคว้นจิตตะกอง บังคลาเทศ เป็นปีที่ ๒ ติดต่อกัน เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐ สมเด็จพระสังฆราช มหาวีระ รองสังฆนายก เป็นประธานสงฆ์ คุณรัษฎารักษ์ อุเทน เป็นผู้แทนหมู่คณะ นำถวายผ้ากฐิน โดยมีคณะผู้แทนจากองค์การพุทธโลกร่วมพิธีในครั้งนี้ ได้แก่ น.พ.พรชัย พิญญพงษ์, ดร.ไต้เกีตยง, คุณณภาพร บุญญรัตน์สิริ ร่วมถวายกฐิน และบริวารกฐิน

แม้ว่าจะมีเหตุการณ์ความขัดแย้งในพรมแดน ระหว่างรัฐยะไข่ ของเมียนมาร์ และแคว้นจิตตะกอง ของบังคลาเทศ เรื่องชาวโรฮิงยา ที่เป็นข่าวทั่วโลก และกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างศาสนา สร้างความไม่ปลอดภัยแก่ชาวพุทธ โดยเฉพาะพระภิกษุเป็นอย่างมาก แต่งานครั้งนี้ก็ผ่านไปด้วยความราบรื่น และยังมีพิธีเปิดตัวหนังสือคู่มือสอตอบปัญหา World PEC ที่เรียบเรียงโดยพระมหาสมชาย ฐานะจุฑาโฒ, ดร.และคุณมิถิลา โชว์ดรี และคุณชาบุจ บาร์ว แปลเป็นภาษาเบงกาลี ประสานงานในการจัดงานกฐินในครั้งนี้ ซึ่งองค์กร Nirvana Peace Foundation คาดว่าจะจัดตอบปัญหาธรรม World PEC ได้ภายในเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ในงานยังมีการสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร โดยคณะสงฆ์กว่า ๓๐ รูป และสาธุชนชาวบังคลาเทศ ร่วมงานกว่า ๑,๐๐๐ คน นอกจากนี้ คณะสงฆ์นำโดยสมเด็จพระสังฆราช มหาวีระ รองสังฆนายก แห่งบังคลาเทศ ยังได้นำคณะสงฆ์และสาธุชน สวดถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ผู้เสด็จสวรรคาลัยอีกด้วย^{๓๗}

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศศรีลังกา (๒ วัด)

เสาร์ ๒๘, อังคารที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศศรีลังกา นับเป็นปีที่ ๒ ติดต่อกัน ณ วัดกัลปิตียะปุรณะ เมืองมาตาเล ศรีลังกา โดยพระอนุรุธะ มหาวีระ เจ้าอาวาส, เลขาธิการองค์การยูเนสโก พร้อมคณะสงฆ์ ร่วมพิธีรับกฐิน และ กรานกฐิน เมื่อ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๐ คณะจากมูลนิธิธรรมกาย นำโดย พระสมาน ฐานะสโม, น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ ประธานองค์การพุทธโลก พร้อมเครือข่ายกัลยาณมิตรจากดูไบ และคณะ

^{๓๗} น.พ.พรชัย พิญญพงษ์, (ธันวาคม ๒๕๖๐), “กฐินสัมฤทธิ์ประเทศบังคลาเทศ (๑ วัด), *อยู่ในบุญ*, [ออนไลน์], ฉบับที่ ๑๘๐ แหล่งที่มา: file:///C:/Users/tkk/Downloads/YNB6012%20 (1).pdf: p. 10 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

สาธุชนขององค์กรยูวสงฆ์โลก มาเลเซีย ร่วมสนับสนุนบุญกฐินในศรีลังกา การจัดงานกฐินในครั้งนี้ ได้จัดร่วมกับกิจกรรมใหญ่ประจำปี ขององค์กรยูวสงฆ์โลก คือ

การประชุมใหญ่ องค์กรยูวสงฆ์โลกครั้งที่ ๑๔ พิธีเปิดงาน ณ หอประชุมใหญ่สำนักงานรัฐมนตรีภาคกลาง เมืองแคนดี้ ศรีลังกา โดยมีหนายก สยามวงศ์อัสกริยา เป็นประธาน พร้อมด้วยพระมหาเถระหลากหลายนิกาย อาทิ อนุนายกสยามวงศ์มัลลวัตตะ, พระภิกษุวิมาละกิติ นิกายตันตระยาน, พระภิกษุณีกัณหา นิกายมหายาน, พระอนุรุธะมหาเถโร, เลขาธิการยูวสงฆ์โลก นิกายเถรวาท เป็นต้น โดยหัวข้อการประชุมใหญ่ คือ ผู้นำพุทธ เพื่อสันติภาพที่ยั่งยืน งานประชุมวิชาการปีนี้มี ๒ วัน คือ ๒๙ - ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐

ใน พิธีปิดการประชุมใหญ่ องค์กรยูวสงฆ์โลก ครั้งที่ ๑๔ ได้รับรับเกียรติจากประธานาธิบดีศรีลังกา ฯพณฯ ไมตรีปาละ สิริเสนา มาเป็นประธานและกล่าวสุนทรพจน์ในที่ประชุม

วันอังคารที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นพิธีทอดกฐิน ณ อนุรุธะ อาราม่า หรือ วัดอนุรุธะ เมืองมาตาเล ศรีลังกาพร้อมพิธีถวายสังฆทานแด่คณะสงฆ์ และ พิธีกรานกฐิน นอกจากนี้ พระมหาเถระอังสะบุ ยังจะได้ถวายพระมหาเจดีย์ชเวดากอง เพื่อมาประดิษฐาน ณ ที่แห่งนี้ ในอนาคตอันใกล้ นับเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะสงฆ์นิกายเถรวาท ในประเทศที่ถือว่าพุทธศาสนา นิกายเถรวาทเข้มแข็งที่สุดในโลก คือ ไทย ศรีลังกา และ เมียนมาร์

กฐินสัมฤทธิ์ ประเทศลาว (๑ วัด)

พฤษภดับที่ ๒ พฤษภิกายน ๒๕๖๐

คณะผู้แทน องค์การพุทธโลก และมูลนิธิธรรมกาย นำโดย น.พ. พรชัย พิณพวงษ์, คุณศักดิ์ - นฤมล - โสมรวิ สุทธิพงษ์คุณ, ดร.เขมิกา วรสันต์โต พร้อมคณะกัลยาณมิตรจาก DOU ๔๘ ท่าน ได้ถวายบริวารกฐิน ณ วัดมหันตเสตุการาม นครหลวงเวียงจันทร์ สปป. ลาว โดยมีพระอาจารย์ใหญ่ ดร. มหาบัวคำ สาริบุตร รองประธานศูนย์ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ผู้รับผิดชอบการศึกษาคณะสงฆ์ลาว เป็นประธานพิธีพระบุญทวี วิไลจักร กรรมการบริหารองค์การพุทธโลก เป็นผู้ประสานงาน พร้อมกันนี้ยังมีพิธีถวายพระบรมสารีริกธาตุ รวม ๒๕ วัด จากวัดทั่วประเทศ ในเขต ๑๔ จังหวัดจาก ๑๗ จังหวัดของ สปป. ลาว พร้อมถวายมหาสังฆทาน ๒๘ วัด ในพิธีถวายบริวารกฐิน ณ วัดมหันตเสตุการาม นครหลวงเวียงจันทร์ สปป.ลาว เป็น ๓ พิธีใหญ่ในคราวเดียวกัน นอกจากนี้ คณะศึกษารธรรมจาก DOU และองค์การพุทธโลก ยังได้ร่วมการตักบาตรพระ ๑๐,๐๐๐ รูป งานใหญ่ประจำปี ณ วัดพระธาตุหลวง นครหลวงเวียงจันทร์ สปป. ลาว ในวันที่ ๓ พฤษภิกายน จัดโดยรัฐบาลแห่งชาติ สปป. ลาว พร้อมทัศนศึกษา วัดสำคัญๆ ในนครหลวงเวียงจันทร์อีกด้วย

กฐินสัมฤทธิ์นานาชาติ นอกเหนือจากเป็นบุญพิเศษกาลทานแล้ว ยังถือเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเข้มแข็งในเครือข่ายของสงฆ์ และองค์การพุทธเถรวาทด้วยกัน เหมือนดังคำกล่าวที่ว่า “พุทธบุตรต้องเป็นหนึ่งเดียวกัน เหมือนดวงตะวันที่มีดวงเดียว” คณะกรรมการจัดงาน ขออนุโมทนาบุญเจ้าภาพที่ร่วมบุญกฐินสัมฤทธิ์ทั่วโลกทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

องค์การพุทธโลก ร่วมกับมูลนิธิธรรมกาย มอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ในเมียนมาร์กว่า ๗๒ ล้านจ๊ิต

องค์การพุทธโลก ร่วมกับมูลนิธิธรรมกาย มอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ ที่อยู่ริมแม่น้ำอิรวดี เมียนมาร์ ซึ่งถูกน้ำกัดเซาะปรักหักพัง และ กำลังจะจมลงในแม่น้ำอิรวดี โดย พระคมสันต์ ธัมมาสันโน และคณะ ได้เดินทางนำปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ จำนวนกว่า ๗๒ ล้านจ๊ิต หรือราว ๑.๗๘ ล้านบาท มอบให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศาสนา และ วัฒนธรรม นายธูระ อุ ออง โก ณ กระทรวงศาสนาและวัฒนธรรม กรุงเนปิดอว์ เมียนมาร์ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมานี้ พระมหาเถระเมื่อยะจ้าวชาดาอว์ จากมณฑลพะล่าย, ดร.นีนีเอ๋ รองประธานองค์การพุทธโลก จากเมียนมาร์ ร่วมคณะในครั้งนี้อย่าง

พระเจดีย์ที่กำลังทรุดตัวพร้อมจมลงในแม่น้ำอิรวดี อาทิ พระ เจดีย์ ชเวบอนธา พระเจดีย์ ภาวตออุ้ พระเจดีย์เอตุลามาออง พระเจดีย์ยอญชเววินเอ เป็นต้น ซึ่งหลังจากบูรณะเสร็จแล้ว กระทรวงศาสนาฯ เมียนมาร์จะได้เชิญคณะฯ ร่วมพิธีสมโภชน์ ฉลองพระเจดีย์ต่อไป พร้อมกันนี้คณะได้หารือแนวการทำงาน เพื่อเผยแผ่ ปกป้องพระพุทธศาสนาร่วมกันในหลายๆ ด้านอีกด้วย^{๓๘}

ค่ายเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ ๓ ณ เมืองอุลซาน ประเทศเกาหลีใต้

องค์กรเยาวชนปารามิตา (Paramita Youth Association of Korea) ภาควงการพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) เป็นองค์กรเยาวชนพุทธที่ใหญ่ที่สุดในประเทศเกาหลีใต้ สังกัดองค์กรพุทธนิกาย โจเก (Jogye Order of Korean Buddhism) ซึ่งเป็นนิกายพุทธที่ใหญ่ที่สุดของเกาหลีใต้ จัดค่ายเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ ๓ และ ค่ายเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐ ณ เมืองอุลซาน โดยมีองค์กรพุทธ ที่ประกอบไปด้วย ผู้นำและเยาวชน ร่วมงานจาก ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ, ศรีลังกา ไต้หวัน, จีน เมียนมาร์, ไทย และ เกาหลีใต้ เจ้าภาพ, ผู้นำและเยาวชนจากนานาชาติ เข้าร่วมงาน รวม ๙๓ รูป/คน เยาวชนเกาหลีใต้ ๕๕๖ คน รวมทั้งสิ้น ๖๔๙ คน ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมานี้ โดยตัวแทนจากประเทศไทยคือ เยาวชนจากชมรมพุทธสากล และ อาสาสมัครเพื่อสันติภาพโลก (V - Peace)

คำขวัญของการจัดงานปีนี้ คือ “Give Mind Peace, Make World Better” หรือ สร้างโลกที่ดีกว่า ด้วยสันติสุขภายใน

กิจกรรมต่างๆ ในค่ายเยาวชนฯ เริ่มจากการสัมมนาผู้นำองค์กรพุทธนานาชาติ ในวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยมุ่งเน้นความเป็นผู้นำ และรักษาวัฒนธรรมที่ดีขององค์กร จากนั้นเป็นพิธีเปิดงาน ค่ายเยาวชนนานาชาติ ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยอุลซาน โดยมีพระผู้ใหญ่ ผู้บริหาร จากองค์กรพุทธนิกายโจเก, แหกผู้มีเกียรติ ร่วมงานหลายท่าน อาทิ พระจีซอง ประธานด้านการเผยแผ่, พระชิมสัน

^{๓๘} “มูลนิธิธรรมกายมอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ในเมียนมาร์”, กัลยาณมิตร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www3.kalyanamitra.org/th/meritnews_detail.php?i=5881 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ประธานองค์กรเยาวชนปารามิตา, นายคิม จี ฮอน นายกเทศมนตรีเมืองอุลซาน, น.พ. พรชัย พิญญพงษ์ ประธานองค์การพุทธโลก ทั้ง ๔ ท่านขึ้นกล่าวเปิดงาน ให้ข้อคิดงานในครั้งนี้ นอกจากนี้ มีการแสดง Light & Sound, พิธีปฏิญาณตน, มอบของขวัญให้เยาวชน เป็นต้น^{๓๙}

ประชุมคณะกรรมการบริหารครั้งที่หนึ่ง ณ เมืองมณฑลและพุกาม ประเทศเมียนมาร์ ระหว่างวันที่ ๒๑ ถึง ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

เป็นการวางกิจกรรมการดำเนินงานตลอดปี ๒๕๖๑ เพื่อให้คณะกรรมการบริหารจาก ๑๖ ประเทศ ได้มีโอกาสร่วมพิธีตักบาตรพระ ๒๐,๐๐๐ รูป และตักบาตรแม่ชี ๓,๕๐๐ รูป ณ เมืองมณฑลและพุกาม เพื่อเป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมประเทศของตน

สำหรับการตักบาตรแม่ชีในครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่จัดตั้งมาจากการตักบาตรพระ ๒๐,๐๐๐ รูป เนื่องจากท่านพระมหาเถระอังสะบุ ซายาดอร์ ประธานกิตติมศักดิ์องค์การพุทธโลก เมียนมาร์ มีความเห็นว่าแม่ชีถือเป็นหนึ่งในพุทธบริษัทสี่ เป็นสตรีในพระพุทธศาสนาที่สมควรได้รับการสนับสนุน เพราะมีบทบาทสำคัญในการรักษา ปกป้องพระพุทธศาสนา เป็นหนึ่งในสี่เสาหลักของพุทธบริษัท ๔ จึงได้จัดพิธีตักบาตรถวายชุดแม่ชีและเครื่องใช้จำเป็นต่างๆ ณ วัดเจ้าต่อจี เมืองมณฑลและพุกาม ในวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑ ในภาคบ่าย ซึ่งแม่ชีก็มีตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนกระทั่งถึงวัยสูงอายุที่มารับบาตรในครั้งนี้ นับเป็นภาพที่งดงามและประทับใจแก่ผู้ร่วมงานมากที่คณะสงฆ์แต่คบดียุทธยานท่านยังเห็นความสำคัญของแม่ชีในครั้งนี้

สำหรับการประชุมกรรมการบริหารองค์การพุทธโลกโดยมีกิจกรรมที่สำคัญหลายอย่าง อาทิการจัดงานวิสาขบูชานานาชาติในประเทศไต้หวัน, การบวชนานาชาติครั้งที่ ๑ ในเดือนธันวาคม ณ ประเทศไทย และ การประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก ในเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ณ ย่างกุ้ง และเมืองเมะล่ายไย เป็นต้น^{๔๐}

พิธีมอบรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ค่ายเยาวชนพุทธนานาชาติ ฉลองวันคุ้มครองโลก ปี ๒๕๖๑

องค์การพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) จัดพิธีมอบรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ครั้งที่ ๒ ณ ตึกเฉลิมพระเกียรติฯ วัดเขยันท (พระอารามหลวง) จ.ปทุมธานี เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ โดยมี พระเดชพระคุณ พระเทพรัตนสุธี เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีเป็นประธานสงฆ์ และ ประธานในพิธีถวาย/มอบรางวัล

^{๓๙} ค่ายเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ ๓ ณ เมืองอุลซาน ประเทศเกาหลีใต้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/pg/picturesofaday/photos/?tab=album&album_id=1892256784360969 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๔๐} ดูเพิ่มเติมที่ งานมหาบุญ ‘มณฑลและพุกาม’ ร่วมตักบาตรพระ ๒ หมื่นรูป, (๒๙ มกราคม ๒๕๖๑), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/region/news_820290 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

พิธีมอบรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา “รางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและยกย่องผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ต่อสังคม ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งเพื่อสร้างผู้นำ ประชาชนและเยาวชนที่เป็นต้นแบบด้านศีลธรรม เป็นทูตพระพุทธศาสนา เผยแผ่หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ให้เกิดสันติสุข และสันติภาพโลกต่อไป

สำหรับปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ ในโอกาสฉลองวันคุ้มครองโลก มีผู้ผ่านการคัดเลือก ได้รับรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ครั้งที่ ๒ จาก ๑๓ ประเทศ เป็นพระภิกษุ ๖ รูป ข้าราชการ ผู้นำองค์กร พุทธ นักรักกิจ ศิลปินดารา ประชาชนผู้ปฏิบัติธรรม เยาวชน รวม ๓๔ คน, องค์กร/ชมรม/กลุ่ม รวม ๗ องค์กร รวมทั้งสิ้น ๔๗ รูป/คน/องค์กร พระภิกษุผู้รับรางวัลอาทิ พระมหาเถระเมี้ยนมาร์อัคร มหาสัมธัมมโชติกะ อัครมหาบัณฑิต อัครมหาคันถะวาจกะ ทั้ง ๒ รูป คือ พระมหาเถระไวพอนลา, พระมหาเถระเชนติต้า, ข้าราชการ อาทิ ฯพณฯ โสวัณนิ ที่ปรึกษากระทรวงธรรมการ ราชอาณาจักรกัมพูชา, ผู้นำองค์กรพุทธ อาทิ คุณมิลลา โชว์ตรี จากจิตตะกอง บังคลาเทศ, นักรักกิจ อาทิ คุณรองรักษ์ บุญศิริ จากประเทศไทย, ศิลปิน ดารา อาทิ คุณกานัน มาลิต ดาราดังบอลลิวูด จากประเทศอินเดีย, ประชาชนผู้ปฏิบัติธรรม อาทิ คุณภาวิชัยญาน ศรีวรรณวัฒน์, เยาวชน อาทิ ด.ญ. จินตามณี ศรีสว่าง จากประเทศไทย เป็นต้น ทั้งนี้ก่อนพิธีมอบรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก สถาบันวิจัยวิกรมศิลา ประเทศอินเดีย โดย ดร.เอ็มเค โอตานี ประธานสถาบัน พร้อม ดร.ฮีโร ฮีโต้ ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารสถาบัน ได้น้อมถวาย ปริญญากิตติมศักดิ์ คชภูมิตกิตติมศักดิ์ แต่ พระเทพรัตนสุธี ประธานสงฆ์ ในฐานะที่ท่านทุ่มเทให้การศึกษาของสงฆ์ ฟื้นฟูศีลธรรม เยาวชน สร้างความกลมเกลียวในหมู่คณะสงฆ์ และชาวพุทธ พัฒนางานพระพุทธศาสนา ตลอดชีวิตการอุปสมบทของท่าน

ภาคเช้าวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๑ มีพิธีเปิดค่ายเยาวชนนานาชาติ ๑๐ ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์, กัมพูชา, มาเลเซีย อินเดีย บังคลาเทศ, เนปาล, ภูฏาน ไต้หวัน, สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย ซึ่งประธานสงฆ์พระเดชพระคุณ พระเทพรัตนสุธี เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี เป็นประธาน พร้อมเชิญชวนผู้นำองค์กรพุทธ เยาวชนทุกประเทศ ร่วมงานประชุมใหญ่พุทธศาสนานานาชาติ ที่จะจัดในประเทศไทย งานมาฆบูชา ปีพุทธศักราช ๒๕๖๓ ในนามคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นเป็นการบรรยาย ภาพรวมกิจกรรมองค์การพุทธโลก (พล.) โดยพระพรชัย พลวธมโม ประธานองค์การฯ, ภาพรวมกิจกรรมเยาวชนในไทย อาทิ การตอบปัญหาธรรมทางก้าวหน้า, V star ฯลฯ โดยพระวิโรจน์ อัครจิตโต หัวหน้าศูนย์พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ชมรมพุทธศาสตร์สากล ซึ่งได้รับความสนใจจาก ผู้นำองค์กรพุทธ เยาวชนพุทธประเทศต่างๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้ พระมหาเถระ, ผู้นำองค์กร พุทธนานาชาติ, ผู้นำเยาวชนพุทธนานาชาติกว่า ๑๐ ประเทศ ได้ร่วมกิจกรรม วันคุ้มครองโลก ทุก

กิจกรรม ทั้งตักบาตร, บูชาข้าวพระ, พิธีอัญเชิญและทอดผ้าป่า, พิธีตอกเสาเข็มเจดีย์สิริปทุมทิพย์
ฉลอง ๔๘ ปีวัดพระธรรมกาย^{๔๑}

องค์กรพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) เปรียบเหมือนองค์กรจิตอาสาในระดับนานาชาติ ทั้งนี้เพราะยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล เพียงแต่ทุกคนมีจิตอาสาและเนื่องจากสมาชิกและกรรมการบริหารส่วนหนึ่งเคยเป็นสมาชิกขององค์กรพุทธนานาชาติมาก่อน จึงมีความเข้าใจแนวทางของการจัดโครงสร้าง, แนวทางการทำงาน และการขยายเครือข่ายสมาชิก

๓.๓ สรุป

องค์กรพุทธโลกที่ดั่งขึ้นมา ล้วนแล้วแต่ เป็น เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue Network) ข้ามมิติ ของเครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area Network) หรือ เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ (Structure Network) โดยอาศัยกิจกรรมเป็นตัวเชื่อมเครือข่ายองค์กรพุทธเข้าด้วยกัน มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป^{๔๒} นอกจากนี้จุดเริ่มต้นขององค์กร ถูกสร้างขึ้นมาจากด้วย ลักษณะ เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ คือจากผู้ที่มีความคิดตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกัน มารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ไปจนถึงร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า แต่เมื่อมารวมตัวกัน มีการจัดตั้งองค์กรเป็นทางการแล้ว มีนโยบาย และการดำเนินงาน ที่ชัดเจน หลายองค์กรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็ถือเป็น เครือข่ายจัดตั้ง^{๔๓} เพียงแต่ ขององค์กรพุทธโลกทั้งสามองค์กรดำเนินได้อย่างยั่งยืน トラบไคที่ยังมีศูนย์ประสานงาน และ ผู้จัดการที่เข้มแข็ง ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมขององค์กรได้อย่างสม่ำเสมอ

การสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก (World Buddhist Organizational Networking) มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมชาวพุทธทั่วโลก ในการพบปะแลกเปลี่ยนหารือและทำงานร่วมกันในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากการมีหลากหลายนิกายของพระพุทธศาสนา อาทิ นิกายใหญ่ๆ ทั้งสาม ได้แก่ พุทธศาสนานิกายมหายาน นิกายเถรวาท และ นิกายวัชรยาน หรือ เอ็มทีวี (MTV – Mahayanna, Theravada, Vajjarayana) ทำให้องค์กรพุทธโลกมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีให้กับผู้นำองค์กรพุทธหลากหลายนิกายเหล่านั้น ได้มีโอกาสพบเจอ แลกเปลี่ยน และรับรู้ข้อมูลสถานการณ์

^{๔๑} พระพรชัย พลวธมโม, (พฤษภาคม ๒๕๖๑), “พิธีมอบรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ค่ายเยาวชนพุทธนานาชาติ ฉลองวันคุ้มครองโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๑”, *อยู่ในบุญ*, [ออนไลน์], ฉบับที่ ๑๘๕, แหล่งที่มา: http://www.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=4371, [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๔๒} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, “รูปแบบของเครือข่าย”, *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, หน่วยที่ ๑๔*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๘๙.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๐.

พระพุทธศาสนาในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก แม้ว่าในอดีตชาวพุทธหลากหลายนิกาย แทบจะไม่เคยทำสงครามกัน ดังเช่นศาสนาอื่นก็ตาม แต่ก็มีความขัดแย้งในวัตรปฏิบัติในหลายหลายประเด็น ที่ส่งผลให้คณะสงฆ์ และชาวพุทธไม่สามารถมีวิถีปฏิบัติที่เป็นหนึ่งเดียวกันได้ องค์กรพุทธโลกต่างๆ จึงมีความสำคัญ ในการหาจุดร่วมท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งในการจัดตั้งองค์กรพุทธโลกแต่ละองค์กรนั้น ก็มี เหตุ ที่มาในการจัดตั้ง กรรมการบริหาร วาระในการดำเนินงาน มีการประชุมใหญ่อันเป็นกิจกรรมหลักขององค์กร และอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่น ภายในประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ สาเหตุสำคัญเหล่านี้ จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแต่ละ องค์กร โดยจะมีความแตกต่างในรายละเอียด หรืออัตลักษณ์ขององค์กร อาทิ องค์การพุทธศาสนิก สัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) หรือ World Fellowship of Buddhists (WFB) อัตลักษณ์ขององค์กร คือ มิตรภาพ หรือคำว่า Fellowship สมาสาคลวันวิสาขบูชาโลก หรือ International Council for the Day of Vesak (ICDV) อัตลักษณ์ขององค์กร คือ วันวิสาขบูชา ที่ทำให้ชาวพุทธทุกคนได้มาประชุม ร่วมกันโดยมีองค์การสหประชาชาติให้การรับรอง อีกทั้งองค์กรสมาสาคลวิสาขบูชาโลกก็ยังได้รับ สนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลไทยการจัดงานแต่ละครั้ง การจัดงานจึงจัดในวโรกาสพิเศษของ สถาบันหลักของประเทศไทย คือสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันศาสนาอีกด้วย

อัตลักษณ์ที่สำคัญขององค์การพุทธโลก หรือ The World Alliance of Buddhists (WAB) คือคำว่า เครือข่ายหรือพันธมิตร ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักตามที่ระบุไว้ในธรรมนูญ คือ PPP (Protection, Propagation and Preservation) หรือปกป้อง เผยแผ่ ฟื้นฟู พระพุทธศาสนา ซึ่งการ ที่สมาชิกจะร่วมเป็นสมาชิกและร่วมทำงานกับองค์กรไหนก็ขึ้นกับความคุ้นเคยและความชอบทิศ ทางการดำเนินงานขององค์กรนั้นๆ เป็นหลัก ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคยชี้ให้พระภิกษุดูว่า พระภิกษุผู้เดินตามพระสารีบุตรก็ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ทรงภูมิปัญญา พระภิกษุ ผู้เดินตามพระอนูรุทธะ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ชำนาญทางการมีฤทธิ์ พระภิกษุผู้อุปฐากรับใช้พระอานนท์ ก็ล้วนแล้วแต่เป็น พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงพหุสูต เป็นต้น

การเกิดองค์กรพุทธโลกในหลายองค์กรจึงน่าจะเป็นข้อดีสำหรับชาวพุทธหรือผู้นำองค์กร พุทธต่างๆ ในการเป็นเวทีให้ตนเองไปสู่พระพุทธศาสนานานาชาติเปิดโลกทัศน์ และทำให้เกิดการ ยอมรับในความหลากหลาย ที่แตกต่างกับตนเองมากขึ้น จะเห็นว่า อย่างน้อยที่สุดองค์กรพุทธ หลากหลายนิกายเหล่านั้น ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ก็ยังรักษาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าไว้ให้กับอนุชนรุ่นหลังได้ ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดขององค์กรพุทธโลกทั้งสามองค์กร ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ เปรียบเทียบแนวทางการทำงานของ ๓ องค์กรพุทธโลก

สาระสำคัญ	WFB	ICDV	IABU	WAB
ปีก่อตั้ง	พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. ๑๙๕๐)	พ.ศ. ๒๕๕๑ จดทะเบียนปี ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๘)	พ.ศ. ๒๕๕๐ จดทะเบียนปี ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๗)	พ.ศ. ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖)
สำนักงานใหญ่	ไทย	ไทย	ไทย	ไทย
กิจกรรมหลัก	การประชุมใหญ่ ทุก ๒ ปี การประชุมคณะกรรมการบริหาร กิจกรรมอนุกรรมการ กิจกรรมสำนักงานใหญ่	การประชุมใหญ่วิชาการ ช่วงวิชาบูชาทุกปี (UNDV)	การประชุมใหญ่วิชาการ ทุกปี ทำงานด้านวิชาการเสริม ICDV	การประชุมใหญ่ ทุก ๑ ปี การประชุมคณะกรรมการบริหาร กิจกรรมอนุกรรมการ กิจกรรมสำนักงานใหญ่
คณะผู้บริหาร	ประธาน – นายแผน วรณเมธี เลขาธิการ – นายพัลลภ ไทยอารี คณะกรรมการบริหาร-๑๑ ท่าน	ประธาน – พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) ประเทศไทย เลขาธิการ – พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปัญญา, รศ.ดร.)	ประธาน – พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) ประเทศไทย เลขาธิการ – พระ ดร.คำหมาย ธรรมสามี, สหราชอาณาจักร	ประธาน – นพ.พรชัย พิณบุญพงษ์ ประเทศไทย เลขาธิการ – ดร.ไฉ่เกี๊ยะ ยง, คูไบ, สหรัฐอเมริกาบิรมิเรตส์
คณะกรรมการบริหาร	๑๑ รูป/คน	๒๔ รูป/คน	๑๙ รูป/คน	๒๗ รูป/คน
คณะกรรมการผู้มีตำแหน่งที่สำคัญ	- ประธานกิตติมศักดิ์ ๑ ท่าน - รองประธาน ๑๖ ท่าน - ประธานกรรมการบริหาร ๑๑ ท่าน			- ประธานกิตติมศักดิ์ ๓ ท่าน - ที่ปรึกษา ๑๙ ท่าน - ประธานกรรมการบริหาร ๘ ท่าน
การประชุม	การประชุมใหญ่ - ทุก ๒ ปี การประชุมใหญ่และมีการเลือกตั้ง - ทุก ๔ ปี	การประชุมใหญ่ – อย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง การประชุมกรรมการบริหาร – ไม่ได้ระบุในธรรมนูญ	การประชุมใหญ่ – อย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง การประชุมกรรมการบริหาร – อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง	การประชุมกรรมการบริหาร – อย่างน้อย ทุก ๖ เดือน การประชุมใหญ่ – ทุก ๑ ปี การประชุมใหญ่และมีการเลือกตั้ง - ทุก ๓ ปี

สาระสำคัญ	WFB	ICDV	IABU	WAB
วาระคณะกรรมการบริหาร	๔ ปี	๔ ปี	ไม่ได้ระบุในธรรมนูญ	๓ ปี
การรับและขยายสมาชิก	ประเภทสมาชิก – องค์กร จำนวนสมาชิก ๕๕ ประเทศ* ๑๙๗ องค์กร*	ประเภทสมาชิก – บุคคล ขึ้นกับการพิจารณาของ กรรมการบริหาร	ประเภทสมาชิก – องค์กร ขึ้นกับการพิจารณาของ กรรมการบริหาร	ประเภทสมาชิก: สมาชิกสามัญ (จ่ายค่าสมาชิก) – องค์กร และ บุคคล จำนวนสมาชิก-๒๘ ประเทศ ๖๐ องค์กร ๑๐ ท่าน สมาชิกวิสามัญ – จำนวนสมาชิกสมทบ ๕๒ ประเทศ
งบประมาณการดำเนินงาน องค์กร	-ค่าสมาชิก - การรับบริจาค - งบสนับสนุนจากรัฐบาล	การสนับสนุน งบประมาณ จาก ภาครัฐบาลไทย และ เงินบริจาค	การสนับสนุน งบประมาณ จาก ภาครัฐบาลไทย ค่าสมาชิก และ เงิน บริจาค	-ค่าสมาชิก - การรับบริจาค - การจัดกิจกรรม
การสนับสนุนจากรัฐบาลใน ท้องถิ่น	ได้รับการสนับสนุน จากกรม ศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เป็น องค์กรพิเศษ ตาม พรบ. กรม ศาสนา	ได้รับการสนับสนุน งบประมาณ จาก ภาครัฐบาลไทย	ได้รับการสนับสนุน งบประมาณ จากภาครัฐบาลไทย	ไม่ได้รับการสนับสนุน งบประมาณ จาก ภาครัฐบาล

บทที่ ๔

รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

ในบทที่ผ่านมาได้กล่าวถึง ปัจจัยและกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมต่อการจัดตั้งองค์กรพุทธโลก ทั้ง ๓ กลุ่มองค์กร ได้แก่ องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ซึ่งทำงานร่วมกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) และองค์การพุทธโลก (พล.) ในบทนี้จะกล่าวถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางแก้ไข รวมถึงวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

๔.๑ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก

องค์กรทุกองค์กรย่อมมีจุดแข็งและจุดอ่อน ทำอย่างไรเราจะดำรงจุดแข็งขององค์กร แก้ไขจุดอ่อน และสร้างแนวทางการพัฒนา จนกลายเป็นจุดขายขององค์กร ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพ ความเข้มแข็งของเครือข่าย อาจพิจารณาได้จาก

๑. **สัมพันธภาพ** คือ ความใกล้ชิดสนิทสนม กลมเกลียวกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความอะลุ่มอล่วย ยืดหยุ่น ที่เป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่มที่มีความเข้าใจ และความจริงใจเป็นพื้นฐาน

๒. **ความชัดเจนของเป้าหมาย** ซึ่งมาจากความคิดเห็นของสมาชิก เป็นเสมือนเข็มทิศนำทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้เข้าใจตรงกัน และเดินไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่หลงใช้เวลาและทรัพยากรกับการกิจที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย

๓. **กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ** เครือข่ายต้องมีความเป็นประชาธิปไตย ให้สมาชิกเสนอความคิดเห็น ให้สิทธิ์ในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระเต็มที่ ย่อมบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่าย

๔. **ลักษณะกิจกรรมและความต่อเนื่อง** ดำเนินกิจกรรมด้วยสมาชิกในเครือข่ายเองไม่ใช่การพึ่งพิงจากภายนอก นอกจากนี้ความสม่ำเสมอต่อเนื่องของกิจกรรม ก็เป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายด้วยเช่นกัน

๕. **แหล่งของทรัพยากร/ศักยภาพ** การที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และดึงศักยภาพทรัพยากรที่มีอยู่ภายในเครือข่ายมาใช้ เป็นความเข้มแข็งของเครือข่ายที่สามารถพึ่งตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่า เครือข่ายจะปฏิเสธการสนับสนุนจากภายนอกโดยสิ้นเชิง

๖. การเรียนรู้และนวัตกรรม ความหลากหลายที่มารวมกันของสมาชิก ควรก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ สามารถนำไปสู่การพัฒนา จนเกิดการสร้างสรรค์ นวัตกรรมตามมา

๗. เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ปัจจุบันประเด็นปัญหาสาธารณะ จำนวนไม่น้อยที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปสู่ข้อยุติ ด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย

๘. เกิดอำนาจหรือพลังอำนาจแฝง เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กรและเครือข่าย อำนาจหรือการต่อรองนี้จะไม่มีเกิดขึ้นได้หากไม่มีการรวมกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกัน

แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย โดย ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่าย ทั้ง ๘ ประการนี้ จะได้วิเคราะห์รายละเอียด จุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กรพุทธโลกทั้งสาม รวมถึงจากข้อมูลการศึกษาทั้งเอกสารองค์กรและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ดังนี้

๔.๑.๑ จุดแข็ง

๔.๑.๑.๑ องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

พ.ส.ล. เป็นองค์กรที่มีจุดแข็ง ผู้วิจัยสรุปจุดแข็งขององค์กรได้ดังต่อไปนี้

๑. ศักยภาพ พบว่าเป็นองค์กรพุทธโลกที่ตั้งมายาวนานที่สุดมีที่มาขององค์กรชัดเจน มีองค์กรพุทธขนาดใหญ่ ๖ ประเทศ ให้การสนับสนุน ได้แก่ จีน ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ศรีลังกา และไทย เห็นได้จากการหมุนเวียนรับเป็นเจ้าภาพการประชุมใหญ่ทุก ๒ ปี ประเทศที่เป็นเจ้าภาพการประชุมในช่วงหลังๆ จะอยู่ใน ๖ ประเทศนี้^๑ ได้รับการสนับสนุนการบริหารงานสาธารณสงเคราะห์จากองค์กรพุทธต่างๆ ที่มีศักยภาพในต่างประเทศ เพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ อาทิ การช่วยเหลือน้ำท่วมใหญ่ประเทศไทย ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔, การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติประเทศเนปาล ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ เป็นต้น

๒. กิจกรรมและความต่อเนื่อง มีวาระการประชุมใหญ่สม่ำเสมอทุกๆ ๒ ปี มีธรรมนูญองค์กรที่ชัดเจนและสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเทพมหานคร มีการหมุนเวียนเจ้าภาพการประชุมกรรมการบริหาร, การประชุมใหญ่ไปยังนานาประเทศที่หลากหลาย

๓. เกิดอำนาจหรือพลังอำนาจแฝง พบว่าประธานองค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก จากประเทศไทย แต่ละท่านเป็นผู้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงกรรมการสำนักงานใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนี้ ยังพบว่า พ.ส.ล. มีสมาชิกที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสหลากหลายนิกาย ทั้งมหายาน เถรวาท และวัชรยาน (MTV: Mahayana, Theravada and Vajjarayana) ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ ๔๑ ประเทศ ๑๙๗ องค์กร นอกจากนี้

^๑ องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), THE WORLD FELLOWSHIP OF BUDDHISTS ความเป็นมาขององค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

องค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (ย.พ.ส.ล.) และมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก (ม.พ.ล.) ซึ่งทำงานร่วมกับองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ก็มีระบบการสร้างเครือข่าย ศูนย์ภาคีของตนเอง และมีสมาชิก ๔๑ ประเทศ ๑๙๗ องค์กร^๒

๔.๑.๑.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.)

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (ICDV) มีภาพลักษณ์ที่ชัดเจน คือเป็นประธานจัดงาน วิสาขบูชาโลก มีการรวมตัวกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) เพื่อการจัดงานวิชาการแล้ว ก็ต่อยอดพัฒนางานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) สามารถใช้สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นเวทีกลางในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรชาวพุทธทั่วโลก และเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานกับองค์การสหประชาชาติและประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ ผู้วิจัยสามารถประมวลจุดแข็งของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) (International Council of the United Nations Day of Vesak: ICDV) ดังนี้

๑. ศักยภาพ สำนักงานใหญ่ของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก และสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ ตั้งอยู่ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากรัฐปีละกว่าหนึ่งพันล้านบาท ทำให้เป็นจุดแข็งของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกและสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ ที่มีสำนักงานใหญ่ที่พร้อม ทั้งสถานที่ บุคคล งบประมาณ และการสนับสนุนการดำเนินงานจากภาครัฐ^๓

บทบาทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริหาร ทำให้สามารถสร้างสัมพันธ์ (connection) กับบุคคลและองค์กรต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการเกื้อกูลและสนับสนุนทั้งมหาวิทยาลัยและองค์กรสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก อีกด้วย อาทิ การถวาย (มอบ) ปริญญาคุณวุฒิตดิมศักดิ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งที่เป็นพระภิกษุเถระและฆราวาสจากในและต่างประเทศ รวมถึงพระภิกษุและฆราวาสที่สนับสนุนกิจการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนั้น เมื่อจัดอันดับจำนวนพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบัน ผลปรากฏว่ามหาจุฬาเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ใหญ่ที่สุดในโลก การได้รับปริญญาคุณวุฒิตดิมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก จึงเป็นเรื่องที่พระมหาเถระทั่วโลกภาคภูมิใจมาก นอกจากนี้ การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาชาวพุทธที่โดดเด่นในแต่ละประเทศ เพื่อจูงใจให้เดินทางมาศึกษา ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก็มีผลให้นักศึกษาเดินทางมาศึกษาเพิ่มขึ้นอีกด้วย เป็นต้น

^๒ ดูเพิ่มเติมที่ THE WORLD FELLOWSHIP OF BUDDHISTS, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/regional-centres.php> [๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^๓ ก้าวสำคัญของการพุทธศาสนาไทย สู่วิสาขบูชาโลก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.cpall.co.th/News-Center/special-scoop/special-scoop/๕/> [๑๙ ก.พ. ๒๕๖๑].

๒. ความชัดเจนของเป้าหมาย สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (ICDV) มีภาพลักษณ์ที่ชัดเจน คือเป็นประธานจัดงานวิสาขบูชาโลก เป็นเวทีกลางในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรชาวพุทธทั่วโลกและเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานกับองค์การสหประชาชาติและประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ มีการรวมตัวกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) เพื่อการจัดงานวิชาการแล้ว ก็ต่อยอดพัฒนางานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) สามารถใช้สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

๓. การเรียนรู้และนวัตกรรม มีสายวิชาการสนับสนุนที่เข้มแข็ง คือ สมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ (International Association of Buddhist Universities - IABU) มาสนับสนุนงานประชุมวิชาการประจำปี ในงานวิสาขบูชาโลก ทำให้บทบาททางวิชาการของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก โดดเด่น เป็นเวทีที่รวมของนักวิชาการพุทธศาสนาระดับโลกที่แท้จริง เกิดนวัตกรรม อาทิ พระไตรปิฎกฉบับสากล ๓ นิกาย ทั้งภาษาอังกฤษ และ ภาษาไทย เปิดตัวในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ และ ปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ ตามลำดับ

๔. กิจกรรมและความต่อเนื่อง สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) หลังจากที่ตั้งตั้งเป็นทางการ ราวปี พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็สามารถจัดงานวิสาขบูชาโลก ทุกปี จนถึงปัจจุบัน

๕. เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ผู้นำสูงสุด (ประธานองค์กร) ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) เป็นพระมหาเถระที่มีความสามารถโดดเด่น เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วยคุณสมบัติต่างๆ อาทิ ความรู้ทางพระพุทธศาสนา การใช้ภาษาอังกฤษ การจัดการ วิสัยทัศน์ในการทำงาน นอกจากนี้ ประธานองค์กรยังดำรงตำแหน่งสำคัญในคณะสงฆ์คือเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม (ม.ส.) เป็นผู้มียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการทำงานของคณะสงฆ์ไทย อีกทั้งเป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) จึงสามารถนำมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นฐานอำนาจในการประสานงานกับมหาเถรสมาคม และรัฐบาลไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน ท่านก็ยังมีบทบาทของประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกอีกด้วย (International Council of the United Nations Day of Vesak) จึงสามารถเชื่อมองค์กรพุทธระหว่างประเทศกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน อยู่ในสถานการณ์ที่ได้เปรียบอย่างมาก หรือ win win และสามารถผลักดันนโยบายหลายอย่างได้ทั้งในระดับประเทศ และ ระดับสากล

๔.๑.๑.๓ องค์การพุทธโลก (พล.)

องค์การพุทธโลกเป็นองค์กรพุทธที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ สมาชิกส่วนใหญ่จึงเป็นผู้บริหารองค์กรระดับกลางและอายุน้อย เมื่อเทียบกับองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) หรือสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธ ศาสนานานาชาติ (สมพน.) แต่ก็มีข้อดีคือทำให้มีเวลาในการร่วมกิจกรรม ส่วนรวมมาก และมีความคิด

สร้างสรรค์ที่จะทำกิจกรรมใหม่ๆ ที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้น อาจถือได้ว่าองค์การพุทธโลก (พล.) เป็นองค์กรผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความคล่องตัวในการทำงาน

จุดเด่นอีกประการขององค์การพุทธโลก (พล.) อาจนับว่าเป็นองค์กรที่มีกิจกรรมนานาชาติหลากหลายเกือบทุกเดือน สมาชิกสามารถเข้าร่วมได้ตามความชอบ อีกทั้งการได้รับเชิญจากหน่วยงานต่างๆ จากองค์การพุทธนานาชาติ ทำให้มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับนานาชาติมากขึ้น แม้จะเป็นองค์กรใหม่ แต่ก็มีสมาชิกหลากหลายนิคมซึ่งเป็นสมาชิกสามัญถึง ๒๘ ประเทศ ๖๐ องค์กร^๔

๑. ศักยภาพ การที่ประเทศไทยเป็นสำนักงานใหญ่คณะกรรมการสำนักงานใหญ่หลายท่านมาปฏิบัติธรรม ณ วัดพระธรรมกายทำให้สามารถใช้ศักยภาพของวัดพระธรรมกายบุคลากร ในการประสานงาน ต้อนรับดูแล เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ และ สมาชิกองค์การพุทธโลก (พล.) สามารถร่วมกิจกรรมบุญใหญ่ต่างๆ ของวัดพระธรรมกาย ทำให้กรรมการองค์การพุทธโลก (พล.) ได้มีการพบประพุดคุยทำกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ นอกเหนือจากการประชุมตามปกติอาทิ เช่น งานมาฆบูชา การจุดโคมประทีปบูชาพระรัตนตรัยนับแสนดวง ซึ่งมีผู้นำชาวพุทธทั่วโลกนอกเหนือจากสมาชิกองค์การพุทธโลก (พล.) มาร่วมกิจกรรมอยู่แล้ว งานวันคุ้มครองโลก งานวิสาขบูชา งานทอดกฐินประจำปี เป็นต้น อีกทั้งการขยายงานของวัดพระธรรมกายในบางประเทศก็สามารถเสริมงานกับองค์การพุทธโลก (พล.) ซึ่งกันและกัน อาทิเช่น การตักบาตรใหญ่ในเมียนมาร์ ๒๐,๐๐๐ รูป ในมณฑลเลย เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๑ และการประชุมคณะกรรมการบริหารครั้งที่ ๑ ขององค์การพุทธโลก (พล.) ในขณะเดียวกัน ก็ มีสมาชิกองค์การพุทธโลก (พล.) ที่มีศักยภาพและกระตือรือร้นในการทำงานสนิทแนบแน่น อาทิประเทศเมียนมาร์ ไต้หวัน อินเดีย ในขณะเดียวกันสมาชิกขององค์การพุทธโลกก็มีอยู่ทุกภูมิภาคทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงกลาง โอเชียเนีย ยุโรป อเมริกา และ แอฟริกา จึงทำให้องค์การพุทธโลก (พล.) มีเครือข่ายสมาชิกที่สามารถประสานงานกันได้ทั่วโลก อาจสรุปจุดแข็งขององค์การพุทธโลก (พล.) ได้ดังนี้

๒. กิจกรรมและความต่อเนื่อง เป็นองค์กรที่มีกิจกรรมหลากหลาย สมาชิกสามารถเข้าร่วมได้ตามความสนใจและมีกิจกรรมนานาชาติเกือบทุกเดือน มีการประชุมใหญ่ทุกปี เป็นองค์กรผู้นำรุ่นใหม่ ผู้บริหารองค์การพุทธระดับกลาง ทำให้มีเวลาในการร่วมกิจกรรมส่วนรวมมาก มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำกิจกรรมใหม่ๆ ต่างๆ มีความพร้อมในการทำงานสูง และ กระตือรือร้นในการทำงาน

^๔ องค์การพุทธโลก (พล.) World Alliance of Buddhist Leaders เป็นเครือข่ายองค์กรพุทธศาสนานานาชาติ จัดตั้งขึ้นเมื่อ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๙ เพื่อประสานความร่วมมือผู้นำองค์กรพุทธทั่วโลก ในการทำงานร่วมกันเพื่อปกป้อง เผยแผ่ และฟื้นฟูพระพุทธศาสนา..... (๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9600000047816> [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

๓. สัมพันธภาพ องค์การพุทธโลก (พล.) มีภาคีสมาชิกที่แน่นแฟ้นในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศในโซนรอบสำนักงานใหญ่ ประเทศไทย อาทิ เมียนมาร์ กัมพูชา และสมาชิกในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ทำให้องค์การพุทธโลก (พล.) มีเครือข่ายสมาชิกที่สามารถประสานงานกันได้ทั่วโลก

๔.๑.๒ จุดอ่อน

๔.๑.๒.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

๑. สัมพันธภาพ ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารต่างๆ ไม่ค่อยมีการหมุนเวียน กรรมการต่างๆ เป็นกรรมการกันยาวนานมาก ขาดระบบการสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทนคนรุ่นเก่า ทำให้อาจขาดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ

๒. ความชัดเจนของเป้าหมาย ผู้บริหารหลักเป็นฆราวาส ในขณะที่กรรมการหลายท่านเป็นนักบวช ถ้าผู้บริหารหลักที่เป็นฆราวาส ไม่ได้อยู่ในวงการ หรือมีความเข้าใจกิจการพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อาจทำงานได้ในขีดจำกัด หรือขาดการเชื่อมโยงกิจการทางพระพุทธศาสนา กับส่วนงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างที่จะควรจะเป็น

๓. บุคลากร กรรมการบริหารและกรรมการต่างๆ มาจากการเลือกตั้ง จากภาคีสมาชิก ซึ่งภาคีสมาชิก รับเข้ามาโดยกรรมการบริหารชุดเดิมๆ ที่เคยเป็นกรรมการกันมาก่อนหลายๆ สมัย ทำให้มีแนวโน้มที่จะรับสมาชิกที่สนับสนุนตน ไม่ได้รับสมาชิกตามศักยภาพ และคุณสมบัติขององค์กรที่แท้จริง ทั้งนี้ทำให้มีการลือคเสี่ยงเลือกตั้งได้

๔. การจัดกิจกรรมต่างๆ ยังมีน้อย เมื่อเทียบกับชื่อเสียง ความเก่าแก่และขนาดขององค์กร นอกจากนั้น สำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครก็เป็นทั้งจุดแข็งและอ่อน เนื่องจากไม่มีสถานที่จัดกิจกรรมขนาดใหญ่เป็นของตัวเอง

๔.๑.๒.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธ ศาสนานานาชาติ (สมพน.)

จุดอ่อน ของ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) (International Council of the United Nations Day of Vesak - ICDV) ในความเห็นผู้วิจัยที่ประเมินแล้วแทบมองไม่เห็น แต่หากวิเคราะห์โดยละเอียด อาจประเมินได้ดังนี้

๑. พันธสัญญา การพัฒนาพุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ผู้นำชาวพุทธแต่ละประเทศต่างเห็นด้วย และสนับสนุนให้มีศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกขึ้นที่พุทธมณฑล จ.นครปฐม โดยต้องการให้มีลักษณะคล้ายกับองค์การสหประชาชาติ (UN) เพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์กรชาวพุทธของแต่ละประเทศทั่วโลก พร้อมทั้งให้มีธรรมเนียมในการบริหารงาน รวมถึงเวลาชาวพุทธประเทศใดประสบปัญหา จะได้มีหน่วยงานในการเข้าไปช่วยแก้ปัญหาได้ พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม (มส.) และอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ในฐานะประธานสมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ได้กล่าวว่า จากการประชุมร่วมกับผู้นำชาวพุทธจาก ๘๗ ประเทศ ในปี ๒๕๕๖ ที่ประชุมยังมีมติให้ตั้งคณะอนุกรรมการในเรื่องต่างๆ เช่น การพัฒนา

ห้องสมุด โครงสร้างทางการจัดการศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศ โครงสร้างของอาคารศูนย์การประชุม เป็นต้น โดยจะให้คณะอนุกรรมการแต่ละชุดประชุมหาข้อสรุปและเสนอไปยังสมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการจัดตั้งศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกเสนอไปยังรัฐบาลไทย โดย ตามหลักการรัฐบาลไทยจะมีหน้าที่ในการดูแลเรื่องนี้ ซึ่งจะต้องมีการร่างระเบียบที่ผ่านความเห็นชอบของสมาชิกแต่ละประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งจากผลการประชุมครั้งนี้ มีมติว่าชาวพุทธทั่วโลกยืนยันที่จะต้องให้มีศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกเกิดขึ้นในประเทศไทย ในความเห็นผู้วิจัย มองว่าการเป็นศูนย์กลางศาสนาโลก มิได้หมายความว่า เรามีเพียงศาสนสถานเท่านั้น แต่ศาสนบุคคล การจัดการ และกิจกรรมเผยแผ่และรวมใจพุทธบริษัททั่วโลก ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ แม้ศาสนสถานเองก็ต้องมีความพร้อมในการรวมศาสนิกที่จะมาประกอบพิธีกรรม เปรียบเทียบกับศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล พุทธมณฑลก็ยังขาดองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้อยู่มาก โดยเฉพาะศูนย์รวมความศรัทธา เถกเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒. การพึ่งตนเองได้ และเป็นที่พักแก่ผู้อื่น สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก นอกเหนือจากผู้นำชาวพุทธแต่ละประเทศต่างเห็นด้วย และสนับสนุนให้มีศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกขึ้นที่พุทธมณฑล จ.นครปฐม โดยต้องการให้มีลักษณะคล้ายกับองค์การสหประชาชาติ (UN) เพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์ชาวพุทธของแต่ละประเทศทั่วโลก พร้อมทั้งให้มีธรรมนูญในการบริหารงาน รวมถึงเวลาชาวพุทธประเทศใดประสบปัญหา จะได้มีหน่วยงานในการเข้าไปช่วยแก้ปัญหาได้ ประเด็นนี้ หากชาวพุทธประเทศใดประสบปัญหา จะได้มีหน่วยงานในการเข้าไปช่วยแก้ปัญหาได้ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ยังไม่สามารถต่อยอดไปถึงระดับนั้น ในกรณีที่เกิดปัญหากับชาวพุทธในหลายประเทศ เมื่อเทียบเคียงกับองค์กรของศาสนิกอื่น อาทิ องค์การอิสลามสากล หรือ องค์การการประชุมอิสลาม (Organisation of the Islamic Conference หรือ OIC) ที่มีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อระดมสรรพกำลัง ปกป้องผลประโยชน์ของชาติและสมาชิก รวมถึงการพูดเป็นเสียงเดียวกันในเรื่องสำคัญๆ ในเวทีระดับสากล

๓. บุคลากร คุณภาพของบุคลากรที่เป็นแกนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ในการประสานกับนานาชาติ ภาพรวมยังถือว่าขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในบางด้าน อาทิ การปฏิบัติกรรมฐานที่ยังขาดพระอาจารย์ชั้นนำ เหมือนกับหลายสำนักสถานที่ของ มจร. ซึ่งเป็นสำนักงานใหญ่สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก แม้กว้างขวาง แต่ดูขาดความเป็นระเบียบ และความสะอาดในบางจุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ เป็นเหมือนหน้าปากคอกที่อาจมองข้าม สำหรับจุดอ่อนของสมาคมพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน. - IABU) รวมไปถึงสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล. - ICDV) & ซึ่งแกนกลางก็คือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร. - MCU) มีจุดอ่อน อย่างไรบ้าง, ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ^๕ ได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้

^๕ สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ข้อ ๑ จุดอ่อนคือ “งบประมาณ” ซึ่งต้องพึ่งพาเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมจากทางภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าในอนาคตภาครัฐตัดเงินงบประมาณ กิจกรรมต่างๆ ก็จะไม่บังเกิด ซึ่งเคยเกิดกรณีเช่นนี้มาแล้ว ในประเทศศรีลังกา และพม่า เป็นต้น รวมถึงกิจกรรมสำคัญอย่างวันวิสาขบูชาโลกในประเทศไทย ปีใดที่ได้เงินงบประมาณจากทางรัฐบาลมามาก ก็ทำกิจกรรมได้มาก ปีใดที่ได้เงินงบประมาณจากทางรัฐบาลมาน้อย ก็ทำกิจกรรมได้น้อย

ข้อที่ ๒ ปัญหาเรื่องการจัดการและความสามัคคี ลักษณะของโครงการ ยังขาดแนวร่วมและการสนับสนุนอย่างจริงจัง เป็นระบบจากองค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือวัดวาอารามต่างๆ ในแต่ละประเทศ ยังคงมีลักษณะการจัดการในรูปแบบ “ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ” อีกทั้งยังมีภาพของ “ฝ่ายนี้เฉย” และ “ฝ่ายไม่เห็นด้วย” เกิดขึ้นซ้อนกันในแต่ละองค์กร ซึ่งหากสามารถใช้หลักการจัดการ และสามัคคี ทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาก็จะได้ผลงานเป็นระบบและเป็นรูปธรรมยิ่งกว่านี้

ข้อที่ ๓ ปัญหาเรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร” พบว่า การจัดกิจกรรมชาวพุทธต่างๆ ยังมีภาพที่สะท้อนสู่สังคมน้อยมาก ควรใช้สื่อเพื่อสังคมมาสนับสนุนและเผยแพร่กิจกรรมให้ชาวพุทธในแต่ละประเทศได้รู้ ได้เห็น ได้ทราบการจัดกิจกรรมต่างๆ แพร่หลาย และรับรู้กันในวงกว้าง

ข้อที่ ๔ ปัญหาเรื่อง “ตำแหน่ง” กับ “การทำงาน” เท่าที่พบรายชื่อและคณะทำงานในแต่ละองค์กร ส่วนมากมีแต่รายชื่อและตำแหน่ง แต่บุคคลผู้ทำงานจริงจัง และทำด้วยใจศรัทธา ยังมีจำนวนน้อยมาก และยังเป็นข้อกังขาของสังคม ในเรื่องบทบาทหน้าที่ ตำแหน่ง และการทำงานอย่างแท้จริง ถ้าสามารถปิดจุดอ่อน ด้วยการชักชวนชาวพุทธผู้มีความรู้ความสามารถมีภาวะผู้นำ ซึ่งมีอยู่เป็นอันมากในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะ “คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่” ให้เข้ามามีส่วนร่วมและรับช่วงจัดกิจกรรมต่อ โดยไม่หวังอำนาจ ตำแหน่ง และไม่เล่นพรรคเล่นพวก ผลงานที่แต่ละองค์กรจัดทำ ก็จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าที่เห็นและเป็นอยู่

๔.๑.๒.๓ องค์การพุทธโลก (พล.)

องค์การพุทธโลก (พล.) องค์การผู้นำรุ่นใหม่ ผู้บริหารองค์กรพุทธระดับกลาง เพิ่งจัดตั้งใหม่ จึงมีจุดอ่อน หลายด้าน ดังนี้

๑. แหล่งทรัพยากร ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลงบประมาณต่างๆ ต้องเกิดจากการจัดกิจกรรมการบริจาคหรือค่าสมาชิกจากองค์กรสมาชิกเท่านั้น

๒. การพึ่งตนเอง เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่รากฐานยังไม่ลงลึกลงนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องคิดจากกิจกรรมเป็นหลักเพื่อดึงดูดสมาชิกเข้ามาเป็นสมาชิกของก่อน

๓. เครดิตขององค์กร ความมั่นใจ ในฐานะองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ การสนับสนุนที่ต้องใช้เวลา ยังขาดผู้สนับสนุนประจำรายใหญ่

๔.๑.๓ แนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก

แนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก คือแนวทางพัฒนาเครือข่ายให้ไปสู่ความเข้มแข็งและการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่ายพิจารณาได้จากสัมพันธภาพ คือ ความใกล้ชิดสนิทสนม กลมเกลียวกัน, ความชัดเจนของเป้าหมาย ซึ่งมาจากความคิดเห็นของสมาชิก เป็นเสมือนเข็มทิศนำทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้เข้าใจ ความเป็นประชาธิปไตยให้สมาชิกเสนอความคิดเห็น ให้สิทธิ์ในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระเต็มที่ ลักษณะกิจกรรมและความต่อเนื่อง ดำเนินกิจกรรมด้วยสมาชิกในเครือข่ายเองไม่ใช่การพึ่งพิงจากภายนอก แหล่งของทรัพยากรที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และศักยภาพทรัพยากรที่มีอยู่ภายในเครือข่ายมาใช้ รวมถึงการสนับสนุนจากภายนอก การเรียนรู้และนวัตกรรม ที่มีการพัฒนาการไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงการเป็นนวัตกรรมต้นแบบให้กับผู้อื่นต่อไป พระราชปรีดีทิพย์ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ, ศ.ดร.) เลขาธิการสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ได้ให้ความเห็นแนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลกว่า

เพื่อความคล่องตัว องค์กรพุทธโลกต่างๆ จะต้องมีการบริหารจัดการองค์กรที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ เหมือนกับมูลนิธิ สมาคมที่จดทะเบียนต่างๆ โดย

๑. กำหนดที่มาของบุคคลที่เป็นผู้บริหารองค์กร เช่น ประธาน เลขาธิการ ให้หน้าเชื่อถือ กำหนดกระบวนการขั้นตอนที่จะได้มา ต้องมีการประชุมคัดเลือกอย่างเป็นทางการ
๒. การหางบประมาณเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการ ที่มาของทุนต้องชัดเจน แนวทางในการใช้จ่ายต้องมีความโปร่งใส เป็นที่ไว้วางใจ ไม่นำไปสู่การขัดแย้ง
๓. ควรทำพันธกิจให้ชัดเจน และทำกิจกรรมเพื่อสะท้อนพันธกิจ กำหนดพันธกิจไว้ในธรรมนูญอย่างน้อย ๔ - ๕ ข้อ ทำกิจกรรม มีเอกสารแสดงการเคลื่อนไหวของกิจกรรม ผลของกิจกรรมนั้น ในรอบปี ๑ ขึ้น ต้องจัดกิจกรรม ใหญ่ อย่างน้อย ๑ กิจกรรมเพื่อแสดงความเคลื่อนไหวพันธกิจ^๖

๔.๑.๓.๑ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

๑. บทบาทของผู้นำสูงสุดต้องมีความรู้ ความเข้าใจในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และมีเวลาให้กับการทำงาน กิจกรรมทางพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นเพียงผู้มีชื่อเสียงทางด้านสังคมอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา
๒. ควรมีการหมุนเวียนคณะกรรมการต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน โดยอาจกำหนดอายุ, จำนวนเทอมของคณะกรรมการ บริหาร อาทิจ ไม่เกิน ๒ เทอม อายุไม่เกิน ๗๐ ปี เป็นต้น ซึ่งธรรมนูญของ พ.ส.ล. ไม่ได้กำหนดเรื่องนี้ไว้
๓. ควรมีการวางแผนในการสร้างคนรุ่นใหม่ เพื่อทดแทนคนรุ่นเก่า ตลอดเวลา
๔. ควรจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของเยาวชน และประชาชน

^๖ สัมภาษณ์ พระราชปรีดีทิพย์, ศ.ดร.(สมจินต์ สมมาปณฺโญ), เลขาธิการสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๕. พัฒนาสำนักงานใหญ่ ที่อยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากกว่าเดิม อาทิ การบริการสื่อธรรมะ การเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม การเป็นจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นพิพิธภัณฑ์ทางพระพุทธศาสนา นานาชาติ ฯลฯ

๔.๑.๓.๒ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.)

เนื่องจากวันวิสาขบูชา เป็นวันของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทั่วโลกยอมรับข้อเสนอต่างๆ จึงเกี่ยวเนื่องด้วยการพัฒนา ต่อยอด กิจกรรม วิสาขบูชาเดิมที่ทำได้ดีอยู่แล้ว

๑. หมุนเวียนประเทศที่สามารถรับเป็นเจ้าภาพวันวิสาขบูชาโลกได้อาติ เช่น ศรีลังกา เวียดนาม ที่เคยเป็นเจ้าภาพจัดงานมาแล้ว

๒. นำปฎิญญากรุงเทพฯและปฎิญญาในการประชุมครั้งต่างๆ ให้นำมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมที่แท้จริง

๓. เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปนอกเหนือจากนักวิชาการได้มีส่วนร่วมในงานวิสาขบูชามากขึ้น และให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปมากขึ้น นอกเหนือจากในวงการนักวิชาการ

๔. กระตุ้นให้เกิดงานวันวิสาขบูชาโลกในหลากหลายประเทศให้เป็นที่รู้จัก เช่นเดียวกับวันคริสต์มาส^๗ โดยเฉพาะในภูมิภาคที่พระพุทธศาสนายังเผยแผ่ไปไม่ถึง หรือชาวพุทธเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ หรืออดีตเมืองพุทธ อาทิ อาฟริกา อินโดนีเซีย อินเดีย ฯลฯ

๕. สนับสนุนให้วันวิสาขบูชามีการจัดกิจกรรมวันเดียวกันและในช่วงเวลาเดียวกัน เจริญสติ สมาธิภาวนาพร้อมกัน ก็จะเกิดกระแสการปฏิบัติธรรม เจริญสติสมาธิภาวนาขึ้น เพราะทางสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกได้เสนอให้วันวิสาขบูชาเป็นวันกรรมฐานโลกอยู่แล้ว^๘ ทั้งนี้เนื่องจากวันวิสาขบูชาแต่ละประเทศไม่ตรงกัน

วันนี้ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ เป็นวันวิสาขบูชาในประเทศพุทธเถรวาทหลายประเทศ ยกเว้นประเทศไทย เพราะปีนี้มีเดือนแปด ๒ ครั้ง ประเทศไทยจึงถือเอาเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๗ เป็นวันวิสาขบูชา ในขณะที่ประเทศพุทธเถรวาทอื่นๆ อาทิ เมียนมาร์, ศรีลังกา, กัมพูชา, ลาว ที่นับปฏิทินทางจันทรคติเหมือนกัน ก็ยังเป็น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ เพราะถือเอาเดือน ๖ เป็นสำคัญ ตามคำแปลของวิสาขะ ที่แปลว่า เดือน ๖ (มีหลักการนับทางดวงดาว แต่ซับซ้อน จึงขออธิบายแบบง่าย) ในขณะที่ประเทศพุทธมหายาน นับปฏิทินทางสุริยคติ

^๗ สัมภาษณ์ พระธรรมอาจารย์จิ่งเหยา ประธานสมาคมนิวไทเปใหม่ ได้หวั่น Ven Jing Yao, President of New Taipei Buddhist Association, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๘ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙), “ปฎิญญาวันวิสาขะมุ่งสร้างสันติภาพโลก”, คมชัดลึก [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/news_in.php?group_id=1&NEWSID=12541 [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

วันวิสาขบูชาจึงไม่ตรงกันกับเถรวาท และบางครั้งนับตามที่รัฐบาลออกประกาศด้วย อาทิ ญี่ปุ่น วิสาขบูชา คือวันที่ ๘ เมษายน ไต้หวัน เป็นวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนพฤษภาคม เพื่อให้ตรงกับ วันแม่แห่งชาติด้วย เป็นต้น

ในปี ๒๕๔๒ (๑๙๙๙) สหประชาชาติประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของโลก (International Day of Vesak) โดยถือเอาวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวงกลางเดือนพฤษภาคม เป็นวันวิสาขบูชา แม้สหประชาชาติจะประกาศไปแล้ว แต่ชาวพุทธแต่ละนิกายก็ยังถือการฉลอง วันวิสาขบูชาตามธรรมเนียมเดิมของตน ดังนั้น จึงไม่อาจทำให้วันวิสาขบูชาเป็นวันเดียวกันได้เฉกเช่น วันคริสต์มาสแต่อาจเป็นข้อดี คือ ทำให้มีการฉลองวิสาขบูชาตั้งแต่เดือนเมษายนถึงมิถุนายน และการประชุมใหญ่วิสาขบูชาโลกในประเทศไทย ทำให้หลายประเทศมาร่วมงานได้อย่างสะดวกขึ้น เพราะการจัดงานวิสาขบูชาในประเทศตนเสร็จสิ้นไปแล้ว แต่หากเพิ่มเติมจากการฉลองวิสาขบูชา ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงมิถุนายน และการประชุมวิสาขบูชาโลกที่ประเทศไทยแล้ว ถ้าทุกประเทศ สามารถจัดวิสาขบูชาในวันและเวลาเดียวกันทั่วโลกได้ ในวัด หรือในประเทศของตนก็จะดีขึ้นอีก มิใช่น้อย

๔.๑.๓.๓ องค์การพุทธโลก (พล.)

๑. จัดให้มีสำนักงานใหญ่ที่ชัดเจนและมั่นคงเป็นเอกเทศหรือเอกลักษณ์ของตัวเอง
๒. เพิ่มจำนวนสมาชิกให้มือน้อย ๑๐๐ องค์กรขึ้นไป และเพิ่มจำนวนประเทศสมาชิกสามัญให้มากขึ้น
๓. จัดกิจกรรมเพื่อหาทุนสำรองให้ให้กับองค์การพุทธโลก
๔. หาเอกลักษณ์ที่ชัดเจนขององค์กรร่วมมือกับองค์กรพุทธหรือองค์กรระดับโลก ใหญ่ใหญ่เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือขององค์กร
๕. จัดทำสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับองค์กรมากขึ้น อาทิเช่นธงตราสัญลักษณ์ขององค์กร, ยามพระภิกษุสงฆ์ เพื่อจะถวายเมื่อคราวจัดกิจกรรมมหาสังฆทานต่างๆ ฯลฯ
๖. มีกิจกรรมใหญ่ใหญ่เป็นประจำในภูมิภาคต่างๆ อาทิ เช่น เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๗. มีการร่วมมือกับองค์กรพุทธโลกอื่นๆ ในการประสานจัดงานใหญ่ใหญ่เพื่อร่วมมือกันและเป็นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดตั้งองค์กรพุทธโลกต่างๆ
๘. มีการอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มคณะทำงานและสมาชิกในประเทศต่างๆ

ตารางที่ ๔.๑ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาองค์กรพุทธโลก ทั้ง ๓ องค์กร

สาระสำคัญ/ องค์กร	องค์การพุทธศาสนิก สัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.)	องค์การพุทธโลก (พล.)
จุดแข็ง	- มีศักยภาพ - มีกิจกรรมต่อเนื่อง - เกิดอำนาจหรือพลังอำนาจแฝง	- มีศักยภาพ - มีกิจกรรมต่อเนื่อง - ความชัดเจนของเป้าหมาย - เกิดการเรียนรู้ และนวัตกรรม - เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย	- มีศักยภาพ - มีกิจกรรมต่อเนื่อง - สัมพันธ์ภาพ
จุดอ่อน	- ความชัดเจนของเป้าหมาย - บุคลากร - กิจกรรม ความมีชีวิตชีวา	- พันธสัญญา - การพึ่งตนเองได้ - บุคลากร	- แหล่งทรัพยากร - การพึ่งตนเอง - เครดิตขององค์กร
แนวทางการพัฒนา	- บทบาทของผู้นำสูงสุด - ควรมีการหมุนเวียนคณะกรรมการต่างๆ - ควรมีการวางแผนในการสร้างคนรุ่นใหม่ - จัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ - พัฒนาสำนักงานใหญ่	- หมุนเวียนประเทศที่สามารถรับเป็นเจ้าภาพ - นำปฎิญาฯ มาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม - เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมงานวิสาขบูชาโลกมากขึ้น - สนับสนุนให้วันวิสาขบูชา มีการจัดกิจกรรมวันเดียวกันและในช่วงเวลาเดียวกัน	- จัดให้มีสำนักงานใหญ่ที่ชัดเจนและมั่นคง - เพิ่มจำนวนภาคีสมาชิกการร่วมมือกับองค์กรพุทธ หรือองค์กรระดับโลกอื่นๆ - อบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มคณะทำงานและสมาชิก - จัดกิจกรรมเพื่อหาทุนสำรอง - สร้างอัตลักษณ์

๔.๒ วิเคราะห์รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

จากบทที่ผ่านมา เราได้ทราบ ปัจจัยและกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมต่อการจัดตั้งองค์กรพุทธโลก ทั้ง องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) องค์การพุทธโลก (พล.) รวมถึง จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาแต่ละองค์กร ในหัวข้อนี้ จะได้ วิเคราะห์รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก โดยใช้ หลักธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ มรรคมีองค์ ๘ ประการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย และ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

หลักธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ **มรรคมีองค์ ๘ ประการ** ประกอบด้วย

๑. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ หมายถึง ความเห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ การนำความเห็นชอบไปสู่สมาชิก และชาวโลก โดยการให้การศึกษาหลักการของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง การปลูกฝังอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการเป็นชาวพุทธ การสร้างวิสัยทัศน์ในไตรสิกขา

๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ หมายถึง ความคิดชอบ ความคิดถูกต้อง หรือความตรึกตรองไปในทางที่ดี สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ การวิเคราะห์ปัญหา การกำจัดข้อบกพร่อง การป้องกันภัยในด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น การมีความพร้อมในด้านต่างๆ

๓. สัมมาวาจา การเจรจาหรือวาจาชอบ หมายถึง การสำรวมระวังในการพูดไม่ให้ผิด ให้พูดแต่ความจริง สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ การทำในสิ่งที่ตนพูด การพูดในสิ่งที่ตนทำ รักษาคำพูด รักษาความสัมพันธ์ของชุมชน ของเครือข่าย สืบทอดกิจกรรมที่เป็นความเจริญให้คงอยู่ด้วยวาจาสัตย์

๔. สัมมากัมมันตะ การงานชอบหรือการกระทำที่ชอบ หมายถึง การประพฤติชอบทางกายที่เรียกว่า กายสุจริต ๓ อย่าง สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาคน พัฒนาทีมงานรุ่นต่อรุ่นไม่ขาดสาย การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนากระบวนการให้เป็นระบบที่มั่นคง การพัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

๕. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การเลี้ยงชีพโดยสุจริต เป็นอาชีพที่สุจริตไม่ เป็นอาชีพที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรืออาชีพที่ผิดกฎหมายบ้านเมืองและศีลธรรมอันดีงาม สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ การจัดหางบประมาณในการบริหารจัดการเครือข่ายด้วยความสุจริต เป็นธรรม

๖. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึง ความเพียร ๔ อย่าง คือ (๑) สังวรปธาน เพียรป้องกันอย่าให้ความชั่วร้ายใหม่เกิดขึ้นอีก (๒) ปหานปธาน เพียรพยายามละความชั่วร้ายที่เป็นบาปอกุศลซึ่งมีอยู่ก่อนแล้วให้หมดสิ้นไป (๓) ภาวนาปธาน เพียรพยายามสร้างความคิดที่เป็นบุญกุศลที่

ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น (๔) อนุรักษ์นาปธาน เพียรรักษาคุณความดีที่เป็นบุญกุศลที่ได้ทำแล้วที่มีอยู่แล้ว ไม่ให้เสื่อมหรือลดน้อยถอยลงสำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ มีความพยายามที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย พยายามปรับปรุงแก้ไขสิ่งผิดพลาดที่ผ่านมา พยายามสร้างเครือข่ายออกไปให้มากขึ้น และพยายามรักษาเครือข่ายเดิมให้ดำเนินการได้ต่อไป

๗. สัมมาสติ ความระลึกชอบ หมายถึง การสำรวมใจ หรือทำให้ใจสงบ สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ ทำงานด้วยความระมัดระวัง ไม่ประมาท พิจารณาโดยถี่ถ้วนก่อนลงมือทำ

๘. สัมมาสมาธิ ความตั้งใจชอบ หมายถึง จะต้องฝึกหัด ตั้งใจให้เป็นสมาธิ มีจิตใจแน่วแน่ อยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน สำหรับการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา คือ มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแน่วแน่ จริงจัง

รูปแบบการสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมาก นอกเหนือจากหลักธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ มรรคมีองค์ ๘ ประการ และ องค์ประกอบเครือข่ายที่ดีแล้ว การจัดการเครือข่าย ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาอย่างยิ่ง ซึ่ง ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ภิระพันธ์ ได้เสนอข้อควรคำนึงในการทำงานและการจัดการเครือข่ายไว้ ๕ ขั้นตอน คือ เครือข่ายประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลาย เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีชีวิตชีวา มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการไหลเลื่อนของข้อมูลข่าวสาร เครือข่ายจำเป็นต้องมีชุมทาง (Hub) ที่หลากหลายโดยชุมทางหรืออาจเรียกว่า “ศูนย์ประสานงาน” และ เครือข่ายจำเป็นต้องมีผู้จัดการเครือข่าย นอกจากนี้ อีเบอร์ฮาร์ด อี. ซูอิง เสนอปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายมี ๖ ประการ ดังนี้

๑) **การมีพันธสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกัน** เป็นการที่สมาชิกของเครือข่าย มีอุดมการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างกันที่เกิดจากจากกระบวนการทำงานร่วมกัน ประสบความสำเร็จ หรือประสบความล้มเหลวร่วมกัน และร่วมปรึกษากันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๒) **การปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา** เครือข่ายจะประสบความสำเร็จเมื่อสมาชิกของเครือข่ายมีการปรับปรุง และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยมีการประเมินความต้องการ และความคาดหวังของสมาชิก จุดแข็ง จุดอ่อนของสมาชิกตลอดระยะเวลาการทำงาน มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการ และความคาดหวังของแต่ละฝ่าย การประเมินสถานการณ์ของปัญหาทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย และการเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ดีที่สุด เพื่อเปรียบเทียบผลงานของเครือข่ายกับเครือข่ายอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เป็นต้น ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลสำคัญที่นำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาเครือข่าย

๓) **การรักษาพันธกรณีระยะยาว** การรักษาพันธกรณีระยะยาวระหว่างสมาชิกของเครือข่ายมีผลสำคัญต่อการปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายตลอดเวลา เพราะเครือข่ายที่มีความผูกพันกันในระยะยาว และได้รับประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน ทำงานและสร้างผลงาน ที่เป็นประโยชน์ต่อเครือข่าย การสร้างและรักษาพันธกรณีระยะยาวต้องอาศัยการระดมทรัพยากร และการลงทุนระยะยาว เพื่อสร้างศรัทธาร่วมกันของสมาชิก ต้องใช้การติดต่อสื่อสารในการรักษาความสัมพันธ์ และต้องอาศัยประวัติศาสตร์ร่วมกัน เช่นการมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งไม่ใช่เฉพาะผลงานเท่านั้น แต่หมายถึงมิตรภาพ และการร่วมทุกข์ร่วมสุขระหว่างกันอีกด้วย

๔) **การเสริมพลัง** หมายถึง การสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายได้มีโอกาสแสดงความสามารถตลอดจนใช้วิถิการณญาณของตนในสถานการณ์ต่างๆ ได้ร่วมแก้ไขปัญหาดังๆ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ การจัดหาทุนดำเนินงาน การหาทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานของเครือข่าย เป็นต้น

๕) **การมีค่านิยมร่วม** ค่านิยมร่วมกันของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของเครือข่าย เช่น การให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงาน ความยืดหยุ่น การเปิดเผยจริงใจ การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีค่านิยมในการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น

๖) **ภาวะผู้นำ** ภาวะผู้นำของเครือข่าย หมายความว่า การสร้างวิสัยทัศน์ในเชิงยุทธศาสตร์ ความสามารถในการชักจูง โนมน้าวให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญที่จะต้องกระทำร่วมกัน และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำงาน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ของเครือข่ายและผลสำเร็จของเครือข่าย ผู้นำยังต้องมีลักษณะสำคัญอีกหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

แนวคิด ทฤษฎีเหล่านี้ จะได้นำมาประกอบวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลกต่อไป

๔.๒.๑ วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) จากผู้นำองค์กรพุทธในหลากหลายกลุ่ม หลากหลายประเทศ จำนวน ๒๕ ท่าน ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

(๑) รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำจดหมายขออนุญาตทำการสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำองค์กรพุทธไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย

๑. พระราชปรียัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ) ปธ. ๙, ศ.ดร.ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ, รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญยากร), รศ.ดร., รักษาการผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, ผู้อำนวยการสถาบันภาษา มหาจุฬาฯ และผู้อำนวยการสำนักงานสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.), ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑

๓. พระภาสุระ ทนตมโน (ใจวงศ์), พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๔. ศ.ดร.ภัทรพร สิริกาญจน, วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๓, ๑๐, กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๕. ดร.กนก แสนประเสริฐ, อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๖. ดร.บำรุง พันธุ์อุบล, ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงานพัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๗. ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๘. พระมุกฎเวรา อนรุทธะ มหาเถโร, เลขาธิการองค์การยูเนสโก ศรีลังกา, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑

๙. พระธรรมปิยะ, รศ.ดร., เลขาธิการสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ อินเดีย, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑

๑๐. พระธรรมอาจารย์จิ่งเหยา, ประธานสมาคมพุทธนิวกั๋วไทเปใหม่ ไต้หวัน Ven. Jing Yao, President of New Taipei Buddhist Association, Taiwan, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๑. พระธรรมอาจารย์หมิงกวง (Ven. Ming Kuang), รองประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ไต้หวัน, ประธานคณะอนุกรรมการเศรษฐกิจและสังคม (พสล.), ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๒. พระบุญทวี วิไลจักร, กรรมการบริหารองค์การพุทธโลก, เลขาฯ รองประธานองค์การพุทธสัมพันธ์ลาว ประเทศลาว, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

๑๓. พระธรรมโกศาจารย์ (ไสวันรัตน์), อธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา สีนุราชา กัมพูชา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑

๑๔. พระภิกษุณีหยูกั๋ว (Ven. You Guo), รองเจ้าอาวาสวัดฝอวงซานไทเป ไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๕. พระภิกษุณีหมิงหยู (Ven. Ming Yu), ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๖. คุณคริสตี้ ขาง, ประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ (IBC) ไต้หวัน, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

๑๗. ดร.ไล่ เก็ต ยง, เลขาธิการองค์การพุทธโลก (พล.) ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง คูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๘. คุณมิลลา โชว์ดรี, เลขาธิการร่วม องค์การพุทธโลก, เลขาธิการ Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑๙. ดร.อีโร ฮีโต้, อดีตประธานกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.), รองประธานองค์การพุทธโลก (พล) และ ประธานมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาสุบราตี ประเทศอินเดีย, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๐. คุณพุทธิกะ สัจญชีวะ, บรรณาธิการวารสารเมตตาวโลกานายะศรีลังกา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๑. คุณซาบุง บาร์ว, รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธาน Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๒. คุณเฮนรี ดัง, เลขาธิการสหพันธ์ชาวพุทธ แห่งออสเตรเลีย, ประธานองค์กร Buddha Care, ออสเตรเลีย, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๓. คุณแอนดี้, รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธานองค์กร Buddhist Online สาธารณรัฐประชาชนจีน, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๔. ดร.นีนีเอ้, รองประธานองค์การพุทธโลก, รองประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยยอธีธรรม เมียนมาร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๒๕. ดร.อง ซี อี้ว, ประธานสมาคมชาวพุทธมัลลิกา มาเลเซีย, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย สามารถนำมา ออกแบบ แบบสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา เรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ รูปแบบและวิธีการในการสร้างเครือข่ายของ องค์กรพุทธโลก

ตอนที่ ๓ แบบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(๒) คำถามรูปแบบและวิธีการในการสร้างเครือข่ายของ องค์การพุทธโลก

- ๑) มุมมอง ทศนคติ ต่อการสร้างเครือข่าย องค์การพุทธโลก
- ๒) องค์ประกอบสำคัญ ที่ทำให้ การสร้างเครือข่าย ขององค์การพุทธโลก ประสบความสำเร็จ
- ๓) กิจกรรมใดที่ควรมีในการขยาย และ สร้างให้เครือข่าย ขององค์การพุทธโลกเข้มแข็ง
- ๔) เครือข่ายขององค์การพุทธโลกใด ที่ประสบความสำเร็จในการขยายเครือข่าย
- ๕) ปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ในการสร้างเครือข่าย ขององค์การพุทธโลก
- ๖) องค์การพุทธโลกมีการจัดตั้งจำนวนมาก สามารถทำงาน ร่วมกันได้หรือไม่
- ๗) รูปแบบการสร้างเครือข่าย ขององค์การพุทธโลก มีความจำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะไหน อย่างไร
- ๘) บทบาทขององค์การพุทธโลก ในการปกป้อง เผยแผ่ พระพุทธศาสนา

จากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ ๒ รูปแบบและวิธีการในการสร้างเครือข่ายของ องค์การพุทธโลกและแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ ๓ แบบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้สามารถจัดหมวดหมู่ เป็น ๑๘ ข้อย่อยดังนี้

๑) มุมมอง ทศนคติ ต่อการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

องค์การพุทธนานาชาติ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการสร้างเครือข่ายเพื่อวัตถุประสงค์ในการปกป้อง เผยแผ่ และ ฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีก้าวไปไกล การมีเครือข่ายสามารถที่จะช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ธรรมะ การศึกษา และการเผยแผ่พุทธศาสนา ในระดับโลก มีความจำเป็นมาก^๙

องค์การพุทธโลกพยายามสร้างเครือข่าย เพราะว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ก่อให้เกิดความเกื้อกูลต่อมนุษยชาติ ตามเป้าหมายของพระพุทธเจ้าที่ส่งพระสาวกไปประกาศ พระศาสนา เรียกว่าเป็นศาสนาเดียวในโลกที่ก่อให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง ตัวอย่างอุดมการณ์ของสังคมโลกที่เกื้อกูลต่อความมั่นคงของมนุษยชาติ ทางด้านกายและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงาม เครือข่ายก็คือ ชาวพุทธที่มาจากหลายภาคส่วน พุทธศาสนาไม่จำเป็นจะต้องจำกัดนิกาย จึงมีความมั่นคง การสร้างเครือข่าย ก็คือการสร้างสันติ ประทีปธรรมแก่โลก หรือพุทธสัมพันธ์ไมตรีนานาชาติให้เกิดขึ้น^{๑๐}

^๙ สัมภาษณ์ พระธรรมปิยะ, รศ.ดร., เลขานุการสหพันธ์องค์การพุทธนานาชาติ อินเดีย, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ดร.บำรุง พันธุ์อุบล, ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงานพัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

องค์กรพุทธโลก อาทิ องค์การพุทธโลก World Alliance of Buddhists (WAB) เป็นองค์กรใหม่ยอดเยี่ยมที่เป็นศูนย์รวมชาวพุทธจำนวนมากจากประเทศต่างๆ ได้มารวมกัน บวกกับมีผู้นำหนุ่มสาว นำประสบการณ์ และวิธีที่จะรวมกันเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาไปทั่วโลก^{๑๑}

จุดอ่อนของ เครือข่ายพุทธโลก ปัจจุบัน ในหลายองค์กร เหมือนกับไม่ได้มีการร่วมกันคิดร่วมกันทำจริงจัง ภาพลักษณ์ก็เลยดูไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะเอารัฐบาล บริษัท มูลนิธิ สมาคมในแต่ละประเทศมาทำงานด้วยกัน ยังไม่เห็นผล การทำงานที่จับต้องได้ว่ามีกิจกรรมที่มีความชัดเจน ยกเว้นบางองค์กรที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ เช่น มูลนิธิธรรมกาย สมาคมมหาโพธิของอินเดีย เป็นต้น^{๑๒}

สมาคมมหาโพธิของอินเดียมีผลงานคือ ความพยายามในการต่อสู้กับกลุ่มชนฮินดูที่พุทธศาสนาเพื่อให้ได้สิทธิในการครอบครองที่ดินมา พูดตรงๆ ว่าต่อสู้ได้ค่อนข้างจะมากกว่าวัดพุทธไทยที่บทบาทในการลงพื้นที่ยังไม่จริงจัง แล้วถ้าไปดูประเทศอื่นๆ ก็จะเป็นลักษณะของต่างคนต่างทำ เช่น สมาคมบาลีปกรณ์ที่อังกฤษ^{๑๓}

เน้นเรื่องวิชาการ ก็โดดเดี่ยวตัวเองอยู่เพียงไม่กี่มหาวิทยาลัย ถ้าใครที่ไม่ได้ไปร่วมด้วย ก็ไม่ได้งาน และในอเมริกา พระธรรมทูตที่ท่านมีองค์กรพระธรรมทูตใหญ่ก็จริง แต่ที่ท่านทำก็มี ปีหนึ่งแต่ละวัดมาประชุมกัน ลงขันเรื่องไร งานศพ งานฉลอง...ก็แค่นี้ ไม่เห็นมีออกมาต่อสู้เรียกร้องเป็นรูปธรรมเหมือนในบางประเทศอย่างฝรั่ง ซึ่งเขาก็คิดในอีกแบบหนึ่ง เช่น กลุ่มพุทธพม่า ที่เรียกว่าปรียัติ มีกิจกรรมทาน ศิล ภาวนา พยายามทำให้ครบ กิจกรรมขององค์กรพุทธทั้งหลาย น่าจะเป็นปัญหาร่วมกัน คือ ปัญหาเรื่องการจัดการ ไปที่ญี่ปุ่นมา มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็ยังติดปัญหาอีกเรื่องก็คือ ภาษา เช่นไปดูที่ ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย หรือสิงคโปร์ ปัญหาหนึ่งที่เรายังไม่เคยพูดเลยก็คือ ใช้ภาษาไม่ลงรอยกัน ต่างคนต่างทำ ดูเหมือนรู้เฉพาะภาษาของตนเอง เช่น กลุ่มบังคลาเทศอาจจะทำกิจกรรม แต่ก็รู้เฉพาะคนบังคลาเทศ กลุ่มสิงคโปร์ก็ทำกิจกรรมมากมาย แต่ก็รู้เฉพาะประเทศเขา ในเวียดนามมีองค์กรชาวพุทธ ทำอะไรเยอะ รู้เฉพาะในเวียดนาม ดังนั้น ๒ เรื่องที่สำคัญมาก คือ เรื่องภาษากับการจัดการ^{๑๔}

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหมิงหยู (Ven. Ming Yu), ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๒} สมาคมและสถาบันทางพระพุทธศาสนาในอินเดีย, (๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.cybervanaram.net/2009-12-17-14-43-37-13/758-2012-05-28-04-10-25>, [๖ มีนาคม ๒๕๖๑].

^{๑๓} สมาคมบาลีปกรณ์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki/%0%B8AA%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%B5%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C> [๖ มีนาคม ๒๕๖๑]

^{๑๔} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

องค์กรพุทธนานาชาติที่จัดขึ้น หลายที่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่ คือใครเป็นผู้จัดตั้งก็จะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ มีนโยบายหรือแนวคิดตามผู้บริหารหลัก การรวมตัวกันก็จะเป็นการรวมตัวเชิงหลวมๆ จนทำให้วัตถุประสงค์ที่จะทำงานไม่ค่อยชัดเจน ส่วนใหญ่ก็มีการนัดประชุมๆ อะไรต่างๆ แต่ก็ไม่มีผลผลิตงานที่ชัดเจน เป้าหมายองค์กรคืออะไร ถ้าเราเทียบดูระหว่างการรวมตัวขององค์กรพุทธและองค์กรต่างประเทศทั่วไป องค์กรต่างประเทศจะมีการรวมตัวชัดเจน และมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนว่าเป็น NGO ที่ก่อตั้งมาเพื่อจุดประสงค์อะไร เช่น เพื่อต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน และทำแคมเปญออกมาเพื่อรณรงค์ให้ผู้คนเข้าใจตระหนักถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน องค์กร แบบนี้มีแนวความคิดสู่ภาคปฏิบัติที่ชัดเจน ในขณะที่องค์กรพุทธมีลักษณะแบบรวมๆ แต่หลวมๆ ไม่ชัดเจน ยกเว้นว่าจะจะเป็นเครือข่ายองค์กรพุทธแนวสนับสนุนการศึกษา^{๑๕}

โดยสรุป ทศนคติ ต่อการทำงานในรูปแบบเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ในภาพรวม เห็นว่ายังเป็นสิ่งจำเป็น สมาชิกในเครือข่ายสามารถที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ประสบการณ์การทำงาน การศึกษา ธรรมเนียมปฏิบัติ มิตรภาพและการช่วยเหลือกันระหว่างประเทศ รวมถึงการทำงานร่วมกัน การส่งเสริมซึ่งกันและกัน ในการเผยแผ่พุทธศาสนาระดับนานาชาติ การสร้างเครือข่ายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เหมือนคณะสงฆ์ที่มีที่มาต่างกัน แต่เมื่อบวชในธรรมวินัย ก็เป็นพระภิกษุ ภิกษุณี เช่นเดียวกัน บางท่านยังเห็นว่าองค์กรยังมีปัญหา เรื่องภาษาและการบริหาร ผู้จัดตั้งองค์กรจะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ นโยบายหรือแนวคิดเป็นไปตามผู้บริหารหลัก มีการรวมตัวโดยมีการประชุม แต่วัตถุประสงค์ในการทำงานยังไม่ชัดเจน เพราะไม่เห็นผลการทำงานที่เป็นรูปธรรม แต่ก็มีบางองค์กรที่ประสบความสำเร็จ จึงควรแก้ไขให้มีภาษากลางและการจัดการที่มีจุดยืน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม

๒) องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลกประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ต้องรู้จักกลุ่มเครือข่าย เตรียมข้อมูลที่ถูกต้อง มีการตอบสนองต่อเครือข่ายอย่างรวดเร็ว ควรใช้ทรัพยากรและเครื่องมือต่างๆ สร้างยุทธศาสตร์และรายละเอียดที่สมาชิกสนใจ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และท้ายสุดจะต้องทำงานร่วมกับองค์กรพุทธที่มีความน่าเชื่อถือแบบทีมงาน^{๑๖}

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระภาสุระ ทันทะมโน, พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ดร.ไฉ่ เกต ยง, เลขาธิการองค์การพุทธโลก (พล.) ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง ดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรแบบนี้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทโดดเด่นอย่างแท้จริงก็คือ ผู้นำสูงสุด^{๑๗}

ภาระอยู่ที่ผู้นำ คือ ประธานองค์กร ต้องประสานงานกับเลขาธิการ ที่สำคัญคณะกรรมการไม่ควรทำงานเพื่อผลประโยชน์ สนับสนุนธุรกิจของตัวเองโดยอาศัยองค์กรพุทธบังหน้า^{๑๘}

ประโยชน์ของ องค์การพุทธโลก (WAB) คือ เรารู้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่ขององค์การชาวพุทธมาจากเอเชีย ผู้นำจากหลายขององค์กรเหล่านี้จะมีประสบการณ์มากและโดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีชาวพุทธจำนวนมากในเอเชีย WAB ควรใช้สื่อต่างๆ เช่น websites, Facebook, Line, wechat ที่จะบันทึกกิจกรรมต่างๆ และการเชื่อมต่อชาวพุทธ^{๑๙}

ต้องใช้ ๕ M คือ บุคลากร (man) งบประมาณ (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) การบริหารจัดการ (management) ศีลธรรม คือหลักพระธรรมวินัย (morality) บุคลากร ก็คือ บริษัท ๔ งบประมาณ อุปกรณ์สื่อสารในปัจจุบัน เช่น ระบบ IT, information เทคโนโลยี เป็นสิ่งที่จำเป็นมากในปัจจุบันนี้ โลกต้องการบริหารจัดการแนวพุทธด้วย รวมทั้งหลัก morality ในที่นี้หมายถึง หลักพระธรรมวินัยที่มีความจำเป็นในการดำเนินงาน รวมทั้งหมดเป็น ๕ M^{๒๐}

จุดประสงค์ของการรวมตัวต้องชัดเจน และภาคปฏิบัติต้องชัดเจน จุดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การ contribution ต่อเป้าหมายนั้น การรวมตัวนั้นนำไปสู่ความเจริญของพุทธศาสนา และพุทธศาสนานั่นไหน ศาสนสถาน ตัวชี้วัดอยู่ที่อะไร จำนวน ความสมบูรณ์ หรือจำนวนสมาชิกศาสนิก กิจกรรม (ความถี่) ศาสนพิธี พวกนี้จะเป็นตัวบอกว่าศาสนามีความเจริญแค่ไหน ถ้าพุทธศาสนามีหลักว่า ทุกคนต้องถือศีล ๕ ปัญหาคือ ทุกวันนี้ศาสนิกที่นับถือศีล ๕ หรือศานทายาทที่มาบวช มีจำนวนมากขึ้นหรือน้อยลง แค่นั้นอย่างไร ถ้าองค์กรพุทธต้องการวัดผลตัวเองว่าในการรวมตัวกัน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ฟันฟู หรือขยายพุทธศาสนา ก็ต้องมี ๔ ประเด็นนี้ คือ ศาสนสถาน ศาสนบุคคล ศาสนพิธี ศาสนธรรม^{๒๑}

ต้องใช้หลักอภิธานิธรรม ๗ ประการ อย่างน้อยข้อแรก ต้องหมั่นประชุมกันเนืองๆ ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมใจ เพื่อไปสู่สังฆะ คือชุมนุมแห่งอริยบุคคลที่พระพุทธเจ้าสร้างขึ้นมาก เพื่อ

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.(สมจินต์ สมมาปัญญา), รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ศ.ดร.ภัทรพร ศิริกาญจน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๓, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหมิงหยู (Ven. Ming Yu), ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ดร.บำรุง พันธุ์อุบล, ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงานพัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระภาสุระ ทันทมโน, พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เป็นองค์กรแบบอย่าง (model) สันติภาพของโลก คือสละบ้านเรือน มาศึกษาไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) แล้วก็สอนผู้อื่นให้สมบูรณ์ (สุปฏิปันโน) ด้วยศีล ๒๒๗ ข้อ เหมือนกัน แต่วัตรปฏิบัติพิเศษของแต่ละองค์อาจไม่เหมือนกัน เช่น คำบริกรรมภาวนากรรมฐานมีทั้ง พุทโธ สัมมา อะระหัง ยุบหนอ พองหนอ ซึ่งเป็นวัตรของแต่ละท่าน ข้อวัตรปฏิบัติเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามจริต^{๒๒}

ครั้งแรกที่คุณจำเป็นต้องมีจิตใจพระโพธิสัตว์ที่จะช่วยผู้คนและแบ่งปัน จากนั้นเราควรจะสอนให้คนเต็มใจที่จะปฏิบัติตามจิตวิญญาณพระโพธิสัตว์ และสำคัญมากที่เราต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และปฏิบัติธรรม^{๒๓}

Management by Objective การจัดการโดยมีเป้าหมาย นโยบาย (policy) หรือ (vision) นโยบายถ้าต้องการมีวัด ๑,๐๐๐ แห่ง สมาชิก ๓๐๐ท่าน/วัด ก็กลายเป็น ๓๐,๐๐๐คน ต่อไปก็ใช้การตลาดกับการจัดการควบคู่กัน หรือลงทุน และในขณะเดียวกันจิตภาวนาก็ช่วยได้ ระหว่างอิทธิปาฏิหาริย์กับอาเทศนาปาฏิหาริย์ ต้องการพระ ๑ รูปที่พลังจิตดี ท่านจะสามารถกำหนดจิตมองเห็น (อนาคต) ได้ เราต้องสร้างพระที่สำเร็จวิชาย่างนี้มาจำนวนหนึ่ง แล้วช่วยกันมอง ที่เรียกว่าภิกษุ ๖ หรือ มโนยิทธิ เมืองไทยก็มี สังเกตดูจากการสังคายนา พระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการเผยแผ่ธรรม แล้วมีฆราวาสที่เป็นกษัตริย์ เศรษฐี นักปราชญ์ เอาคนมีบุญมาเจอกันเป็น ๔ ล้อ พระสงฆ์อย่างเดียวไม่พอ ต้องเอาคนที่มีอำนาจทางการเมือง เศรษฐี และคนที่มีความรู้ และพวกที่ทำทานบารมี Unlimited และคนที่บริจาคเงินทีละน้อย ๒๐หรือ ๑๐ บาท จะมีพลัง ถ้าเรามีสมาชิกแบบนี้เยอะ ก็จะทำงานได้คล่องตัว^{๒๔}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรขบวนการสร้างเครือข่ายเผยแผ่พุทธโลกสำเร็จ ผู้นำต้องมีบทบาทในการบริหารชัดเจน จุดประสงค์ของการรวมตัวต้องชัดเจน ประธานมีการประสานงานกับเลขาธิการและกรรมการโดยไม่แสวงหากำไรต่อองค์กร บุคลากรที่ทำงาน ต้องมีจิตใจพระโพธิสัตว์ที่จะช่วยผู้คนและแบ่งปัน และสอนให้คนเต็มใจที่จะปฏิบัติตามจิตวิญญาณพระโพธิสัตว์ ต้องรู้จักกลุ่มเครือข่าย การเตรียมข้อมูลที่ถูกต้องและมีการตอบสนองต่อเครือข่ายอย่างรวดเร็ว ใช้สื่อ social media เพื่อบันทึกกิจกรรมและการเชื่อมต่อระหว่างชาวพุทธ โดยมีสิ่งชี้วัดในการทำงานมี ๔ ประเด็น คือ ศาสนสถาน ศาสนบุคคล ศาสนพิธี และ ศาสนธรรม ในส่วนการขยายเครือข่ายองค์การพุทธโลก ควรทำงานร่วมกับองค์กรพุทธที่มีความน่าเชื่อถือเป็นทีมงานใช้ทรัพยากรและเครื่องมือต่างๆ สร้างยุทธศาสตร์และรายละเอียดที่สมาชิกสนใจ ใช้หลักอุปทาน

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระบุญทวี วิไลจักร, กรรมการบริหารองค์การพุทธโลก, เลขาฯ รองประธานองค์การพุทธสัมพันธ์ลาว, ประเทศลาว, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหุยกั้ว (Ven. You Guo), รองเจ้าอาวาสวัดผกวงซานไทเป ไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ธรรม ๗ ประการ หลัก ๕ M การปฏิบัติธรรมเป็นไปตามจริต ใช้หลักการจัดการโดยมีเป้าหมาย (Management by Objective) นโยบาย (policy) หรือ (vision) ต้องทำงานเกื้อกูลกัน ทั้งพระ และ ฆราวาส

๓) กิจกรรมที่ควรมีในการขยาย และ สร้างให้เครือข่าย ขององค์กรพุทธโลกเข้มแข็ง

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่าย ขององค์กรพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ให้เยาวชนศึกษาธรรมะออนไลน์ การศึกษาออนไลน์สำหรับผู้จบการศึกษาแล้ว เกมธรรมะในรูปแบบมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนาที่มีอยู่ทั่วโลกควรจะมีการเรียนการสอนทางออนไลน์ได้^{๒๕}

กิจกรรมที่สำคัญที่ผ่านมาก็คือ วิสาขบูชาโลก ควรขยายให้มีการแลกเปลี่ยนด้วยการเสวนา สัมพันธ์ไมตรีชาวพุทธนานาชาติต่อกัน เพื่อเกิดประชาคมพุทธในสังคมให้ได้ ในภูมิภาคต่างๆ งานวิสาขบูชาโลกได้รับการรับรองจากสหประชาชาติ ฉะนั้น เราก็จะพยายามสร้างเครือข่าย ขยายให้ได้ทุกมุมโลก พุทธบริษัททั้ง ๔ รวมภิกษุณีด้วย^{๒๖}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ และ พสล. ก็เป็นตัวเชื่อมในการจัดกิจกรรม มีความสำคัญต่อการเผยแผ่พุทธศาสนาทั่วโลก แต่เดิมศรีลังกาอาจมีความคล่องตัวกว่า เพราะเขาเก่งภาษา ตอนหลังๆ มจร. ก็พัฒนาครูบาอาจารย์และนักศึกษา ขึ้นมาร่วมกับ มหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ภาษาอังกฤษเราก็เก่งขึ้น ประจวบกับนโยบาย รัฐบาลหลายๆ สมัยที่ให้งบประมาณทุ่มเพื่อกิจการพระธรรมทูต ให้งบจัดกิจกรรมวันวิสาขบูชา เป็น ๑๐๐ ล้าน/ครั้ง มจร. และสำนักพุทธฯได้งบฝ่ายละครึ่งหนึ่ง มมร. ก็ได้ส่วนหนึ่ง จัดติดต่อกันมาทุกปี ผู้นำชาวพุทธนานาชาติเห็นว่า ประเทศไทยจัดงานเรียบร้อย ญี่ปุ่นเป็นผู้นำ การประชุมพุทธศาสนาโลกมาก่อน เขาให้ทุนต่างๆ ถ้าจะจัดประชุมเมื่อไร ตอนนี้เงินก็มีบทบาท ในการจัดประชุมพุทธศาสนาโลก จัดการประชุมได้ยิ่งใหญ่กว่า แต่เขาก็อยากมาไทย เพราะไทยมีความพร้อม การต้อนรับดี ให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์องค์เณรที่มาจากต่างประเทศสูง^{๒๗}

^{๒๕} สัมภาษณ์ ดร.ฮีโร ฮีโต้, รองประธานองค์การพุทธโลก (พล) และ ประธานมหาวิทยาลัยพุทธศาสนา สุปราตี ประเทศอินเดีย, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ คุณเฮนรี ดัง เลขานุการสหพันธ์ชาวพุทธแห่งออสเตรเลีย, ประธานองค์กร Buddha Care ออสเตรเลีย, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ, อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

กิจกรรมในวันวิสาขบูชา ให้สักการบูชาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในประเทศที่แตกต่างกัน เช่น พุทธคยาในอินเดีย ประเทศที่แตกต่างกันมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของพวกเขาเอง มั่นใจว่าหลายประเทศเช่น พม่า ไทย กัมพูชา ไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่นจะมีความสนใจในกิจกรรมประเภทนี้^{๒๘}

กิจกรรมเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดไม่ใช่แค่การประชุม โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อเยาวชน อาตมา เคยจัดกิจกรรมเยาวชนนานาชาติต่างๆ เช่น นำเยาวชนไปเฝ้าที่เนปาล ธรรมยัตรารอบเกาะ ไต้หวันในโอกาสครบ ๑๐๐ ปีไต้หวัน และยังแต่งเพลงเพื่อบันทึกกิจกรรมโดยมี concept ว่า One Song One Story ด้วย^{๒๙}

กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งอาจไม่เหมือนกัน เช่น ยุโรปชอบการเจริญสมาธิภาวนา แถบเอเชียที่เป็นมหายานจะชอบแนวคิดแบบมรดกแล้วอธิษฐาน ขอเชื่อ รับโชคลาภ ความสำเร็จ ร่ำรวย ถ้าเป็นเถรวาทอาจเป็นแนวผสมผสานของกิจกรรม ทาน ศิล ภาวนา ความเข้มแข็งจะถูกผู้กรวดด้วย ๒ กิจกรรม คือ ๑) ศึกษาวิชาการ เรียกว่า คันถธุระ ๒) การปฏิบัติ เรียกว่า วิปัสสนาธุระ^{๓๐}

ในการประชุมเตรียมงานวิสาขบูชานานาชาติครั้งที่ ๒ (International Buddha Day) โดยองค์กรพุทธ New Taipei Buddhist Association ที่ไต้หวัน ซึ่งเป็นภาคีหลักในการจัดงาน พระธรรมอาจารย์จิ่งเหย้า ประธานองค์กรพุทธ (New Taipei Buddhist Association) ท่านให้ข้อมูลว่า ไต้หวันแม้มีองค์กรพุทธมหายานขนาดใหญ่หลายองค์กร อาทิ ฝอกวงซาน ฉือจี้ จงไถ Dhamma Drum ฯลฯ แต่ชาวพุทธจริงๆ ก็ยังไม่ถึง ๕๐ %และวันวิสาขบูชาก็ยังไม่ใช่วันหยุดราชการ อีกทั้งงบประมาณในการดำเนินการของวัดก็มาจากการบริจาคเป็นหลัก รัฐไม่ได้สนับสนุนงบประมาณ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่นจีนหรืออินเดีย ขณะนี้รัฐบาลจีนและอินเดียก็สนับสนุนงบประมาณองค์กรพุทธแล้ว ดังนั้น การจัดงานวิสาขบูชานานาชาติทุกปี ก็เพื่อปลุกกระแสชาวพุทธในเรื่องการปฏิบัติธรรม จิตวิญญาณพระโพธิสัตว์และสร้างชาวพุทธใหม่ เพื่อให้คนรู้จักวันวิสาขบูชามากขึ้น รวมถึงประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในระดับนานาชาติ ให้แต่ละประเทศจัดงานวิสาขบูชาในระดับชาติในประเทศของตน เหมือนวันคริสต์มาสที่คนรู้จักกันทั่วโลก^{๓๑}

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหมิงหยู (Ven. Ming Yu), ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระธรรมอาจารย์หมิงกวง รองประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ไต้หวัน, ประธานคณะอนุกรรมการเศรษฐกิจและสังคม (พสล), ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระธรรมอาจารย์จิ่งเหย้า, ประธานสมาคมพุทธนิวกาเปใหม่ ไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

บทบาทของพระธรรมทูตนานาชาติ พบว่าโครงการนี้มีผลประโยชน์ คือความเชื่อมโยงกันในระดับพี่น้องทางด้านศาสนา เมื่อประเทศไหนมีความเดือดร้อน เราก็จะช่วยกัน อย่างกรณีชาวพุทธในบังคลาเทศถูกชาวมุสลิมเผาวัด เราก็เข้าไปช่วยบริจาคสร้างวัดให้ มันเป็นการเชื่อมโยงกันในด้านความเอื้ออาทรต่อกัน คนไทยสมัยก่อนก็ไปช่วยคนจนในศรีลังกาเยอะ นี่สมัยปัจจุบันสมัยก่อนก็มีความเชื่อว่าพระอุบาลีไปเผยแผ่ศาสนาที่ศรีลังกาซึ่งเป็นประโยชน์ เรื่องต่อไปคือบทบาทการวิจัยศาสนาอื่นๆ หรือนิกายต่างๆ เช่น พระไตรปิฎกของไทยว่าอย่างไร พระคัมภีร์ของมหายานว่าอย่างไร มันมีหลากหลาย ทั้งเถรวาท มหายาน มจร. ก็เริ่มทำ เอาหลักธรรมของต่างคัมภีร์ ซึ่งของเขาเรียกนิกาย แต่ของเราเรียกพระไตรปิฎก เอาพระคัมภีร์พระไตรปิฎกมาเทียบเคียงกันแล้ว เราก็สามารถที่จะรู้นิสัยใจคอชาวพุทธของประเทศนั้นๆ ได้

นิสัยใจคอ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนามันมีความเชื่อมกันอยู่นะ อย่างท่านเป็นมหายาน ผมเป็นเถรวาท ท่านเรียนรู้เถรวาทได้ด้วย ส่วนผมเรียนรู้มหายาน ผมก็จะรู้อริยาวัตรของพระมหายาน ไม่ใช่ไปทะเลาะกัน อย่างพระเถรวาททำไม่ต้องเรียบริบหรี่ กระโดดโลดเต้นไม่ได้ ต้องฉันอาหารแค่ ๒ มื้อ ก่อนเที่ยง ส่วนพระจีนกระโดดโลดเต้นได้ ไม่เป็นอะไร ก็ตอบว่าพระจีนไม่ได้กินเนื้อเหมือนพระไทย ไปทางเหนือ พระสายวัชรยานทำไมฉันไวน์ได้ ไปญี่ปุ่นพระ ๙๐ เปอร์เซนต์ พอถอดชุดพระก็เป็นฆราวาส แถมตำแหน่งยังเป็นมรดกตกทอดอีกต่างหาก ใช้ไหม เขาทำแค่พิธีทางศาสนา ถ้าเรารู้ความเชื่อ ความเข้าใจทางศาสนา เราจะรู้ลักษณะพระของแต่ละนิกายๆ วิถีชีวิตของเขา การวิจัยเหล่านี้จะทำให้สามารถรู้ลักษณะของชุมชนในศาสนาเดียวกัน แต่ต่างนิกายก็มีความต่างกัน แต่จะดูว่าเรามีจุดเชื่อมตรงไหนต่างหาก”^{๓๒}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่ากิจกรรมเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดไม่ใช่แค่เพียงการประชุม องค์กรพุทธโลกควรมีกิจกรรมหลากหลาย เพื่อสร้างเครือข่ายในสังคมและองค์กรพุทธให้เข้มแข็ง การเรียนธรรมะ มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาทั่วโลกควรมีการเรียนการสอนทางออนไลน์ได้ โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย กิจกรรมเยาวชน การส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่ธรรมในต่างประเทศทั่วโลกก็เป็นวิธีที่คณะสงฆ์ได้ทำมาช้านานตั้งแต่อดีต กิจกรรมวันวิสาขบูชาโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นกิจกรรมหลักของหลายองค์กร หลายประเทศ องค์กรพุทธกิจกรรมควรมีทั้งภาคปริยัติ (วิชาการ) และภาคปฏิบัติ (ภาวนา) ควบคู่กันไป รวมถึง กิจกรรมแต่ละภูมิภาคอาจไม่เหมือนกัน แถบยุโรปเน้นการเจริญสมาธิภาวนา แถบเอเชียชาวพุทธจะชอบแนวคิดแบบมาวัดแล้วอธิษฐานจิต ทำบุญให้ทาน เป็นต้น ในส่วนกิจกรรมร่วมระหว่างนิกาย ยึดหลัก แสวงจุดร่วม และ สมานจุดต่าง

๔) เครือข่ายขององค์การพุทธโลกใด ที่ประสบความสำเร็จในการขยายเครือข่าย

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

^{๓๒} สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ, อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เครือข่ายองค์กรพุทธยุโรป (Euro Buddhist Union - EBU) มีการจัดการที่จะรวม มีทะเบียนขององค์กรพุทธในสหราชอาณาจักรและยุโรป เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ความร่วมมือและเป็นเครือข่ายระหว่างกันที่ดี^{๓๓}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) เป็น Host Global Organization ก่อตั้ง IABU อย่างเป็นทางการ จัดทะเบียนเป็นสมาคมปี ๒๕๕๒ ก่อน ICDV ๑ ปี แต่เรียก IOC (International Organization Committee) คณะกรรมการจัดงานนานาชาติ หรือ IOC ก็มาจัดงานแบบหลวมๆ ทุกคนก็มาร่วมกัน อยู่ด้วยกัน ก็มาคิดว่าเวลาจัดงานก็ทำอยู่ ๒ เรื่อง เราฟอร์มทีมงานตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐ แม้กระทั่งการจัดทำพระไตรปิฎกฉบับสากลก็ใกล้ๆ กัน ที่หลังก็ทำอีกหลายอย่าง เช่น ศัพท์บริณานุกรม Buddhist Catalog, Buddhist Text เริ่มจากอันนี้ก่อน แล้วก็มาตั้งตัวนี้ๆ มันก็เลยทำให้องค์กรนี้ไม่ทำเฉพาะเพียงพิธีกรรม แต่แบ่งเป็น ๒ แนว ใครจะไปวิชาการก็ไป IOC จะเป็นที่รวมของ Global Academic Platform มีฝรั่งส่วนใหญ่ เป็นตลาดวิชาการระดับโลก เช่น การทำพระไตรปิฎกฉบับสากล มีนักวิชาการระดับสุดยอดในโลกมารวมกันที่นี่ เรารู้ว่าเขามาหาเราที่ มจร. เราได้ประโยชน์ เอามาบรรยายให้เขาฟัง วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติก็เกิดขึ้นด้วยเหตุผลนี้ อาศัย Platform และสร้างเครือข่าย อธิการบดีก็มาทำ IABU, IBSC, ICDV โครงการผมสร้างให้ smart จาก smart student, smart lecturer เป็น smart professor, smart mind ในที่สุดเป็น smart college, smart Buddhist college^{๓๔}

ICDV จัดงานได้ผล สงฆ์ไทยมีความเป็นปึกแผ่นทั้งประเทศ สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นสกลมหาสังฆปริณายก คุณทั้ง ๒ นิกาย ซึ่งไม่มีนิกายไหนในโลกต่างประเทศทำได้ อย่างญี่ปุ่นมีเป็นร้อยนิกาย ศรีลังกาก็มี ๑๐ - ๒๐ นิกายเหมือนกัน แต่นิกายใหญ่ๆ ก็มีสยามวงศ์กับรามัญวงศ์ ปกครองแยกกัน แต่ของเรามารวมกัน มีความเป็นปึกแผ่น ต่างชาติจึงให้ไทยเป็นศูนย์กลางทั้งประเทศ แต่บางประเทศก็ไม่ยอมรับ ยอมให้เฉพาะการประชุมวิสาขบูชาโลกเท่านั้น ญี่ปุ่นเป็นผู้นำการประชุมพุทธศาสนาโลกมาก่อน เขาให้ทุนต่างๆ ถ้าจะจัดประชุมเมื่อไร ตอนนี้จีนก็มีบทบาทในการจัดประชุมพุทธศาสนาโลก จัดการประชุมได้ยิ่งใหญ่กว่า แต่เขาก็อยากมาไทย เพราะเรามีความพร้อม การต้อนรับดี เราจะให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์องค์เณรที่มาจากต่างประเทศสูง^{๓๕}

^{๓๓} สัมภาษณ์ ดร.ไต้ เกิด ยง, เลขาธิการองค์การพุทธโลก (พล.) ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง คูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิปูณยากร), รศ.ดร.ผู้อำนวยการสำนักงานสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.), ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ, อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เครือข่ายองค์กรพุทธแนวการศึกษาวิจัย งานชัดเจนว่ามีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา มีการทำกรอบโครงสร้างร่วมกัน อย่าง มูลนิธิธรรมกายทำเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ร่วมกันทำ คัมภีร์ อาทิ โครงการพระไตรปิฎกธรรมชัย ร่วมกับมหาวิทยาลัยปักกิ่ง เพื่อแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาจีนบ้าง หรือให้นักวิชาการจากศรีลังกา พม่า เอาคัมภีร์ใบลานของตัวเองเทียบกับ ขอม สิ่งเหล่านี้มีข้อแตกต่างและมีผลอย่างไร แล้วก็ทำฐานข้อมูล ซึ่งมันน่าจะเป็นเครือข่ายที่นำไปสู่โครงการที่ชัดเจน เพราะกรอบแคบขึ้น ส่วนองค์กรพุทธโลกที่เห็นว่าประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ การสาธยายพระไตรปิฎกที่พุทธคยา เพราะว่าเป็นความร่วมมือที่ชัดเจนระหว่างประเทศที่เป็นรูปธรรมจริงๆ และมีการเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดงานชัดเจน ICDV ก็ยังไม่ชัดในการหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพ ระยะยาวจะเป็นเครือข่ายสาธยายมนต์ประจำปี^{๓๖}

ควรสร้างเครือข่ายทั้งภายในและนอกประเทศ รวมทั้งประชากรที่เป็นชาวพุทธทั่วโลกโดยไม่จำกัดนิกาย และควรจะมีองค์กรตั้งอยู่แต่ละประเทศ แล้วสร้าง unity ร่วมกัน เพื่อให้เกิดขบวนการสร้างสันติภาพขึ้น คล้ายๆ กับระบบของยูเอ็นหรือ พสล. แต่ปัจจุบันผมคิดว่าบทบาท พสล. ยังน้อยไป การสื่อสารควรทำทุกเดือน เพื่อทราบความเคลื่อนไหว อย่างสภาคริสตจักรส่งหนังสือรายงานกิจกรรมองค์กรมาให้ผมทุกเดือน ตั้งไว้ที่โต๊ะเต็มเลย

การจะสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็งต้องมี ๑.แม่เหล็กดึงดูด ๒. ความศรัทธา อะไรที่จะดึงดูดความศรัทธา ถ้าเป็นโมเดลพระเมืองไทยก็คือ พระพุทธรูปใหญ่ๆ จะดึงดูดคนเข้ามาวัด พระสงฆ์ที่เป็นสุปฏิปันโน ท่านมีบารมีก็ดึงดูดคนเข้ามา ต้องขยายผลจากศรัทธา แกนกลางคือ พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ต้องมีศูนย์รวมแห่งศรัทธา เช่น หลวงพ่อสด จันทสโร วัดปากน้ำภาษีเจริญ เป็นศูนย์รวมใจของ (วิชา) ธรรมกาย คุณยายอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง หรือหลวงพ่อมหัชโย และหลวงพ่อดุสิตชีโว ถ้าหากเป็นพระสงฆ์สายวัดป่า สายหนองป่าพง ก็หลวงพ่อบุญเป็นศูนย์รวมใจ สายท่านพุทธทาส ก็มีหลวงพ่อบุญเป็นศูนย์รวมใจ เป็นต้น^{๓๗}

การเชื่อมเครือข่าย เราจะพบว่า พระธรรมทูตของเถรวาทที่ไปอยู่ต่างประเทศ เขาก็มีเครือข่ายในประเทศนั้นๆ ซึ่ง มจร. ก็ต้องอาศัยสมัชชาในการติดต่อประสานงาน ถ้า มจร. ต้องการเชื่อมเครือข่ายพุทธศาสนาในอเมริกา ก็จะมีประธานสมัชชาสงฆ์ในอเมริกา ซึ่งมีวัดไทยเกิดขึ้นทุกครั้ง วัดไทยก็สามารถประสานงานกับวัดพม่า ลาว เขมร เวียดนาม ทิเบต ที่อยู่ในอเมริกาในแต่ละรัฐนั้น เขาก็มีการประชุมเครือข่ายแต่ละรัฐ เราก็อาศัยเส้นทางนี้ประสานงานสามารถแตกแยกไปได้ทุกนิกายทั่วโลก ความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น หลายเรื่องเวลาที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวิสาขบูชาโลกในเมืองแคลิฟอร์เนีย พระเวียดนามเป็นโต้โผ พระ

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระภาสุระ หนตมโน, พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ไทยก็จะไปร่วมเดินในงาน ต่างคนก็ต่างมาช่วยงานกัน ซึ่งรัฐบาลของแต่ละท้องถิ่นเขาก็ชื่นชมในการร่วมมือระหว่างกัน อินโดนีเซียช่วงหลังๆ ก็ประกาศให้ภิกษุในศาสนาพุทธเข้ามาร่วมงาน อนุญาตตนเป็นประธานาธิบดี เพราะเรามีการขยายงานมากขึ้น ที่นี้วัดฝ่ายมหายานในอินโดนีเซียเขามีมาก่อน เนื่องจากชาวจีนอพยพไปอยู่ แต่ว่าความเป็นปึกแผ่นของวัดจีนมีไม่มาก บางทีก็มีแค่หลวงตาเฝ้าวัดอยู่เพียงรูปเดียว ให้อาจารย์โพธิสัตว์อยู่องค์เดียว มันไม่ได้สอน พระไทยเข้าไปสอนหลักธรรม การปฏิบัติธรรมต่างๆ รัฐบาลอินโดนีเซียก็เห็น จึงได้ตั้งกรมการศาสนาพุทธขึ้น นับว่าเป็นเรื่องแปลกที่ประเทศมุสลิมมาก มีกรมการดูแลพุทธศาสนา นี่ก็เป็นผลมาจากพระธรรมทูตเข้าไปจัดเครือข่าย นอกจากพระธรรมทูตที่เป็นสายเถรวาท เราก็ต้องเชื่อมกับสายมหายานที่อยู่มาแต่ดั้งเดิมแล้ว นี่เป็นการเชื่อมเครือข่ายโดยสาวกของพระพุทธเจ้า”

ในเอเชีย ที่ประเทศจีน ผมเคยคุยเรื่องพุทธศาสนากับเจ้าหน้าที่รัฐบาลชั้นสูงของจีน ข้าราชการศาสนาจีนเขาบอก...จีนมีคน ๑,๓๐๐ กว่าล้าน นับถือพุทธศาสนาที่ชัดเจนประมาณ ๑๐๐ ล้าน ๓๐ ล้านเป็นคริสต์ ประมาณ ๑๕ ล้านเป็นอิสลาม ผมก็ถามว่า แล้วอีก ๑,๐๐๐ กว่าล้านคน นับถือศาสนาอะไร เขาตอบว่า เหมาเจอตุง ก็คือพรรคคอมมิวนิสต์ แต่ศาสนาเหมาเจอตุงมันเกิดอยู่ในหัวใจของคนจีน ประกอบด้วยพุทธ เต๋า และขงจื้อ ๓ อย่างนี้มาผสมกัน ผมก็ถามว่า ต่อไปถ้าประเทศชาติพัฒนาแล้ว เขาจะนับถือศาสนาอะไร เขาอยากมีศาสนา รัฐบาลจีนกำลังมองนโยบายที่จะให้ประชาชน ๑,๐๐๐ กว่าล้านคน มีศาสนาที่ถูกต้อง ไม่ต้องไปนับถือผี สางเทวดาต่างๆ เขาก็ไปมองดู ๓ ศาสนาที่มันอยู่ในหัวใจของคน ศาสนาเต๋านั่นอภินิหาร เหาะเหินเดินอากาศ เป็นเซียน ซึ่งขัดต่อหลักนโยบายรัฐบาลคอมมิวนิสต์ พอถึงขงจื้อ อยู่ในจิตใจเน้นหลักการปกครอง ต่อไปประชาชนอาจจะแข็งข้อต่อรัฐบาลได้ แต่ศาสนาที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเถรวาทและมหายานเน้นเรื่องความเมตตา ความไม่เบียดเบียน ไม่มีชนชั้นวรรณะ มันก็ตรงกับระบบคอมมิวนิสต์ ระบบชนชั้นกรรมมาชีพมีความเสมอภาคกันในประเทศ คอมมิวนิสต์เองก็ไม่ใช่ว่าประเทศที่จะไปเบียดเบียนคนประเทศอื่น ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ไม่มีลักษณะอภินิหาร เป็นเรื่องศีลธรรมที่รัฐบาลจีนมองเห็นแนวแล้วว่า ต่อไปในอนาคตจะส่งเสริมศาสนา นี้ ต่อไปคนพันกว่าล้านคนจะมานับถือศาสนาพุทธ เช็กดูตอนนี้ใน ๑,๓๐๐ ล้าน มีพุทธ ๑๐๐ กว่าล้าน แต่คนในโลกนี้มี ๗,๐๐๐ กว่าล้าน ศาสนาที่ใหญ่ที่สุดประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าล้านนับถือคริสต์ ศาสนาอิสลามก็ประมาณ ๑,๒๐๐ ล้าน ศาสนาพุทธ (ทั้งเถรวาทและมหายาน) ประมาณ ๕๐๐ ล้านคน สายเถรวาท ๒๐๐ กว่าล้าน นอกนั้นมหายาน ^{๓๘}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่าเครือข่ายองค์กรพุทธนานาชาติในยุโรป EBU มีการจัดการที่จะรวบรวมบุคคลากรและมีทะเบียนขององค์กรพุทธในสหราชอาณาจักรและยุโรป เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ มีความร่วมมือและเป็นเครือข่ายที่ดี ส่วนองค์กรพุทธในประเทศไทยคือ ICDV จัดงานประชุม

^{๓๘} สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ, อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

วิชาขุขุขุโลกประสบผลสำเร็จ เพราะ คณะสงฆ์ไทยมีความเป็นปึกแผ่น สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก พระองค์ทรงควบคุมพระภิกษุทั้ง ๒ นิิกาย คือ ธรรมยุตินิกายและมหานิกาย ซึ่งยังไม่มีพระสังฆราชนิกายไหนในโลกทำได้ นอกจากนั้น องค์การพุทธที่ทำงานด้านการศึกษาและวิจัย ก็มีผลงานชัดเจนว่ามีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ทำกรอบโครงสร้าง และคัมภีร์ร่วมกับต่างชาติ เช่น การจัดทำพระไตรปิฎกฉบับสากลของ มจร. หรือวัดพระธรรมกายทำงานเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยต่างๆ จัดทำโครงการพระไตรปิฎกธรรมชัยร่วมกับมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ส่วนการสาธยายพระไตรปิฎกที่พุทธคยา ถือว่าเป็นองค์การพุทธนานาชาติที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด เพราะว่าเป็นการร่วมมือชัดเจนระหว่างประเทศ และมีการหมุนเวียนจัดงานอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ปัจจัยที่ทำให้เครือข่าย ขององค์การพุทธโลกเข้มแข็งนั้น พบว่าควรสร้างเครือข่ายองค์การพุทธทั้งภายในประเทศและต่างประเทศโดยไม่จำกัดนิกาย มีการสื่อสารอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเอกภาพร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา หรือพระพุทธรูปสำคัญเพื่อดึงดูดความศรัทธาจากศาสนิก การจะสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็งต้องมี ๑.แม่เหล็กดึงดูด ๒. ความศรัทธา ๓. กิจกรรม

๕) ปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ในการสร้างเครือข่าย ขององค์การพุทธโลก

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

“ข่าวสารที่ไม่เป็นประโยชน์ การนำการเมืองเข้ามาบริหารจัดการ การให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง การมีปฏิสัมพันธ์แบบซ้ำ และการเฉื่อยชาขององค์การพุทธ”^{๓๙}

“อุปสรรคที่สำคัญในการทำงานขององค์การพุทธอย่างหนึ่งก็คือ การแข่งขันกัน แข่งดีระหว่างองค์การพุทธด้วยกันเอง ประชาชนไม่สนใจพระพุทธศาสนาเพราะมีความเป็นอยู่ที่สบายอยู่แล้ว”^{๔๐}

ปัญหาก็คือ ความเป็นทางการ (official body of organization) ขององค์กรเหล่านี้ IABU ไม่มีความเป็นทางการขององค์กรก็จริง แต่ก็มีฐานมาจากผู้บริหารที่มาจากองค์กรทางการ คือ มจร. เป็นฐานใหญ่ค้ำยันจึงอยู่ที่ มจร. ประธาน เลขาธิการ IABU, ICDV ก็มีองค์กรที่เป็นทางการมั่นคงรองรับอยู่แล้ว แต่ องค์การ พสล. มาจากคนหลายๆ กลุ่ม แม้ว่าถูกเลือกตั้งขึ้นมา แต่ก็ดูลอยๆ พยายามจะตั้งองค์กรมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาโลก ได้ไปช่วยทำหลักสูตร อ. บรรจบ (บรรณรุจิ) ก็มาช่วยประสาน แต่ก็ไม่ต่อเนื่อง กลายเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา กลางอากาศ เนื่องจากคนทำงานก็ไปจากองค์กรโน้น องค์กรนี้ และในเชิงอาสาศาสตร์ก็มีปัญหาเรื่องการบังคับบัญชาสั่งการอย่างแท้จริง ถ้าประธานที่เป็นผู้นำสูงสุดไม่มีบารมีจริง มันก็

^{๓๙} สัมภาษณ์ ดร.อง ชี อีว, ประธานสมาคมชาวพุทธมาลัคคา มาเลเซีย, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ คุณชาบุจ บารัว รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธาน Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ขับเคลื่อนยาก แล้วถ้าอาสาศัมครมีเวลาก็มา ไม่มีเวลาก็ไม่มา กรรมการไม่มีเวลาทำอย่างเต็มตัว ฉะนั้น พลังขับเคลื่อนจึงไม่ค่อยเต็มที่ นี่เป็นข้อจำกัด^{๔๑}

ขึ้นอยู่กับบุคลากร คือ ผู้นำองค์กรชาตวิสัยทัศน์ ว่าเป็นมิชชันนารีแห่งสันติภาพโลกจริงๆ และมีความเชื่อซา ไม่สำนึกว่าพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญของโลก ชาตอุดมการณ์พุทธศาสนาที่ พระพุทธเจ้าวางไว้ว่า “จรณ ภิกขเว....ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงไปประกาศสันติภาพ ให้แก่มวลมนุษยชาติ เพื่อโลก...” ชาตตรงนี้ ถ้าเรามีจิตสำนึกจริงๆ อย่าง ดร.อัมเบการ์ ต้องการที่จะสร้างชาวพุทธในประเทศอินเดีย หรือ อนาคตริกรรมปาละเขามีแรงจูงใจที่จะขับเคลื่อนให้ พุทธศาสนา เช่น ไปศรีลังกาก็จะเจออุปสรรคพระนักต่อสู้ มาที่พม่าก็เจออุปสรรคพระอีกองค์เป็น ผู้นำ ต้องการให้คนพุทธตื่น ต้องการช่วยกัน เพราะเรารู้ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่ง เสรีภาพของโลกอย่างแท้จริง ที่เวียดนามก็มีพระที่เฝ้าตัวตายนะ (พระภิกษุ ตีก กวาง ตีก) ยกตัวอย่างของไทยก็คือพระพิมลธรรม (สมเด็จพระพุฒาจารย์ อาง อาสนเถระ) เป็นนักสู้ ปลุกให้ชาวพุทธตื่น เดินทางไปทั่วโลกแล้วกลับมาสร้างพระธรรมทูต สร้าง มจร. ให้ชาวพุทธตื่น รู้ว่าเป็นอย่างไร สร้างศูนย์วิปัสสนา ส่งพระสงฆ์ไปเรียนหนังสือต่างประเทศ หลวงพ่ออาจท่าน ถือว่าเป็นพระสงฆ์ผู้ยิ่งใหญ่ในประเทศไทย ตั้งใจทำงานมาก^{๔๒}

ทำไม่สำเร็จ คือ พอทำไปสักระยะ ก็คิดว่าถึงจุดอิ่มตัว ไม่ทำต่อ หหมดไฟไปดื้อๆ คล้ายกับว่า จะถึงจุดอิ่มตัวที่จะคิดทำต่อ และก็ไม่มีกรสร้างคนนั่งแถว ๒ หรือ ๓ ต่อจากคนแถวหน้าขึ้นมา นี่คือจุดอ่อน ถ้าคนนี้ทำ สร้างขึ้นมาแล้วก็ต้องเป็นคนนี้เท่านั้น แต่ถ้าองค์กรไหนไม่ติดคนแถว ๑ คนอื่นก็ทำได้ คนก็จะมาตลอด เช่น วัดหลวงพ่อด วณนี้ท่านไม่อยู่ มีสมเด็จพระช่วง (สมเด็จพระ มหารัชมังคลาจารย์) ก็ยังมีคนมาต่อ สมเด็จพระช่วงไม่อยู่ ก็ยังมีเจ้าคุณพรหมโมลีหรือคนอื่น เรา ต้องวางคนมาสืบทอด แนวคิดนี้ผมว่าต้องทำ ๗ ชั่วโมง การเกิดพระพุทธศาสนา พระอรหันต์ ท่านก็วางคนไว้ ๘๐๐เส้นทาง (เอตทัคคะ) แต่เราหยุด ไม่ทำต่อ^{๔๓}

ศาสนาพุทธที่แตกย่อยออกไปเป็นหลายร้อยนิกายในปัจจุบัน ในพุทธกาลก็มีความแตกต่าง เหล่านี้ก็มีว่า สำนักนี้เป็นของพระโมคคัลลานะ สำนักนี้เป็นของพระอนูรุทธะ เข้าไปเรียนกับ อาจารย์เหล่านั้น เนื่องจากยึดติดในด้านปัญญา จนกระทั่งคิดว่า (สำนัก) ของตนเองดีที่สุด ก็ไป มองข้อด้อย หรือข้อต่างจากคนอื่น ทำให้การรวมตัวเหล่านี้ ไม่ได้มีเป้าหมายไปที่การรวมตัวเพื่อ การเจริญเติบโตของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เมื่อเทียบกับ OIC จะมีเป้าหมายชัดเจนว่าพิทักษ์ อิสลาม ไม่ว่าจะเป็นนิกายที่เคร่งครัดหรือไม่ ถ้าเป็นสิทธิของชาวมุสลิม ก็ถือว่าเป็นเพื่อนเขาทันที

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร., รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ดร.บำรุง พันธุ์อุบล, ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงาน พัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ในขณะที่ชาวพุทธแต่ละนิกายมันก็ไม่ใช้เพื่อนแล้ว หรือแม้กระทั่งนิกายเดียวกัน แต่ต่างอาจารย์กัน ก็ไม่สนใจกัน ไม่ให้ความช่วยเหลือกันแล้ว ใช้ไหม ถ้าสิ่งตรงนี้ไม่เริ่มต้น องค์กรจัดกิจกรรมเท่าไรมันก็ไม่ประสบความสำเร็จ จุดประสงค์ที่มีไม่ได้เปิดกว้างที่จะรับทุกคน กลายเป็นว่าต้องการอะไร ก็เสนอความคิดที่ตนต้องการเท่านั้น สิ่งที่ตนนำเสนอ เท่านั้นดีที่สุดแล้ว องค์กรพุทธต้องมองกว้างๆ เพื่อทุกคน แม้ว่าเขาจะไม่เหมือนเราก็ดำเนินการตาม องค์กรอิสลาม OIC ก็ไม่เคยออกมาพูดว่าอัฟกานิสถานว่ากดขี่สิทธิสตรีใช้ไหม เขาไม่มาวิจารณ์กันเอง แต่สิ่งที่องค์กรพุทธชอบทำคือสิ่งนี้ ซึ่งตรงกับคำสอนโอวาทพ่อกของนางวิสาขาว่า “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” การสร้างความแตกแยก องค์กรก็ไม่โต ยิ่งตั้งยิ่งตีบ^{๔๔}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่าอุปสรรคสำคัญในการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลกมีหลายประการ ได้แก่ ขาดสารที่ไม่เป็นประโยชน์ การนำการเมืองเข้ามาบริหารจัดการ การให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง การมีปฏิสัมพันธ์ต่ำและความเฉื่อยชา ผู้นำองค์กรชาตวิสัยทัศน์ นอกจากนั้น ยังมีการแข่งขันกัน แข่งตีระหว่างองค์กรพุทธด้วยกันเอง ความไม่เป็นทางการขององค์กร (official body of organization) การไม่วางแผนสืบทอดคนทำงานรุ่นต่อไป และ ความใจกว้างไม่พอของชาวพุทธ

๖) องค์กรพุทธโลกจัดตั้งขึ้นมากมาย ความเป็นไปได้ที่จะผลักดันให้ บรรดาองค์กรพุทธศาสนาโลกสามารถทำงานร่วมกันได้

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

องค์กรพุทธโลก จัดตั้งขึ้นหลายองค์กร ประเด็นหลักเกิดจากการต้องการความยอมรับ ต้องการมีเอกลักษณ์ของตนเอง ต้องการมีเวทีกลางระหว่างนิกายต่างๆ การที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลให้จัดตั้งองค์กรพุทธขึ้น อาทิ สหพันธ์ชาวพุทธนานาชาติ (International Buddhist Confederation) ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลอินเดีย แต่องค์กรพุทธโลกที่จัดตั้งขึ้นก็ไม่ใช้ทั้งหมดที่จะมีศักยภาพ และประสบความสำเร็จ หลายองค์กรไม่ประสบความสำเร็จ มักจะมีสาเหตุจากเรื่องเงินทุน ปัญหาภายใน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวพุทธ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน การเมืองภายในองค์กรพุทธด้วยกัน การยึดมั่นคำสอนในพระไตรปิฎก บางครั้งผู้บริหาร กรรมการ มุ่งให้ความสนใจส่วนตัว และ กับองค์กรที่เป็นสมาชิกมากกว่าการบริการสังคม^{๔๕}

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระภาสุระ หนตมโน, พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๕} สัมภาษณ์ คุณคริสตี้ ขาง, ประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ (IBC) ได้หวัน, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑.

ประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งในการทำงานองค์กรพุทธโลก ทุกคนต้องมีความคิดว่า เราเปรียบเสมือนครอบครัวเดียวกัน มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเหมือนครูและพ่อคนเดียวกัน ทุกคนมีจิตใจพระโพธิสัตว์อยู่ในตัว เราควรมีความเมตตากรุณาต่อกัน มีน้ำใจต่อกัน และอยู่ในสถานะของผู้ให้ สิ่งเหล่านี้จะนำมาซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๔๖}

พวกเขาได้มีวิสัยทัศน์ที่ค่อนข้างจะแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุผลว่าทำไมเราถึงมีองค์กรพุทธโลกจำนวนมาก องค์กรเหล่านี้ควรจะพร้อมใจกันที่จะแบ่งปันประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จให้กับองค์กรอื่นๆ ด้วย มันไม่สำคัญว่าถ้าบางคนไม่แสดงความเป็นมิตร เพราะองค์กรพุทธส่วนใหญ่เป็นมิตร การจัดประชุมนานาชาติเป็นวิธีที่ดีในการรวมกลุ่มองค์กรพุทธศาสนาของโลกเหล่านี้เข้าด้วยกัน^{๔๗}

องค์กรหลักใหญ่มีหน้าที่ควบคุมมากกว่า สร้าง Platform ให้ผู้อื่น ภาพรวมเพื่อให้นำไปสู่ความเจริญ ถ้าเป็นอย่างนี้จะมีโอกาสใช้ Platform ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowhow) และต้นทุน (Resource) ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน^{๔๘}

วัฒนธรรมของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างระหว่างกัน การยอมรับปรับตัวเข้าหากัน ทำให้ทำงานร่วมกันได้ดี กรณี อย่างฝอกลงซาน วัดธรรมกาย อาจจะทำงานกับเครือข่ายพระธรรมทูตกลุ่มหนึ่งได้ผล แต่พระธรรมทูตอีกกลุ่มหนึ่ง เขาก็อาจจะไม่เอาด้วย แถมขับไล่อีก ทำให้ทำงานยาก เราควรยึดธรรมวินัยเป็นหลักการทำงาน เดินหน้าตามที่ตั้งใจ ปรับวิธีการทำงาน โดยที่ไม่ต้องมีการต่อสู้ หากคนที่มีธาตุเดียวกัน มีศีลเสมอกัน มีทิวฐิเสมอกัน ตามที่พระพุทธองค์สอน^{๔๙}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า เหตุที่มีองค์กรพุทธโลกจัดตั้งขึ้นมากมายมาจากความต้องการมีเอกลักษณ์ของตนเอง การต้องการความยอมรับ ต้องการมีเวทีกลางระหว่างนิกายต่างๆ จากแนวความคิดที่ว่าชาวพุทธเปรียบเสมือนครอบครัวเดียวกัน มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเหมือนครูและพ่อคนเดียวกัน ทุกคนมีจิตใจพระโพธิสัตว์อยู่ในตัว จึงควรมีความเมตตากรุณาต่อกันมีน้ำใจต่อกัน และการมีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความต้องการจะแบ่งปันประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จให้กับองค์กรอื่นๆ

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระมุนีจูเวรา อนุรุธะ มหาเถร, เลขาธิการองค์กรยุวสงฆ์โลก ศรีลังกา, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๔๗} สัมภาษณ์ คุณพุทธิกะ สัตยชีวะ, บรรณาธิการวารสารเมตตาวโลกานายะศรีลังกา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ดร.นินเอ, รองประธานองค์กรพุทธโลก, รองประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยอริธรรม เมียนมาร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๗) รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก กับความจำเป็นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก มีความจำเป็นในการเผยแผ่ ปกป้องพระพุทธศาสนา รูปแบบที่ดี เราควรเน้นรูปแบบผลงานที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ไม่ได้เน้นที่องค์กรมีโครงสร้างใหญ่มีกรรมการมากมาย แต่ทำอะไรไม่ได้ ควรจัดกิจกรรมมากขึ้น ไม่ใช่เพียงการประชุมทั่วไป แต่การประชุมก็ยังจำเป็น เพื่อนำไปสู่กิจกรรม^{๕๐}

ปัจจุบันมีสื่อโซเชียลมีเดียมากมายที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือ สำคัญในการเผยแผ่ธรรมะ อาทิใน Facebook เราจะได้เห็น LINE Facebook เป็นขององค์กรพุทธ ซึ่งช่วยในการให้ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมกับสมาชิก รวมทั้งเหตุการณ์ที่เป็นประโยชน์^{๕๑}

ความเป็นเครือข่าย เราจะพบว่า พระธรรมทูตที่ไปอยู่ต่างประเทศ ก็มีเครือข่ายในประเทศนั้นๆ ซึ่ง มจร. ก็ต้องอาศัยสมาชิกในการติดต่อประสานงาน ถ้า มจร. ต้องการเชื่อมเครือข่ายพุทธศาสนาในอเมริกา ก็จะมีประธานสมัชชาสงฆ์ในอเมริกา ซึ่งมีวัดไทยเกิดขึ้นทุกครั้ง วัดไทยก็สามารถประสานงานกับวัดพม่า ลาว เขมร เวียดนาม ทิเบต ที่อยู่ในอเมริกาในแต่ละรัฐนั้น เขาจะมีการประชุมเครือข่ายแต่ละรัฐ เราก็อาศัยเส้นทางนี้ประสานงาน สามารถแตกแยกไปได้ทุกภูมิภาคทั่วโลก^{๕๒}

รูปแบบที่ควรเป็น คือต้องมีองค์กรเครือข่ายในแต่ละประเทศ เหมือนเราสร้าง network คล้ายสหประชาชาติ พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติภาพของโลก และ ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ก็ไม่เคยมีสงคราม มีแต่สร้างความเอื้ออาทรประชาชาติ อหิงสา เมตตาธรรม^{๕๓}

วิสัยทัศน์ มจร. วางไว้ เป็น World Class Buddhist University: WCBU นี่คือเป้าหมายผมเป็น IBSC จะทำอย่างไร คือจะแปลง IBSC เข้ากับ IBSC (International Buddhist Study Center: International Buddhist Study College) การจัดหลักสูตรหรือต่างๆ เราจัดอย่างไร เราอยากให้เราเป็นอะไรมากกว่า ปีนี้เราจะเปิดหลักสูตรปริญญาตรีนานาชาติ ก็มุ่งหวังว่าต้องเป็น

^{๕๐} สัมภาษณ์ คุณมิลิลา โชว์ตรี, เลขานุการร่วม องค์การพุทธโลก, เลขานุการ Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๑} สัมภาษณ์ คุณแอนดี้, รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธานองค์กร Buddhist Online สาธารณรัฐประชาชนจีน, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ, อธิการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระธรรมโกศาจารย์ (โสวัณรัตน์), อธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา สันุราชากัมพูชา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑.

ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติให้ได้ เพราะ IOC องค์กรพุทธอยากให้เรา เป็น เพื่อเขาจะได้ส่งคนมาที่ นี่ เขามาหาเราอยู่แล้วเพื่อชอบตัว ไม่ไปมหาวิทยาลัยเล็กๆ แต่ ตอนนี้มีปัญหาเรื่องที่พักนานาชาติ ฉะนั้น ถ้าสามารถทำ IBSC ให้เป็น IBSC ได้ ทำห้องสมุด Buddhist Excellent Center (BEC) มีอะไร มี CBT มี UCBT Buddhist Excellent Center เป็น ตัวทำคลอด Common Buddhist Text, Union Catalogue of Buddhist Text ๑๒ ชั้น สูง ๘๔ เมตร มจร. จะทำห้องสมุดนี้ให้เป็นห้องสมุดที่ดีที่สุดในโลก งบประมาณ ๓๐๐ ล้าน จะได้พระไตรปิฎก ๑๒ ภาษา ใครควรมาบ้าง... ก็มีนักศึกษา นักวิจัย อาจารย์ พร้อมห้องพัก เวลา เขียนวิทยานิพนธ์สามารถเขียนเป็นภาษาของตัวเองได้ เช่น จีน ทิเบต แต่เวลาเรียนต้องเรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางนะ^{๕๔}

ต้องทำให้ครบทั้ง ๓ ปาฏิหาริย์ (อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ อนุสาสนีปาฏิหาริย์) มันจึงจะครบวงจรขยายเครือข่ายสังคมชาวพุทธ ทุกวันนี้เราจะมองแค่อนุสาสนีปาฏิหาริย์ หลักธรรมที่จะดึงคนเข้าวัด แต่ถ้าไปดูทิเบตและภูฏาน เขาใช้มนตรญาณ ธง ฯลฯ เมืองไทย สายเกจิอาจารย์ อย่างหลวงพ่อดำสิงห์ด้า อย่างสวดภาณยักษ์ หลวงปู่พญานาคศรีสุทโธ ก็อย่า ปฏิเสธ ต้องดึงมาร่วมกัน สายอนุสาสนีก็จะไม่มีปัจจัยมาทำงาน ถ้าไม่ได้สายปาฏิหาริย์หนุน เรา ต้องกล้ายอมรับความจริงเรื่องนี้ แต่ปัญหาคือ ทุกวันนี้ชาวพุทธรวมตัวกัน ถ้าเป็นวิชาการ ก็แค่ วิชาการ แต่งานวิชาการสุดท้ายทำงานใหญ่ไม่ได้ มันอยู่ในกลุ่มคนแค่นี้ และนักวิชาการส่วนใหญ่ไม่มีเงิน พูดตรงๆ ว่าต้องอาศัยสายปาฏิหาริย์ ถ้าจะขยายเครือข่ายให้เข้มแข็ง^{๕๕}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์กรพุทธที่ทำงานต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจน ปัจจุบัน ก็คือโครงการพระธรรมทูตของพระเถรวาทที่ไปอยู่ต่างประเทศ ก็สามารถสร้างเครือข่ายในประเทศนั้นๆ โดยอาศัยสมัชชาสงฆ์ในการติดต่อประสานงาน รูปแบบการเผยแผ่ธรรมต้องมีองค์กร เครือข่ายในแต่ละประเทศ เหมือนการสร้าง network องค์กรพุทธที่สนใจวิชาการสร้างมีวิสัยทัศน์ว่า ตนเองเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ เผยแผ่ธรรมด้านวิชาการโดยการเปิด หลักสูตรนานาชาติ เช่น การสร้างห้องสมุดที่มีพระไตรปิฎก ๑๒ ภาษา ด้อนรับทั้งนักศึกษา นักวิชาการ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง และบางท่านให้ข้อคิดเพิ่มเติมว่า การสร้างเครือข่าย ต้องอาศัย ๓ ปาฏิหาริย์ คือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุสาสนีปาฏิหาริย์ จึงจะครบ วงจร ปัจจุบันการเผยแผ่อาศัยเพียงอนุสาสนีปาฏิหาริย์ จึงไม่มีปัจจัยมากพอที่จะสนับสนุนการทำงาน อีกทั้งการรวมตัวกันก็จำกัดกรอบแค่เพียงด้านวิชาการเท่านั้น และงานวิชาการส่วนใหญ่ไม่มีผู้บริจาค สนับสนุนเท่ากับการเผยแผ่ในรูปแบบการสร้างศรัทธาจากแนวคิดการปฏิบัติ เช่น องค์กรนี้อัจฉี ก็เป็น

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., ผู้อำนวยการสำนักงานสมาคมมหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.), ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม จนสามารถสร้างศรัทธา และมีผู้บริจาคมากกว่างานวิชาการ ทำให้องค์กรเผยแผ่งานวิชาการ ไม่มีเงินสนับสนุนมากพอ จึงทำงานขยายเครือข่ายใหญ่ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ

๘) บทบาทขององค์กรพุทธโลก ในการปกป้อง เผยแผ่ พระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

บทบาทของคณะสงฆ์ก็คือ การช่วยเหลือรัฐบาลในการส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม ถ้าส่งเสริมให้เข้มแข็ง ก็น่าจะไม่ต้องมีโจรผู้ร้าย หรือตำรวจ ไม่ต้องมีสวัสดิการอะไรต่างๆ คนจะปฏิบัติตามศีล ๕ ดังนั้น เราต้องส่งเสริมขบวนการต่างๆ ของโลก นี่ก็จะเชื่อมกันโดยศาสนา หรือแม้แต่มหายาน เถรวาทก็ต้องมองดูว่า เข้าไปเชื่อมอย่างไร รัฐบาลถึงจะอยู่รอด ศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างประเทศได้ดีมาก เพราะมีการเชื่อมทางการค้า การต่างประเทศ การท่องเที่ยว”^{๕๖}

ถ้าเสริมว่าอุบาสก อุบาสิกาไปหนุนวัด จะวางตำแหน่งอย่างไรเพื่อต่อยอด ขยายงานออกไป ต้องวางคิดเครือข่ายผ่านองค์กรชาวพุทธ ซึ่งทุกวันนี้ไม่มีการเชื่อมระหว่าง วัด ร้านอาหาร และกิจการที่เกี่ยวกับวัด แล้วก็ชุมชนชาวพุทธ ยกตัวอย่างบางเมือง อย่างเมืองบอสตัน อเมริกา ก็อาจจะมีบางวัดที่ตั้งขึ้นมา ท่านมีสมาคมวิชาชีพพยาบาลมาเป็นแนวร่วม แต่ก็ยังไม่เด่นชัด แต่ละวัดถ้ามีอุบาสก อุบาสิกา ๓๐ ครอบครัวหนุน สมมุติจาก ๑,๐๐๐ ครอบครัว ทุกวัดบวกอีก ๓๐ ก็จะกลายเป็น ๓๐,๐๐๐ จะเข้มแข็ง แต่ไทยไม่มี ถ้าเทียบกับทิเบต เขาสร้างเครือข่ายใช้สูตร ๗๐/๓๐ คือ อุบาสก อุบาสิกาทำงานได้ ๑๐๐ ก็จะแบ่ง ๓๐ ไว้ทำทาน พวกเขาต้องมาประชุมกันทุกปีที่พุทธคยา แต่ภาพขององค์กรพุทธที่จะมาประชุมกันเป็นแสนคน ที่เห็นก็จะมีองค์กรวัดพระธรรมกาย ฝอกลงาน ฉือจี๋ ดาไลลามะ พระธรรมทูตเถรวาทเราก็ก็นับรวมได้ไม่มากอย่างนี้”^{๕๗}

เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ต้องแยกการเมืองออกจากศาสนา บางทีกระบวน การยุหย่อยกัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ออกมา มันเป็นไปได้ อย่างเรื่องโรฮิงญา อิหร่านมาถามว่า ทำไมชาวพุทธลุกขึ้นมาฆ่าคน จึงต้องแยกความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับทหารโรฮิงญา กับประชาชนที่โกรธแค้น กับชาวพุทธที่เคร่งศาสนาต่อโรฮิงญา มันไม่ใช่เรื่องของศาสนาเลย แต่มันเป็นปัญหาของประชาชน เขาจะเป็นพุทธหรือไม่ เราไม่รู้ ในทะเบียนเขาอาจจะบอกว่าเขานับถือพุทธ แต่ถ้าเขาเป็นพุทธจริงๆ จะไม่ไปฆ่าใครหรอก เขามีมือหิงสา มีความเข้าใจ และมีทางออกที่ไม่ทำให้สงครามระเบิด

^{๕๖} สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ, อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

แบบแรงไปแรงมา จนกระทั่งตอนนี้ไม่รู้ว่ามีใครผิดใครถูกแล้ว ต้องค่อยๆ แยกปัญหาดู พระพุทธเจ้าเคยสอนให้ไปทำร้ายคนอื่น ให้ไปแก้แค้น ไม่มี^{๕๘}

เวลาเมื่อเหตุการณ์ระดับโลกขึ้นมา ต้องมีเครือข่าย คือ มีคนที่อยู่ในองค์กรระดับโลกนั้นๆ เป็นสมาชิกอยู่ โดยเฉพาะศรีลังกา พม่า มีบทบาทมาก เพราะเขามีบาร์มี แต่ในประเทศไทย ๑) วัฒนธรรมในการปกป้องพุทธศาสนาไม่ค่อยชัด ไม่ถนัดที่จะทำ และไม่มีคนที่จะไปเกาะติดสถานการณ์นี้อย่างเต็มเวลา ๒) คนไทยคิดว่าการปกป้องพุทธศาสนาเป็นของพระสงฆ์ โยมก็ไปตามพระ พระไปทางไหน ก็ไปตาม บางท่านสามารถปกป้องในระดับประเทศ แต่ระดับโลกยังไม่ไปถึง ไม่เหมือนกับศรีลังกา พม่า สื่อสารกับประชาคมโลกอย่างกว้างไกลมากกว่า^{๕๙}

ตอนนี้พอจะมีองค์กรกลางพุทธที่มีบทบาทเข้มแข็งในการต่อสู้แล้ว เราจะเห็นว่าเวลาชาวพุทธถูกกลั่นแกล้ง เช่น ถ้ามีใครเอาพระเศียรพระพุทธเจ้าไปอยู่ในที่ไม่เหมาะสม หรือถูกลบหลู่ประเทศชาวพุทธเราก็จะมาช่วยกัน แต่ก็ยังไม่เข้มแข็งไม่เหมือนอิสลามถูกกลั่นแกล้ง กดขี่โดยรัฐบาลใด รัฐบาลหนึ่ง ก็ต่อสู้ อย่างโรฮิงญาที่พม่า พระในอินโดนีเซียยังถูกวัยรุ่นด่าเลย ของเราเน้นเรื่องความสงบมากกว่า^{๖๐}

องค์กรพุทธโลกว่ามีลักษณะคล้ายๆ กับสหประชาชาติ ยึดถือหลักการตั้งแต่ปี ๑๖๔๘ ที่บอกว่า All Nations are Anarchy สังคมโลกเป็นแบบ individual แต่ละรัฐมีหน้าที่ดูแลประชากรของตน มีอธิปไตยของตัวเอง ห้ามแทรกแซงซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ แต่บทบาทขององค์กรพุทธไม่มีความเข้มแข็งในการแสดงความคิดเห็นตั้งแต่แรกแล้ว ในเมื่อไม่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้น ณ วันนี้นับบทบาทก็เลหายไปในโดยปริยาย แต่ถ้าคุณเปรียบเทียบ Human Right Watch จาก OIC หรือทางคริสต์ก็ตาม ในบางเรื่อง จุดยืนเขาชัดเจน เช่น คาทอลิกในอเมริกา ทุกวันนี้ก็ยังต่อต้านการคุมกำเนิดชัดเจนทั่วโลก หรือการพูดเรื่องทำแท้ง คนที่เป็นนักอนุรักษนิยมในอเมริกา ก็ยังต่อต้านการทำแท้งเสรีชัดเจน แม้แต่องค์กร NRA (The National Rifle Association) สมาคมปืนยาวแห่งชาติแห่งอเมริกา ล่าสุดที่มีการยิงที่ฟลอริดา ออกมาบอกว่า...ไม่ควรให้คนชั่วมีปืนอย่างเดียว ต้องให้คนดีมีปืนบ้าง จะได้ระงับเหตุทันเวลา แม้ฟังจุดยืนเขาแล้วจะรู้สึกตะขิดตะขวงใจก็ตาม แต่เขาชัดเจนมาก และทุกครั้งที่มีการเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น เขาจะออกมาแสดงจุดยืนทันที องค์กรพุทธโลกไม่แสดงจุดยืนตอบโต้อย่างทันเวลาจนกระทั่งถึงจุดหนึ่งมันก็ไม่มีความหมาย เพราะว่าคุณสนับสนุนเสรีก็ไม่มีเคลื่อนไหว (movement) ให้เป็น

^{๕๘} สัมภาษณ์ ศ.ดร.ภัทรพร ศิริกาญจน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๓, ๑๐, กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.(สมจินต์ สมมาปณฺโญ), รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ดร.นินิเอ้, รองประธานองค์กรพุทธโลก, รองประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยอภิธรรม เมียนมาร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

หลักประกันว่าจุดยืนนี้ถูก Presentation ท้ายสุดก็ไม่มี action ต้องพยายามออกมาพูดต่างๆ และทำสิ่งนั้นให้เป็นจริง^{๖๑}

โดยสรุป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่าชาวพุทธต้องมีความรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ช่วยเหลือรัฐส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรมเพื่อบรรเทาโจรผู้ร้าย บ้านเมืองสงบเพราะประชาชน ปฏิบัติตามศีล ๕ ศาสนายังเป็นสิ่งที่เชื่อมระหว่างประเทศ ทั้งทางการค้า การต่างประเทศ การท่องเที่ยว อุบาสก อุบาสิกา นอกจากรักษาศีลแล้ว ยังต้องทำทานสนับสนุนวัดให้อยู่ได้ รวมพลังจัด กิจกรรมองค์กรพุทธ เพื่อให้สมาชิกมาประชุมกันเป็นจำนวนมากๆ เป็นจำนวนแสน ก็จะส่งผลให้องค์กรมีพลังเข้มแข็ง เมื่อมีเหตุร้ายเกิดกับพุทธศาสนา ในประเทศต่างๆ เครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลกต้องแยกการเมืองออกจากศาสนา และระมัดระวังระวังกระบวนการยุแหย่กัน ซึ่งจะ ทำให้เหตุการณ์ลุกลามมากขึ้น ควรมีเครือข่ายที่อยู่ในองค์กรระดับโลกนั้นๆ เป็นสมาชิกอยู่ บทบาทขององค์กรพุทธโลกยังไม่ชัดเจน เนื่องจากวัฒนธรรมในการปกป้องพุทธศาสนาไม่ค่อยชัด ไม่ถนัดที่จะทำ ไม่มีคนที่จะไปเกาะติดสถานการณ์อย่างเต็มเวลา อีกทั้งไม่กล้าตอบโต้อย่างทันท่วงทีเหมือนกับองค์กรต่างประเทศ องค์กรพุทธโลก ต้องแก้ไขในเรื่องนี้

๙) ข้อเสนอแนะการสร้างเครือข่าย ขององค์กรพุทธโลก

๑. ควรมีการประชุมองค์กรพุทธภูมิภาคต่างๆ เช่น ยุโรป อเมริกา เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา โดยไม่จำกัดนิยาม เพื่อขยายเครือข่าย ขององค์กรพุทธโลก และสะดวกในการเดินทาง

๒. ควรมีการติดต่อประสานงานลงสู่การปฏิบัติ เพื่อแลกเปลี่ยน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนก็คือ พระเถรวาทไปอยู่กับพระวัชรยาน พระวัชรยานมาอยู่กับพระเถรวาท พระเถรวาทไปอยู่กับพระญี่ปุ่น รวมถึงอุบาสก อุบาสิกา ในแต่ละนิกายด้วย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่หลากหลาย ควรไปเป็นช่วงเวลา เช่น ๓ เดือน เพื่อให้รู้จัก เข้าใจ วัตรปฏิบัติ นิกายอื่น อาทิ พระจีน ในประเทศไทยมี ๒ นิกาย คือ จีนนิกาย กับอนันตนิิกาย ประพฤติปฏิบัติ เช่น ทำวัตรเช้า - เย็นอย่างไร ฉ้นอย่างไร สวดมนต์อย่างไร หรือพระสูตรไหนบ้างที่สำคัญ เช่น สัทธรรมปุณฑริกสูตร ปรัชญาปารมิตาสูตตร เป็นต้น หรือไปศึกษาดูนิกายเซ็นของญี่ปุ่นที่แต่งงานได้ เป็นอย่างไร ท่านใส่ปลอกแขนทำพิธีแต่ตอนเย็นไปรอซื้อเหล้า เป็นอย่างไร แต่เราไม่จำเป็นต้องแต่งงานแบบเขา เมื่อเราเป็นเถรวาทก็ต้องยึดหลักของเถรวาทไว้ การแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะรู้เขา รู้เรา แล้วให้ตื่นตัว ไปสู่เป้าหมายในโลกที่ว่า เรา กำลังกำหนดประชากรโลกในแต่ละส่วนว่ามีเท่าไร

๓. ควรขยายเครือข่ายไปทุกมุมโลก หาแรงจูงใจ ทุกวันนี้พระธรรมทูตไทยไม่ออกไปแถบแอฟริกาเพราะคนส่วนใหญ่จน อเมริกาได้ก็น้อย หมู่เกาะแปซิฟิกก็ไม่ค่อยมี

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระภาสุระ หนตมโน, พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔. ให้มีกองทุนพุทธศาสนา ธนาการเพื่อพุทธศาสนา (Buddhist Fund) ข้อนี้นี้สำคัญมาก เพราะสำนักวาติกัน หรือมุสลิมทั่วโลก เขามีกองทุนเพื่อเผยแผ่

๕. ควรมีการทบทวน ปรับปรุงการจัดการองค์กรของแต่ละประเทศ จัดการให้ดีขึ้น (review and revise)

๖. ภูมิภาคที่จะมีบทบาทสำคัญที่สุด ในการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลกให้ประสบความสำเร็จ คือ เอเชีย โดยเฉพาะ ประเทศจีน รองลงมาคืออเมริกา และยุโรปที่ปัจจุบันประชาชนหันมาสนใจพุทธศาสนา นิยมปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิและทำกรรมฐานมากขึ้น

๔.๒.๒ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

จากการที่ได้ศึกษา ประวัติ ความเป็นมาของแต่ละองค์กรพุทธโลก การศึกษาหลักธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ มรรคมงคล ๘ ประการ ทฤษฎีการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะเครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต้องประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลาย เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีชีวิตชีวา มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร เครือข่ายจำเป็นต้องมีชุมทาง (Hub) ที่หลากหลายโดยชุมทางหรืออาจเรียกว่า “ศูนย์ประสานงาน” และ เครือข่ายจำเป็นต้องมีผู้จัดการเครือข่าย รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรพุทธต่างๆ ทั้งใน และต่างประเทศ สามารถนำเสนอ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ที่มีประสิทธิภาพดังนี้

๑. องค์กรพุทธโลก ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในการทำงาน ซึ่งองค์กรพุทธโลกควรเป็นเวทีให้ชาวพุทธนานาชาติ ได้มาพบปะแลกเปลี่ยน หรือทำงานร่วมกัน โดยอาจจับเป็นกลุ่มย่อยทำงานตามที่แต่ละองค์กรถนัด เหมือนองค์กรทางสหประชาชาติ ของพระพุทธศาสนา เป็น umbrella ให้กับองค์กรพุทธที่เป็นสมาชิก และมีค่านิยมร่วมกัน ในการทำงานเป็นทีม มีทัศนคติที่ดี มีจิตอาสา เพื่อพัฒนางาน การทำงานโปร่งใส (Attitude)

๒. องค์กรพุทธโลก ต้องมี มีระบบ เรียนรู้ การพัฒนา ปรับปรุง สมาชิกในองค์กรตลอดเวลา มีงานวิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสามารถมุ่งไปสู่คำสอนดั้งเดิม ความแตกต่างระหว่างนิกาย การปฏิบัติก็ยังน้อยลงไป (Learning)

๓. ประธาน ผู้บริหาร และ ผู้ประสานงาน ขององค์การพุทธโลก เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้ประสานงานได้อย่างยอดเยี่ยม มีศูนย์ประสานงาน และเป็นผู้ที่สามารถประสาน ผู้สนับสนุน ผู้ควบคุม ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงได้ทุกครั้ง นำยุทธศาสตร์องค์กรให้สมาชิกเข้าใจ และขับเคลื่อนไปได้ตามเป้าหมาย (Leadership)

๔. องค์กรพุทธโลก ต้องมีที่มาขององค์กรชัดเจน ปัจจัยในการก่อตั้งองค์กรชัดเจน อาทิ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ที่เกิดจากการที่สหประชาชาติกำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของโลก และ สสวล. มุ่งเน้นเพื่อเฉลิมฉลองวันดังกล่าว เป็นเวทีกลางให้ชาวพุทธทั่วโลก

ได้มาเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาในระดับนานาชาติ และเป็นการประชาสัมพันธ์วันวิสาขบูชา ให้ทั่วโลก รู้จัก เหมือนกับที่ทั่วโลกรู้จัก วันคริสต์มาสเป็นอย่างดี (Identity)

๕. องค์การพุทธโลก ต้องมีกิจกรรมต่อเนื่อง และ หลากหลาย ถ้ามีกิจกรรมที่หลากหลาย ชาวพุทธจะมีส่วนร่วมได้มาก เพราะแต่ละคนก็ชอบไม่เหมือนกัน เหมือนแบ่งตามธาตุธรรมของแต่ละคน แต่ถ้ามีงานวิชาการเป็นหลัก ก็จะได้ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มนักวิชาการเป็นหลัก ถ้ามีกิจกรรมอื่นๆ เสริมและเปิดโอกาสให้ชาวพุทธทั่วไป มีโอกาสร่วมด้วย ก็จะได้แนวร่วมมากขึ้น อาทิ การจัดสวดมนต์ใหญ่ การตักบาตรคณะสงฆ์ การแสดงทางวัฒนธรรม พิธีแห่พระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น เมื่อครั้งที่ องค์การพุทธโลก (พล.) จัดงานประชุมใหญ่ที่มาเลเซีย เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๖๐ นอกเหนือจากการประชุมวิชาการ การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา และประเทศ ๑ วัน ในงานยังมีสอดแทรก กิจกรรมหลายอย่าง อาทิ การตักบาตรคณะสงฆ์หลากหลายนิกาย การถวายสังฆทานคณะสงฆ์ การสวดมนต์ใหญ่ทั้งคืนนำโดยคณะสงฆ์ศรีลังกา การแสดงทางวัฒนธรรมของเยาวชน การจุดโคมประทีป สันติภาพ เป็นต้น ซึ่งสร้างความประทับใจ แก่ผู้เข้าร่วมงาน เป็นอย่างดี (Activities)

๖. องค์การพุทธโลก ต้อง มีกิจกรรมที่สามารถหล่อเลี้ยงองค์กรได้ หรือมีกองทุน แหล่งทุน ที่สนับสนุนการทำงาน หรืออาจได้รับการสนับสนุนจาก รัฐบาล ในประเทศที่ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ หรือ รัฐบาลในประเทศที่ องค์การพุทธโลกจัดกิจกรรมนั้นๆ (Nurture)

๗. องค์การพุทธโลก ต้องมีพันธกิจชัดเจน และทำตามพันธกิจนั้น อาทิ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก มีการประชุมใหญ่ทุก ๒ ปี ตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๔๙๓ (๑๙๕๐) ที่จัดตั้งองค์กรขึ้นมา และหมุนเวียนไปประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพจัดงานได้ คล้ายๆ กับการจัดโอลิมปิก ทางพระพุทธศาสนา ในทุกๆ ๒ ปี ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะทราบดี และรอคอยเพื่อเข้าร่วมการประชุม (Commitment)

๘. องค์การพุทธโลก ต้องมีสื่อสารสนเทศที่ทันสมัย และหลากหลายช่องทาง สามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเผยแผ่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม รักษาฐานสมาชิก และ เพิ่มฐานสมาชิก ติดต่อประสานงาน สมาชิกองค์การพุทธโลกแม้มาจากหลากหลายนิกาย หลากหลายประเทศ ก็ สามารถที่จะรับรู้ข้อมูล ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Equality)

สาระสำคัญ ทั้ง ๘ ข้อ ของ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก สรุปรวมได้แก่ ทักษะที่ดี (Attitude) มีการเรียนรู้พัฒนา (Learning) สร้างคุณค่าความเป็นผู้นำ (Leadership) ดำรงอัตลักษณ์ (Identity) จัดหนักกิจกรรม (Activities) ค้ำจุนสนับสนุน (Nurture) มุ่งมั่นรับผิดชอบ (Commitment) ทุกองค์ประกอบเท่าเทียมกัน (Equality) หรือ **รูปแบบพันธมิตร (ALLIANCE MODEL)**

๔.๓ สรุป

จากการวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ทั้ง ๓ องค์กร คือ องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ทำงานร่วมกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) และ องค์กรพุทธโลก (พล.) พบว่าในทุกองค์กร มีสมาชิกชาวพุทธที่หลากหลาย มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีสำนักงานใหญ่เป็นศูนย์กลางประสานงานการ และมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน แต่ละองค์กรอาจแตกต่างกันในรายละเอียด อาทิ ศักยภาพขององค์กร ผู้นำองค์กร การไหลลื่นของข้อมูล สำหรับรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก มีองค์ประกอบ ๘ ด้านคือ ทักษะที่ดี (Attitude) มีการเรียนรู้พัฒนา (Learning) สร้างคุณค่าความเป็นผู้นำ (Leadership) ดำรงอัตลักษณ์ (Identity) จัดหนักกิจกรรม (Activities) คำจูงสนับสนุน (Nurture) มุ่งมั่นรับผิดชอบ (Commitment) ทุกองค์ประกอบเท่าเทียมกัน (Equality) หรือ รูปแบบพันธมิตร (ALLIANCE MODEL)

องค์กรพุทธทั่วไป สามารถประยุกต์ใช้ รูปแบบพันธมิตร “ALLIANCE MODEL” เพื่อนำไปขยายเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่สากลได้ เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อชาวโลก ที่จะได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างยั่งยืน

ตารางที่ ๔.๒ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายองค์กรพุทธโลก

ปัจจัยแห่งความสำเร็จตามหลักธรรม มรรคมีองค์ ๘	ปัจจัยแห่งความสำเร็จตาม ทฤษฎีเครือข่าย	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายองค์กรพุทธโลก
๑. สัมมาทิฐิ การนำความเห็นชอบไปสู่สมาชิกและชาวโลก การปลูกฝังอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการเป็นชาวพุทธ	๑. การมีค่านิยมร่วม	Attitude - ทศนคติผู้ที่มาร่วมงานองค์การพุทธโลก ต้องมีจิตใจเสียสละ มีจิตอาสา มีจิตใจพระโพธิสัตว์ สนใจการศึกษาธรรมะเพื่อมาฝึกฝนพัฒนาตัว การมีค่านิยมในการทำงานร่วมกันเป็นทีม
๒. สัมมาสังกัปปะ ความตรึกตรองไปในทางดี การวิเคราะห์ปัญหา กำจัดข้อบกพร่อง ป้องกันภัย	๒. การปรับปรุงพัฒนา ตลอดเวลา	Learning - องค์การพุทธโลกต้องมีส่วนที่เป็นงานการศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งเป็นในรูปแบบของสถาบันและในเรื่องของการอบรมเรียนรู้พัฒนาตนเองตลอดชีวิต
๓. สัมมาวาจา การทำในสิ่งที่ตนพูด การพูดในสิ่งที่ตนทำ รักษาคำพูด รักษาความสัมพันธ์ของชุมชน ของเครือข่าย	๓. ภาวะผู้นำ	Leadership - องค์การพุทธโลกต้องการผู้นำที่มีศักยภาพที่มีความรับผิดชอบ สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เป้าหมายรวมขององค์กรให้ไปในทิศทางเดียวกันได้และสร้างความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะของสมาชิก พร้อมกับสามารถสร้างผู้นำเยาวชนคนรุ่นใหม่มาทดแทนได้
๔. สัมมากัมมันตะ การพัฒนากระบวนการให้เป็นระบบที่มั่นคง การพัฒนาคน พัฒนาทีมงานรุ่นต่อรุ่นไม่ขาดสาย	๔. มีอัตลักษณ์ มีชีวิตชีวา	Identity - องค์การพุทธโลกต้องมีกิจกรรมเพื่อเป็นการรักษาสมาชิกเดิมและสร้างสมาชิกใหม่และกิจกรรมนี้สามารถให้ประชาชนชาวพุทธและผู้สนใจสามารถเข้าร่วมได้กิจกรรมนี้ต้องมีความสม่ำเสมอและเกิดประโยชน์ทั้งต่อองค์การพุทธโลกเองและต่อสังคมโดยรวมด้วยและมีความหลากหลายเพื่อดึงกลุ่มประชากรในกลุ่มต่างๆ วัยต่างๆ ที่มีความสนใจแตกต่างกัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จตามหลักธรรม มรรคมีองค์ ๘	ปัจจัยแห่งความสำเร็จตาม ทฤษฎีเครือข่าย	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายองค์กรพุทธโลก
๕. สัมมาอาชีวะ การจัดทางงบประมาณในการบริหารจัดการ เครือข่ายด้วยความสุจริต เป็นธรรม	๕. มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง	Activities - องค์กรพุทธโลกต้องมีกิจกรรมเพื่อเป็นการรักษาสมาชิกเดิมและ สร้างสมาชิกใหม่และกิจกรรมนี้สามารถให้ประชาชนชาวพุทธและผู้สนใจ สามารถเข้าร่วมได้กิจกรรมนี้ต้องมีความสม่ำเสมอและเกิดประโยชน์ทั้งต่อ องค์กรพุทธโลกเองและต่อสังคมโดยรวมด้วยและมีความหลากหลายเพื่อ ดึงดูดกลุ่มประชากรในกลุ่มต่างๆ วัยต่างๆ ที่มีความสนใจแตกต่างกัน
๖. สัมมาวายามะ มีความเพียรชอบ คือ พยายามที่จะป้องกันไม่ให้ เกิดความเสียหาย ปรับปรุงแก้ไขสิ่งผิดพลาด พยายามสร้างเครือข่ายออกไปให้มากขึ้นและ รักษาเครือข่ายเดิมให้ดำเนินการได้ต่อไป	๖. การเสริมพลัง	Nurture - องค์กรพุทธโลกต้องมีการระคับประคองจากคณะกรรมการจาก ทีมงานที่มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะให้องค์กรนี้ขับเคลื่อนไปได้พร้อมกับจัดหา ทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่างๆ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และกิจกรรมเช่น ทรัพยากรบุคคล กองทุนสำหรับจัดกิจกรรมแต่แม้ไม่มีกองทุนก็สามารถที่จะ ดำเนินการและจัดหากองทุนสนับสนุนได้ในที่สุด
๗. สัมมาสติ ความระลึกรู้ชอบ คือ ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ระมัดระวัง ไม่ประมาท พิจารณาโดยถี่ถ้วนก่อนลง มือทำ จนงานสำเร็จ	๗. พันธสัญญาที่หนักแน่น	Commitment - คณะกรรมการองค์กรพุทธโลกทีมงานสมาชิกและ อาสาสมัครต้องมีความรับผิดชอบมีสัญญาประชาคมเมื่อตั้งใจจะทำสิ่งหนึ่งสิ่ง ใดแล้วต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการที่จะทำให้พันธกิจนั้นประสบ ความสำเร็จและดำเนินการต่อไปได้
๘. สัมมาสมาธิ ความตั้งใจชอบ คือ มีความมุ่งมั่นที่จะสร้าง เครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแน่วแน่ จริงจัง	๘. มีศูนย์ประสานงาน	Equality - สมาชิกองค์กรพุทธโลกมีความเสมอภาคกัน เท่าเทียมกัน เท่า เทียมในสิทธิของการเป็นสมาชิก เท่าเทียมในการรับรู้ข่าวสาร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน ไม่แบ่งแยกภูมิภาค ไม่แบ่งแยกนิกาย ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ สามารถ ประสานความเหมือนในความแตกต่างให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้

ภาพที่ ๔.๑ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ALLIANCE MODEL

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์สร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก และเพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ผู้วิจัยศึกษาองค์กรพุทธในระดับนานาชาติรวม ๓ องค์กร ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญ และมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย ได้แก่ ๑) องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) หรือ World Fellowship of Buddhists (WFB) ๒) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) หรือ International Council for the Day of Vesak (ICDV) ทำงานร่วมกับ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.) หรือ International Association of Buddhist Universities (IABU) และ ๓) องค์การพุทธโลก (พล.) The World Alliance of Buddhists (WAB)

การศึกษาค้นคว้านี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลออนไลน์ การสัมภาษณ์รายบุคคลแบบเจาะจง (In - depth Interview) ผู้นำองค์กรพุทธทั้งในและต่างประเทศ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ แนวคิดการสร้างและบริหารจัดการเครือข่าย

จากการศึกษา แนวคิดการสร้างและบริหารจัดการเครือข่าย ได้ทราบถึง องค์ประกอบของเครือข่าย ที่เริ่มจากการมีสมาชิก กรรมการและผู้ประสานงานเครือข่ายมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดกิจกรรมร่วมกัน มีการทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การสื่อสาร และการบริหารข้อมูลข่าวสาร

ประเภทของเครือข่าย ประกอบด้วย เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area) เครือข่ายเชิงกิจกรรม (Issue Network) และเครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ในการรวมตัวเป็นเครือข่ายทั้งสามประเภทก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ช่วยเหลือสังคมและพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง

การเกิดเครือข่าย เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ต้องมีการเชื่อมโยง โดยมีลักษณะต่างๆ กัน เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือเป็นเครือข่ายจัดตั้งและได้รับการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน หรือเป็นเครือข่ายวิวัฒนาการ ซึ่งเกิดขึ้นโดย

สถานการณ์กำหนด ส่วนการสร้างเครือข่าย คือการรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะของการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดี หรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ทำให้มีการติดต่อและสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน และร่วมรับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

การบริหาร คือ การใช้บุคลากรหรือทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหาร และให้การบริหารดำเนินไปอย่างมีความราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ปัจจัยด้านการบริหาร ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ โดยมีหน้าที่ตามขั้นตอนคือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

ปัจจัยอันเป็นความสำเร็จในกระบวนการทำงานของเครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ได้แก่ ๑) ความเข้าใจบทบาทของสมาชิก ๒) สมาชิกมีอิสระในความคิด การให้เกียรติกัน ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ๓) มีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน โดยเห็นประโยชน์ร่วม ๔) การจัดการให้ได้ดีกับสถานการณ์ต่างๆ ๕) การสื่อสารที่ทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันได้

ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่าย สามารถพิจารณาได้จาก ๑) สัมพันธภาพของสมาชิก ๒) ความชัดเจนของเป้าหมายนำทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้เข้าใจตรงกัน ๓) กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจเป็นอิสระเต็มที่ ๔) มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องสม่ำเสมอ ๕) การที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และดึงศักยภาพทรัพยากรที่มีอยู่ภายในมาใช้ ๖) การเรียนรู้และพัฒนาจนเกิดการสร้างสรรค์ เกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง

ผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่าย ที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา คือ ๑) เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะช่วยให้บุคคลและองค์กรได้มีการปรับตัว ทำให้การทำงานของเครือข่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ๒) การเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็นและความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ๓) เกิดการพึ่งพาตนเองในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการ นำไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่ต่อเนื่อง ๔) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ทำให้เกิดการร่วมกันพัฒนาเครือข่าย ๕) เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ประเด็นปัญหาสาธารณะและสามารถนำไปสู่ข้อยุติ ด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย ๖) เกิดอำนาจหรือพลัง อำนาจแฝงเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กร และเครือข่ายอำนาจ พลังอำนาจของการรวมกลุ่มนี้เป็นพลังในทางอ้อมที่บรรดากลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ให้ความสนใจ และสามารถนำมาเป็นการต่อรองในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้

๕.๑.๒ ปัจจัยและกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมต่อการจัดตั้งองค์กรพุทธโลก

จากการศึกษาวิเคราะห์ การสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลกที่ตั้งขึ้นมา ล้วนแล้วแต่เป็นเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue Network) ข้ามมิติ ของเครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area Network) หรือ เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ (Structure Network) โดยอาศัยกิจกรรมเป็นตัวเชื่อมเครือข่ายองค์กรพุทธเข้าด้วยกัน มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป นอกจากนี้จุดเริ่มต้นขององค์กร ถูกสร้างขึ้นมาจากด้วยลักษณะ เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ คือจากผู้ที่มีความคิดตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกัน มารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ไปจนถึงร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า แต่เมื่อมารวมตัวกัน มีการจัดตั้งองค์กรเป็นทางการแล้ว มีนโยบาย และ การดำเนินงาน ที่ชัดเจน หลายองค์กรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็ถือเป็น เครือข่ายจัดตั้ง เพียงแต่ขององค์กรพุทธโลกทั้งสามองค์กรดำเนินได้อย่างยั่งยืน トラบใดที่ยังมีศูนย์ประสานงาน และ ผู้จัดการที่เข้มแข็ง ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมขององค์กรได้อย่างสม่ำเสมอ

การสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก (World Buddhist Organizational Networking) มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมชาวพุทธทั่วโลก ในการพบปะแลกเปลี่ยนหารือและทำงานร่วมกันในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากการมีหลากหลายนิกายของพระพุทธศาสนา อาทิ นิกายใหญ่ๆ ทั้งสาม ได้แก่ พุทธศาสนา นิกายมหายาน นิกายเถรวาท และ นิกายวัชรยาน หรือ เอ็มทีวี (MTV – Mahayanna, Theravada, Vajjarayana) ทำให้องค์กรพุทธโลกมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีให้กับผู้นำองค์กรพุทธหลากหลาย นิกายเหล่านั้น ได้มีโอกาสพบเจอ แลกเปลี่ยน และรับรู้ข้อมูลสถานการณ์พระพุทธศาสนาในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก แม้ว่าในอดีตชาวพุทธหลากนิกาย แทบจะไม่เคยทำสงครามกันดังเช่นศาสนาอื่นก็ตาม แต่ก็มีความขัดแย้งในวัตรปฏิบัติในหลายหลายประเด็น ที่ส่งผลให้คณะสงฆ์และชาวพุทธไม่สามารถมีวิถีปฏิบัติที่เป็นหนึ่งเดียวกันได้ องค์กรพุทธโลกต่างๆ จึงมีความสำคัญ ในการหาจุดร่วมท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งในการจัดตั้งองค์กรพุทธโลกแต่ละองค์กรนั้น ก็มีมูลเหตุ ที่มาในการจัดตั้ง กรรมการบริหาร วาระในการดำเนินงาน มีการประชุมใหญ่อันเป็นกิจกรรมหลักขององค์กร และอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นภายในประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ สาธารณูปการเหล่านี้ จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแต่ละองค์กร โดยจะมีความแตกต่างในรายละเอียด หรืออัตลักษณ์ขององค์กร อาทิ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) หรือ World Fellowship of Buddhists (WFB) อัตลักษณ์ขององค์กร คือมิตรภาพ หรือคำว่า Fellowship สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก หรือ International Council for the Day of Vesak (ICDV) อัตลักษณ์ขององค์กร คือ วันวิสาขบูชา ที่ทำให้ชาวพุทธทุกคนได้มาประชุมร่วมกันโดยมีองค์การสหประชาชาติให้การรับรอง อีกทั้งองค์กรสภาสากลวิสาขบูชาโลกก็ยังได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลไทยการจัดงานแต่ละครั้ง การจัดงานจึงจัดในวโรกาสพิเศษของสถาบันหลักของประเทศไทย คือสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันศาสนาอีกด้วย

อัตลักษณ์ที่สำคัญองค์การพุทธโลก หรือ The World Alliance of Buddhists (WAB) คือคำว่า เครือข่ายหรือพันธมิตร ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักตามที่ระบุไว้ในธรรมนูญ คือ PPP (Protection, Propagation and Preservation) หรือปกป้อง เผยแผ่ ฟื้นฟู พระพุทธศาสนา ซึ่งการที่สมาชิกจะร่วมเป็นสมาชิกและร่วมทำงานกับองค์กรไหนก็ขึ้นกับความคุ้นเคยและความชอบทิศทางการดำเนินงานขององค์กรนั้นๆ เป็นหลัก ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคยชี้ให้พระภิกษุดูว่า พระภิกษุผู้เดินตามพระสารีบุตรก็ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ทรงภูมิปัญญา พระภิกษุ ผู้เดินตามพระอนูรุทธะก็ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ชำนาญทางการมีฤทธิ์ พระภิกษุผู้อุปัฏฐากรับใช้พระอานนท์ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงพหุสูต เป็นต้น

การเกิดองค์กรพุทธโลกในหลายองค์กรจึงน่าจะเป็นข้อดีสำหรับชาวพุทธหรือผู้นำองค์กรพุทธต่างๆ ในการเป็นเวทีให้ตนเองไปสู่พระพุทธศาสนานานาชาติเปิดโลกทัศน์ และทำให้เกิดการยอมรับในความหลากหลาย ที่แตกต่างกับตนเองมากขึ้น จะเห็นว่า อย่างน้อยที่สุดองค์กรพุทธหลากหลายนิคมเหล่านั้น ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ก็ยังรักษาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ให้กับอนุชนรุ่นหลังได้

๕.๑.๓ รูปแบบการสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธโลก

จากการที่ได้ศึกษา ประวัติ ความเป็นมาของแต่ละองค์กรพุทธโลกการศึกษาทฤษฎี รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรพุทธต่างๆ ทั้งใน และต่างประเทศ สามารถนำเสนอ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก ที่มีประสิทธิภาพได้ คือ **รูปแบบพันธมิตร หรือ ALLIANCE MODEL** ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

องค์กรพุทธโลก ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในการทำงาน ซึ่งองค์กรพุทธโลกควรเป็นเวทีให้ชาวพุทธนานาชาติ ได้มาพบปะแลกเปลี่ยน หรือทำงานร่วมกัน โดยอาจจับเป็นกลุ่มย่อยทำงานตามที่แต่ละองค์กรถนัด เหมือนองค์กรทางสหประชาชาติ ของพระพุทธศาสนา เป็น umbrella ให้กับองค์กรพุทธที่เป็นสมาชิก และมีค่านิยมร่วมกัน ในการทำงานเป็นทีม มีทัศนคติที่ดี มีจิตอาสา เพื่อพัฒนางาน การทำงานโปร่งใส (Attitude)

๑. องค์กรพุทธโลก ต้องมี มีระบบ เรียนรู้ การพัฒนา ปรับปรุง สมาชิกในองค์กรตลอดเวลา มีงานวิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสามารถมุ่งไปสู่คำสอนดั้งเดิม ความแตกต่างระหว่างนิคม การปฏิบัติก็ยังน้อยลงไป (Learning)

๒. ประธาน ผู้บริหาร และ ผู้ประสานงาน ขององค์กรพุทธโลก เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้ประสานงานได้อย่างยอดเยี่ยม มีศูนย์ประสานงาน และเป็นผู้ที่สามารถประสาน ผู้สนับสนุน ผู้ควบคุม ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงได้ทุกครั้ง นำยุทธศาสตร์องค์กรให้สมาชิกเข้าใจ และขับเคลื่อนไปได้ตามเป้าหมาย (Leadership)

๓. องค์การพุทธโลก ต้องมีที่มาขององค์กรชัดเจน ปัจจัยในการก่อตั้งองค์กรชัดเจน อาทิ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ที่เกิดจากการที่สหประชาชาติกำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของโลก และ สสวล. มุ่งเน้นเพื่อเฉลิมฉลองวันดังกล่าว เป็นเวทีกลางให้ชาวพุทธทั่วโลกได้มาเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาในระดับนานาชาติ และเป็นการประชาสัมพันธ์วันวิสาขบูชา ให้ทั่วโลกรู้จัก เหมือนกับที่ทั่วโลกรู้จัก วันคริสต์มาสเป็นอย่างดี (Identity)

๔. องค์การพุทธโลก ต้องมีกิจกรรมต่อเนื่อง และ หลากหลาย ถ้ามีกิจกรรมที่หลากหลาย ชาวพุทธจะมีส่วนร่วมได้มาก เพราะแต่ละคนก็ชอบไม่เหมือนกัน เหมือนแบ่งตามธาตุธรรมของแต่ละคน แต่ถ้ามีงานวิชาการเป็นหลัก ก็จะได้ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มนักวิชาการเป็นหลัก ถ้ามีกิจกรรมอื่นๆ เสริมและเปิดโอกาสให้ชาวพุทธทั่วไป มีโอกาสร่วมด้วย ก็จะได้แนวร่วมมากขึ้น อาทิ การจัดสวดมนต์ใหญ่ การตักบาตรคณะสงฆ์ การแสดงทางวัฒนธรรม พิธีแห่พระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น เมื่อครั้งที่องค์การพุทธโลก (พล.) จัดงานประชุมใหญ่ที่มาเลเซีย เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๖๐ นอกเหนือจากการประชุมวิชาการ การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา และประเทศ ๑ วัน ในงานยังมีสอดแทรกกิจกรรมหลายอย่าง อาทิ การตักบาตรคณะสงฆ์หลากหลายนิกาย การถวายสังฆทานคณะสงฆ์ การสวดมนต์ใหญ่ทั้งคืนนำโดยคณะสงฆ์ศรีลังกา การแสดงทางวัฒนธรรมของเยาวชน การจุดโคมประทีปสันติภาพ เป็นต้น ซึ่งสร้างความประทับใจ แก่ผู้เข้าร่วมงาน เป็นอย่างดี (Activities)

๕. องค์การพุทธโลก ต้อง มีกิจกรรมที่สามารถหล่อเลี้ยงองค์กรได้ หรือมีกองทุน แหล่งทุน ที่สนับสนุนการทำงาน หรืออาจได้รับการสนับสนุนจาก รัฐบาล ในประเทศที่ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ หรือ รัฐบาลในประเทศที่ องค์การพุทธโลกจัดกิจกรรมนั้นๆ (Nurture)

๖. องค์การพุทธโลก ต้องมีพันธกิจชัดเจน และทำตามพันธกิจนั้น อาทิ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก มีการประชุมใหญ่ทุก ๒ ปี ตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๓๓ (๑๙๙๐) ที่จัดตั้งองค์กรขึ้นมา และหมุนเวียนไปประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพจัดงานได้ คล้ายๆ กับการจัดโอลิมปิก ทางพระพุทธศาสนาในทุกๆ ๒ ปี ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะทราบดี และรอคอยเพื่อเข้าร่วมการประชุม (Commitment)

๗. องค์การพุทธโลก ต้องมีสื่อสารสนเทศที่ทันสมัย และหลากหลายช่องทาง สามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเผยแผ่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม รักษาฐานสมาชิก และ เพิ่มฐานสมาชิกติดต่อประสานงาน สมาชิกองค์การพุทธโลกแม้มาจากหลากหลายนิกาย หลากหลายประเทศ ก็ สามารถที่จะรับรู้ข้อมูล ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Equality)

สาระสำคัญ ทั้ง ๘ ข้อ ของ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์การพุทธโลก สรุปรวมได้แก่ ทักษะที่ดี (Attitude) มีการเรียนรู้พัฒนา (Learning) สร้างคุณค่าความเป็นผู้นำ (Leadership) ดำรงอัตลักษณ์ (Identity) จัดหนักกิจกรรม (Activities) ค้ำจุนสนับสนุน (Nurture) มุ่งมั่นรับผิดชอบ (Commitment) ทุกองค์ประกอบเท่าเทียมกัน (Equality) หรือ **รูปแบบพันธมิตร (ALLIANCE MODEL)**

๕.๒ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผู้บริหารงานกิจการพระพุทธศาสนา ควรปรับปรุงกฎ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเครือข่าย เพื่อการเผยแผ่ให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

๒. ผู้บริหารงานกิจการพระพุทธศาสนา ควรให้การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการศึกษา มีระบบการสนับสนุน กำกับดูแล ให้คุณให้โทษ มีระบบทะเบียนที่ชัดเจน

๓. ผู้บริหารงานกิจการพระพุทธศาสนา ควรนำแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไปใช้ในลักษณะการพัฒนาเครือข่ายต้นแบบเพื่อการขยายผลในการพัฒนาเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป

๔. ผู้บริหารงานการคณะสงฆ์ควรนำแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนารูปแบบกระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปใช้ โดยหน่วยงานที่ควรนำไปใช้ คือ องค์การพุทธในสังกัด มหาเถรสมาคม

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติต่อไป ดังนี้

๑. องค์กรพุทธภาคี องค์กรพุทธโลก ควรนำเอาแนวปฏิบัติที่ดีของกระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดการสร้างเครือข่ายของตน ให้เหมาะสม

๒. ควรพัฒนาความรู้ในการใช้เครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้เป็นแบบอย่างหรือรูปแบบในการพัฒนาองค์กร เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้นไป

๓. ควรนำรูปแบบการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธโลก ที่มีประสิทธิผลนี้ไปทดลองใช้ในการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อตรวจสอบประสิทธิผล และสรุปเป็นภาพรวมของรูปแบบและความถูกต้องเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อการค้นคว้าวิจัยต่อไป ดังนี้

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาแนวทางหรือปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบเครือข่ายใน องค์กรพุทธโลก อื่นๆ ที่มีเครือข่าย

๒. ควรมีการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาการสร้างเครือข่าย ในลักษณะการใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activities Based) ที่เชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะที่มาจากองค์กรที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๓. ควรนำผลการวิจัยและข้อค้นพบ ไปศึกษาองค์ประกอบด้านการสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพในองค์กรพุทธศาสนาสังกัดอื่นต่อไปด้วย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซส มีเดียจำกัด, ๒๕๔๓.

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑.

_____. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑.

ทองหล่อ เดชไชย. การบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔.

ธงชัย สันติวงษ์. การบริหารสู่ศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชุมช่างจำกัด, ๒๕๔๖.

_____. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธนา ประมุขกุล. บทความปริทัศน์. ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๖, ๒๕๔๗.

นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. “สื่อสารกับสังคมเครือข่าย”. ใน เอกสารประกอบ การฝึกอบรมหลักสูตร ๓ “การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง”. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, ๒๕๔๖.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.

_____. จารึกบุญ จารึกธรรม. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๓๙.

- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอ่น). **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), ๒๕๔๗.
- พิทยา บวรวัฒนา. **รัฐประศาสนศาสตร์: ทฤษฎีและแนวการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **จากนาลันทาถึงมหาจุฬาฯ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. “รูปแบบของเครือข่าย”. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์. หน่วยที่ ๑๔**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่นจำกัด (มหาชน), ๒๕๕๓.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- สนธยา พลศรี. **เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๕๐.
- สมคิด บางโม. **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔.
- สมศักดิ์ สันธะเวชชัย. **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนา, ๒๕๔๗.
- สิน สือสวน. **กระบวนการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), ๒๕๔๖.
- สุพิน เกชาคุปต์. **การจัดการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- เสรี พงศ์พิศ. **วัฒนธรรมองค์กรของโลกยุคใหม่ เครือข่าย ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๔๘.

(๒) บทความ:

- กรกต ชำบัติต. เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร. “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๖) : ๕๖.
- นันทิศา วนาพิทักษ์กุล และพระครูสุจิตร์ตนากร. “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน”. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๑๔๐ - ๑๕๑.
- พระณปวร โทวาท. “ต้นแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. (ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๕๗.

พระณัฐฤทธสุทมน (อุดมผล). “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทยอังกฤษ”. **วารสารจันทร์เกษมสาร**. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๔๔ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๓๓.

พระมหาอำนาจ มีราคา. “แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์”. **วารสารบริหารการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๖๙ - ๑๗๖.

รุจเรชา วิทยาอุทกกุล และ น้ำทิพย์ วิภาวิน. “การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม กับงานวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์”. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๕) : ๑๒๖ - ๑๔๐.

(๓) วิทยานิพนธ์:

กัจจเรช ศรีวิสัย. “เครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของกลุ่มแม่น้ำเลาะ ตำบลสะลวง อำเภอมะเริ่ญ จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

ปาน กิมปี. “การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน”. **วิทยานิพนธ์ดุขภูบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พรชัย ทองเจือ. “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขภูบัณฑิต**. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระมหาเผด็จ จิรกุล (จงสกุลศิริ). “กระบวนการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดพระธรรมกาย”. **ดุขภูนิพนธ์พุทธศาสตรดุขภูบัณฑิต**. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พิชญภา ยืนยาว. “รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขภูบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

ภิกษุณีปัญธิมา พิทยรังสฤษฏ์. “ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธฉือจี้ในไต้หวัน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

มานะชาติ คล่องดี. “การศึกษาแบบการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งทางสังคม ด้วยพิธีกรรมเหย้าของชาวมุ่ไทย จังหวัดมุกดาหาร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒.

ศิริพงษ์ บุญถูก. “การศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการจัดกิจกรรมการทอดผ้าป่าของสังคมอีสาน”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

สัมพันธ์ เตชะอิก. “การพัฒนาระบบองค์กรชุมชน และเครือข่ายทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุขภูบัณฑิต**. สาขาวิชาพัฒนาสังคม: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒.

เอกรณ บางท่าไม้. “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชุติมา สัจจานันท์. “รูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา: กรณีการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย”. **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๘.

ปฐติ มอนซอน และคณะ. “กรอบแนวคิดในการประเมินศักยภาพเครือข่ายสังคม”. **เอกสารประกอบการประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, ๒๕๔๖.

พลเดช ปิ่นประทีป. “องค์การการเงินชุมชน: ฐานการที่ขาดไม่ได้ของประชาสังคมไทย”. ใน **ชีพจรชุมชน: ทูทางสังคมจากฐานล่าง**. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ว่าด้วยเรื่องชุมชน ครั้งที่ ๑, ๒๕๔๓.

พิชัย เพชรรัตน์. “ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคประชาชนเพื่อการพัฒนา”. **เอกสารประกอบการเรียนวิชาการพัฒนาชุมชน**. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๗.

วิศิษฐ์ วังวิญญู. “ความหมายเครือข่าย”. **เอกสารประกอบการสัมมนาการสนทนาอย่างสร้างสรรค์**. เชียงราย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, ๒๕๔๖.

สหทัยา วิเศษ. “ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”. **รายงานการวิจัย**. องค์การเครือข่ายในจังหวัดพะเยา: สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๗.

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. “สภาที่ปรึกษาฯ ในความคาดหวังของสังคมไทยและความเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน”. **รายงานการวิจัย**. เสนอสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. “เรียนรู้เพื่อแผ่นดิน”. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ธนาคารออมสิน, ๒๕๔๕.

องค์การยุทธศาสตร์นิคมสัมพันธ์แห่งโลก (ยพ.ส.ล.). **ธรรมนูญ (ล่าสุด)**. กรุงเทพมหานคร: มิถุนายน ๒๕๕๕.

“A History Sketch of W.F.B.Y”. **รายงานการประชุม**. กรุงเทพมหานคร: องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. ๒๐ มกราคม ๒๕๕๗.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

- “๘๐ ชาตีย์ ‘วันวิสาขบูชา’ เป็นฤกษ์ดี ตั้งสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาโลก”. (๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐). **MGR Online**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/dhamma/detail/9500000050647> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “การจัดตั้งวิทยาลัยพระธรรมทูต”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://odc.mcu.ac.th/?page_id=63 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “การจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา Asean Studies Center”. **MCU**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.asc.mcu.ac.th/?page_id=6700 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “ที่ประชุม ม.พุทธโลกที่เกาหลี ผุดกรรมการรื้อ ‘ธรรมบุญ’ หลังตั้งมหา’ลัยกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เป็นรูปธรรม”. (๒๙ กันยายน, ๒๕๕๙). **มติชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.matichon.co.th/news/๓๐๒๕๗๘>. [๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].
- “เปิดมุมมอง...พระสงฆ์วิสุทธ. พุทธศาสนา ในโลกตะวันตก”. (๕ มกราคม ๒๕๖๐). **มติชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/education/news_414838 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “พ.ส.ล. แต่งตั้ง พระ ดร.อนิล ศากยะ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยพุทธโลก”. (๒๔ กันยายน ๒๕๖๐). **โพสต์ทูเดย์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/dhamma/๕๑๖๕๔๙> [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].
- “ภาคผนวก บันทึกความเข้าใจ เรื่อง ความร่วมมือทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ฉบับเต็ม”. **MCU**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/in_iabu_mou_THAI.php [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].
- “มจร. ๔.๐ ในยุคประเทศไทย ๔.๐”. **MCU**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/pres_info_content_desc.php?p_id=๒๔ [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก (The World Buddhist University)”. **MCU**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.worldbuddhistuniversity.com/about-wbu> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “มูลนิธิธรรมกายมอบปัจจัยบูรณะพระเจดีย์ในเมียนมาร์”. **กัลยาณมิตร**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www3.kalyanamitra.org/th/meritnews_detail.php?i=5881 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “วันวิสาขบูชา (Vesak Day) เหตุใดจึงเป็นวันสำคัญสากลของโลก (International Day)”. **dhammathai**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dmc.tv/pages/buddha_biography/วิสาขบูชา-International-Day.html [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].
- “สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ”. **MCU**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

THE WORLD FELLOWSHIP OF BUDDHISTS. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/regional-centres.php> [๑๐ พฤษภาคม, ๒๕๖๑].

การจัดตั้งวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: ibc.ac.th/thai/node/34 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมโลก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.dhamma-thai.org/thailand/missionary/> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ก้าวสำคัญของวงการพุทธศาสนาไทย สู่ “วิสาขบูชาโลก”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.cpall.co.th/News-Center/special-scoop/special-scoop/๕/> [๑๙ ก.พ. ๒๕๖๑].

ข่าวประชาสัมพันธ์ การประชุมวิชาการนานาชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.onab.go.th/news/ข่าวประชาสัมพันธ์/การประชุมวิชาการนานาชาติ> [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ค่ายเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ ๓ ณ เมืองอุลซาน ประเทศเกาหลีใต้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/pg/picturesofday/photos/?tab=album&album_id=1892256784360969 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

งานมหาบุญ ‘มณฑลเลย’ ร่วมตักบาตรพระ ๒ หมื่นรูป. (๒๙ มกราคม ๒๕๖๑). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/region/news_820290 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์. การประชุมอย่างสร้างสรรค์ ศิลปะแห่งการสร้างพลัง เพื่อการเปลี่ยนแปลง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.pattana-thai.net/db.go.th/PTF_web/Interesting_menu/PalangPandin/FileProject/Business/Rbusiness.doc [๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

ณรงค์ หนูเชื้อ. (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘). “ที่ประชุมวิสาขบูชาโลก ประกาศปฏิญญากรุงเทพฯ ๕๘ แก้วกิติโลก”. พิมพ์ไทยรายวัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://tbcnews.org/2015/05/30/%E0%> [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

พรชัย พิญญพงษ์, นพ. (ธันวาคม ๒๕๖๐). “กฐินสัมฤทธิ์ประเทศบังคลาเทศ (๑ วัด). อยู่ในบุญ. [ออนไลน์]. ฉบับที่ ๑๘๐ แหล่งที่มา: [file:///C:/Users/tkk/Downloads/YNB6012%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/tkk/Downloads/YNB6012%20(1).pdf): p. 10 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ประวัติและพัฒนากองสถาบันภาษา-กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: mcuaad.mcu.ac.th/.../3c53c45cc4d18263cc554460_e0c0b147.doc [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

พระพรชัย พลวธมโม. (พฤษภาคม ๒๕๖๑). “พิธีมอบรางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ค่ายเยาวชนพุทธนานาชาติ ผลองวันคุ้มครองโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๑”. อยู่ในบุญ. [ออนไลน์]. ฉบับที่ ๑๘๕. แหล่งที่มา: http://www.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=4371. [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

พระพรหมบัณฑิต. (๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙). “ปฏิญญาวันวิสาขะมุ่งสร้างสันติ ภาพโลก”. **คมชัดลึก** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/news_in.php?group_id=1&NEWSID=12541 [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

_____. **สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก. (๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/wangnoi/index.php?page=26> [๖ มีนาคม ๒๕๖๑].

วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. **เพราะเหตุใดพระพุทธศาสนาจึงแบ่งแยกเป็นหลายนิกาย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/mahayana.htm> [๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

ศรีวิภา เลี้ยงพันธุ์สกุล. **องค์ประกอบของเครือข่ายการพัฒนาเครือข่ายสู่ความยั่งยืน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://oppn.opp.go.th/research01.php> [๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกเป็นที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th/site/theme/rector.pdf> [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

สมาคมบาลีปกรณ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://wikivisually.com/lang-th/wiki/%0%B8AA%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%B5%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C> [๖ มีนาคม ๒๕๖๑]

สมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ. **สรุปธรรมนูญของสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา นานาชาติ**. ในการประชุมชาวพุทธนานาชาติ เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/in_iabu_brief.php [๑๙ ก.พ. ๒๕๖๑].

สมาคมและสถาบันทางพระพุทธศาสนาในอินเดีย. (๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.cybervanaram.net/2009-12-17-14-43-37-13/758-2012-05-28-04-10-25>. [๖ มีนาคม ๒๕๖๑].

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **พระพุทธศาสนาในโลก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www1.onab.go.th/index.php?option=com> [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

องค์การพุทธโลก. (กันยายน ๒๕๖๐). “การประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก ณ ประเทศมาเลเซีย”. **อยู่ในบุญ**. [ออนไลน์]. ฉบับที่ ๑๗๗. แหล่งที่มา: http://www.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=4045 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

_____. (ธันวาคม ๒๕๖๐). “กฐินสัมฤทธิ์นานาชาติ ๗ ประเทศ ๑๕ วัด”. **อยู่ในบุญ**. [ออนไลน์]. ฉบับที่ ๑๘๐: 13-14. แหล่งที่มา: http://www.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=4188 [๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.). THE WORLD FELLOWSHIP OF BUDDHISTS
ความเป็นมาขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

_____. การจัดตั้งการและแนวทางการดำเนินงาน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

_____. กิจกรรมของสำนักงานใหญ่ พ.ส.ล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

_____. ความเป็นมาขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.). [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

_____. การถือหลักองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://wfbhq.org/th/about-history.php> [๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ กนก แสนประเสริฐ, ดร., อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,
๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ คริสตี้ ขาง, ประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ (IBC) ได้หวั่น, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ชาบุจ บาร์ว, รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธาน Nirvana Peace Foundation,
บังคลาเทศ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ นีเน่, รองประธานองค์การพุทธโลก, รองประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ,
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยอภิธรรม เมียนมาร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ บำรุง พันธุ์อุบล, ดร., ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงาน
พัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระธรรมโกศาจารย์ (โสวัณรัตน์), อธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา สีนุราชา
กัมพูชา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระธรรมปิยะ, รศ.ดร., เลขาธิการสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ อินเดีย, ๒๒ มกราคม
๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระธรรมมาจารย์จิ่งเหยา, ประธานสมาคมพุทธนิวกาเปใหม่ ได้หวั่น, ๑๘ กุมภาพันธ์
๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระธรรมอาจารย์หมิงกวง, รองประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ได้หวั่น,
ประธานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม (พสล), ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระบุญทวี วิไลจักร, กรรมการบริหารองค์การพุทธโลก, เลขานุการรองประธานองค์การพุทธ
สัมพันธ์ลาว, ประเทศลาว, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระภาสุระ ทนตมโน, พระอาจารย์โครงการ Peace Revolution, World Peace Initiative Foundation ประเทศไทย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหมิงหยู (Ven. Ming Yu), ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหยูกัว (Ven. You Guo), รองเจ้าอาวาสวัดฝอถวชานไทเป ไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบญฺญกร), รศ.ดร., ผู้อำนวยการสำนักงานสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.), ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมุกุณเฑาะว์ อนุชฺสโร, เลขาธิการองค์การยูเนสโก ศรีลังกา, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร., สมจินต์ (สมมาปัญญา), รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พุทธิกะ สัตฺยชีวะ, บรรณาธิการวารสารเมตตาวโลกานายะศรีลังกา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ภัทรพร ศิริกาญจน, ศ.ดร., อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๓ และ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ มิถิลา โชว์ดรี, เลขาธิการร่วม องค์การพุทธโลก, เลขาธิการ Nirvana Peace Foundation บังคลาเทศ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ไล่ เก็ต ยง, ดร., เลขาธิการองค์การพุทธโลก (พล.) ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง คูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ออง ซี อีว, ดร., ประธานสมาคมชาวพุทธมัลลิกา มาเลเซีย, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อุทิส ศิริวรรณ, ศ.ดร., ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยนานาชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ แอนดี้, รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธานองค์กร Buddhist Online สาธารณรัฐประชาชนจีน, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ฮีโร ฮีโต้, ดร., รองประธานองค์การพุทธโลก (พล) และ ประธานมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาสุบราตี ประเทศอินเดีย, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ เฮนรี่ ดั่ง, เลขาธิการสหพันธ์ชาวพุทธแห่งออสเตรเลีย, ประธานองค์กร Buddha Care ออสเตรเลีย, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources:

(I) Books:

- Keeves, P. J. . **Educational research methodology. And measurement: An international handbook.** Oxford. England : Pergamon Press, 1988.
- Pascale, Richard T., and Athos, Anthony G. **The Art of Japanese Management.** New York: Simon and Schuster, 1982.
- Quinn, Robert E., and others. **Becoming a Master Manager a Competency Framework** United States of America: John Wiley & Sons Inc, 1990.
- Robbins, S. P. **Organizational behavior: Concepts. controversies. and applications** 6th ed. Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall, 1993.
- Stoner, A. F., and Wankel, C. **Management.** 3rd edition. New Delhi: Prentice – Hill, 1986.
- Tosi, Henry L., and Carroll, Stephen J. . **Management.** 2nd edition. New York: John Wiley & Sons, 1982.
- Wheatley, Margaret J. **Leadership and the new science: Discovering order in a chaotic world.** 2nd Edition. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, 1999.
- Willer, D. . **Scientific Sociology: Theory and Method.** Englewood cliff. NJ.: Prentice Hill, 1986.

(II) Journals:

- Ikujiro Nonaka. “A Dynamic Theory of Organization Knowledge Creation”. **Organization Science** Vol. 5 No. 1, (1994).
- Kezabom, D. S. “Making a team work : techniques for building successful cross-functional teams”. **Industrial Engineering.** Vol. 27 No. 1. (1995).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จดหมายขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓,๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/๒๗๙

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม

ด้วย น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยแบบสอบถาม-สัมภาษณ์ ขึ้นมาใหม่ และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถาม-สัมภาษณ์ จึงเห็นควรให้ทรงผู้คุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

อ.ดร.ไพฑูริย์
ดร.อ.อ.อ.
อ.ดร.อ.อ.
๒/๕-ค-๑๖๐.

(พระมหาสมบูรณ์ วุฑฒิกร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสานงาน:

น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๗๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.อำนาจ บัวศิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยแบบสอบถาม-สัมภาษณ์ ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถาม-สัมภาษณ์ จึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๑-๕๒๖๑๘๐๙

น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ร.ร. (ดร.)
ลัย
ราชวิทยาลัย
ac.th
ศาสตราจารย์ ดร.
๑๑.๑๑.๑๑.๑๑

ภาคผนวก ข

จดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์

บันทึกข้อความ

งานสารบรรณ	
กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี	
รับที่	๓๙
รับวันที่	๒๙ ม.ค. ๖๖
เวลา	๑๕.๕๕ น.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓, ๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๘

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

ด้วย น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา มีองค์ความรู้สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสานงาน:

น.พ.พรชัย พิญญพงษ์

โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

(พระราชปริยัติกวี)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
๒๕๖/๒๐๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เจริญพร ...พระภาสุระ ทนตมโน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย น.พ.พรชัย พิณพวงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎี
นิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ
ผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-
depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูล
มาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและ
คำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ น.พ.พรชัย พิณพวงษ์ ได้ดำเนินการ
สัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ ไซติธโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

น.พ.พรชัย พิณพวงษ์ โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

๖๒๖๐๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓, ๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๘

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.

ด้วย น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา มีองค์ความรู้สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโก, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสานงาน:

น.พ.พรชัย พิญญพงษ์

โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เจริญพร ดร.กนก แส่นประเสริฐ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย น.พ.พรชัย พิณพวงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ น.พ.พรชัย พิณพวงษ์ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุมัติขอคุณมา ณ โอกาสนี้

อ.ดร.กนก แส่นประเสริฐ
กนก

ดร.กนก แส่นประเสริฐ
12 กพ ๖1

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

น.พ.พรชัย พิณพวงษ์ โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

อ.ดร.กนก แส่นประเสริฐ

กนก

ดร.กนก แส่นประเสริฐ

12 กพ ๖1

1

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เจริญพร ดร.บำรุง พันธุ์อุบล อดีตผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรามาเพื่อขออนุญาตให้ น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วัฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://eds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

ฉันสั่งภรรยา น.พ. พรชัย พิญญพงษ์
 มาหา น.พ. ชัย เวชระกูล
 ดร. บำรุง พันธุ์อุบล
 ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เจริญพร ศ.ดร. อุทิศ ศิริวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา แบบ ๑.๒ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๕๐๕๑๕๓ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎี
นิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมขององค์กรพุทธโลก” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ
ผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-
depth-interview) เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูล
มาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและ
คำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ ได้ดำเนินการ
สัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมปूरณ รุทติกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

น.พ.พรชัย พิญญพงษ์ โทร. ๐๘๗-๕๐๒๖๘๘๘

พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม
ดร. (อ.อุทิศ ศิริวรรณ)
๒๕ ก.พ. ๖๑

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Venerable Dhammapiya , IBC Secretary General

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Somboon Vutdhikaro'.

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

Received and happy
 to answer the questioner.

22/01/2018

Ven. Dr. Dhammapiya

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Venerable Anuruddha Mahathero , WBSY Secretary General

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhism for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D)
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

Recd Very happy
 to Reply question
 13 Jan 2018
 Ven. M. Anuruddha
 Secretary
 of WBSY.

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Most Venerable Jing Yao, President of New Taipei Buddhist Association, Taiwan

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

A blue ink signature of Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D. The signature is stylized and written in Thai script.

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D)
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

A black ink signature of Dr. Pornchai Pinyapong, M.D. The signature is written in Thai script and is more formal than the one above.

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Most Venerable Ming Kuang, Vice President of World Fellowship of Buddhists (WFB)

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Somboon Vutdhikaro'.

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

 A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Ming Kuang'.

2018. 2. 20

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Venerable Boonthavy (Vilaijak) Vijittadhammo, Executive Member

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Sornboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ผ.ม. สอนบุญ วุตฺติการุณ

ยศด. ๗๕๖๔๗๖

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Venerable Dr. Khy Sovanratana – Executive Committee member of IABU

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
Dean of Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Ven. Prof. Dr. Khy Sovanratana
(Preah Phramunghosacharya
Acting Rector, Preah Sihanoukraj
Buddhist University

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

Co-ordinator – Dr Pornchai Piriyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Dr.Heero Hito, India

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*I joined the Survey,
 and support the same.
 Shwero
 Dr. Heero H.*

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Bhikkhune Venerable You Guo, Vice Abbot of Fo Guan Shan, Taipei, Taiwan

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
Dean of Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

You Guo
2018. 2. 20

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

Co-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Venerable Shih Ming Yu , President of Chinese Young Buddhist Association (CYBA)
 and Outstanding Women in Buddhism Organization

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the
 in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST
 ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai
 Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate ,
 Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the
 benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of
 Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D)
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

*Received and happy
 to answer the question.*

Ven. Ming Yu Jan, 25, 2018

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Dr Lye Ket Yong , WAB Secretary General

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
Dean of Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

Co-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

*I hereby received &
voluntarily answered all
questions relating to this
research studies.*

*Dr. Lye Ket Yong
Secretary General
World Alliance of Buddhists
- WAB*

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Ms. Mithila Chowdhury, Bangladesh

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

A blue ink signature of Phramaha Somboon Vutdhikaro, written in a stylized cursive script.

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

I agree and support
Mithila Chowdhury.
 MITHILA CHOWDHURY

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Piriyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Mr.Sabuj Barua

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness!

I support this interview.

Yours Sincerely,

(Phramaha Sornboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Sabuj Barua
 (SABUJ BARUA)

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Dr.Hnin Hnin Aye, Vice President of Apidhamma University, Myanmar

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
Dean of Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

DR HNIN HNIN AYE

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

Co-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

MCU. 61010/8

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
 79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
 Ayutthaya 13170, THAILAND
 Tel. (6635) 248-000-5
 Fax (6635) 248-034
 URL : www.mcu.ac.th

18 January 2018

Re : Please kindly reply the - In-depth Interview

To Mr. Henry Hien Dang , *Hon. Secretary - General, Buddhist Federation of Australia*
 Chairman at WFB Standing Committee on Unity and Solidarity

Attn. - In-depth Interview

On behalf of Mahachulalongkorn University (MCU) , we would like you to reply the in-depth Interview SOCIAL NETWORKING PROCESS OF WORLD BUDDHIST ORGANIZATIONS for the PhD research , Buddhist study of Ven. Pornchai Palawadhammo (Dr. Pornchai Pinyapong, M.D.), MCU No. 5301505153, Ph.D. Candidate , Buddhist Study 1.2 Graduate School , Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)

Please kindly feel free to reply the question, all the answer will be concluded for the benefit of Buddhist education and the prosperity of Buddhist for the whole picture of Buddhism, no any negative result to the interviewees at all.

Thank you very much for your kindness.

Yours Sincerely,

(Phramaha Somboon Vutdhikaro, Ph.D
 Dean of Graduate School
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*It's my pleasure to accept
 and support this interview*

Henry Van DANG, J-P.

The Office of Graduate School, MCU

Tel/Fax 0-2222-0680 <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.thCo-ordinator – Dr Pornchai Pinyapong , M.D. ,Tel. +668-7502-6888, Email- drboong@gmail.com

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา เรื่อง “รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก” แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ รูปแบบและวิธีการในการสร้างเครือข่ายของ องค์กรพุทธโลก

ตอนที่ ๓ แบบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอความกรุณาท่านได้ตอบคำถามตามสภาพความเป็นจริงได้อย่างอิสระ คำตอบของท่านจะนำไปสรุปผลการศึกษาค้นคว้าในลักษณะภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อท่านหรือผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่อย่างใด หากแต่จะเป็นประโยชน์ต่อแนวทาง การสร้างเครือข่ายของ องค์กรพุทธโลก เพื่อประยุกต์ใช้ในกิจการพระพุทธศาสนาต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้อการตอบสัมภาษณ์ครั้งนี้

น.พ.พรชัย พิณพวงษ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา 1.2

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล

ฉายา (สำหรับพระภิกษุ).....

อายุ..... พรรษา (สำหรับพระภิกษุ)..... เพศ

ระดับการศึกษา ตำแหน่งบริษัท

.....ประสบการณ์การทำงานทางองค์การพุทธนานาชาติ ปี

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ เวลาที่สัมภาษณ์ น. ถึงเวลา น.

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ รูปแบบการสร้างเครือข่ายขององค์กรพุทธโลก

- ๑) มุมมอง ทศนคติ ต่อการสร้างเครือข่าย องค์กรพุทธโลก
- ๒) องค์ประกอบสำคัญ ที่ทำให้ การสร้างเครือข่าย ขององค์กรพุทธโลก ประสบความสำเร็จ
- ๓) กิจกรรมใดที่ควรมีในการขยาย และ สร้างให้เครือข่าย ขององค์กรพุทธโลกเข้มแข็ง
- ๔) เครือข่ายขององค์การพุทธโลกใด ที่ประสบความสำเร็จในการขยายเครือข่าย
- ๕) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ในการสร้างเครือข่าย ขององค์กรพุทธโลก
- ๖) องค์กรพุทธโลกมีการจัดตั้งจำนวนมาก สามารถทำงาน ร่วมกันได้หรือไม่
- ๗) รูปแบบการสร้างเครือข่าย ขององค์กรพุทธโลก มีความจำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะไหน อย่างไร
- ๘) บทบาทขององค์การพุทธโลก ในการปกป้อง เผยแผ่ พระพุทธศาสนา

ตอนที่ ๓ แบบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
ภาพถ่ายบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระมกุฏเวรา อนรุทธะ มหาเถโร
เลขาธิการองค์กรยุวพุทธสงฆ์โลก ศรีลังกา, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระธรรมปิยะ, รศ.ดร.
เลขาธิการสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ อินเดีย, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระธรรมโกศาจารย์(ไสวันรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา สีนุราช กัมพูชา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระบุญทวี วิไลจักร
กรรมการบริหารองค์การพุทธโลก, เลขาฯ รองประธานองค์การพุทธสัมพันธ์ลาว, ประเทศลาว,
๙ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระธรรมอาจารย์จิ่งเหยา
ประธานสมาคมพุทธนิวไทเปใหม่ ได้หวั่น Ven. Ching Yao, President of New Taipei Buddhist
Association, Taiwan, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระธรรมอาจารย์หมิงกวง (Ven. Ming Kuang)
รองประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ได้หวั่น, ประธานคณะอนุกรรมการ
เศรษฐกิจและสังคม (พสล), ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหยูกัว (Ven. You Guo)
รองเจ้าอาวาสวัดฝอวงซานไทเป ไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระภิกษุณีหมิงหยู (Ven. Ming Yu)
ประธานยุวพุทธสมาคมไต้หวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.กนก แสนประเสริฐ
อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.บำรุง พันธุ์อุบล
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, สำนักงานพัฒนาบุคลากร,
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ศ.ดร.อุทิส ศิริวรรณ,
อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.นีนีเฮ้,
รองประธานองค์การพุทธโลก, รองประธานสหพันธ์องค์กรพุทธนานาชาติ,
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยอภิธรรม เมียนมาร์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.ไล่ เกิต ยง,
เลขาธิการองค์การพุทธโลก (พล.) ประธานศูนย์สมาธิตะวันออกกลาง ดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์,
๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

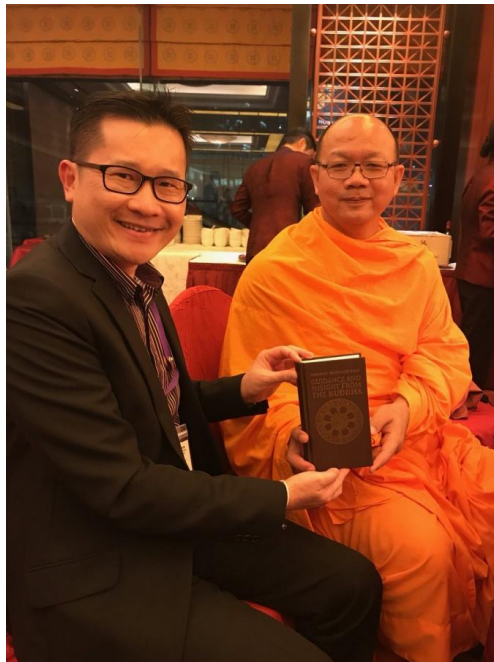
สัมภาษณ์ คุณเฮนรี ดัง
เลขาธิการสหพันธ์ชาวพุทธ แห่งออสเตรเลีย, ประธานองค์กร Buddha Care, ออสเตรเลีย,
๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ **คุณชาบุง บาร์ว** รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธาน Nirvana Peace Foundation
 บังคลาเทศ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
 สัมภาษณ์ **คุณมิลลา ไชว์ดรี** เลขาธิการร่วม องค์การพุทธโลก, เลขาธิการ Nirvana Peace
 Foundation บังคลาเทศ, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ **คุณพุทธิกะ สัตยชีวะ**
 บรรณาธิการวารสารเมตตาวโลกานายะ, ศรีลังกา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ **ดร.ออง ซี อีว,**
ประธานสมาคมชาวพุทธมาลัคกา มาเลเซีย, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ **ดร.ฮีโร ฮีโต้** อดีตประธานกรรมการสิ่งแวดล้อม
องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.), รองประธานองค์การพุทธโลก (พล) และ
ประธานมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาสุบราตีประเทศอินเดีย, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
สัมภาษณ์ **คุณแอนดี้** รองประธานองค์การพุทธโลก, ประธานองค์กร Buddhist Online
สาธารณรัฐประชาชนจีน, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ภาคผนวก จ
ธรรมนูญแต่ละองค์กร

ธรรมนูญ

ของ

องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

ข้อ ๑

ชื่อ

องค์การนี้ให้ชื่อว่า “องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก” เรียกโดยย่อว่า “พ.ส.ล.”

ข้อ ๒

สำนักงานใหญ่

สำนักงานใหญ่ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ตั้งเป็นการถาวรอยู่ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ตามมติของการประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๙ ขององค์การเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒

ข้อ ๓

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ได้แก่

- ๓.๑ ส่งเสริมสนับสนุนให้มวลสมาชิกรักษาศีลและปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ๓.๒ เสริมสร้างความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่น และภราดรภาพในหมู่พุทธศาสนิกชน
- ๓.๓ เผยแผ่หลักธรรมอันบริสุทธิ์ประเสริฐของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ๓.๔ ก่อตั้งและดำเนินกิจกรรมทั้งหลาย อันเป็นประโยชน์ในด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และมนุษยธรรม
- ๓.๕ ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างสันติภาพ และความกลมเกลียวกันในหมู่มนุษย์และความผาสุกให้แก่มวลชน ตลอดจนให้ความร่วมมือกับองค์การอื่น ๆ ซึ่งประกอบกิจการอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

ข้อ ๔

วิถีและวิธีที่ให้บริการซึ่งความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

เพื่อให้บรรลุซึ่งความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ต้อง

- ๔.๑ สถาปนาศูนย์ภาคีในประเทศ ดินแดน หรือท้องที่มีพุทธศาสนิกจำนวนมาก พอสมควร และที่ความเชื่อถือและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นไปโดยเสรี และไม่มีข้อจำกัดหรือรับรององค์การต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นศูนย์ภาคี
- ๔.๒ สถาปนาหรือดำรงไว้ซึ่งศูนย์ธรรมทูตทั่วโลก โดยมีความมุ่งหวังเพื่อการเผยแผ่คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การส่งเสริมและกระตุ้นการปฏิบัติและน้อมถือคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ๔.๓ สถาปนาและรักษาไว้หรือให้การช่วยเหลือการสถาปนาและรักษาไว้ซึ่งสถาบันการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามที่สามารถมีความจำเป็น
- ๔.๔ กระตุ้นและส่งเสริมการปฏิบัติ และการรักษาหลักการของพระพุทธ ศาสนา
- ๔.๕ จัดให้มีและดำรงไว้ หรือช่วยจัดให้มีและดำรงไว้ซึ่งสถาบันเพื่อการสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และมนุษยธรรมต่าง ๆ
- ๔.๖ ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและประสานงานระหว่างศูนย์ธรรมทูตนานาชาติ

- ๔.๗ จัดให้มีและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคณะผู้แทน ผู้ทรงความรู้และนักศึกษาระหว่างประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา
- ๔.๘ กระทำการใด ๆ อันนำไปสู่การเผยแผ่ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ ในการดำเนินการดังกล่าวในข้อ ๔.๑ ถึง ๔.๘ ข้างต้น องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก พึงเว้นจากกิจกรรมเชิงการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ข้อ ๕

องค์อุปถัมภ์

บุคคลผู้พึงได้รับเชิญเป็นองค์อุปถัมภ์ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก มีดังต่อไปนี้

- ๕.๑ สมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศไทย
- ๕.๒ มหานายกเถรแห่งสาธารณรัฐศรีลังกา
- ๕.๓ พระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย
- ๕.๔ กษัตริย์แห่งประเทศเนปาล
- ๕.๕ ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินเดีย
- ๕.๖ ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐศรีลังกา
- ๕.๗ นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย
- ๕.๘ ประธานของสหพันธ์พุทธศาสนิกแห่งประเทศญี่ปุ่น
- ๕.๙ ประมุขแห่งคณะสงฆ์ ประมุขแห่งรัฐ และบุคคลอื่นซึ่งคณะกรรมการทั่วไปเห็นชอบและเชิญให้เป็นองค์อุปถัมภ์ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก คณะกรรมการทั่วไปอาจเลือกโอวาทาจารย์ได้ไม่เกินจำนวน ๑๒ ท่าน และประธานกิตติมศักดิ์ได้ไม่เกินจำนวน ๙ ท่านให้ดำรงตำแหน่งตลอดชีพ นอกเหนือ จากประธานกิตติมศักดิ์ดังกล่าว ผู้เคยดำรงตำแหน่งประธานย่อมเป็นประธานกิตติมศักดิ์

ข้อ ๖

คณะกรรมการทั่วไป : อำนาจและหน้าที่

ให้เจ้าหน้าที่และผู้แทนศูนย์ภาคีประกอบกันเป็นคณะกรรมการทั่วไปขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ศูนย์ภาคีแต่ละศูนย์ย่อมมีผู้แทนในคณะกรรมการทั่วไปได้หนึ่งคน

- ๖.๑ ภายใต้งบข้อ ๑๖ บรรดาเงินและทรัพย์สินขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ให้เป็นของคณะกรรมการทั่วไป
- ๖.๒ อำนาจการควบคุมดูแลทั่วไปซึ่งกิจการต่าง ๆ ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ให้ตกอยู่กับคณะกรรมการทั่วไป
- ๖.๓ ให้คณะกรรมการทั่วไปมีสิทธิกำกับคณะกรรมการบริหาร
- ๖.๔ ให้ทั้งคณะกรรมการทั่วไปและคณะกรรมการบริหาร มีอำนาจ ปฏิบัติแม้มีกรรมการไม่เต็มคณะ อันเนื่องมาจากความบกพร่องของศูนย์ภาคีและเหตุอื่น ๆ และการปฏิบัติงานถือว่าสมบูรณ์แม้ปรากฏในภายหลังว่ามีบุคคลที่ไม่มีสิทธิ์ได้ร่วมในคณะหรือออกเสียงลงคะแนนด้วย หรือร่วมในการดำเนินงานอยู่ด้วย

- ๖.๕ ให้คณะกรรมการทั่วไปมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ ตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ขององค์การนี้
- คณะกรรมการทั่วไปอาจออกกฎข้อบังคับโดยไม่มีผลกระทบบอำนาจโดยทั่วไปดังกล่าว ข้างต้นได้ในเรื่องต่อไปนี้
- ๖.๕.๑ วิธีดำเนินการในการประชุมทั่วไปและการประชุมของคณะกรรมการทั่วไป และคณะกรรมการบริหาร
 - ๖.๕.๒ วิธีแต่งตั้งผู้แทนหรือผู้แทนสำรองของศูนย์ภาคีทั่วไปในคณะกรรมการทั่วไป
 - ๖.๕.๓ การดำเนินงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการชี้ขาดเกี่ยวกับข้อสงสัยหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
 - ๖.๕.๔ การเงิน
 - ๖.๕.๕ รูปแบบของใบรับรองสิทธิ
 - ๖.๕.๖ อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการบริหาร และ คณะกรรมการประจำ
 - ๖.๕.๗ การสถาปนาและการรักษาไว้ซึ่งศูนย์ธรรมทูตและศูนย์อื่น ๆ
 - ๖.๕.๘ การฝึกอบรมและการเลือกคณะธรรมทูต
 - ๖.๕.๙ การสถาปนาและการรับรองศูนย์ภาคีใหม่

ข้อ ๗

การประชุมคณะกรรมการทั่วไป

ให้มีการประชุมคณะกรรมการทั่วไปในภาวะปกติทุกสองปี การประชุมของคณะกรรมการทั่วไปโดยปกติให้ประชุมก่อนหน้าการประชุมใหญ่โดยพลัน ณ สถานที่หรือบริเวณเดียวกันกับการประชุมใหญ่

- ๗.๑ เรื่องที่พึงดำเนินให้ลุล่วงไปในการประชุมของคณะกรรมการทั่วไปมีดังต่อไปนี้
 - ๗.๑.๑ รับและพิจารณารายงานตามระยะเวลาของคณะกรรมการบริหาร
 - ๗.๑.๒ รับและพิจารณาบบแสดงรายละเอียดของสถานะการเงินของ สองปี ก่อนหน้านั้น และได้รับการตรวจสอบรับรองแล้ว
 - ๗.๑.๓ พิจารณาและผ่านงบประมาณของปีต่อไป
 - ๗.๑.๔ เลือกคณะกรรมการบริหารเพิ่มเติม
 - ๗.๑.๕ แต่งตั้งบริษัทสอบบัญชีอาชีพ และ
 - ๗.๑.๖ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบวาระ
- ๗.๒ การเรียกประชุมคณะกรรมการทั่วไป ให้กระทำก่อนหน้าวันประชุมอย่างน้อย ๔๕ วัน การแจ้งล่วงหน้าโดยทางไปรษณีย์อากาศ ไปยังตำบลที่อยู่ของศูนย์ภาคีตามที่ให้ไว้ถือ ว่าเป็นการพอเพียงแก่การเรียกประชุม ในการแจ้งล่วงหน้าจะต้องแจ้งกำหนดเวลา และสถานที่ประชุมตามที่ประธานกำหนด
- ๗.๓ ประธานหรือศูนย์ภาคีซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนศูนย์ภาคีทั้งหมด เข้าชื่อร้องขอให้ประชุมสมัยวิสามัญตามเวลา สถานที่ ที่ประธานกำหนดได้

- ๗.๔ การเรียกประชุมสมัยวิสามัญนั้น ให้แจ้งล่วงหน้าก่อนหน้าวันประชุมอย่างน้อย ๓๐ วัน และจะต้องแจ้งระเบียบวาระ เวลา และสถานที่ประชุมตามที่ประธานกำหนด
- ๗.๕ การประชุมคณะกรรมการทั่วไปทุกครั้ง ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า ๒๐ ท่าน จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าสมาชิกยังไม่ครบองค์ประชุมเมื่อครบกำหนดเวลาครึ่งชั่วโมง จากเวลาที่กำหนดแล้ว ให้เลื่อนการประชุมไปอีกครึ่งชั่วโมง ถ้าครบเวลาดังระบุแล้วยัง ไม่ครบองค์ประชุมอีกให้ยกเลิกการประชุมที่ร้องขอ การประชุมที่สำนักงานใหญ่จัดนั้น ให้ประชุมต่อไปแม้ไม่ครบองค์ประชุม
- ๗.๖ ในการประชุมคณะกรรมการทั่วไป จะกระทำการธุรกรรมที่มีได้ระบุไว้ในระเบียบวาระ ไม่ได้ เว้นแต่ประธานการประชุมจะอนุญาต
- ๗.๗ สมาชิกคณะกรรมการทั่วไปคนใดประสงค์จะเสนอญัตติใดในการประชุมคณะกรรมการ ทั่วไปให้แจ้งญัตตินั้นเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเลขาธิการกิตติมศักดิ์ อย่างน้อยสิบวัน ก่อนการประชุม
- ๗.๘ ประธานอาจใช้ดุลยพินิจออกหนังสือเวียนขอความเห็นกรรมการทั่วไปในเรื่องใด ๆ ก็ได้
- ๗.๙ ให้ถือว่าไม่มีมติใด ๆ ในเรื่องที่ออกหนังสือเวียนไป หากกรรมการทั่วไปไม่น้อยกว่า ๕ ท่าน เรียกร้องให้มีการพิจารณาเรื่องดังกล่าวในที่ประชุม
- ๗.๑๐ สมาชิกทุกท่านมีสิทธิออกเสียงในเรื่องใด ๆ ก็ได้ด้วยตนเอง โดยตัวแทนหรือโดยทาง ไปรษณีย์ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน
- ๗.๑๑ การลงมติวินิจฉัยปัญหาให้ถือเอาเสียงข้างมากของสมาชิก เว้นแต่ประธานซึ่งไม่มีสิทธิ ออกเสียงในครั้งแรก แต่จะต้องออกเสียงเพิ่มขึ้นเป็นเสียงข้างขาด หากการออกเสียง ลงคะแนนครั้งแรกมีคะแนนเสียงเท่ากัน
- ๗.๑๒ ให้ประธานเป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการทั่วไปทุกครั้ง เมื่อประธานไม่อยู่ ให้ออกเสียงเลือกรองประธานท่านใดท่านหนึ่งทำหน้าที่ประธานการประชุม ในกรณีที่ ทั้งประธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ประชุมให้สมาชิกคณะกรรมการทั่วไปออกเสียง เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

ข้อ ๘

ผู้ดำรงตำแหน่ง

ให้องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกมีผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

- ๘.๑ ประธานหนึ่งคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่
- ๘.๒ รองประธาน ๑๕ คน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ ประธานอาจมอบหมายให้รอง ประธานทำหน้าที่เฉพาะในท้องที่และ/หรือกิจการใด ๆ ก็ได้
- ๘.๓ ประธานคณะกรรมการประจำ ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่
- ๘.๔ เลขาธิการกิตติมศักดิ์ ๑ คน
- ๘.๕ รองเลขาธิการกิตติมศักดิ์ ๑ คน
- ๘.๖ ผู้ช่วยเลขาธิการกิตติมศักดิ์ ๑ คน
- ๘.๗ เภรียกุกิตติมศักดิ์ ๑ คน ประธานคณะกรรมการประจำและ/หรือกรรมการบริหาร อาจดำรงตำแหน่งรองประธานด้วยก็ได้ ผู้ดำรงตำแหน่งตามข้อ ๘.๔, ๘.๕, ๘.๖ และ

๘.๗ ดังกล่าวข้างต้น ให้ประธานเป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อมีตำแหน่งใดตามข้อ ๘.๑, ๘.๒ หรือ ๘.๓ วางลงในระหว่างว่างการประชุมใหญ่ ให้คณะกรรมการบริหารบรรจุผู้รับมอบหมายให้ทำการแทนให้ครบถ้วน ภายใต้ข้อบังคับข้อ ๑๑.๑๐ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี

ข้อ ๙

คณะกรรมการบริหาร : อำนาจและหน้าที่

ให้ประธาน เลขาธิการกิตติมศักดิ์ และเหรัญญิกกิตติมศักดิ์ เป็นสมาชิกคณะกรรมการบริหาร และมีตำแหน่งเป็นประธาน เลขาธิการกิตติมศักดิ์และเหรัญญิกกิตติมศักดิ์ ของคณะกรรมการบริหารตามลำดับ นอกเหนือจากสมาชิกทั้งสามนี้แล้ว ให้คณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้แทนศูนย์ภาคีอีกแปดคน ซึ่งได้รับเลือกโดยคณะกรรมการทั่วไปทุกครั้งที่มีการประชุม สมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งเพิ่มนี้มีสิทธิรับเลือกตั้งอีก

- ๙.๑ คณะกรรมการบริหารย่อมมีอำนาจกำกับการดำเนินกิจการบริหารขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และรับผิดชอบต่อคณะกรรมการทั่วไป
- ๙.๒ คณะกรรมการบริหารย่อมมอบความรับผิดชอบในการดำเนินงานประจำวันให้แก่กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่สำนักงานใหญ่ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกตั้งอยู่ และให้มอบอำนาจและสิทธิให้แก่สมาชิกเหล่านั้นพอเพียงแก่การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
- ๙.๓ คณะกรรมการบริหารย่อมมีหน้าที่เสนอรายงานเกี่ยวกับกิจการขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกพร้อมด้วยงบดุลที่ตรวจรับรองแล้วตามระยะเวลาที่กำหนดแก่คณะกรรมการทั่วไปทุกครั้งที่มีการประชุมคณะกรรมการทั่วไป
- ๙.๔ เมื่อตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารเพิ่มเติมว่างลง ให้คณะกรรมการทั่วไปเลือกผู้มีความสมบัติครบถ้วนเข้าเป็นกรรมการบริหารแทน

ข้อ ๑๐

การประชุมคณะกรรมการบริหาร

ตามปกติให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารทุกหกเดือน การประชุมคณะกรรมการบริหารจะห่างกันเกิน ๑๒ เดือน ไม่ได้ ไม่ว่าในกรณีใด ประธานโดยตำแหน่งหรือเมื่อสมาชิกคณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่าห้าคนร้องขอ ย่อมเรียกประชุมคณะกรรมการบริหารได้

- ๑๐.๑ การเรียกประชุมต้องแจ้งให้กรรมการทราบอย่างน้อย ๒๑ วัน ก่อนการประชุม ทั้งนี้จะต้องแจ้งระเบียบวาระ วัน และสถานที่การประชุมที่ประธานกำหนดให้ทราบด้วย
- ๑๐.๒ การประชุมคณะกรรมการบริหารต้องมีสมาชิกมาประชุม ๖ คน จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าสมาชิกมาไม่ครบองค์ประชุมภายในครึ่งชั่วโมงหลังเวลากำหนดให้เลื่อนการประชุมต่อไปครึ่งชั่วโมง ถ้ายังไม่ครบองค์ประชุมอยู่อีก การประชุมอันเนื่องจากการร้องขอนั้นเป็นอันสิ้นสุดลง แต่การประชุมที่สำนักงานใหญ่เรียกประชุมนั้นให้ประชุมต่อไปตามระเบียบวาระ โดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประชุม

ข้อ ๑๑

คณะกรรมการประจำ : อำนาจและหน้าที่

ให้มีคณะกรรมการประจำมีอำนาจและหน้าที่ตามที่คณะกรรมการทั่วไปจะกำหนดเป็นครั้งคราวหรือตามกฎหมายเกณฑ์ภายใต้บังคับข้อ ๖.๕ ดังนี้

- ๑๑.๑ คณะกรรมการการเงิน
- ๑๑.๒ คณะกรรมการการพิมพ์ การเผยแพร่ การศึกษา วัฒนธรรม และศิลปะ
- ๑๑.๓ คณะกรรมการกิจกรรมทางธรรมทูต
- ๑๑.๔ คณะกรรมการมนุษยธรรม
- ๑๑.๕ คณะกรรมการเอกภาพและความเป็นปึกแผ่น
- ๑๑.๖ คณะกรรมการเยาวชน
- ๑๑.๗ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- ๑๑.๘ คณะกรรมการสตรี
- ๑๑.๙ คณะกรรมการปัญญาศาสตร์
- ๑๑.๑๐ ให้คณะกรรมการทั่วไปเลือกบุคคลจำนวนแปดคนจากสมาชิกของศูนย์ภาคีเพื่อดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการประจำเหล่านี้ ให้คณะกรรมการเหล่านี้มีประธาน ซึ่งได้รับเลือกโดยการประชุมใหญ่ตามข้อ ๘.๓
- ๑๑.๑๑ ให้คณะกรรมการประจำมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมและให้ปฏิบัติการภายใต้การอำนวยความสะดวกและควบคุมโดยทั่วไปของคณะกรรมการบริหาร
- ๑๑.๑๒ ให้คณะกรรมการทั่วไปมีอำนาจตั้งคณะกรรมการประจำอื่นเมื่อมีความจำเป็น

ข้อ ๑๒

ศูนย์ภาคี

คณะกรรมการทั่วไปอาจสถาปนาศูนย์ภาคีในประเทศ ดินแดน หรือท้องที่ใด ๆ หรือรับรององค์กรที่ตั้งขึ้นอยู่แล้วเป็นศูนย์ภาคีในประเทศดินแดนหรือพื้นที่ใด ๆ ก็ได้ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมและถูกต้อง ในการพิจารณาใบสมัครขอเข้าเป็นศูนย์ภาคีขององค์กรที่ตั้งขึ้นอยู่แล้วให้คณะกรรมการทั่วไปถือเป็นแนวดำเนินการดังต่อไปนี้

- ๑๒.๑ องค์กรที่ขอสมัครมีพุทธศาสนิกเป็นจำนวนมากพอสมควรยินยอมให้เป็นผู้แทน เส้นแบ่งเขตทางภูมิศาสตร์ หรือทางการเมืองหาเป็นอุปสรรคแก่การรับรองให้มีศูนย์ภาคีมากกว่าหนึ่งศูนย์ในท้องที่เดียวกันไม่ ถ้าองค์กรที่สมัครเป็นผู้แทนพุทธศาสนิกเป็นกลุ่มก้อนชัดเจน
- ๑๒.๒ วัตถุประสงค์และกิจกรรมขององค์กรนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก
- ๑๒.๓ องค์กรนั้นได้ตั้งมาด้วยดีในท้องถิ่นนั้น และมีความมั่นคงพอสมควร
- ๑๒.๔ ในกรณีที่เป็นสาขาหรือเป็นสมาชิกของสหพันธ์หรือองค์การแม่ หากจะให้การรับรองก็ต้องโดยมีเงื่อนไขว่าหากต่อมาสหพันธ์หรือองค์การแม่ได้รับการรับรองให้เป็นศูนย์ภาคีขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก การรับรองที่ให้ไว้แก่สาขาหรือสมาชิกขององค์การแม่นั้นย่อมสิ้นสุดลง

- ๑๒.๕ ให้เสาะแสวงหาความเห็นของศูนย์ภาคีอื่น ถ้ามีในท้องที่เดียวกันในทางภูมิศาสตร์ และนำมาร่วมพิจารณาด้วย
- ๑๒.๖ ให้คณะกรรมการบริหารรวบรวมข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับองค์กรที่สมัครเป็นศูนย์ภาคี และเสนอข้อมูลเหล่านั้นต่อคณะกรรมการทั่วไป พร้อมกับคำแนะนำเพื่อ คณะกรรมการทั่วไปได้พิจารณาและตัดสินใจ
- ๑๒.๗ การก่อตั้งศูนย์ภาคีในท้องที่ใดหรือการรับรององค์กรใดให้เป็นศูนย์ภาคีในท้องที่ใด ไม่ถือว่ามีความหมายในทางการเมือง สัญชาติ เชื้อชาติ ชุมชน นิกาย หรือนัยสำคัญ อื่นใด (รวมทั้งความหมายโดย นัยอันเกี่ยวกับอธิปไตยแห่งดินแดนของประเทศใด ๆ) นอกเหนือไป จากความหมายที่ว่าศูนย์ภาคีที่ตั้งขึ้น หรือได้รับการรับรองนั้นคือ องค์กรทางพุทธศาสนาในเครือข่ายการพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกสำหรับเขต ท้องที่นั้น ๆ
- ๑๒.๘ ให้แต่ละศูนย์ภาคีแต่งตั้งผู้แทนคนหนึ่งให้เป็นกรรมการในคณะ กรรมการทั่วไป ศูนย์ ภาคีอาจมีสาขาและ/หรือองค์กรสมทบในภาคพื้นอาณาเขตนั้น และอาจรับบุคคล หรือองค์กรเป็นสมาชิกได้ และพึงกำหนดกฎและระเบียบที่สอดคล้องกับธรรมนูญนี้ สมาชิกภาพของศูนย์ภาคีให้เปิดแก่ทั้งบรรพชิตและฆราวาส

ข้อ ๑๓

การประชุมใหญ่

การประชุมใหญ่ให้มีทุก ๒ ปี หรืออาจขยายเวลาออกไปเป็น ๓ ปี ก็ได้ เมื่อมีเหตุผลพิเศษ หรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร

- ๑๓.๑ เมื่อมีความจำเป็น ประธานหรือผู้แทนมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวน ศูนย์ภาคีทั้งหมด ร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรให้ประชุมใหญ่สมัยวิสามัญได้
- ๑๓.๒ คณะกรรมการบริหารเป็นผู้กำหนดเวลาและสถานที่ประชุมของการประชุมใหญ่ของ องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก
- ๑๓.๓ ศูนย์ภาคีแต่ละศูนย์อาจส่งผู้แทนซึ่งตามปกติมีจำนวนไม่เกิน ๕ คน เข้าร่วมประชุม ผู้แทนหรือผู้สังเกตการณ์ของศูนย์ภาคีต้องเป็นพุทธศาสนิกเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ศูนย์ ภาคีหนึ่ง ๆ อาจส่งผู้แทนมากกว่าห้าคนก็ได้ เมื่อประเทศเจ้าภาพได้ปรึกษากับ สำนักงานใหญ่แล้วมีความเห็นชอบให้อนุญาต ผู้เคยเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การพุทธ ศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก แม้จะไม่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนศูนย์ภาคีหรือผู้ สังเกตการณ์ มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมในการประชุมใหญ่ได้ในฐานะผู้สังเกตการณ์ แต่ ละศูนย์ภาคีอาจส่งผู้สังเกตการณ์ได้ตามจำนวนเท่าที่ประเทศเจ้าภาพได้ปรึกษากับ สำนักงานใหญ่แล้วมีความเห็นชอบให้กำหนด
- ๑๓.๔ ภายใต้ข้อบังคับของข้อ ๙.๒ การลงมติวินิจฉัยข้อปัญหาต่างๆ ให้ถือเอาเสียงข้าง มากของผู้แทนที่มาประชุมและออกเสียงลงคะแนน ศูนย์ภาคีของแต่ละศูนย์มีเสียง หนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน
- ๑๓.๕ ในการประชุมใหญ่ต้องมีผู้แทนศูนย์ภาคีไม่น้อยกว่า ๒๐ ศูนย์ จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าองค์ประชุมไม่ครบภายในเวลาครึ่งชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้กำหนดนัดไว้ ให้เลื่อน

การประชุมไปเป็นเวลาครึ่งชั่วโมง ถ้าหลังจากครึ่งชั่วโมงแล้ว ยังไม่ครบองค์ประชุม อีก ให้เลิกการประชุมใหญ่ที่เรียกประชุมโดยการร้องขอ ส่วนการประชุมใหญ่ที่ สำนักงานใหญ่เรียกประชุมให้ประชุมต่อไปตามระเบียบวาระโดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประชุม

- ๑๓.๖ การเรียกประชุมการประชุมสมัยวิสามัญให้แจ้งให้ผู้เข้าประชุมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๔๕ วัน และไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน สำหรับการเรียกประชุมการประชุมใหญ่ การเรียกประชุมดังกล่าวโดยทางไปรษณีย์อากาศไปยังศูนย์ภาคี ณ ตำบลที่อยู่ตามได้ แจ้งไว้ถือว่าเป็นการเรียกประชุมโดยชอบแล้ว
- ๑๓.๗ ภายใต้ข้อบังคับข้อ ๑๙ ศูนย์ภาคีใดประสงค์จะเสนอญัตติต่อที่ประชุมใหญ่ให้แจ้งญัตตินั้นล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรไม่น้อยกว่า ๒๑ วัน ก่อนวันประชุม
- ๑๓.๘ ประธานอาจอนุญาตให้ลงมติโดยเหตุมีความเร่งด่วนและความสำคัญได้ เมื่อได้ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการประจำคณะที่สมควรหารือ
- ๑๓.๙ ข้อวินิจฉัยของการประชุมใหญ่อย่อมมีผลผูกพันคณะกรรมการทั่วไป คณะกรรมการบริหาร และศูนย์ภาคี

ข้อ ๑๔

การเงิน

กองทุนขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ซึ่งให้เรียกว่า “กองทุนขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก” ประกอบด้วย

- ๑๔.๑ เงินบริจาค เงินให้เปล่า และเงินทุน
- ๑๔.๒ ค่าบำรุงจากศูนย์ภาคี

ข้อ ๑๕

ค่าบำรุง

ศูนย์ภาคีแต่ละศูนย์จะต้องชำระค่าบำรุงประจำปีให้แก่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ปีละ ๑๐๐ เหรียญสหรัฐ หรือเทียบเท่า นอกจากค่าบำรุงประจำปีแล้ว ผู้สมัครเป็นศูนย์ภาคีต้องชำระค่าสมัครเป็นเงิน ๒๐๐ เหรียญสหรัฐ เมื่อยื่นใบสมัครด้วย

ข้อ ๑๖

คณะกรรมการจัดการทรัพย์สิน

คณะกรรมการทั่วไปอาจตั้งคณะกรรมการจัดการทรัพย์สิน เพื่อถือและบริหารอสังหาริมทรัพย์
ทั้งปวงขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

ข้อ ๑๗

การควบคุมดูแลทรัพย์สินและกองทุน

ให้คณะกรรมการทั่วไปมีอำนาจควบคุมทรัพย์สิน และกองทุนขององค์การพุทธศาสนิก
สัมพันธ์แห่งโลก

- ๑๗.๑ ให้ฝากเงินในธนาคารใดหรือหลายธนาคารตามที่คณะกรรมการ บริหารอนุมัติ เงิน
สดที่เลขาธิการกิตติมศักดิ์หรือเหรัญญิกกิตติมศักดิ์ถือไว้ให้มีจำนวนไม่เกินกว่า
จำนวนที่คณะกรรมการ บริหารกำหนดเป็นครั้งคราว เชื่อก่อนเงินจากธนาคารต้องมี
ลายมือชื่อของเลขาธิการกิตติมศักดิ์หรือเหรัญญิกกิตติมศักดิ์และประธานหรือรอง
ประธาน
- ๑๗.๒ ให้เลขาธิการกิตติมศักดิ์มีอำนาจจ่ายไม่ว่าเพื่อการใดก็ตามได้ไม่เกิน ๕๐๐ เหรียญ
สหรัฐ เท่านั้น
- ๑๗.๓ ให้ประธานจ่ายเงินไม่ว่าเพื่อการใดได้ไม่เกิน ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ เท่านั้น ๑๗.๔ ใน
กรณีที่ไม่มีงบประมาณ ให้คณะกรรมการบริหารมีอำนาจอนุญาตในนามขององค์การ
พุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกให้จ่ายเงินเพื่อการใด ๆ ก็ได้

ข้อ ๑๘

ใบรับรองสิทธิ

องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกจะมอบใบรับรองสิทธิศูนย์ภาคีละหนึ่งฉบับ ใบรับรอง
สิทธิพึงมีตราสามัญขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกและลายมือชื่อของประธานและ
เลขาธิการกิตติมศักดิ์

- ๑๘.๑ ศูนย์ภาคีใดไม่จ่ายค่าบำรุงประจำปีติดต่อกัน ให้ถือเป็นเหตุผลพอเพียงสำหรับ
คณะกรรมการทั่วไปจะเพิกถอนใบรับรองสิทธิอันได้ให้แก่ศูนย์ภาคีนั้น และให้
หมายความว่าสมาชิกภาพของศูนย์ภาคีนั้นในองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก
เป็นอันสิ้นสุด
- ๑๘.๒ พฤติกรรมที่คณะกรรมการทั่วไปพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นปฏิกิริยาต่อ
พระพุทธรูปหรือขัดต่อประโยชน์ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ถือว่า
เป็นเหตุผลเพียงพอแก่การเพิกถอนสมาชิกภาพของศูนย์ภาคีนั้นจากการเป็นสมาชิก
และถอนใบรับรองสิทธิที่ออกให้แก่ศูนย์ภาคีนั้นคืนได้

อย่างไรก็ดี ต้องให้ออกโอกาสแก่ศูนย์ภาคีชี้แจงก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคต้น และให้
คณะกรรมการทั่วไปเป็นผู้วินิจฉัยว่า การชี้แจงนั้นจะกระทำเมื่อใด ให้คณะกรรมการทั่วไปออกเสียงลง
คะแนนโดยทางไปรษณีย์หรือโดยการประชุมคณะกรรมการทั่วไปภายในเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้

รับคำชี้แจง ถ้าไม่ได้รับคำชี้แจงภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันส่งคำขอให้ชี้แจงให้ถือว่าไม่มีคำชี้แจง และให้คณะกรรมการทั่วไปวินิจฉัยภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันส่งคำขอให้ชี้แจง

ข้อ ๑๙

การแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญ

บทบัญญัติแห่งธรรมนูญนี้อาจแก้ไขได้โดยการเพิ่มเติมหรือยกเลิกแต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

- ๑๙.๑ คณะกรรมการบริหารหรือศูนย์ภาคีใดประสงค์จะเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญให้แจ้งล่วงหน้าเป็นญัตติต่อเลขาธิการกิตติมศักดิ์ อย่างน้อย ๒ เดือน ก่อนการประชุมใหญ่
- ๑๙.๒ มติที่ถือว่าได้รับความเห็นชอบต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของคณะผู้แทนผู้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการทั่วไป

ข้อ ๒๐

ธง

ธงขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกให้เป็นธงหกลี อันเนื่องมาจาก ฉัพพรรณรังสีแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเป็นไปตามแบบที่คณะ กรรมการบริหารออกให้

ข้อ ๒๑

ตราทั่วไป

ตราทั่วไปให้เป็นธรรมจักร มีแปดก่า อันหมายถึงมรรคมืองค์แปด และเป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการบริหารออกให้

ข้อ ๒๒

ความร่วมมือ

เพื่อให้การดำเนินงานสมความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และศูนย์ภาคีใด ๆ อาจกระทำการโดยมีความร่วมมือและการรวมตัวกับองค์กรต่าง ๆ อันมีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน

ร่าง
ธรรมนูญ
(Constitution)

ของ

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก
(สสวล.)

ร่าง ธรรมนูญ (Constitution) สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

บทนำ

จากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ องค์การสหประชาชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ นครนิวยอร์ก วันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และ ประดิพัทธ์ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้มีการจัด กิจกรรมขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองขึ้นโดยองค์การชาวพุทธนานาชาติ มาเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา

คณะกรรมการจัดงานวันวิสาขบูชานานาชาติ (IOC) ที่ได้ก่อตั้งขึ้นซึ่งประกอบด้วยองค์การชาว พุทธจาก 61 ประเทศ ร่วมกันเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี ๒๕๔๘, ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ภายใต้การอุปถัมภ์ของมหาเถรสมาคม และรัฐบาลไทย และในปี ๒๕๕๑ มีการฉลองวิสาขะ ขึ้นที่ประเทศเวียดนามภายใต้การสนับสนุนของคณะสงฆ์และรัฐบาลเวียดนาม

ดังนั้น สมาชิกของคณะกรรมการจัดงานวิสาขบูชา (IOC) ซึ่งได้รับฉันทามติจากผู้แทนที่เข้า ร่วมการเฉลิมฉลองวันวันวิสาขบูชาโลกซึ่งรวมตัวกันที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา ได้เห็นชอบในธรรมนูญนี้ และในขณะเดียวกันก็ได้ร่วมกันก่อตั้ง สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

ข้อที่ ๑ ชื่อขององค์กร

องค์กรนี้มีชื่อว่า “สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก” ซึ่งมีชื่อย่อว่า “สสวล.”

ข้อที่ ๒ ที่ตั้ง และ สำนักงานใหญ่

สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถนนพหลโยธิน กิโลเมตรที่ ๕๕ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือสถานที่อื่นซึ่งคณะกรรมการบริหารฯ ให้ความเห็นชอบ

ข้อที่ ๓ เป้าหมายและจุดประสงค์

วัตถุประสงค์ของ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) มีดังนี้

๓.๑ เพื่อกระตุ้นให้องค์กรพุทธศาสนาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของ สหประชาชาติ

๓.๒ เพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้า

๓.๓ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวพุทธ

๓.๔ เพื่อจัดงานเฉลิมฉลอง ระลึกถึงวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และประดิพัทธ์ ในฐานะเป็น วันแห่งสันติภาพของโลก

๓.๕ เพื่อธำรงและรักษาไว้ซึ่งความร่วมมือระหว่างพระพุทธรูปศาสนานิกายต่างๆ ในมิติของ วัฒนธรรม ปรัชญา และการปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประโยชน์และความผาสุกแก่มวลมนุษยชาติ

๓.๖ เพื่อจัดการประชุม สัมมนาเกี่ยวกับประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ สังคม และศาสนา

๓.๗ เพื่อเสวนา และแลกเปลี่ยนแนวคิด อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขประเด็นต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความมั่นคงของชุมชนชาวพุทธ

๓.๘ เพื่อรณรงค์ให้มวลสมาชิกสร้างสันติภาพในโลกดังที่ปรากฏไว้ในแถลงการณ์ร่วมปี พ.ศ. ๒๕๔๘

๓.๙ เพื่อสร้างความร่วมมือกับสมาคมวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) ในการจัดประชุม สัมมนาระดับนานาชาติอันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

ข้อที่ ๔ การบริหาร

โครงสร้างการบริหารงานของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ประกอบด้วย (๑) ที่ปรึกษา (๒) กรรมการบริหาร และ (๓) สมาชิก

ประธานกรรมการสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) มีหน้าที่กำกับ ดูแลโดยการเห็นชอบของมหาเถรสมาคมแห่งประเทศไทย คณะกรรมการบริหารมีวาระการทำงาน ๔ ปี และหลังจากนั้นสามารถได้การแต่งตั้งเข้ามาเป็นกรรมได้อีก

ข้อที่ ๕ ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) จะเชิญผู้นำชาวพุทธที่โดดเด่นมาเป็นที่ปรึกษาของสภา

ข้อที่ ๖ กรรมการบริหาร

การบริหารงานของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) จะรับผิดชอบโดยคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย

๖.๑ ประธานกรรมการ

๖.๒ รองประธานกรรมการ ๓ รูป/คน

๖.๓ เลขาธิการ

๖.๔ ผู้ช่วยเลขาธิการ ๓ รูป/คน

๖.๕ เภรัณญิก

๖.๖ ผู้ช่วยเภรัณญิก

๖.๗ กรรมการ ๑๑ รูป/คน

สมาชิกของคณะกรรมการบริหารท่านใดท่านหนึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหาร จะไม่สามารถในนามขององค์กร และประเทศของตนเองเท่านั้น แต่จะทำงานเพื่อองค์กร และประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก คณะกรรมการบริหารจะประชุม อย่างน้อย ๖ เดือน ๑ ครั้ง หรือตามความจำเป็น

ข้อที่ ๗ สมาชิกขององค์การ

ตามวัตถุประสงค์และบทบัญญัติของธรรมนูญนี้ คณะกรรมการบริหารอาจจะรับบุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) องค์การพุทธศาสนาที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในประเทศของตัวเองสามารถเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ ทั้งนี้ที่ถูกรับพิจารณาเป็นสมาชิกแล้วทางองค์การจะแต่งตั้งตัวแทนมาประสานงานกับคณะกรรมการบริหาร รายชื่อของผู้แทนองค์การจะไม่รวมถึงคณะกรรมการจัดงานวิสาขบูชา

ข้อที่ ๘ การสิ้นสุดความเป็นสมาชิก

สมาชิกท่านใดท่านหนึ่งจะถูกสั่งชะลอความเป็นสมาชิก หรือว่าถอดถอนออกจากความเป็นสมาชิก หากคณะกรรมการบริหารเห็นว่ามีการกระทำอันเป็นภัยต่อผลประโยชน์และความเป็นอยู่ของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) อำนาจนี้จะเป็นการตัดสินใจของเสียงส่วนใหญ่ อย่างน้อยสองในสามของคณะกรรมการบริหาร

ข้อที่ ๙ อำนาจของคณะกรรมการบริหาร

๙.๑ คณะกรรมการมีอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลที่สมควรเข้ามาทำงานในกรณีที่ตำแหน่งนั้นว่างลงภายในหกเดือน

๙.๒ คณะกรรมการมีอำนาจเต็มในการจัดการ คัดเลือก เพิ่ม หรือยกเลิกกฎที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกับสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) หรือบัญญัติอื่นใดที่ไม่ได้กล่าวไว้บทบัญญัติ

๙.๓ คณะกรรมการบริหารจะมีอำนาจในการกำกับการเงินของสภาฯ และการบริหารงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสภาฯ

๙.๓ คณะกรรมการบริหาร ถ้ามีความจำเป็น อาจจะเพิ่มจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้ แต่ไม่เกินจำนวน ๕ รูป/คน

๙.๔ คณะกรรมการบริหารอาจตั้งคณะกรรมการ หรืออนุกรรมการ ตามความจำเป็นเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสภาฯ กรรมการและอนุกรรมการที่ได้รับการมอบหมายให้ดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะต้องรายงานความก้าวหน้าต่อสภาฯ เป็นระยะๆ ประธานกรรมการ หรือประธานอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง มีอำนาจในการสรรหาสมาชิกเพิ่มได้ตามความเหมาะสม

ข้อที่ ๑๐ หน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหาร(EC)

๑๐.๑ ประธานสามารถเป็นประธานในการประชุมทุกอย่าง และรับผิดชอบในการดำเนินงานในการประชุมทุกที่ ตัดสินเวลาในการประชุมที่เห็นตรงกัน และยังมีหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อยในการบริหารงานของ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) และยังมีสิทธิใน

๑๐.๒ รองประธานหนึ่งท่านจะถูกแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่แทนประธานในคราวที่ประธานไม่อยู่

๑๐.๓ เลขานุการมีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการบริหารงานทั่วไปของสภาฯ

๑๐.๔ ผู้ช่วยเลขานุการมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการบริหารงานของเลขานุการ

๑๐.๕ เหมัญญามีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการเก็บข้อมูลการเงินและทรัพย์สิน

๑๐.๖ ผู้ช่วยเหมัญญามีหน้าที่ช่วยเหลือเหมัญญิก

ข้อที่ ๑๑ หน้าที่ของสมาชิก

๑๑.๑ กรรมการบริหารมีหน้าที่เชิญและรับรองครชาวพุทธที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในประเทศของตัวเองเข้าเป็นสมาชิก

๑๑.๒ สมาชิกขององค์การจะมีการพบปะกันอย่างน้อยปีละครั้งเพื่อที่จัดงานวิสาขบูชาโลก

๑๑.๓ สมาชิกจะให้ความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารเกี่ยวกับการเลือกเจ้าภาพจัดงานเฉลิมฉลองวิสาขบูชาโลกในแต่ละปี

ข้อที่ ๑๒ การประชุมสามัญ

๑๒.๑ จะมีการประชุมสามัญประจำปีของ สภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ปีละหนึ่งครั้ง ในกรณีที่ต้องมีการประชุมเป็นกรณีพิเศษ ให้เลขาธิการโดยการปรึกษากับประธานจะเป็นผู้กำหนดการประชุมพิเศษนั้น ในการประชุม ต้องมีสมาชิกสิบรูป/คน หรือกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการบริหารทั้งหมด จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม

๑๒.๒ หัวข้อการประชุมจะต้องประกอบด้วยดังนี้:

- ก. หรือรายงานการประชุมสามัญจัดขึ้นเป็นกรณีพิเศษระหว่างปี
- ข. รับและปฏิบัติตามรายงานของคณะกรรมการบริหารในรอบปีที่ผ่านมา
- ค. รับและปฏิบัติตามรายงานการเงิน และงบดุล
- ง. เรื่องอื่นๆ ซึ่งได้มีการบันทึกแจ้งเลขาธิการแล้วสามวันก่อนการประชุม

ข้อที่ ๑๓ ประธานผู้ก่อตั้ง

ประธานที่ก่อตั้งการจัดงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก (IOC) จะต้องเป็นประธานของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

ข้อที่ ๑๔ แลกเปลี่ยนร่วม

หลังจากการเสร็จสิ้นงานฉลองวิสาขบูชาทุกครั้งจะมีการแลกเปลี่ยน และแลกเปลี่ยนใดก็ตามที่ออกหลังจากการประชุมหรือสมมนาดต้องมีผ่านความเห็นชอบคณะกรรมการ หรือผู้เข้าร่วม ที่มีเสียงข้างมาก หลังจากนั้นแลกเปลี่ยนจะต้องมีรับรองโดยหัวหน้าของผู้แทนของการประชุมนั้นเพื่อรับรอง

ข้อที่ ๑๕ รายได้และทรัพย์สิน

๑๕.๑ รายได้และทรัพย์สินของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) จะถูกนำมาใช้เพื่อเผยแพร่ส่งเสริมเป้าหมายและจุดประสงค์ของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) เท่านั้น ตามที่กล่าวไว้ในบทบัญญัตินี้

๑๕.๒ ภายใต้เงื่อนไขแห่งธรรมนูญและกฎข้อบังคับ คณะกรรมการบริหารจะบริหารจัดการและควบคุมดูแลสมาคมสภาวันวิสาขบูชาโลกและการบริหารทรัพย์สินและรายได้ทุกอย่าง และมีอำนาจที่จะเข้าเป็นตัวแทน เป็นกรรมการ หรือ อนุกรรมการ ทั้งนี้ มติที่ประชุมของกรรมการหรืออนุกรรมการย่อมไม่มีผล ถ้าเสียงข้างมากในที่ประชุมนั้นไม่ใช่คณะกรรมการบริหาร หรือมตินั้นไม่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการบริหาร

ข้อที่ ๑๖ ความร่วมมือ

๑๖.๑ งานวิสาขบูชาโลกจะจัดโดย สมาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) โดยการร่วมมือ คณะกรรมการระดับชาติหรือว่าองค์กร

๑๖.๒ คณะกรรมการบริหารจะเชิญสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ(IABU) เพื่อจัดทำกำหนดการทางวิชาการ หรือจัดกิจกรรมแห่งการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของ สหประชาชาติ

๑๖.๓ กำหนดการหรือกิจกรรมอื่นใดที่จัดโดย สมาคมสภาสาถลวิสาขบูชาโลก วันสำคัญ สากลของสหประชาชาติ (สสวล.) จะดำเนินไปโดยกรอบแห่งความร่วมมือร่วมใจเดียวกัน

ข้อที่ ๑๗ การเป็นเจ้าภาพจัดเฉลิมฉลองวิสาขบูชาประจำปี

๑๗.๑ งานวิสาขบูชาจัดมีการขึ้นในประเทศไทยหรือประเทศอื่น ที่เห็นชอบโดยคณะกรรมการบริหารเห็นชอบ

๑๗.๒ องค์กรที่สนใจปรารถนาจะเป็นเจ้าภาพจัดงานวิสาขบูชาสามารถแจ้งต่อคณะกรรมการบริหาร โดยการทำหนังสือแจ้งความสนใจของตน โดยระบุถึงการเงินและลักษณะของการทำงาน

๑๗.๓ คณะกรรมการบริหารมีอำนาจแก้ไข หรือคัดสรร หรือยกเลิกกิจกรรมใดก็ตามที่ไม่เอื้อ ประโยชน์ต่อสภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

ข้อที่ ๑๘ บทบัญญัติ

บทบัญญัติที่มีไว้ข้างล่างจะเป็นบทบัญญัติของสภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) จนกว่าจะมีการแก้ไขตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อที่ ๑๙ การแก้ไขระเบียบการ

ถ้าหากสอดคล้องกับเงื่อนไขของสถานะภาพและบทบัญญัตินี้ คณะกรรมการบริหารจะ อำนาจเสนอไปยังการประชุมสามัญของสภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) โดยการเจาะจงหัวข้อที่ อย่างเสนออย่างชัดเจน ระเบียบการนั้นจะผลบังคับใช้เมื่อผ่านการเห็นชอบเสียงส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่า สองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม สภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

ข้อที่ ๒๐ การตรวจสอบบัญชีการเงิน

ข้อมูลจริงและบัญชีที่ถูกต้องจะจัดเก็บรายได้และรายจ่ายของสภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) จะมีการตรวจสอบการเงินของสภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก วันสำคัญสหประชาชาติทุกปีโดยหนึ่ง ถึงสองท่านที่เชี่ยวชาญ และได้รับการแต่งตั้งโดยสภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ในการ ประชุม สามัญประจำปี โดยคณะผู้ตรวจสอบจะมีการทำรายงาน และจัดทำเอกสารการเงินส่งไปยังสมาชิกของ สภาสาถลวันวิสาขบูชาโลก (สสวล.) ไม่น้อยกว่า 21 วันก่อนการประชุมเพื่อให้ร่วมตรวจสอบ

ข้อที่ ๒๑ การสิ้นสุด

สภาสากลวิสาขบูชาโลก (สสวล.) จะไม่มีการสิ้นสุดลง นอกจากว่าเห็นชอบโดยเสียงส่วนใหญ่สองในสามของสมาชิก และคณะกรรมการบริหารในที่ประชุม หรือว่ามีการประชุมพิเศษในเรื่องนี้ โดยการเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ประเทศไทย

ข้อที่ ๒๒ การแก้ไขธรรมนูญ

สมาคมสภาสากลวิสาขบูชาโลก (สสวล.) อาจมีการแก้ไข หรือเพิ่มเติม ธรรมนูญนี้ โดย มติซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ รับหลักการในที่ประชุมของสมาชิกหรือคณะกรรมการบริหารโดยเสียงข้างมาก ไม่น้อยกว่าสองในสามของคณะกรรมการบริหารที่เข้าประชุม โดยมีการเสนอและออกเสียงที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วย

๒๒.๑ เสียงข้างมากโดยเด็ดขาดของคณะกรรมการบริหาร และ

๒๒.๒ ได้รับการยืนยันโดยเสียงข้างมากไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกที่เป็นตัวแทนที่เข้าร่วมและออกเสียงที่ประชุมสามัญประจำปีไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนหรือมากกว่าสี่เดือนหลังจากนั้น

รายนามของคณะกรรมการ

ผู้นำขององค์กรพระพุทธศาสนา ที่เข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมพิจารณาจัดตั้ง “สมาคมสภาสากลวิสาขบูชาโลก วันสำคัญสหประชาชาติ” ประกอบด้วย

ตารางที่ ๑ แสดงรายนามของผู้นำองค์กรพระพุทธศาสนาที่เข้าร่วมพิจารณาจัดตั้งสมาคมฯ

ลำดับ	รายนาม	ประเทศ
๑.	พระธรรมโกศาจารย์	ประเทศไทย
๒.	พระดิช กวง บา	ประเทศออสเตรเลีย
๓.	พระปัญญาวโร	ประเทศออสเตรเลีย
๔.	พระเทพโมลี เขียว โสเปียบ	ประเทศกัมพูชา
๕.	เจ้าแสนเมือง	ประเทศจีน
๖.	พระหยวน ชี, ดร.	ประเทศจีน
๗.	พระ ดร.ที อัมมรัตน์	ประเทศฝรั่งเศส
๘.	นายโนบุโอะ โทโยตะ	ประเทศญี่ปุ่น
๙.	พระมหาสุวรณ์ จันทรัตน์	ประเทศลาว
๑๐.	พระมหาเวท มະเสเน	ประเทศลาว
๑๑.	นายโก๊ะ เส็ง ชัย	ประเทศมาเลเซีย
๑๒.	พระอัมมเจฟ ชัยจิลเจฟ	ประเทศมองโกเลีย
๑๓.	นายอีกลี ลอตเต้	ประเทศนอร์เวย์
๑๔.	พระมหาชาติรี เหมพันธ์, ดร.	ประเทศรัสเซีย
๑๕.	พระจิน วอน ลี	ประเทศเกาหลี
๑๖.	พระนันทะ นายกะเถระ	ประเทศศรีลังกา
๑๗.	พระเอนันทะเถระ, ดร.	ประเทศศรีลังกา

ลำดับ	รายนาม	ประเทศ
๑๘.	พระสิวลีเถระ	ประเทศศรีลังกา
๑๙.	พระวิสุทธีภักทธาดา, ดร.	ประเทศไทย
๒๐.	พระศรีวัชเมธี	ประเทศไทย
๒๑.	พระสุธีวรญาณ, รศ.ดร.	ประเทศไทย
๒๒.	พระมหาสมจินต์ สมมาปัญญา, รศ.ดร.	ประเทศไทย
๒๓.	พระครูปลัดสุวัฒนวิจิตรคุณ	ประเทศไทย
๒๔.	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร.	ประเทศไทย
๒๕.	นายพัลลพ ไทยอารีย์	ประเทศไทย
๒๖.	พระจ้าว จู	ประเทศสหรัฐอเมริกา
๒๗.	พระ คำหมาย อัมมสามิ, ดร.	ประเทศอังกฤษ
๒๘.	พระครูปัญญาสุธรรมวิเทศ, ดร.	ประเทศอังกฤษ
๒๙.	พระ เลอ มั่น ทัด, ศ.ดร.	ประเทศเวียดนาม
๓๐.	พระอชิน ญาณิสสระ,ดร.	ประเทศพม่า

ตารางที่ ๒ แสดงรายนามสมาชิกของคณะกรรมการบริหารฯ

ตำแหน่ง	รายนาม	ประเทศ
ประธานกรรมการ	พระธรรมโกศาจารย์, ศ.ดร.	ประเทศไทย
รองประธานกรรมการ	พระชู เฉิน	ประเทศจีน
	พระ ดร.ที อัมมรัตน์ะ	ประเทศฝรั่งเศส
	พระมหาสมจินต์ สมมาปัญญา, รศ.ดร.	ประเทศไทย
เลขาธิการ	พระ ดร.คำหมาย อัมมสามิ	ประเทศอังกฤษ
ผู้ช่วยเลขาธิการ	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร.	ประเทศไทย
	พระ ดร.หยวน ชิ	ประเทศจีน
	นายไก่อะ เส็ง ชัย	ประเทศมาเลเซีย
เหรัญญิก	พระสุธีวรญาณ, รศ.ดร.	ประเทศไทย
ผู้ช่วยเหรัญญิก	พระศรีวัชเมธี	ประเทศไทย
กรรมการ	พระชิง สิ้น	ประเทศไชนีส ไทยเป
	พระจ้าว จู	ประเทศสหรัฐอเมริกา
	นายพัลลพ ไทยอารีย์	ประเทศไทย
	นายโนบุโอบุ โทโยดะ	ประเทศญี่ปุ่น
	พระ ดร.จี มังคละ	ประเทศศรีลังกา
	พระ ดร.เอ นันทะเถระ	ประเทศศรีลังกา
	พระ ดร.อชิน ญาณิสสระ	ประเทศพม่า
	พระภิกษุณี ดร.เมียง สวง	ประเทศเกาหลี
	พระ ศ.ดร.เลอ มั่น ทัด	ประเทศเวียดนาม
	นายอีกิล ลอตเต้	ประเทศนอร์เวย์

ตำแหน่ง	รายนาม	ประเทศ
	นางจุฬารัตน์ บุญยากกร	ประเทศไทย
กรรมการเพิ่มเติมพิเศษ	พระเทพปริยัติวิมล	ประเทศไทย
	พระครูปลัดสุวัฒนวิจิรคุณ	ประเทศไทย
	แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด	ประเทศไทย
	นายสด แดงเอียด	ประเทศไทย

คณะกรรมการจัดงานวิสาขบูชานานาชาติ ที่ได้รับการแต่งตั้งในปี ๒๕๕๑ เป็นสมาชิกของสมาคมสภาสากลวิสาขบูชาโลก วันสำคัญสหประชาชาติ ประกอบด้วย

ตารางที่ ๓ แสดงรายนามสมาชิกของสมาคมสภาสากลวิสาขบูชาโลก (สสวล.)

ลำดับ	รายนาม	ประเทศ
๑.	พระธรรมโกศาจารย์	ประเทศไทย
๒.	พระดิช กวง บา	ประเทศออสเตรเลีย
๓.	พระปัญญาโร	ประเทศออสเตรเลีย
๔.	พระเทพโมลี เขียว โสเปียบ	ประเทศกัมพูชา
๕.	พระชู เฉิน	ประเทศจีน
๖.	พระที ัมมรัตน์	ประเทศฝรั่งเศส
๗.	นายโนโบอุ โทยะตะ	ประเทศญี่ปุ่น
๘.	พระมหาสุวรณ์ จันทรัตน์	ประเทศลาว
๙.	พระมหาเวท มะเสเน	ประเทศลาว
๑๐.	นายโก๊ะ เส็ง ชัย	ประเทศมาเลเซีย
๑๑.	พระธัมมเจฟ ชัยจิลเจฟ	ประเทศมองโกเลีย
๑๒.	นายอีกิล ลอตเต้	ประเทศนอร์เวย์
๑๓.	พระมหาชาติรี เหมพันธ์	ประเทศรัสเซีย
๑๔.	พระจिनวอน ลี	ประเทศเกาหลี
๑๕.	พระนันทะ นายกะเถระ	ประเทศศรีลังกา
๑๖.	พระอานันทะ เถระ	ประเทศศรีลังกา
๑๗.	พระสิวลีเถระ	ประเทศศรีลังกา
๑๘.	พระวิสุทธิภัทรธาดา	ประเทศไทย
๑๙.	พระศรีธวัชเมธี	ประเทศไทย
๒๐.	พระสุธีวรญาณ	ประเทศไทย
๒๑.	พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ	ประเทศไทย
๒๒.	พระครูปลัดสุวัฒนวิจิรคุณ	ประเทศไทย
๒๓.	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส	ประเทศไทย
๒๔.	นายพัลลพ ไทยอารีย์	ประเทศไทย
๒๕.	พระจ้าว จู	ประเทศสหรัฐอเมริกา

ลำดับ	รายนาม	ประเทศ
๒๖.	พระคำหมาย อัมมสามิ	ประเทศอังกฤษ
๒๗.	พระครูปัญญาสุธรรมวิเทศ	ประเทศอังกฤษ
๒๘.	พระเลอ มั่น ทัด	ประเทศเวียดนาม
๒๙.	พระอชิน ญาณิสสระ	ประเทศพม่า
๓๐.	พระ ดร.ติช นัท ตู	ประเทศเวียดนาม
๓๑.	พระติช เทียน ธรรม	ประเทศเวียดนาม
๓๒.	พระ ศ.ดร.สัตยปาละ	ประเทศอินเดีย
๓๓.	พระกีกกวาง	ประเทศจีน
๓๔.	สหภาพพระพุทธศาสนายุโรป	ประเทศฝรั่งเศส
๓๕.	ดร.เคลาเดีย ชิโนดะ	ประเทศฝรั่งเศส
๓๖.	ดร.ย่น เท็น	ประเทศภูฐาน
๓๗.	นายเฮนรี เดง	ประเทศออสเตรเลีย
๓๘.	พระสือธโร	ประเทศกัมพูชา
๓๙.	ผู้อำนวยการศูนย์พระพุทธศาสนา	ประเทศชิลี
๔๐.	พระติช นู เดียน	ประเทศเยอรมัน
๔๑.	นายสาทิส โมติ	ประเทศอินเดีย
๔๒.	พระสังฆเสนะ มหาเถระ	ประเทศบังกลาเทศ
๔๓.	พระอัมมสุโ	ประเทศอินโดนีเซีย
๔๔.	พระเช็ค กวาง ผิง	ประเทศสิงคโปร์
๔๕.	ดร.ลี ชี รัน	ประเทศเกาหลีใต้
๔๖.	ดร.เฮอ ชุง หยุน	ประเทศเกาหลีใต้
๔๗.	พระมหาวิชิต	ประเทศลาว
๔๘.	ดร.มาเรีย แอ็งเจร่า ฟารา	ประเทศอิตาลี
๔๙.	พระราหุล	ประเทศเนปาล
๕๐.	พระปิยรัตน์ะ	ประเทศศรีลังกา
๕๑.	พระชิริคโต กอมบอพ	ประเทศรัสเซีย
๕๒.	พระสิวลีเถระ	ประเทศศรีลังกา
๕๓.	พระชิง ลิน	ประเทศไชนีส ไทเป
๕๔.	พระเซง เหยิน	ประเทศไชนีส ไทเป
๕๕.	ศ.ดร.เลวิส ลังแคสเตอร์	ประเทศสหรัฐอเมริกา
๕๖.	นายดิอนน ฟิเฟิล	ประเทศสหรัฐอเมริกา
๕๗.	พระวายุ วิมละ	ประเทศสาธารณรัฐเชก
๕๘.	แมชีคันสนีย์ เสถียรสุต	ประเทศไทย

ธรรมนูญ

ของ

สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ

บันทึกความเข้าใจ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ

บันทึกความเข้าใจฉบับนี้ ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑ ระหว่างสมาชิคมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (International Association of Buddhist Universities: IABU) เพื่อความร่วมมือในการก่อตั้งสมาคม

๐. บทนำ

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (IABU) ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๕๐ และจดทะเบียนตามกฎหมายไทยในปี ๒๕๕๑ ณ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- i. สนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกให้เกิดความร่วมมือ เพื่อให้มวลมนุษยชาติได้รับประโยชน์จากความหลากหลาย และความแตกต่างของประเพณีทางพุทธศาสนาที่ดำเนินอยู่ และเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว สมาคมจะ,
- ii. จัดทำกรอบการทำงานร่วมกันที่สมาชิกสามารถ:
- iii. สร้างความเข้าใจอันดีในเรื่องนโยบาย และกิจกรรมของแต่ละสมาชิกให้เกิดความเข้าใจทั้งระดับภูมิภาคและนานาชาติ
- iv. ร่วมมือกันในด้านการบริหารสมาคม การสอน การวิจัย และอื่นๆ
- v. ตระหนักถึงความเชี่ยวชาญของแต่ละสมาชิก

๑. เจตจำนงความร่วมมือ

ตามที่หัวหน้าผู้บริหารของสมาชิกเสนอต่อที่ประชุมในการประชุมของสมาคมพระพุทธศาสนานานาชาติครั้งที่ ๑ และการสัมมนาเชิงวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย ออยุธยา ประเทศไทย เห็นพ้องร่วมกันดังนี้

- i. ดำเนินการก่อตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศเพื่อการทำงานร่วมกันในการพัฒนาวิชาการ รวมถึงการจัดเตรียมหลักสูตรการเรียนการสอน และการรับรองวิทยฐานะ
- ii. ดำเนินการก่อตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศเพื่อระดมทุนสำหรับดำเนินกิจกรรมของสมาคมพระพุทธศาสนานานาชาติ ซึ่งรวมถึง สำนักเลขานุการ การประชุม และสัมมนาทุนการศึกษา โครงการวิจัย และวารสารสิ่งพิมพ์
- iii. อนุมัติการตัดสินใจของคณะกรรมการผู้บริหารในการประชุม ณ กรุงเทพฯ ในเดือนมกราคม ๒๕๕๑ และให้อำนาจคณะกรรมการมีหน้าที่ดำเนินการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ และให้คำปรึกษาต่อคณะกรรมการที่กำหนดเช่น การระดมทุน

iv. ดำเนินการก่อตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อประสานงานในโครงการแลกเปลี่ยน
คณาจารย์ระหว่างสมาชิก ซึ่งมีระยะเวลา สองถึงสี่อาทิตย์ โดยทันที

๒. นิยาม

ภายใต้บันทึกความเข้าใจนี้ มีการอธิบายความหมายดังนี้

สมาชิก หมายถึง สมาชิกหลัก สมาชิกรอง และสมาชิกเพิ่มเติมของสมาคมพระพุทธศาสนา
นานาชาติ

สมาคม หมายถึงสมาคมพระพุทธศาสนานานาชาติ

บันทึกความเข้าใจฉบับนี้ มีผลบังคับใช้นับจากวันที่ลงนามร่วมกัน โดยสมาชิกเห็นพ้องและไม่
มีข้อคัดค้าน

ลงนาม ณ วันที่ ได้กล่าวอ้างข้างต้น

ธรรมนูญ

ของ

องค์การพุทธโลก

ธรรมนูญองค์การพุทธโลก

ข้อ 1 - ชื่อ การก่อตั้ง การจดทะเบียน สำนักงานใหญ่ เว็บไซต์ และอีเมลทางการขององค์การ

1. องค์การนี้เรียกว่า “องค์การพุทธโลก” (World Alliance of Buddhists) โดยมีชื่อย่อว่า WAB
2. องค์การพุทธโลกก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2016 และเริ่มเปิดตัวเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2016 ในการประชุมผู้นำพุทธทั่วโลก (Global Buddhist Leaders Congregation) ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย
3. องค์การพุทธโลก (WAB) ได้รับการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ
4. สำนักงานใหญ่ขององค์การพุทธโลก (เรียกว่า WAB HQ) ตั้งอยู่ ณ ประเทศใด ๆ ก็ได้ ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยคณะกรรมการบริหาร (Executive Council) ในการประชุมใหญ่สมัชชาขององค์การพุทธโลกประจำปี และในกรณีที่สามารถมีสำนักงานสาขาที่ประเทศใดก็ได้
5. คณะกรรมการบริหารจะแจ้งให้ทราบถึงที่อยู่ของสำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาขององค์การพุทธโลก
6. เว็บไซต์ทางการขององค์การพุทธโลกคือ www.wabhq.org อีเมลแอดเดรสทางการขององค์การคือ wabhq1@gmail.com

ข้อ 2 - วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การพุทธโลกมีดังนี้คือ :

1. เป็นเวทีกลางนานาชาติสำหรับชาวพุทธทุกนิกาย สำหรับทุกองค์การพุทธ ผู้นำพุทธ นักวิชาการด้านพุทธศาสนา และคณะสงฆ์
2. ส่งเสริมการรักษาพระวินัย และการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา และคัมภีร์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (ฉบับภาษาบาลี) และพระสูตรอื่น ๆ ตามพุทธนิกายที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก
3. ส่งเสริมความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความเป็นพี่น้องกันในหมู่ชาวพุทธ
4. กล่อมเกล่า เผยแผ่ ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและพระธรรมทั่วโลกโดยให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป
5. อุปถัมภ์และส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจและความกลมเกลียวในหมู่องค์การพุทธ ผู้นำพุทธ และคณะสงฆ์ทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ชี้แนะ อบรม ให้ความรู้ และส่งเสริมเยาวชนชาวพุทธเพื่อให้เป็นผู้นำชาวพุทธและเพื่อพัฒนาให้ยิ่งขึ้นไป
7. กำหนดแผน จัดตั้ง และจัดกิจกรรมและให้บริการที่จำเป็นในทุกชนชั้นโดยอาศัยพระธรรมคำสอนหลัก ๆ เพื่อความสุขและเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ
8. สนับสนุน ย่อยกคณะสงฆ์และสถาบันสงฆ์ทั่วโลก
9. ส่งเสริมสัมพันธภาพ การแบ่งปันความรู้ และการสำรวจพระธรรมระหว่างพุทธนิกายหลัก 4 นิกายทั่วโลกได้แก่ มหายาน เถรวาท วัชรยาน และ ต้นตระกูล

10. คຸ້ມครอง รักษาไว้และ ส่งเสริมมรดกโบราณของชาวพุทธ รวมทั้งสถานที่และสิ่งก่อสร้างทางโบราณคดี

11. ดำเนินการต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม หรือดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์พื้นฐานใด ๆ ทั้งหลายที่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ หรือสิ่งที่เนื่องด้วยอำนาจที่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ หรือสิ่งที่เมื่อใดก็ตามปรากฏว่าเป็นไปเพื่อการปกป้องและเพื่อประโยชน์ขององค์การและสมาชิก

12. ดำเนินการทั้งหมดที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันขององค์การและสมาชิกที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมโดยทั่วไป

ข้อ 3- โลโก้ทางการ

ธรรมจักรที่มีสามเหลี่ยมอยู่ตรงกลางเป็นสัญลักษณ์ของ “องค์การ” และพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้านข้างมีตัวอักษร W (หมายถึง World) B (หมายถึง Buddhist) ฐานทั้ง 3 หมายถึง “ศีล” “ภavana” “ปัญญา” ซึ่งเป็นฐานที่ก่อให้เกิดพระพุทธศาสนา สี 6 สี (น้ำเงิน แดง ส้ม เหลือง ขาว และ สีเหลือง) แสดงถึงรัศมีที่เปล่งออกมาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้ ซึ่งเป็นสีในธงพุทธนานาชาติด้วย รูปทรงกลมหมายถึงความพร้อมของล้อที่จะเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ไปยังทุกแห่งหนทั่วโลก

ข้อ 4- สมาชิกภาพ

4.1 ประเภทของสมาชิก:

- i. สมาชิกองค์กร (ศูนย์ภาคี): วัดพุทธ องค์กร สมาคม สโมสร สถาบันการศึกษา
- ii. สมาชิกส่วนบุคคล: ผู้นำพุทธที่ประสบความสำเร็จ สมาชิกในคณะสงฆ์ หรือนักวิชาการที่ทำงานทางพระพุทธศาสนาอย่างแข็งขัน
- iii. ประธานกิตติมศักดิ์ : ประธานที่หมดวาระแล้ว ผู้นำพุทธที่มีชื่อเสียง ผู้นำประเทศเจ้าอาวาสวัด พระสงฆ์ที่สำคัญ ผู้นำทางการเมือง นักลงทุนที่ให้การอุดหนุนทางการเงินและหรือให้คุณประโยชน์แก่ องค์การพุทธโลก อาจได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการบริหารให้เป็นประธานกิตติมศักดิ์ภายใต้เงื่อนไขในข้อ 5 (5.1) ของการก่อตั้งนี้
- iv. อุปถัมภกิตติมศักดิ์: ประธานอาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นทนายบดีกิตติมศักดิ์เพื่อเป็นรางวัลที่เขาหรือเธอได้ให้การอุดหนุนทางการเงินหรือได้สร้างคุณประโยชน์แก่องค์การพุทธโลกภายใต้เงื่อนไขในข้อ 5 (5.2) ของการก่อตั้งนี้

4.2 เกณฑ์การยอมรับและรับรองสมาชิกประเภทองค์กร:

- i. องค์การพุทธ ศูนย์ สมาคม สโมสร วัด ที่มีการจดทะเบียนซึ่งเข้าร่วมในการเผยแผ่การส่งเสริม และปกป้องพระพุทธศาสนาอย่างแข็งขันทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก
- ii. สถาบันการศึกษาพุทธศาสนาที่ได้จดทะเบียนแล้ว – มหาวิทยาลัย โรงเรียน สโมสร
- iii. ศูนย์ปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาที่เข้าร่วมในการส่งเสริม และสอนสมาธิและกิจกรรมที่มีคุณประโยชน์อื่นที่เกี่ยวข้อง
- iv. องค์การพุทธที่จัดให้มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทำประโยชน์ ได้พัฒนาเยาวชน และโปรแกรมทางจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นประจำ

v. เมื่อความเป็นสมาชิกประเภทองค์กรได้รับการอนุมัติ จะถือว่าสมาชิกประเภทองค์กรเป็น “ศูนย์ภาคีองค์กรพุทธโลก” ที่ได้รับการรับรอง

4.3 เกณฑ์การยอมรับและรับรองสมาชิกประเภทบุคคล :

ผู้สมัครต้องเป็นพุทธศาสนิกชน หรือสมาชิกในคณะสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างจริงจังและมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ :

- 1) นักวิชาการที่ประสบความสำเร็จทางวิชาการในภาษาบาลี มีวุฒิของมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก ในด้านปรัชญาศาสนาพุทธ หรือการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา
- 2) ผู้บุกเบิกในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา แนะนำและหรือก่อตั้งสถาบันทางพุทธศาสนาในประเทศที่ประชากรชาวพุทธเป็นคนส่วนน้อยของประเทศ
- 3) สมาชิกผู้ก่อตั้ง หรือผู้ร่วมก่อตั้งวัดพุทธ สมาคม ศูนย์ หรือองค์กรพุทธ
- 4) ผู้จัดกิจกรรม หรือจัดงานสำคัญ ๆ ทางพุทธศาสนาที่สำคัญ ๆ เป็นประจำ
- 5) นักกิจกรรมทางพุทธศาสนาในด้านการส่งเสริม เผยแผ่ และปกป้องพระพุทธศาสนา มรดกและสถานที่โบราณของพระพุทธศาสนา
- 6) อุปถัมภก สมาชิกกิตติมศักดิ์ ผู้บริจาคทรัพย์ หรือผู้สนับสนุนวัดพุทธ องค์กรทางพระพุทธศาสนา ศูนย์ หรือ สถาบันทางการศึกษา
- 7) บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อ สิ่งพิมพ์ สารสนเทศทางด้านพระพุทธศาสนา

4.4 สมาชิกภาพ และค่าธรรมเนียมการขึ้นทะเบียน

4.4.1 สมาชิกประเภทองค์กร (ศูนย์ภาคี)- ค่าธรรมเนียมแรกเข้าจ่ายเพียงครั้งเดียวเป็นจำนวนเงิน 100 ดอลลาร์สหรัฐ และค่าสมาชิกรายปี ๆ ละ 100 ดอลลาร์สหรัฐ โดยจ่ายให้เหรียญ

4.4.2 สมาชิกประเภทบุคคล - ค่าธรรมเนียมแรกเข้าจ่ายเพียงครั้งเดียวเป็นจำนวนเงิน 100 ดอลลาร์สหรัฐ และค่าสมาชิกรายปี ๆ ละ 50 ดอลลาร์สหรัฐ โดยจ่ายให้เหรียญ

4.4.3 ประธานและอุปถัมภกกิตติมศักดิ์- ไม่เสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี

4.4.4 ค่าสมาชิกรายปีกำหนดจ่ายทุกวันที่ 1 มกราคมของทุกปี และสามารถจ่ายได้ภายในไม่เกิน 60 วันหลังจากวันครบกำหนดจ่าย

4.5 ขั้นตอนการสมัครสมาชิก

ส่งแบบฟอร์มการสมัครที่กรอกสมบูรณ์แล้วให้สำนักเลขานุการด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังต่อไปนี้

i. สามารถอีเมลขอใบสมัครสมาชิก องค์การพุทธโลก และเอกสารคำแนะนำจากสำนักเลขานุการหรือดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ทางการขององค์การพุทธโลก

ii. ส่งอีเมลแบบฟอร์มการสมัครที่กรอกเสร็จแล้วและเอกสารแนบไปที่ wabhq1@gmail.com ส่งไปรษณีย์ไปที่สำนักงานใหญ่องค์การพุทธโลก ยื่นใบสมัครด้วยตนเองผ่านกรรมการบริหารขององค์การพุทธโลก คนใดคนหนึ่งไปยังประธานหรือสำนักเลขานุการองค์การพุทธโลก

iii. ผู้สมัครควรแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องและรูปถ่ายหลักฐานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการสมัคร ผู้สมัครทุกคนต้องเป็นพุทธศาสนิกชนเท่านั้น

iv. ใบสมัครทั้งหมดที่ได้รับจะถูกจัดทำเป็นตารางเพื่อขอการอนุมัติรับรองจากคณะกรรมการบริหารในการประชุมคณะกรรมการบริหารครั้งถัดไป โดยจะแจ้งผลให้ผู้สมัครทางอีเมลหรือโทรศัพท์

v. เมื่อผู้สมัครได้รับแจ้งผลการอนุมัติรับรอง ผู้สมัครจะได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในฐานะศูนย์ภาคีใหม่ขององค์การพุทธโลก (ในกรณีองค์กร) และสมาชิกใหม่ของ องค์การพุทธโลก (ในกรณีบุคคล) ต่อเมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมการขึ้นทะเบียนและค่าสมาชิกรายปีให้เสร็จเรียบร้อยแล้วเท่านั้น (ค่าขึ้นทะเบียนแรกเข้าและค่าสมาชิกรายปีอาจเปลี่ยนแปลงได้ และเหรียญขอสงวนสิทธิ์ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่ถูกต้องตามธรรมนูญองค์การพุทธโลก การประชุมใหญ่สมัชชาขององค์การพุทธโลก และกฎหมายที่บังคับใช้ในขณะนั้น)

4.6 สิทธิพิเศษ และสิทธิของสมาชิก

4.6.1 สิทธิพิเศษ และสิทธิของสมาชิกประเภทองค์กร (ศูนย์ภาคี)

4.6.1.1 ตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้งโดยศูนย์ภาคีอาจเข้าร่วมในกิจกรรมของ องค์การพุทธโลก หรือกิจกรรมและโปรแกรมใด ๆ นั้น ซึ่งได้รับการอุดหนุน และสนับสนุน หรือเข้าร่วมกับหรือดำเนินการร่วมกับองค์การพุทธโลก

4.6.1.2 ศูนย์ภาคีอาจแต่งตั้งตัวแทนเพื่อเข้าเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ใน คณะกรรมการกลาง หรือคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง ในระหว่างการประชุมใหญ่ขององค์การพุทธโลก

4.6.1.3 ประธานอาจแต่งตั้งตัวแทนของศูนย์ภาคีเพื่อเข้ารับตำแหน่งที่เหมาะสมในคณะกรรมการกลาง (CEC) หรืออนุกรรมการตามเงื่อนไขในข้อ 7.1 และ 7.2 ของธรรมนูญนี้

4.6.1.4 ศูนย์ภาคีแต่ละสาขาที่มีสถานะที่ดีอาจแต่งตั้งตัวแทนได้ถึง 2 คนและผู้สังเกตการณ์ 2 คน เพื่อเข้าร่วมประชุมประจำปีสหพันธ์องค์การพุทธโลกและ การประชุมใหญ่ องค์การพุทธโลก

4.6.1.5 สิทธิในการลงคะแนนเสียง : ศูนย์ภาคีขององค์การพุทธโลกที่มีสถานะที่ดีอาจแต่งตั้งตัวแทนระดับหัวหน้าเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่ขององค์การพุทธโลก (WABC) ตัวแทนระดับหัวหนามีสิทธิลงคะแนนเสียงระหว่างการประชุม WABC ตามเงื่อนไขในข้อ 7.1 และ 7.2 ของธรรมนูญนี้

4.6.2 สิทธิพิเศษ และสิทธิของสมาชิกประเภทบุคคล

4.6.2.1 สมาชิกประเภทบุคคลอาจเข้าร่วมในกิจกรรมของ องค์การพุทธโลก หรือกิจกรรมและโปรแกรมใด ๆ นั้นที่ได้รับการอุดหนุน สนับสนุน หรือที่เข้าร่วมกับหรือดำเนินการร่วมกับ องค์การพุทธโลก

4.6.2.2 มีสิทธิเข้าร่วมการประชุมประจำปีสหพันธ์องค์การพุทธโลก (GBC) และการประชุม ใหญ่ขององค์การพุทธโลก (WABC)

4.6.2.3 สมาชิกประเภทบุคคลไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงแต่อาจได้รับการแต่งตั้งจากสำนักประธานเพื่อให้เป็นผู้บริหารทั่วไปและหรือเลขานุการ หรือสมาชิกของอนุกรรมการ

4.6.2.4 อาจได้รับการแต่งตั้งจากสำนักประธานเพื่อเป็นตัวแทนองค์การพุทธโลก ในการจัดงาน หรือโปรแกรม หรือในหน้าที่ใด ๆ หรือในการทำธุรกรรมใดธุรกรรมหนึ่งเพื่อองค์การพุทธโลก ในประเทศที่ไม่มีศูนย์ภาคีที่ได้รับการรับรองขององค์การพุทธโลก

ข้อ 5- โครงสร้างองค์กรขององค์การพุทธโลก

5.0 คณะกรรมการที่มีตำแหน่งขององค์การพุทธโลก

คณะกรรมการที่มีตำแหน่งในที่นี้หมายถึงบุคคลหนึ่งหรือหลายบุคคลที่มีตำแหน่ง มีอำนาจและความรับผิดชอบในองค์กรนี้และรวมถึงทุกตำแหน่งภายในคณะกรรมการกลาง

5.1 คณะกรรมการกลาง (CEC)

- i. CEC คือผู้ควบคุมและบริหารหลักขององค์การพุทธโลก
- ii. CEC ประกอบด้วยสภาคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการสมาชิกกิตติมศักดิ์
 - iii. สภาคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยสมาชิก 25 คน โดยมีตำแหน่งประธาน รองประธาน ผู้ช่วยประธานที่มาจากการเลือกตั้งโดยตัวแทนที่มีสิทธิ์ เลขานุการทั่วไป เลขานุการทั่วไปร่วม เภรัณญิก เภรัณญิกร่วม และผู้บริหารทั่วไปที่ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและได้รับการอนุมัติรับรองจาก สภาคณะกรรมการบริหาร
 - a. ประธาน (1 คนจากการเลือกตั้ง)
 - b. รองประธาน (1 คนจากการเลือกตั้ง)
 - c. ผู้ช่วยประธาน (12 คนหรือมากกว่าตามความจำเป็นในการปฏิบัติงานขององค์การพุทธโลก และต้องได้รับการอนุมัติรับรองในที่ประชุมใหญ่สมัชชาองค์การพุทธโลก โดยมาจากการเลือกตั้ง)
 - d. เลขานุการทั่วไป (1 คน โดยได้รับการแต่งตั้งจากประธานและได้รับการรับรองในการประชุมใหญ่สมัชชาองค์การพุทธโลก (WAB General Conference))
 - e. เลขานุการ (3 คนจากการแต่งตั้ง)
 - f. เภรัณญิกทั่วไป (1 คนจากการเลือกตั้ง)
 - g. เภรัณญิกร่วม (1 คนจากการเลือกตั้ง)
 - h. ผู้บริหารทั่วไป (5 คนจากการเลือกตั้ง)
 - iv. คณะกรรมการที่ปรึกษาให้มี 10 คนหรือมากกว่าตามความต้องการและการอนุมัติรับรองของสภาคณะกรรมการบริหาร
 - a. ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญาพุทธ วินัยในพระพุทธศาสนา หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาเยาวชนพุทธ และอื่น ๆ จะได้รับเชิญให้มาช่วย องค์การพุทธโลก ในฐานะที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการกลาง
 - b. คณะกรรมการที่ปรึกษามีสิทธิ์เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลาง และการประชุมใหญ่สมัชชาแต่ไม่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง
 - c. ต้องเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นคนมีชื่อเสียง และมีสถานะที่ดีในสังคม
 - d. จำนวนที่ปรึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งในคณะกรรมการที่ปรึกษากำหนดโดย สภาคณะกรรมการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนา องค์การพุทธโลก
 - v. คณะกรรมการกิตติมศักดิ์
 - ประธานกิตติมศักดิ์

a. ผู้นำพุทธที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียง ผู้นำประเทศ เจ้าอาวาสวัดพระสงฆ์ระดับหัวหน้า ผู้นำทางการเมือง นักธุรกิจที่สนับสนุนทางการเงิน และหรือคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงให้องค์การพุทธโลก อาจได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกิตติมศักดิ์โดยประธาน ทั้งนี้ต้องได้รับการอนุมัติรับรองโดย CEC

b. ประธานองค์การพุทธโลกที่หมดวาระการดำรงตำแหน่งแล้วที่ได้ปฏิบัติหน้าที่และดำรงตำแหน่งครบบวระอย่างน้อย 1 วาระอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกิตติมศักดิ์ ทั้งนี้ต้องได้รับการอนุมัติรับรองโดยคณะกรรมการกลาง

ข้อ 5 (5.1) (v)(c) แม้ว่าประธานที่หมดวาระแล้วอาจเป็นประธานกิตติมศักดิ์ตลอดชีพของ องค์การพุทธโลกได้ อย่างไรก็ตาม ประธานกิตติมศักดิ์ที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระ 3 ปี และอาจได้รับการต่ออายุหรือให้กลับเข้ารับตำแหน่งใหม่โดยการอนุมัติรับรองของประธานและคณะกรรมการบริหาร

c. ประธานกิตติมศักดิ์ต้องเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จตลอดชีวิตในพระพุทธศาสนา มีชื่อเสียงดี มีสถานะดีต่อรัฐบาลและสังคม และมีพันธะที่จะสนับสนุนองค์การพุทธโลกและพระพุทธศาสนาทั่วโลก

d. ประธานกิตติมศักดิ์อาจได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมใหญ่สมัชชาขององค์การพุทธโลก และการประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก แต่ไม่มีสิทธิพิเศษใด ๆ ของสมาชิกจริง

e. สำนักประธานสามารถแต่งตั้งบุคคลให้เป็นประธานกิตติมศักดิ์กี่คนก็ได้

vi. คณะกรรมการกิตติมศักดิ์ : อุปถัมภ์สำคัญ

a. ประธานอาจแต่งตั้งบุคคลที่ได้ “เสียสละอย่างเด่นชัด” ไม่ว่าจะโดยทางการเงิน หรือสร้างคุณประโยชน์ให้องค์กร ทั้งนี้ โดยผ่านความเห็นชอบรับรองของคณะกรรมการกลาง

b. อุปถัมภ์สำคัญเป็นสาธารณบุคคลที่สำคัญซึ่งได้เสียสละเพื่อประโยชน์สุขของชาวพุทธ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การพุทธโลก

c. อุปถัมภ์สำคัญต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในพระพุทธศาสนาตลอดชีวิต และอยู่ในสถานะที่ดีกับรัฐบาล และชุมชนส่วนใหญ่ และมีพันธะที่จะสนับสนุนองค์การพุทธโลกและพระพุทธศาสนาทั่วโลก

d. เมื่อได้รับแต่งตั้ง อุปถัมภ์สำคัญมีวาระ 3 ปี ซึ่งอาจจะได้รับการเลือกเข้ามาใหม่หรือต่ออายุโดยประธานโดยผ่านความเห็นชอบรับรองของคณะกรรมการบริหาร

e. อุปถัมภ์สำคัญอาจได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลาง การประชุมประจำปีสหพันธ์องค์การพุทธโลก และการประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก แต่ไม่ได้รับสิทธิพิเศษของสมาชิกจริง

f. สำนักประธานสามารถมอบตำแหน่งอุปถัมภ์คนสำคัญได้ไม่เกิน 15 คน ณ เวลาขณะใดขณะหนึ่ง

5.2 บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ

I. ประธาน

a. เป็นประธานของการประชุมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการกลาง การประชุมประจำปีสหพันธ์องค์การพุทธโลก และการประชุมใหญ่ประจำปีขององค์การพุทธโลก

b. จัดการและกำกับดูแลการทำงานขององค์กร

- c. ให้มีการนำนโยบายเชิงบริหารและปฏิบัติการที่คณะกรรมการกลางตัดสินใจมาปฏิบัติจริง
- d. เป็นตัวแทนองค์กรและสมาชิกขององค์กรต่อองค์กรอื่น รัฐบาล และตัวแทนภาคเอกชน สื่อ และภาครัฐ
- e. รักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำพุทธสำคัญ ๆ ทั่วโลก world Senior Sangha (Sangha Nayaka) วัดพุทธ และองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลก
- f. กำหนดแผนงาน การจัดงาน และวัตถุประสงค์ในอนาคตร่วมกันกับคณะกรรมการกลาง
- g. ทำให้แน่ใจว่าได้มีการตัดสินใจอย่างทันท่วงที และนำสิ่งที่ได้รับการตัดสินใจนั้นมาปฏิบัติอย่างมีความหมายเพื่อให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องประสบความสำเร็จ
- h. กำหนดหัวข้อการประชุมและวางแผนสำหรับการประชุมที่กำลังจะมาถึงร่วมกันกับเลขานุการทั่วไป
- i. แต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการกลาง เป็นคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง คณะกรรมการที่ปรึกษา สมาชิกกิตติมศักดิ์ อุปถัมภ์กิตติมศักดิ์ ตามคุณสมบัติของบุคคลเหล่านั้น และให้สอดคล้องกับเงื่อนไขในธรรมนูญขององค์กร
- j. กำกับดูแลและสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงานในคณะกรรมการกลางและคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง
- k. ตำแหน่งประธานมาจากการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่องค์กรพุทธโลก (WABC) โดยมีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปี

II. รองประธาน

- a. มีอำนาจที่สมบูรณ์ในการปฏิบัติงานแทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
- b. ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนประธาน
- c. ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมทั้งหมดขององค์กรเมื่อประธานไม่อยู่
- d. ทำงานร่วมกันกับประธานเพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปโดยราบรื่น และกำหนดแผนการทำงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
- e. กำกับดูแลและสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงานของคณะกรรมการกลางและคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง
- f. รองประธานมาจากการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่องค์กรพุทธโลก (WABC) โดยมีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปี

III. ผู้ช่วยประธาน

- a. กำหนดแผนงาน กลยุทธ์ และตัดสินใจร่วมกันกับประธานและคณะกรรมการกลางเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
- b. เข้าประชุมทั้งหมดของคณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการกลางเท่าที่เป็นไปได้เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรราบรื่น
- c. เมื่อได้รับแต่งตั้งจากประธาน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนองค์กรและสมาชิกองค์กรต่อองค์กรอื่น ตัวแทนภาครัฐและเอกชน

- d. อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานของอนุกรรมการ
- e. ผู้ช่วยประธานมาจากการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก โดยมีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปี

IV. เลขาธิการทั่วไป

- a. เป็นหัวหน้าของสำนักเลขาธิการขององค์กร และประสานงานกิจกรรม สมาชิก และการบริหารขององค์กร และรับผิดชอบการจัดการทรัพยากรทั้งหมดขององค์กร
- b. จัดตั้งหัวข้อการประชุมร่วมกันกับประธานสำหรับการประชุมที่เกี่ยวข้องและส่งหนังสือเวียนหัวข้อการประชุมให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องและทำให้แน่ใจว่าการตัดสินใจทั้งหมดเป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้องและมีการบันทึกไว้ในบันทึกการประชุม
- c. ช่วยเหลือประธานเพื่อให้การประชุมทั้งหมดของคณะกรรมการกลางทำงานได้โดยราบรื่นในระหว่างการประชุม
- d. ประสานงานกับสำนักประธานและช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร
- e. อำนวยความสะดวกให้กับการบริหารภายในที่มีประสิทธิภาพขององค์กร
- f. บันทึกการประชุม มติที่ประชุมในการประชุมคณะกรรมการขององค์กรทั้งหมด และเก็บรักษา corporate books ในรูปแบบที่กฎหมายกำหนด
- g. รับผิดชอบเอกสารขององค์กร บันทึกสมาชิก ข้อมูล และการสื่อสารทั้งหมดภายในสมาชิกขององค์กร และสื่อภายนอก รัฐบาลและตัวแทนภาคเอกชน
- h. อาจได้รับการแต่งตั้งโดยประธานเพื่อเป็นตัวแทนองค์กรในการทำหน้าที่ การจัดงาน หรือรัฐบาล และตัวแทนภาคเอกชนภายนอก
- i. ตำแหน่งเลขาธิการทั่วไปได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและมีวาระ 3 ปี แต่อาจต่ออายุได้ตามดุลยพินิจของประธาน

V. เลขาธิการทั่วไปร่วม

- a. ช่วยเหลือและสนับสนุนเลขาธิการทั่วไปเพื่อการบริหารงานที่ราบรื่นขององค์กร
- b. ทำงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากประธานและหรือเลขาธิการทั่วไป
- c. ทำหน้าที่ของเลขาธิการทั่วไปเมื่อเลขาธิการทั่วไปไม่อยู่
- d. รับผิดชอบเอกสารในการประชุม และร่างบันทึกการประชุมเพื่อส่งให้เลขาธิการทั่วไปอนุมัติ
- e. รับผิดชอบต่อการเผยแพร่ข่าวที่เกี่ยวข้องกับองค์กร เช่น จดหมายข่าว ไปสเตอร์ โบรชัวร์ อินเทอร์เน็ต สื่อโซเชียล และสื่ออื่น ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมขององค์กร
- f. ตำแหน่งเลขาธิการทั่วไปร่วมนี้ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและมีวาระ 3 ปี แต่อาจต่ออายุได้ตามดุลยพินิจของประธาน

VI. เภรัณยิกทั่วไป

- a. จัดทำบัญชีการเงิน รายรับ รายจ่ายอย่างถูกต้องสมบูรณ์ รับผิดชอบการบัญชี และการเงินขององค์กร เก็บบันทึกการทางการเงินที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
- b. จัดทำบัญชีเพื่อรับการตรวจสอบ และเพื่อการประชุม จัดทำรายงานทางการเงินประจำปีให้คณะกรรมการกลาง

c. รายงานทางการเงินในที่ประชุมคณะกรรมการกลางและการประชุมขององค์กร
พุทธโลก

d. รับผิดชอบในการเก็บเงินค่าสมาชิก ค่าขึ้นทะเบียน และการรับชำระเงินทั้งหมด
ขององค์กร จัดเตรียมรายงานสถานะการจ่ายเงินค่าสมาชิกให้แก่เลขานุการทั่วไปเป็นประจำในที่
ประชุมคณะกรรมการกลาง

e. จัดทำใบเสร็จรับเงินและรับทราบรายการทางการเงินทั้งหมด

f. รับผิดชอบต่อกิจกรรมหาเงินทุนขององค์กรและการจัดงานที่เกี่ยวข้อง

g. ทำให้แน่ใจว่าเงินทั้งหมดที่องค์กรได้มาถูกใช้เพื่อกิจกรรม ค่าใช้จ่ายขององค์กร
โดยไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ยกเว้นได้รับการอนุมัติจากประธานและคณะกรรมการกลาง

h. รายงานประจำปีที่แสดงสถานะทางการเงินขององค์กรและรายงานทางการเงิน
เงินอื่น ๆ ให้ประธานและคณะกรรมการกลาง รวมทั้งตัวแทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

i. ตำแหน่งเหรียญกษาปณ์ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและมีวาระดำรงตำแหน่ง
3 ปี แต่อาจได้รับการต่ออายุตามดุลยพินิจของประธาน

VII. เหรียญกษาปณ์

a. ช่วยเหลือและสนับสนุนเหรียญกษาปณ์ในทุกเรื่องเกี่ยวกับการบัญชีและการเงิน
ขององค์กร

b. ทำหน้าที่ของเหรียญกษาปณ์เมื่อเหรียญกษาปณ์ไม่อยู่หรือไม่สามารถทำหน้าที่ได้

c. ช่วยเหลือเหรียญกษาปณ์ในการจัดทำบัญชี ตรวจสอบงานที่ทำด้วยตนเอง
และงานเอกสารอื่น ๆ

d. ช่วยเหรียญกษาปณ์ในการกำหนดแผนการระดมทุน และจัดงานระดมทุน

e. ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากประธานและหรือเหรียญกษาปณ์

f. ตำแหน่งเหรียญกษาปณ์นี้ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานและมีวาระดำรง
ตำแหน่ง 3 ปี แต่อาจต่ออายุได้ตามดุลยพินิจของประธาน

VIII. ผู้บริหารทั่วไป

a. ช่วยเหลือผู้ช่วยประธานในการกำหนดแผนงาน การจัดงานในอนาคต ช่วยนำสิ่ง
ที่ได้รับการตัดสินใจไปสู่ภาคปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร

b. อาจได้รับการแต่งตั้งจากประธานให้จัดงานใดงานหนึ่ง บริหารงานโครงการใด
โครงการหนึ่ง หรือภารกิจใดภารกิจหนึ่ง

c. อาจได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการหรือสมาชิกเพื่อทำหน้าที่ในอนุกรรมการ

d. อาจได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทนองค์กรและสมาชิกองค์กรต่อองค์กรอื่น ตัวแทน
ภาครัฐและเอกชน ให้ร่วมงาน หรือให้ปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดในประเทศที่ไม่มีศูนย์ภาคี

e. ปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากประธานและหรือคณะกรรมการกลาง

f. ตำแหน่งผู้บริหารทั่วไปนี้ได้รับการแต่งตั้งจากประธาน และมีวาระดำรงตำแหน่ง
3 ปีแต่อาจต่ออายุได้ตามดุลยพินิจของประธาน

สมาชิกประเภทบุคคลมีสิทธิ์ได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่งนี้

การจ่ายเงินชดเชยและค่าเบี้ยเลี้ยง: ไม่มี a) สมาชิกทั้งหมดปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ
ของคณะกรรมการกลาง ไม่ว่าจะได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง ด้วยความสมัครใจและไม่ได้รับรายได้ b)

สมาชิกของคณะกรรมการกลางหรือคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง เมื่อเดินทางจากประเทศของตนไปประชุมคณะกรรมการ หรือไปทำงานอื่นขององค์กร จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง ถ้าทางองค์กรพุทธโลกไม่ได้เตรียมค่าใช้จ่ายไว้ให้

5.3 ผู้ตรวจสอบ

ผู้ตรวจสอบอิสระได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการกลางทำหน้าที่ตรวจสอบเอกสารบัญชีขององค์กร จัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุนประจำปี ผู้ตรวจสอบรายงานผลการตรวจสอบในที่ประชุมประจำปี

5.4 เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานใหญ่องค์กรพุทธโลก

ประธานและสำนักเลขานุการอาจแต่งตั้งผู้บริหารงานสำนักงานใหญ่องค์กรพุทธโลกที่คนก็ได้ตามดุลยพินิจ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น

5.5 คณะอนุกรรมการ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรต้องมีคณะอนุกรรมการ 10 คณะดังต่อไปนี้ โดยแต่ละคณะอนุกรรมการต้องมีประธาน รองประธานและสมาชิกอย่างน้อย 2 คน i. เผยแผ่และพัฒนาพระพุทธศาสนา ii. ส่งเสริมการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมด้านพระพุทธศาสนา iii. สังคม มนุษยชาติ และสิ่งแวดล้อม iv. สื่อสาร สื่อและสิ่งตีพิมพ์ v. ต่างศาสนา และสันติสุขโลก vi. สตรีชาวพุทธและงานเกี่ยวกับสตรี vii. เยาวชนพุทธ viii. กองทุนชาวพุทธ ix. กฎระเบียบ กฎหมาย และการบริหาร x. คุ้มครอง ปกป้อง สถานที่และรูปปั้นมรดกทางพระพุทธศาสนา

ข้อ 6- การประชุม Meetings & Conferences องค์กรพุทธโลก

6.1 การประชุมคณะกรรมการกลาง (CEC Meeting) a) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการกลางอย่างน้อย 1 ครั้งใน 3 เดือนแต่ไม่เกิน 4 ครั้ง b) ประธานอาจให้มีการประชุมคณะกรรมการกลางได้เมื่อเห็นว่าเหมาะสมตามดุลยพินิจ c) การประชุมคณะกรรมการกลางอาจจัดขึ้นในประเทศใด ๆ สถานที่ใด ๆ ก็ได้ตามแต่ที่ได้ตกลงกันไว้ในคณะกรรมการกลางครั้งก่อนหน้า หรือตามดุลยพินิจของประธาน d) สมาชิกคณะกรรมการกลางทั้งหมดต้องเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกลางยกเว้นได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังประธานและสำนักเลขานุการล่วงหน้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว e) คณะกรรมการที่ปรึกษา ประธานกิตติมศักดิ์ และอุปถัมภ์ อาจได้รับเชิญโดยประธานเพื่อให้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลาง f) แจ้งประชุมคณะกรรมการกลางไปยังสำนักเลขานุการไม่น้อยกว่า 21 วันก่อนการประชุม g) สมาชิกต้องมาเข้าร่วมอย่างน้อย 13 คนจึงจะถือว่าครบองค์ประชุมของคณะกรรมการกลาง (มากกว่า 51% ของสมาชิกทั้งหมดของคณะกรรมการกลาง 25 คน)

6.2 การประชุมประจำปีสหพันธ์องค์กรพุทธโลก (GBC) a) จัดให้มีการประชุมประจำปีสหพันธ์องค์กรพุทธโลก (GBC) ปีละ 1 ครั้ง b) การประชุมประจำปีสหพันธ์องค์กรพุทธโลก (GBC) อาจจัดขึ้นในประเทศใด ๆ สถานที่ใด ๆ ก็ได้ตามที่ตกลงกันไว้ในที่ประชุมคณะกรรมการกลางครั้งก่อนหน้าหรือตามดุลยพินิจของประธาน c) ศูนย์ภาคีที่ได้รับการรับรองขององค์กรพุทธโลกทั้งหมดอาจส่งตัวแทนไม่เกิน 2 คน ผู้สังเกตการณ์ไม่เกิน 2 คน เพื่อเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว d) สมาชิกคณะกรรมการกลางทั้งหมดต้องเข้าร่วมการประชุมประจำปีสหพันธ์องค์กรพุทธโลก (GBC) ยกเว้นได้แจ้งล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังประธานหรือสำนักเลขานุการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว e) คณะกรรมการที่ปรึกษา ประธานกิตติมศักดิ์ และอุปถัมภ์กิตติมศักดิ์ อาจได้รับเชิญจากประธานให้

เข้าร่วมประชุมประจำปี แต่ไม่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง f) แม้ว่าการเดินทางภายในประเทศ ที่พัก และอาหารมักจะจัดเตรียมโดยเจ้าภาพโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายต่อผู้เข้าร่วมประชุม แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าตัวเครื่องบิน ค่าขึ้นทะเบียนของตัวแทนและผู้สังเกตการณ์ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าภาพ g) แจ้งการประชุมประจำปีไปยังสำนักเลขานุการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนวันประชุม h) องค์ประชุมของการประชุมประจำปีต้องมีผู้มาประชุมอย่างน้อย 13 คนจึงจะถือว่าครบองค์ประชุม (มากกว่า 51% ของคณะกรรมการกลางทั้งหมด 25 คน)

6.3 การประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก (WABC) a) จัดให้มีการประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก (WABC) อย่างน้อย 1 ครั้งใน 3 ปี b) การเลือกตั้งและการแต่งตั้งสมาชิกของคณะกรรมการกลาง คณะกรรมการที่ปรึกษา อุปถัมภ์คนสำคัญ และประธานกิตติมศักดิ์จะทำในที่ประชุมนี้ c) การประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก (WABC) อาจจัดให้มีขึ้นที่ประเทศใด ๆ สถานที่ใด ๆ ก็ได้ตามแต่ที่ตกลงกันในที่ประชุมคณะกรรมการกลางครั้งก่อนหน้า หรือตามดุลยพินิจของประธาน d) ศูนย์ภาคีที่มีสถานะดีต่อองค์การพุทธโลกอาจได้รับสิทธิ์ในกาส่งตัวแทนไม่เกิน 2 คนและผู้สังเกตการณ์ไม่เกิน 2 คน ให้เข้าร่วมในการประชุมนี้ e) ระหว่างการประชุม สำหรับแต่ละเรื่องที่ต้องลงคะแนนเสียง ให้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงได้ 1 องค์การ 1 เสียง สำหรับผู้รับมอบอำนาจมาประชุมไม่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง f) สมาชิกคณะกรรมการกลางทั้งหมดต้องเข้าร่วมประชุมประจำปีสหพันธ์องค์การพุทธโลก ยกเว้นได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังประธานหรือสำนักเลขานุการล่วงหน้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว g) คณะกรรมการที่ปรึกษา ประธานกิตติมศักดิ์ และอุปถัมภ์กิตติมศักดิ์อาจได้รับเชิญจากประธานให้เข้าประชุมประจำปี แต่ไม่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง h) แม้ว่าการเดินทางภายในประเทศ ที่พัก และอาหารมักจะจัดเตรียมโดยเจ้าภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เข้าร่วมประชุม แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าตัวเครื่องบินและ ค่าขึ้นทะเบียนของตัวแทนและผู้สังเกตการณ์ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าภาพ i) แจ้งการประชุมประจำปีไปยังสำนักเลขานุการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนวันประชุม j) องค์ประชุมของการประชุมประจำปี อย่างน้อยต้องมีผู้เข้าร่วมประชุม 13 คน (มากกว่า 51% ของคณะกรรมการกลางทั้งหมด 25 คน) k) การแก้ไขใด ๆ ของ ธรรมนูญ นี้ต้องนำเสนอและได้รับการตกลงโดยคะแนนเสียงข้างมากของการประชุมนี้

6.4 การประชุม Extraordinary General Meeting (EGM) a) การประชุม EGM อาจจัดให้มีขึ้นเมื่อใดก็ได้โดยประธานหรือคณะกรรมการกลางในกรณีเร่งด่วนที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิก ศูนย์ภาคี หรือองค์การ b) องค์ประชุมของการประชุมประจำปีต้องมีผู้เข้าร่วมอย่างน้อย 13 คน (มากกว่า 51% ของคณะกรรมการกลางทั้งหมด 25 คน)

ข้อ 7- คุณสมบัติ การขาดคุณสมบัติ และตำแหน่งว่างของคณะกรรมการที่มีตำแหน่ง

7.1 คุณสมบัติ a) ไม่มีสมาชิกใดมีสิทธิ์เลือกตั้งหรือแต่งตั้งเข้ามาในคณะกรรมการกลาง ยกเว้นผู้นั้นเป็นสมาชิกที่มีสถานะดีและไม่ได้กระทำความผิดตามข้อ 7 ข้อย่อย 7.2 ของ ธรรมนูญ นี้ b) ไม่มีสมาชิกใดมีสิทธิ์เลือกตั้งหรือแต่งตั้งเข้ามาในคณะกรรมการกลางยกเว้นผู้นั้นมีอายุตามกฎหมายตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป มีสุขภาพกายและใจแข็งแรงดี ไม่มีการกำหนดอายุของสมาชิกของสภาคณะกรรมการบริหาร ว่าจะต้องอายุไม่เกินเท่าไร c) ไม่มีสมาชิกใดมีสิทธิ์เลือกตั้งเข้าในคณะกรรมการกลางยกเว้นผู้นั้นได้รับการพิสูจน์ยืนยันแล้วว่าเป็นพุทธตั้งแต่กำเนิด

7.2 การขาดคุณสมบัติ a) สมาชิกใดที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต้องโทษจำคุกมากกว่า 1 ปีหรือถูกปรับไม่เกิน 3,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือละเมิดกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศใด ๆ ขาดคุณสมบัติที่จะเป็นคณะกรรมการที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการกลาง b) ศูนย์ภาคีที่ไม่ชำระค่าสมาชิกรายปีและเลยกำหนดชำระตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปขาดคุณสมบัติในการลงคะแนนเสียงหรือได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการกลาง

7.3 ตำแหน่งว่างในคณะกรรมการกลางจากการตาย การลาออก หรือเหตุผลใด ๆ ยกเว้นจากการโยกย้ายหรือหมดวาระจะมีผู้อื่นมาทำหน้าที่แทนเพื่อทำงานกับคณะกรรมการที่มีตำแหน่งที่เหลือในคณะกรรมการกลาง โดยการมอบหมายของประธานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกลาง

ผู้ได้รับมอบหมายจะทำหน้าที่ในช่วงวาระที่เหลืออยู่จนกระทั่งคณะกรรมการที่มีตำแหน่งคนต่อไปได้รับเลือกตั้งและมีคุณสมบัติครบ

ข้อ 8- เงินทุน

1. เงินทุนขององค์กรมาจาก a. ค่าขึ้นทะเบียนและค่าสมาชิก b. เงินบริจาคและเงินสนับสนุนจากศูนย์ภาคี องค์กรพุทธ และผู้บริจาค c. เงินที่ได้จากกิจกรรมและโปรแกรมระดมทุน d. ได้รับการอุปถัมภ์จากบุคคลหรือบริษัทสำหรับ Awards Conferring Ceremony and other events. e. เงินอุดหนุนและเงินบริจาคจากประธานกิตติมศักดิ์และอุปถัมภ์คนสำคัญ f. เงินค่าโฆษณาในจดหมายข่าวและสิ่งตีพิมพ์ขององค์กร และโปรแกรมของที่ระลึก

2. รายจ่าย a. การเบิกจ่ายจากบัญชีขององค์กรไม่ว่าจะเป็นเช็คหรือรูปแบบทางการเงินใดๆ ต้องได้รับการลงนามโดยเหรียญกษาปณ์ไปเซ็นคู่กับประธาน

3. งบดุลบัญชี a. งบดุลทางการเงินขององค์กรเริ่มตั้งแต่ 1 มกราคมถึง 31 ธันวาคมของทุกปี

ข้อ 9- การเลือกตั้ง สภาคณะกรรมการบริหาร & คณะกรรมการที่มีตำแหน่ง

1. การเลือกตั้ง สภาคณะกรรมการบริหาร ถูกจัดขึ้น 1 ครั้งทุก ๆ 3 ปี ในการประชุมใหญ่ องค์การพุทธโลก (WABC)

2. คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งอิสระจะถูกจัดตั้งขึ้นประมาณ 2 เดือนก่อนวันเลือกตั้งโดยคณะกรรมการกลาง โดยแต่งตั้งสมาชิกจากคณะกรรมการที่ปรึกษาผสมผสานกับอุปถัมภ์ และหรือประธานกิตติมศักดิ์ เพื่อความโปร่งใสคณะกรรมการที่มีตำแหน่งขององค์กร ผู้ได้รับมอบหมายหรือตัวแทนศูนย์ภาคี ตัวแทนจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งประกอบด้วยประธานและเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้ง 3 คน เพื่อช่วยงานการจัดการเลือกตั้ง

3. เมื่อกำหนดคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเสร็จแล้ว ประธานจะจัดประชุมกับสมาชิกเพื่อร่าง “กำหนดการเลือกตั้ง” ซึ่งประกอบด้วยกฎระเบียบการเลือกตั้ง ขั้นตอน แบบฟอร์มการแต่งตั้งใบเลือกตั้ง จนกระทั่งประกาศผลการเลือกตั้ง

4. ภายใต้เงื่อนไขข้อ 7 (7.1) และ (7.2) ของธรรมนูญนี้ ศูนย์ภาคีอาจแต่งตั้งผู้สมัครในตำแหน่งใด ๆ ในรายการของแบบฟอร์มการแต่งตั้ง วิชลงคะแนนเสียงให้ “1 องค์กร 1 เสียง” สำหรับผู้รับมอบอำนาจให้มาประชุมไม่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง

5. เพื่อให้การแต่งตั้งมีผล ผู้นำเสนอ และผู้สนับสนุนผู้นำเสนอ และผู้สมัครต้องเป็นตัวแทน/คณะกรรมการที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการ
6. คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งจะดำเนินการแต่งตั้งทั้งหมด (หลังจากได้รับแจ้งวันที่และเวลาที่กำหนด) และแสดงรายชื่อผู้สมัครไว้
7. ระหว่างลงคะแนนเสียง ตัวแทนอย่างเป็นทางการจากศูนย์ภาคีจะได้รับใบลงคะแนนสำหรับแต่ละตำแหน่ง
8. ระหว่างการลงคะแนนเสียงตัวแทนอย่างเป็นทางการจะกาเครื่องหมาย “X” เท่านั้นเพื่อแสดงว่าต้องการเลือกใคร
9. ให้นำคะแนนต่อหน้าตัวแทนและผู้สังเกตการณ์ทั้งหมดเพื่อความโปร่งใส
10. การตัดสินใจทั้งหมดของคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งถือเป็นที่สุด

ข้อ 10- การแก้ไขธรรมนูญ

- a) ศูนย์ภาคีอาจยื่นความจำนงจะแก้ไขธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังสำนักเลขานุการล่วงหน้าอย่างน้อย 30 วัน ก่อนวันประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก (WABC) ครั้งต่อไป
- b) ข้อเสนอในการแก้ไขทั้งหมดจะถูกจัดทำเป็นตารางเพื่อขออนุมัติรับรองในที่ประชุมใหญ่องค์การพุทธโลก (WABC)
- c) การแก้ไขธรรมนูญนี้จะเสร็จสมบูรณ์ได้ต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นด้วย 2 ใน 3 ของสมาชิก สภาคณะกรรมการบริหาร ที่ร่วมประชุม

DECLARATION STATEMENT

In Witness whereof, we, the undersigned, representing the Office Bearers of the Central Executive Committee of the World Alliance of Buddhist (WAB) and a majority of the members of the WAB have adopted this constitution and hereunto affixed our signatures

this 23 day of July year 2017 at the Dharma Buddhist University, Malaysia.

Dr. Pornchai Pinyapong, President.....

Venerable Chen Kong Fa Shi, Deputy President _____

Secretary General -----

ประกาศกรมการศาสนา
เรื่อง รับรองฐานรองศิการทางศาสนา

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาเห็นว่า

ชื่อองค์การภาษาไทย	องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก	
ชื่อองค์การภาษาอังกฤษ	THE WORLD FELLOWSHIP OF BUDDHISTS	
ชื่อย่อภาษาไทย / อังกฤษ	พ.ป.ภ.	W.F.B.
ทำการเผยแผ่ศาสนา	พุทธ	นิกาย
วิธีทำการเผยแผ่	จัดหาวารสาร แสดงกิจกรรม ปรากฏตา อภิปรายปัญหาธรรมทางวิทยุ โทรทัศน์	
สำนักงานใหญ่ในต่างประเทศ		
สำนักงานใหญ่ในประเทศไทย	๔๔ ถนนพระอาทิตย์ จังหวัดนครหลวง	

ได้ทำการเผยแผ่ศาสนาและแนะนำสั่งสอนประชาชน ในทางที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมือง ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

กรมการศาสนาจึงให้ความสนับสนุนต่อองค์การนี้ว่า เป็นองค์การ พิเศษ ทางศาสนา ตามระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยองค์การศาสนาต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๑๒

ประกาศ ณ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๑๒

พันเอก

(Signature)
(เป็น มุขมนตรี)

อธิบดีกรมการศาสนา

สำเนาถูกต้อง
พ.ด.ท. *(Signature)*

เลขที่ ๖๖/๒๕๑๒

กองศาสนูปถัมภ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: นายพรชัย พิญญพงษ์
ว/ด/ปี เกิด	: ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๐๙
สถานที่เกิด	: พระนครศรีอยุธยา
การศึกษา	: แพทยศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ปริญญาโท รัฐศาสตร์การเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ธรรมศึกษาเอก : B.A. (Buddhist Studies), Dhammakaya Open University, CA, USA
ประสบการณ์ทำงาน	: ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ชานุมาน จ. อุบลราชธานี ปี ๒๕๓๔-๒๕๓๗ : หัวหน้าศูนย์แพทย์รัตนเวช ปี ๒๕๓๘-๒๕๔๕ : แพทย์โรงพยาบาลเอกชน และ แพทย์อาสา ๒๕๔๕-ปัจจุบัน : ที่ปรึกษา, เลขานุการ กรรมการ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร และ วุฒิสภา ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๗ : ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒ : ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัว จ.ปทุมธานี ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๕ : ประธานชมรมพุทธศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๓๑ : ประธานชมรมพุทธศาสตร์สากล ปี ๒๕๔๐-๒๕๔๒ : ประธานองค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๐ : ประธานองค์การพุทธโลก ๒๕๕๙-ปัจจุบัน : ประธานคณะกรรมการจัดงานประชุมใหญ่องค์การพุทธนานาชาติ หลายครั้ง ช่วงปี ๒๕๕๔-ปัจจุบัน
ผลงานวิชาการ	: นำเสนอผลงาน World Peace by Universal Goodness ปี ๒๕๕๖ ในการประชุมนานาชาติ Interfaith Buddhism-Islam ณ กรุงอิสลามาบัด ปากีสถาน : นำเสนอผลงาน How to develop youth morality ในการประชุมใหญ่นานาชาติ International Buddhist Confederation (IBC) อินเดีย ปี ๒๕๕๖ : นำเสนอผลงาน How to propagate Buddha Dhamma to Thai youths in the modernity by International Buddhist Society (IBS) ในการประชุมใหญ่ สถาบันเมตตริยยะ ฮ่องกง ปี ๒๕๖๑ : นำเสนอผลงาน Peace in Pakistan, Vesak Day-Unity in Diversity ในงานสัมมนานานาชาติ วิชาบูชา นิวไทเป ไต้หวัน ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑
หน้าที่	: ประธานองค์การพุทธโลก (World Alliance of Buddhists) : แพทย์โรงพยาบาลเอกชน และ แพทย์อาสา

- รางวัลเกียรติคุณ**
- : รางวัลพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร ประเภทสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปี ๒๕๕๕
 - : รางวัลพุทธคุณูปการ กาญจนเกียรติคุณ จากคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๕๕๔
 - : รางวัลเสาโอศัก ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา จาก สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปี ๒๕๕๘
 - : ประกาศเกียรติคุณ สัทธัมมโชติกะดาจะ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จาก คณะสงฆ์ และ รัฐบาลสหภาพเมียนมาร์ ปี ๒๕๖๑
 - : เครื่องราชอิสริยาภรณ์ มณีสารภรณ์ธิบดิน มอบโดยกระทรวงธรรมการ ราชอาณาจักรกัมพูชา ปี ๒๕๕๙
 - : Atish Depankar Award from Bangladesh Boudhou Kristi Pracha Sangha, Bangladesh 2012
 - : Buddha Chayanti Buddhaputta Award from World Buddhist Sangha Youth, Sri Lanka, 2012
 - : Global Peace Ambassador Award by International Buddha Education Institute, India 2016
 - : Honorary Doctorate Degree from Dharma Buddhist University, Malaysia, 2016

ฯลฯ